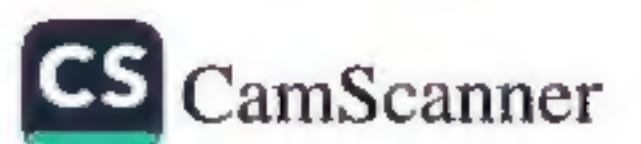

وہرگیڑانی: لہیلا علی عبدالعزیز

چرپه یه ک به گوئی کچاندا

گه شه

چرپه يه ك به گوئي كچاندا
 نووسيني: د.حسان شهمسي پاشا
 وەرگيراني: له يلا عهلي عهبدولعه زيز
 بابهت: په وروږده ي گه نجان
 نه خشاندين: كتيبخانه ي گه شه
 تايپ: خيام كه مال
 نوښه ي چاپ: يه كه م، ۲۰۲۰
 تيراژ: ۱۰۰۰ دانه
 نرخ: ۵۰۰۰ دينار

له بهر يوده به را يه تي گشتي كتيبخانه گشتيپه كان، ژماره
 سپار دني (۱۳۱۲) ي سالي (۲۰۲۰) ي پيډراوه ..

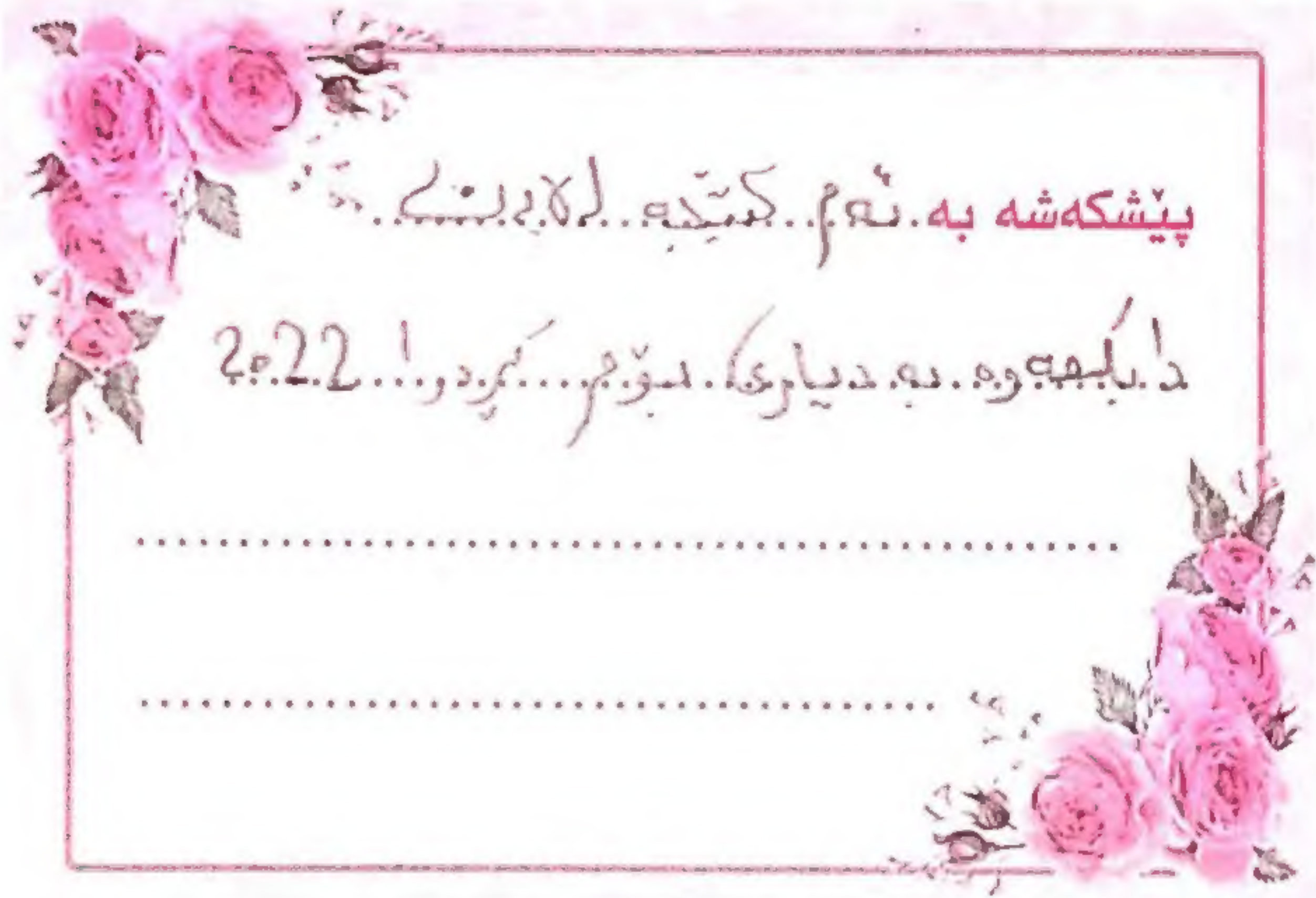

كتيبخانه ي گه شه بو چاپ و بلاو كړدنه وه

سليمانی - بازاری ناو باريك بهرام بهر كاسو مول - دوكانی ۷۱

۰۷۵۰۸۸۲۹۰۸۶ - ۰۷۵۰۱۲۱۴۷۷۳

پیشکش بہ نغمہ کتب خانہ لاہور
دیکھو وہ بہ دیار کا موسم... کرد و... 22

چریه یه ک به گوئی کچاندا

نووسینی:

الدكتور. حسان شمسی پاشا

وهرگیرانی:

لهیلا عهلی عهبدولعهزیز

پیشہ کی

کاتیك ئاماره تازہ كان ئاگادارمان دہكہنہوہ، كہ لہ يہكى لہ ولاتہ عہرہبىيہكاندا، ٤٥٪ گہنجان لہ قوناغى دواناوندیدا لانی كہم بۆ يہكجاریش بیٹ (سیكس)یان كردوہ، یان مہى و ماددہى ھوشبہریان بہكارھیناوہ، كاتیك ئہو ئامارہ تووشى شوكمان دہكات، كہ لہ پایتہختى يہكىك لہ ولاتہ عہرہبىيہكاندا پڑھى جیابوونہوہ گہیشتوتہ ٥٠٪، واتہ لہ ھەر (دو) ھاوسەرگىرى يہكىكيان ليك ھەلدەوہشیت و جیادەبنہوہ. كاتیك دہبینین كوپ و كچہ لاوہكانمان (٢٤) كاتژمیر ئیشكگرن لہبەردەم كەنالەكانەوہ، كہ ھەر ھەمووى گرتہ و كليپی نائەخلاقى و فيلم و زنجیرەيہ لہسەر ژيانى كوپ و كچہ پيئكەوہ، بەبى ھيچ بەلگەيہكى شەرى، كاتیك لہ پاگەياندنەكان دہبینین ھەق و باتل تيكەلكراون، بەلكوو ئەوہى بەتالە و فەسادە لہژیر ناوى پۆشنبىرى و ئازادى و شارستانى پەواجى پى دەدریت و لہ پيش چاوى بينەر جوان دہكریت.

تەواوى شاشەكان و لاپەرەكان و كەنالە بیستراوہكان شتانیک نمایش دہكەن كہ سەر دہكىشى بۆ لہناوبردنى گەنج و پەلكيشكردنیاں بۆ شتى بى نرخ و پووكەش تا ئہو كاتەى پۆدەچن، لہ شەھوہت و

ئارەزووی دنیایی و له کۆمه‌لگه‌یه‌کی ون و بیسه‌روبه‌ردا له‌ده‌ستمان ده‌چن، کوپ و کچه لاوه‌کانمان بێ شوناس و بێ ئاینده به‌ده‌روونیکی شیواوه‌وه له شه‌قامه‌کاندا دین و ده‌چن، ئه‌مه‌ش وا ده‌کات کۆمه‌لگه‌یه‌ک دروست بێ شه‌هامه‌تی پیاو و حه‌یا و شه‌رمی ئافره‌ت تیایدا هه‌یج به‌هایه‌کی نه‌بی‌ت، هه‌مووی له زه‌لکاوی هه‌له و بێ به‌هاییدا هه‌نگاو بنین.

کاتی‌ک خیزان ئافره‌تی‌کی نه‌زان و نه‌شاره‌زای له دینه‌که‌ی پێگه‌یاند، که هه‌یج له ژیان نه‌گه‌شتبیت، ئه‌وه نه‌بێ ده‌موچاوی په‌نگ بکات و شوین مۆدیل بکه‌وی بۆ ئه‌وه‌ی قسه‌کانی سه‌رنج پاکیش بن، وشه‌ی بێگانه به‌کاربێنیت، بێگومان ئه‌م دایکه جگه له خسته‌نه‌وه‌ی نه‌وه‌یه‌کی نه‌شاره‌زا و نه‌زان له به‌ها بالا‌کان هه‌یج به‌ره‌مه‌یی‌کی نابیت، نه‌وه‌یه‌ک بێ شوناس که توانای هه‌لگرته‌ی به‌رپرسیاریتی نه‌بی‌ت، جا نه‌گه‌یه‌تی ئه‌وه‌یه ئه‌مانه ببنه سه‌رکرده و ده‌م راستی ئه‌م ئوممه‌ته و کاروباری بگرته ده‌ست، که به نمونه‌ی ئه‌مانه ئوممه‌تمان له ده‌ست ده‌چی و شارستانییه‌تمان خاپور ده‌بی‌ت.

کاتی‌ک دایک وشه‌ی دایکایه‌تی له‌خۆی داده‌مالی په‌روه‌رده‌ی مناله‌کانی دایه ده‌ست (خزمه‌تکار)، ئه‌و نان و ئاوی بداتی جلوه‌رگی بگۆڕی و شه‌و و پوژ له باوه‌شی بگری و گۆرانی بۆ بلی و بیلاوینیته‌وه، ئیتر نه‌که‌سی‌ک هه‌یه به‌مانای دایک و نه‌باوکی‌ک مانای ده‌مینیت.

کاتی‌ک ده‌بینین ئه‌وه‌ی پێی ده‌وتریت (جیلی خزمه‌تکاره‌کان) نه‌وه‌یه‌کی سه‌رگه‌ردان، نه‌زانی دایک و باوک شه‌و و پوژ له کوێ

به سهرده بهن؟ نه زانی چ دین و پښایکی ههیه، خزمه تکار چونی بوی و
په روه رده ی دهکات، نه وه نه و کاته یه قیامت ده بینین به چاوی
خومان! به لام خوشبه ختانه له به رامبه ر نه مانده نه وه یه ک ههیه
ته سلیم نابیت، وهستان و به رهنکار بوونه وه به رامبه ر به تال
پاده گه یه نیت، پابه ند به ئیسلامه پاک و راست و په وانه کهی خویه وه و
هیچ تیکده ر و خراپه یه ک نایجولینیت، نه م نه وه یه جیی هیوا و نومیده،
نه مه ناینده یه، نه مه پیویستی به په روه رده و چاودیږی ههیه.

بیگومان کچ له قوناغی هه رزه کاریدا به چه ند گورانکاریه کی
جه سته یی و دهروونیدا تیده په پښت، که که سیتی و مینه یی تیدا
دروست ده بیت.

له پوی سوز و هه لسوکه و ته وه به دؤخیکی پر له دل په راوکی و
دوپه نگیدا ده پوات، یاخی ده بی له واقع و له و مامه له ی خیزانه کهی
له گه لیدا ده یکات. حه زی کاردانه وه لای زیاتر ده بیت، زو هه لده چی و
په شیمانه له هه لسوکه وتی، له وانه یه نه م په فتارانه له م قوناغه دا
سالانیک بخایه نیت، بویه له م قوناغه دا پیویستی به مامه له یه کی تاییه ت
و چاودیږی و دل راگرتنی زیاتره.

که واته نه و دایکه هوشیاره که ده رکی کچه کهی بکات به چ
قوناغیکی هه ستیاردای تپه په ده بی زیاتر لی نزیک ده بیت ته وه و وه کوو
هاورپیه ک مامه له ی له گه ل ده کات، نه یینییه کانی ده پاریزی و هه میسه به
ناموزگاری دینی و فیړکردنی په وشتی جوان نه زموونه کانی زیاتر
ده کات.

دایکی دانا و ژیر به نه رمی و له سه رخو ناموژگاری کچه که ی ده کات،
له دووره وه چاودیږی ده کات، سه رزه نشتی ده کات، به لام سزای نادات،
وهك دوو هاوړی قسه ی له گه ل یه کدی ده که ن و سوره له سه ر پیزگرتن و
نرخاندنی هه سته کانی، ورده ورده تی ده که یه نیت که نه و نیت
به رپرسه له خوی و نه رکه شه رعیه کانی له سه ره، پیویسته خوی
دایووشی و جلوبه رگی پوشته له به ربکات، هه لسوکه وتی ژیرانه بی و به
نه ده به وه په فتار بکات، چونکه نیت مناله که ی دوینی نییه.

بیگومان نه و په روه رده نیمانییه ی کچی هه رزه کار له قوناغی منالیدا
وه ریده گریټ، له دوایدا خیر و فه پی زور ده داته وه بو ژیانی خوی و
ده وروبه ری.

له م ته مه نه دا کچان ده کرینه ئامانجی راگه یاندنه گومراکه ره کان و
نورترین بانگه وازی هه لڅه له تیته ر پووبه پوویان ده بیته وه، هه موو میدیا
و که ناله کان ده خرینه کار بو به لارید ابردن.

لیره حه قمانه بپرسین، بوچی نه وه نده مکوپانه داوا له ئافره تی
موسلمان ده کری ئازاد بی؟ پیویستی به ئازادییه؟! ئایا پویشینی
حیجاب و خو پاریزی له نیگا ئاگراوییه کان به ندایه تییه و پیویسته خوی
لی ئازاد بکات؟!

ئایا ئافره ت له ماله وه کاتی خوی بو په روه رده ی مناله کانی ته رخان
بکات و به شیوه یه کی جوان و چاک و پاک پییان بگه یه نیت بو
کومه لگه، نه مه کوټ و به نده و پیویسته خوی لی قوتار بکات و ئازاد

بیت؟! بۆچی ئەوئەندە بە ھەسرەتەوئەن ئافرەتی پاکداوین و سەر بەرز،
بە پووتی و بەرەلایی بیتە سەر شەقامەکان؟!

۱- بۆ ئەم قسانە دەدری بە گوئی کچەکانماندا؟!

ھەرگیز بەم قسانە سەرسام مەبە:

۱. چونکە دایکی ئایندەییە و پیگەییەنەری نەوئەدی داھاتووە.
۲. ھەمیشە وا بخەنە میشتک کە تۆ ستەملیکراو و سەر شۆریت،
بۆیە زۆریک بە شان و بالتدا ھەلەدەدریت، شاعیر ھەلبەست و
پەخشانەکانی تەرخان دەکات بۆت، پۆژنامەنووس پینووسەکە
دەخاتە خزمەتت، ھەمووی دەیانەوێت لەسەر مافی کچ قسە بکەن،
لەبارەیی پرسی ژنەوہ بنووسن.
۳. ئافرەت ئەو کەسەییە پیغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) لە
چاودیریکردن و گەرنگی پیداندا ھەمیشە لە پیشەوہی داناوہ، ھەموو
جەژنی کاتیک لەگەڵ موسلمانان کۆدەبوویەوہ و وتاری بۆ دەدان
پاشان بە تاییبەت دەچووہ لای ئافرەتان و ئامۆژگاری دەکردن و قسە
لەگەڵ دەکردن، بەلام ژنان زیاتر ھەزیان دەکرد لە خزمەتیدابن بۆ
زیاتر شارەزابوون و سود وەرگرتن لە ئامۆژگارییەکانی، بۆیە ھەزریان
کرد کە پۆژیکی تاییبەت بە خۆیان بۆ تەرخان بکات، تا بەس خۆیان
وہک ئافرەت کاتیان ھەبێ و سودی لیوہەرگرن، بۆیە پیغەمبەر (صلی
اللہ علیہ وسلم) داواکارییەکەیی بەجیھێنان، ھەروەک لەو پۆژەوہ بەلینی

پیدان له ههفتهیه کدا پۆژیک بۆ ئافرهتان بوو، له خزمهتیدا وانه و ئامۆژگاری و پرسیاره شه‌رییه‌کانیان تاوتوی ده‌کرد.

ئایا له وه‌سیه‌ت و ئامۆژگارییه‌کانیدا پرسى ئن له پيش هه‌موو شته‌کانی تروه‌ نه‌بووه و گرنگی پيداوه؟ له (حجة الوداع) دا هه‌جی مائاواييدا ده‌فه‌رمووی: **(فاتقوا الله في النساء، فإنكم أخذتموهن بأمان الله، واستحللتم فروجهن بكلمة الله).** رواه مسلم.

هه‌روه‌ها له فه‌رمووده‌یه‌کی تر دا پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) مامه‌له‌ی پیاوانی له‌گه‌ل خیزان و هاوسه‌رانیدا کردۆته پیوه‌ر بۆ باشی و چاکی پیاوان **(خيرکم خيرکم لاهله وانا خيرکم لاهلي).** رواه الترمذي. واته: (باشترینتان ئه‌وه‌یه له‌گه‌ل مال و خیزانیدا باش بیت، وه‌ من باشترینتانم بۆ مال و خیزانم).

ناو و پیزی ئافره‌ت ته‌نها ئه‌مه‌ نییه، به‌لکوو پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) یه‌ك له‌شکری وه‌ستاند ته‌نها له‌به‌رئه‌وه‌ی خاتو عائیشه‌ی خیزانی (سه‌لامی خوای له‌سه‌رییت) ملوانکه‌که‌ی ون کردبوو، تا (أبو بکر) (سه‌لامی خوای لیبییت) هات و پیی وت: تو پیغه‌مبه‌ر و ئه‌م خه‌لکه‌ت وه‌ستاندوو؟ نه‌ ئاو هه‌یه، ئیمه‌ ئاومان پی ماوه، که وشتره‌که هه‌ستا ملوانکه‌که‌ی له‌ ژێردابوو، له‌م کاته‌دا ئایه‌تی (ته‌یه‌موم) دابه‌زی، له‌به‌رئه‌وه‌ی دواکه‌وتن و ئاویش نه‌بوو بۆ ده‌ستنویژ، خوای گه‌وره‌ بۆی ئاسانکردن و حوکمی ته‌یه‌موم به‌م شیوه‌ دانرا، (أسیدین حضیر) وتی: ئایا ئه‌مه‌ به‌ فه‌ر و به‌ره‌که‌تی ئیوه‌ نه‌بوو نه‌ی آل أبوبکر؟

رێز و پێگهی ئافرهت لای پێغه مبه‌ر نه‌وه‌نده به‌رزبوو، کاتێک (أم هانی) (سه‌لامی خوای لیبت) دیته‌ خزمه‌ت پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم)، ده‌لی: (ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا علی برام (علی کوپی أبو طالب)، ده‌یه‌وی نه‌و پیاوه‌ بکوژی که من په‌نام داوه‌، پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) ده‌فه‌رمووی: **(قد أجرتنا ما أجرت يا أم هانی)**. رواه مسلم.

واته‌: (ئه‌وا ئیمه‌ش په‌نای نه‌ومان دا که تو په‌نات داوه‌ یا (أم هانی)).

٤. له‌به‌رئه‌وه‌ی دایک مه‌زنه‌ به‌و مه‌زنییه‌ی ئافره‌ته‌ و دایکی پیاوه‌ گه‌وره‌ و زانا و پیاو چاکانه‌، ئایا نه‌وه‌ ئافره‌ت نییه‌ دایکی شافیعی و عومه‌ری کوپی عه‌بدولعه‌زیز و ئیبن ته‌یمییه‌ و نه‌بو حه‌نیفه‌ و ئیمامی مالیک و نه‌حمه‌د و چه‌ندانیه‌تر. بزانه‌ هه‌موو نه‌م پیاوانه‌ و چه‌ندانیه‌تر هه‌ر یه‌کیکیان خاوه‌نی دایکی چاک و راستگۆ و له‌خواترس بوون، هه‌میشه‌ نزایان کردوه‌ پۆله‌ی باشیان بێ و بینه‌ پۆشنایی چاوه‌کانیان و ئاوه‌دانی رێبازی ئیسلام.

ئایا هه‌موو نه‌م گه‌وره‌یی و گرنگیه‌ی ئافره‌ت به‌س نییه‌ بۆ نه‌وه‌ی نه‌م قسانه‌ بۆ کچان بیت؟

ئایا نه‌وه‌ کچ نییه‌ که شاعیری گه‌وره‌ حافظ ئیبراهیم له‌ وه‌سفی دا ده‌لی:

(الأم مدرسة إذا أعددتها أعدت شعبا طيب الأعراق).

واته‌: (دایک قوتابخانه‌یه‌ ته‌گه‌ر به‌ باشی ساز و ئاماده‌ت کرد، نه‌وا

که‌لێکی بنه‌چه‌ پاکت ئاماده‌ و ساز کردوه‌).

چهنده ها كچ له دايك و باوكيكي ره وشتبه رز و چاك له دايكبون، له
مالكي پاريژاودا په روه رده كراون، به لام به كاريگه ري فيتنه ي سهردهم
و نه و به رنامه و بلاوكراوانه ي له ميدياكانه وه ده يبيننن و ده يبيستن
به لاريډا چوون، ته له فونه كه ي مه لده گري و قسه له گه ل كورپيكا ده كات
كه نه ديويه تي و نه ده يناسيټ، ته نها به قسه نه بي، يا له سهر
ئينته رنيت شو و پوژ گفتوگو له گه ل كه نجيك ي بيگانه دا ده كات، كه نه
ناو و نه هيچي له باره وه ده زاني.

نه مه به رده وام له نيو ململاني و كيشمه كيښدا ده ژي، له لايه ك نه و
دهنگه نه شازه ده يبيستي كه بانگي ده كات بو پوچوون له تاوان و
گوناهباري و وازه ينان له هموو مانايه كي پاك داويني، له لايه كي
تريشه وه نه و دهنگه راسته ي به توندي له ناخه وه ده يبه ژينيت و وهك
نه وه ي پي بلي: ناگاداربه نه وه ريگاي ناره زووپه رستي و
به هيلاكچوونه. به م شيوه يه نه و دهنگانه هميشه له ناخيدان و له
هزريدا دين و ده چن.

نه و باوه ري به خوا و پوژي دوايي هه يه، ده زاني به هه شت و دوژه خ
و ليپرسينه وه و سزا و پاداشت هه يه، ده زاني چه لال و چه رام هه يه،
به لام ململاني و كيشمه كيښ له گه ل چه ز و ناره زووي دونياييدا قورس و
نه سته مه.

كاتيك كچ باوكيكي هه بي هميشه سهرقالي كاروكاسپي خوي و
په يوه ندي به هاوپي و هاوپيشه كانيه وه بي، تا درهنگاني شو له
دوره وه ي مال به سهر به ري، دايكيشي خه ريكي كاروباري خوي بي و

كات بۇ بەسەربىردىن لەگەل ھاۋىيىكانىدا بەسەر بەرىت، ھېچ ئەم دايك و
باوكە گويى بۇ نەگرت و گرنكى بە ھەست و گازندەكانى نەدەن،
بىگومان ئەۋەى بە دوايدا دەگەپى لە دەرەۋەى خىزانەكەى بە دەستى
دىنى لە ھاۋىيەتى خراپدا، ياخود گەنجىكى پەۋشت نزم بە قسەى باق
و بريق و بەلىنى درۆ لە خشتەى دەبات.

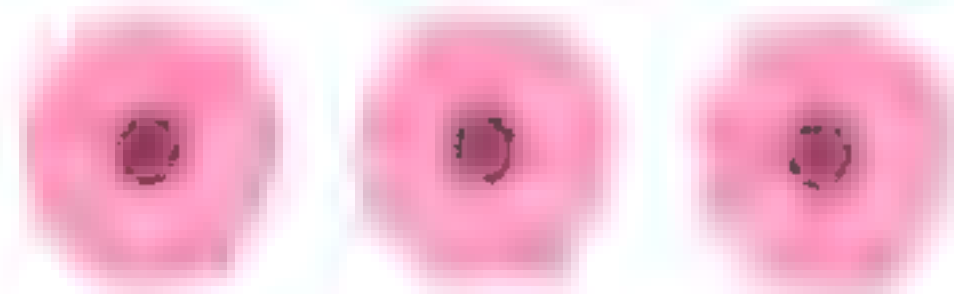
بەداخەۋە گۇفار و پۇژنامە زۆر و زەبەندەكان، كلىپ و زنجىرە
تەلەفىزىۋىيەكان، ھەموو ئەو دەنگە نەشاز و درۆيانەن كە بانكى
دەكەن بۇ ياخى بوون لە خىزان و بەرەللابوون، ئىتر ئەو كاتە كە لە
خىزان و ئيمان دايانمالى، چىيان بویت پىي دەكەن. (جۆرج ھورقت) لە
كتىبى شۆرشى جنسىدا دەلى:

(ئەوانەى لە خەمى ئايندەى جىهان و پەۋشت بەرزىدان، ھەست
دەكەن پۇژانە چەندەھا بۆمبى سىكىسى دەتەقنەۋە و مالىۋىرانى و
دارپمانى ئەخلاق و كۆمەلگەى لىدەكەۋىتەۋە. داھاتوۋى نەۋەكانمان
چىنراۋە بە خراپە و تەلە و پىلانگىپى، كە لەۋانەى ئەم منالانەى ئەمىرۆ
بەكەنە دىندەىكى بىھەست، كاتىك لە ھەموو لايەكەۋە دەۋرە دراۋن بە
ھۆكارى وورۇژىنەر و فرىودەر، بەجۆرىك مۇقايەتى لە ھەر كوى بىت
تىكى دەدات، ئەستەمە ئەمىرۆ بە ھەر شارىكدا نەپۆيت و توۋشى
(بۆمبى جنسى) نەبىت، پىكلامەكان، گۇفار بە بەرگ وىنەى
پەنگاۋرەنگى وروژىنەر فىلم و كلىپى بەدپەۋشتى، كەنالا
نابەرپرسەكان ھەموو كاردەكەن بۇ لەناۋىردىنى بەھاۋ و پەۋشت).

ئال و والای ئەو برازینریتەو، ئایا ئەمە ناکریتە ھۆکاریک بۆ وروژاندن و
فریودان لە پیناوپەواج بە گوڤار و کالاکانیان؟!

ھەر ئەمە یە وا دەکات یەکی لە ئەکتەرە فەرەنسییەکان کاتیک داوای
گرتە یەکی قیزەونی لی دەکەن لە بەردەم کامیرادا، دەقیزیننی بە پووی
دەرھینەرە کە دا و دەلی: ئەی سەگەکان! ئێوەی پیاو جگە لە
جەستەمان هیچتان لە ئیمە ناوی تاوھ کوو بە سەر جەستە ی ئیمە ی
ئافرەتەو ببنە ملیۆنەر، دواتر بە کول دەگری.

سروش و فیترەتی پاکی ئەم ئافرەتە سەرەپای نقومبوونی لەو
کەشە بۆگەنە دا بۆ ساتیک بیدار دەبیتهو، ئەو سروشتە پاکە تەنھا بۆ
ئەو ی بیته بە لگە یەکی سەلمینەر لە سەر قولایی ئەو مەینەتی و
ناسۆرە ی ئەو ئافرەتەنە ی تیدایە، کە بە پوالت بە ئازاد و
پیشکە وتوویان دادەنن.

۲- ساره، له بۆیفریند و پېشبرکئی شاجوانییهود بۆ

لیخۆشبوونی خوای گه وړد:

ئهمه چیرۆکی ئه و کچه یه نزیکبوویه له خوا و خوای په روهردگار زیاتر لئی نزیکبوویه وه، ههولئ دا بۆ په زامه ندی خوا و به دهستی مینا، ئه و له ژیانیکئی نامۆیی و نا ئارامیدا بوو، نامۆبوون به دین، خوای گه وړه یه کیکی بۆ ته رخانکرد تاوه کوو بانگی بکات بۆ گه پانه وه بۆلای په روهردگار و پښگای راست، ئهمه چیرۆکی ساره یه که کاتیگ گوتی له بهرنامه ی یه کیگ له بانگخوازه کان ده بیئت و نامه یه کی بۆ دهنووسیت، ده لئ:

(من کچیکم ناوم ساره یه، دایکم و باوکم لوبنانین باوکم موسلمانان و دایکم مه سیحی، هاتوون بۆ ولاتی قه نزویلا و پاش ماوه یه ک له یه ک جیابوونه ته وه، هه ریه که یان به ره و ژیان خویان چوون و منیش ئاواره و دهر به دهر ماومه ته وه، خوای گه وړه جوانییه کی زوری پی به خشیوم، ئهمه بووه هوی ئه وه ی قاچه کانم به ره و پېشبرکئی شاجوانی مه لخلیسکان و له کو تاییدا له کارکردن له باره کاندا خۆم بینیه وه.. هاورپی کورم هه بوو له بیرم کرد که من موسلمانم، هه رچه نده من له باره ی ئیسلامه وه هیچ نه ده زانی، ته نها ناوه که ی نه بی، له قورئانیش ته نها وینه که ی.

پۆژیک له پر چاوم که وته سه ر که نالی (اقرا) و بانگخوازیکم بینی باسی له پاکداوینی ده کرد، بۆ یه که مجار هه ستم به شه رمه زاری کرد له خۆم، که چۆن بوومه ته کالایه کی سوک و بیترخ له دهستی پیاوخراب

و سەرسەرییه کاندە، ئیستا هیچ موسلمانێک ناناسم تۆ نەبی، کە ئەم
نامە یەت بۆ دەنێرم و دڵی خۆمت بۆ دەکەمەو، پرسیارە کەم ئەو یە
ئایا بە سەر ئەم هەموو داوینپییسی و گوناھەیی کە کردوومە، خوای
گەرە لێم خۆش دەبیّت و تۆبەم قبول دەکات؟

ئەو بانگخوازە دەلی: وەلامی نامە کەم دایەو و باسی سۆز و
میهرەبانی پەرەردگارم بۆ کرد بۆ بەندە تاوانبارەکانی و فەزل و
گەرەیی خوای گەرە بەرامبەر تۆبەکاران، دواتر نامە ی نارد کە
دەمەوی نوێژ بکەم، بەلام سورەتی (فاتیحە) نازانم، دەمەوی قورئان
لە بەربکەم، منیش بە پۆستیکی خێرادا خەتمیکی دەنگی قورئانم بۆ
نارد (ئەو کاتە سالی (۲۰۰۵) ئینتەرنیّت بەم فراوانییە لە بەر دەستدا
نەبوو)، پاش سێ پۆژ وتی: ئەو سورەتی (الرحمن و النبا)م
لە بەرکرد، دەستم کردوو بە نوێژکردن، هاوپی کۆرە کەم واز لێهێناو و
دەرم کردوو. ئیستا لە بار ئیش ناکەم و لە کارە کەم
دوورکە و تۆمەتەو.

ئەم کچە دەستی کرد بە گەرە پانەو بۆلای خوا و کاتیکی خوای خۆی
ناسی، خۆی دۆزییەو، دواي دوو هەفتە ئیتر دەنگی ئەما و نامە ی
نە دەنارد.

جاریک وتی سەرم زۆر دیشی نەمتوانیو نامە بنێرم، دواي پشکنین
و چوونە پزیشک وتی: دەرکەوتوو کە تووشی شێرپەنجە ی میشک
بووم، ئەو ی جیی سەرسوپمان بوو لەلام وتی من هیچ نیکەران نیم،
بەلکوو خۆشحالم، چونکە پێش ئەم نەخۆشییە خوام ناسی و

خۆشەويىستى پەرۋەردىگارم چۈۋە دىلمەۋە و بەرەۋ پۈۋى چۈۋم، دوو
پۇژىتر نەشتەرگەرېم بۇ دەكرى، تەنھا ترسم لەۋە ھەيە نەگەر مردم
خوای گەرە لىم خۆش نەبىت!

پىموت: چۆن خوای گەرە لە تۆبەكاران خۆش نابىت؟ بەلكو بە
گەرەنەۋەت بۆلای خوای پەرۋەردىگار پىژت لىنراۋە و بەلەبەرکردنى
سورەتى (الرحمن) تۆ لەبەردەم خوای (أرحم الراحمين) دايت، دەرگای
ھىۋا و گەشبىنېم لىكردەۋە و ئەۋ نائومىدىيەى ھەيىۋو پەرۋاندمەۋە.
ئەمجا وتى: ھەموو كاسىتەكانم بىردوۋە بۇ مزگەۋت تاۋەكرو دواى خۆم
بىيىتە چاكەى نەبىراۋە بۆم، دواى چەند پۇژىك ھاۋپى مەسىحىيەكەى
نامەيەكى بۇ ناردەم و وتى: سارە مرد.

۲- ئەى خوشكەكەم پىرسىار لە خۆت بكة:

- ئایا سوپاسى پەرۋەردىگارت كىردوۋە لەسەر نىعمەتى ئىسلام؟!
- ئایا پىنج فەرە نوپژەكانت لەكاتى خۆيدا ئەمجام دەدەيت؟!
- ئایا قورئان بە تىگەيشتن و خشوعەۋە دەخوینى؟!
- پۇژانە كاتت تەرخانكردوۋە بۇ خویندىنى بىرك لە قورئانى پىرۆز؟
- ئایا بەرامبەر دايك و باوكت چاكەكارى؟
- ئایا خوای گەرە بە چاۋدىرى خۆت دەزانى بەسەر جولە و
كارەكانتەۋە لە پەنامەكى و ئاشكرادا؟
- ئایا سنورى شەرى دەپارىزى بە پۆشىنى پۆشاكە شەرىيەكەت
(حىجاب) كە فەرمانى خوايە؟

– ئايا ھاوپىيەتى كەسنى چاك و لەخواترس دەكەيت و
دورئەكە ويتەوہ لە ھاوپىي خراب؟

– ئايا ھەميشە نزا دەكەيت خاى گەورە لەسەر ئەم دىنە پاوەستاو
و پاىەدارت بکات؟

– ئايا ھىچ تويىشوويەكت ئامادە کردووہ بۆ ئەو سەفەرە تەنھا کە
چاوەپىتە؟

– ئايا بىر دەكەيتەوہ لەو ساتەى فرىشتەى گيان کيشان دىتە لات و
تۆش غافل و بى ناگای؟

– ئايا بىرت لە يەكەم شەوى قەبر کردۆتەوہ؟

– ئايا بىرت لە قىامەت کردۆتەوہ، ئەو پۆژەى ھەموو بەندەکان لە
بەردەم لىپرسىنەوہى پەرورەدگارى جىھانياندا دەوہستن؟

– ئايا ئامادەى لەبەردەم خاى گەورەدا پاوەستىت، خاى
تۆلەسىن، خاى زەوى و ئاسمانەکان، تاوہکوو لە کردەوہکانت
بىرسىتەوہ؟

٤- بەخۆشى بژى:

ئىسلام پىگا لە ژيان کردنت ناگرى، ھىچ کاتيش ئەوہى ناوى تەنھا
لە عىبادەتکردندا بىت، بەلکوو ھەميشە لە پيشىنەبىت لە دەستخستنى
زانست و زانىارى، خۆت پۆشنىبىرکەيت بە ھەموو زانىارىيەکان،
کاربکەيت و دەولەمەندىت تا توانات ھەبى بۆ خىر و چاکەکردن.

په روږدگار دهيه ویت مافی جهسته بزانی له خوراك و وەرزش و
تندرستی، خوت دلخوش كه به دهستخستنی هه موو حه لاله كان
دووركه وهره وه له حه رame كان، مافی خیزان و كه سوکارت بزانه و به جی
بیڼه، باشبه له گهل دایك و باوكت و به خیویان بکه، مافی هاوسه ركه ت
بزانه و گوپراهی لی بکه جگه له سه ریچی خوی گه وړه نه بی.
مافی مناله کانت بزانه به په روږده ی چاك و ناراسته کردنیان بو
ریگی راست و دروست، مافی کومه لگه كه ت به جی بهیڼه به کارکردن
به وه ی هرچی باشه بو نیسلام و موسلمانان. له سه روو هه موو
نه مانه وه مافی خوی په روږدگار به سه ر خوته وه بزانه به یه كتاپه رستی
و عیبادت و گوپراهی لی له فه رمانه کانی.

له کوتاییدا نه م ناموژگارییانه بو کچانی داوین پاک و ژنانی به ریزه،
نه م په یامه بو نه و نافرته موسلمانان پاکیه کاتیك فه ساد و به دکاری
له ده وروبه ری زور ده بی سه ری بو ناسمان به رزده کاته وه و ده لی: (یا
مقلب القلوب والأبصار ثبت قلبي علی دینك).

بیروکه ی نووسینی نه م کتیبه م له وه وه هات کاتیك هاوپییه کم پی
وتم: هه موو کتیبه کانت بو خه لکه به گشتی، یا بو دایك و باوك، بوچی
شتیک نانوسیت تاییه ت به کوران و کچان، كه له م سه رده مه دا زور
پیویستییان پییه تی و له و ریگیاه وه عه قل و دلیان بدوینی.

به لی، له ریگی نه م کتیبه وه ده مه وی و ه لای زوریك له و پرسیارانه
بده مه وه كه میشکی کچانی سه رقال کردوه، تاوه کوو باوه ریان به میز

بکات و دلیان به دینه که یانه وه په یوه ست بکات، تاوه کوو زیاتر
قه ناعه تیان به دین و بیرو باوه پرکه یان هه بیت، هه تا ناگاداریان بکه م له و
مه ترسیان هی له هه موو لایه که وه ده وری داو، له گه نجی به دره وشت و
ناله بار له راگه یاندن و میدیای پوختنه و تیکده ر، له ته له و پیلانی
ناحه زه ساخته چیه کان له هه موو لایه که وه.

خوایه گیان تو شاهیدیت هیچ مه به سستی کم نه بووه له نووسینی هم
کتیبه نه وه نه بی بیته چرایه کی پووناک و پوشتکه ره وه ی ریگای
کچانی موسلمان، پینموونیان بکات بو سهر ریگای راست، نه وانه ی
دورکه و تونه ته وه له و شا ریگایه، بکه پینه وه بوی بو که ناری نارامی و
ناسوده یی، خوایه گیان داواکارم سودی بو خوینه ره کانی هه بیت و
پاداشتیش بو نووسه ره که ی و بلاوکه راوه که ی، بیکه یته تویشوویه ک که
ته نها بو په زامه ندی تویه، نه و تویشووه ی له پوژیک فریاد په سم بیت که
نه مال و نه منال و نه که سوکار فریام ناکه وی، ته نها خاوه نی دله پاک
و بیگه رده کان نه بی به زیکری تو، خوایه داوای باوه ریکت لیده که م
پینموونیم بکات، به خته وهرم بکات به بینینی پوی تو، نایا جگه له م
نزایه هیچ شتیکیتر هه یه؟!

الدکتور حسان شمسى پاشا

حمص ۲۰ ثابى ۲۰۰۵

به رامبه ر ۱۶ سی په جبه ی ۱۴۲۶

وهرزی یه کهم

ئافرده ته نه مردگان

نموونه ی ئه مانه بکه نه پیشهنگ و سه رمه شق:

ئافره تی موسلمان له هه موو زه مه ن و شوینیکدا، پێویستی به پیشهنگی چاکه تا به رێچکهیدا بپروات و رێگای ئه و بگریت، پێویستی به پیشهنگی پاک و چاکه، که خاوه نی دلیک بیت خوا به گه وره یی و پاک و بێگهردی بناسیت. ئه مانه ی باسی یان ده که یه نموونه ی چه ند که له ئافره تیکن:

۱- خاتوو فاطمه (سه لامی خوای له سه ربیت):

له بهردهم ئه م پیشهنگه به رزه هه لوهسته ده که یه، له بهردهم سه رگه وره ی ئافره تانی به مه شت ئه ویش فاتیمه ی کچی پێغه مبه ره (صلی الله علیه وسلم)، ئه م خاتوونه له گه ل (علی کوری أبو تالیب) هاوسه رگیری کرد، نه خاوه نی خشل و ئالتون بوو، نه جلوه رگی گرانبه ها، نه چوویشه ناو کاخ و کۆشک و مائی پاراوه، به لکۆو ماله که ی خانویه ک بوو له قور، یاتاق و پێخه فه که ی پشتیه ک بوو له پووش و پێشالی دارخورما، گۆزه یه ک و ده ستارپێک که گه م و جۆی پێ ده هاری.. ئا ئه مه سه ردار و گه وره ی ئافره تانی دنیا و ئاخیره ته!

فاتیمه ی کچی پیغمبهر (صلی الله علیه وسلم)، کچی سه روکی ده ولته تی ئیسلامی له سه ر پیخه فی پوش و په لاشی دارخورما ده خوت، به دهستی خوی جوی ده هاری هیچیش له ریژ و پیگهی کهم نه بووه وه، چه زره تی عه لی (سه لامی خوی لی بی) دوی وه فاتی باسی ده کات و ده فهرمووی:

(ئه و کچی پیغمبهری خوا بوو، به لام خوی هه موو کاروباره کانی ده کرد، نه خزمه تکار و نه که نیزه ک، به ده ستار دانه ویله ی ده هاری، جیگهی ده ستاره که به ده ستیه وه دیار بوو، خوی گۆزه ی ده کرده شانی و ئوی ده هیئا، هه میشه جی گوریسه که به سه ر شان و ملییه وه دیار بوو، مالی گسک ده دا و سه روچاو و جلو به رگی ده بوو به ته پ و تۆز، خوی ئاگری ده کرده وه و دوکه ل ده چوو به سه روچاویدا، ئایا به م کارانه ی که می کرد؟!)

پاک و بیگهردی بۆ خوی په روه ردگار کچی پیغمبهر (صلی الله علیه وسلم)، که نم بهاری و جی ده ستاره که به ده ستیه وه دیار بی؟! ئایا بیستان؟ ئه ی نه وانه ی لوت به رزن و وا ده زانن گه ر کاروباری مال و میرد و منال به رن به ریوه، کهم ده کهن و ریژ و گه وره بیستان نامینی؟

سه یرکه ن ئه و پۆژه ی به هوی ماندوویی خاتو فاتیمه وه چه زره تی عه لی (سه لامی خوا له هه ردووکیان) پی ده لی: بچو خزمه ت پیغمبهر (صلی الله علیه وسلم)، سکا لای حالی خۆت بکه تاوه کوو خزمه تکار یکت بداتی، ده چیته خزمه تی، به لام شه رم ده کات و پوی نایه ت بیلی،

دواتر دیته وه بۆلای هاوسه ره که ی و تا پیکه وه برۆن و عه رزی بکه ن،
 ئایا پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) وتی: مه ر ئیستا فه رمانتان
 جیبه جی ده که م؟ ئایا وتی به هاوه له کانی خیرا خزمه تکارێکیان
 بده نی، چونکه نه و کچه و (عه لی) یش ئامۆزاه؟!
 نا وه الله، به لکوو فه رمووی: سویند به خوا خزمه تکاران ناده می،
 ته ماشاکه ن ئه هلی (صیفه) له برسیتیدا سکیان پیچ ده دهن و هیچ نییه
 بیخۆن، به نده کان ده فروشم مه سره فی ئه وانی پیده که م، نه ک بیده مه
 ئیوه بۆ کارکردن.

پۆشتنه ماله وه، دواتر شه و پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم)
 هاته سه ردانیان، (فاتیمه و عه لی) (سه لامی خویان لیبت) له سه ر یه ک
 پیخه ف خه وتبوون، پارچه قوماشیکیان دابوو به خۆیاندا، که نه گه ر
 سه ریان داپۆشیایه قاچه کانیان به ده ره وه بوو، پیی فه رموون: ئایا
 پیتان بلیم چی له خزمه تکار باشتره بۆتان؟ وتیان به لی ئه ی
 پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم)، فه رمووی ئه گه ر چونه
 جیگا که تان ۳۳ جار (سبحان الله) ۳۳ جار (الحمد لله) ۳۴ جار (الله اکبر)
 بکه ن ئه وه باشتره له خزمه تکار بۆ ئیوه. (رواه البخاری).

حه زه تی عه لی (سه لامی خوی لیبی) ده فه رمووی: سویند به خوا
 له و کاته ی فیری کردین شه ویك نه بووه نه یخوینین.
 (محمد اقبال) ی شاعیر له وه سفی خاتوو (فاتیمه) دا کاتیك خوی
 مه ستاوه به کاروباری ناو مال، ده لی:

فمها یرتل ای ربکما بینما یدها تدير علی الشعیر رحلها

بلت وسادتها لالی دمعها من طول خشيتها ومن تقواها

دهمی به زیگری خواوه بوو

له کاتیکندا به دهستی خوئی جوئی دههاری

پشتیه‌که‌ی تهر ده‌بوو له فرمی‌سکه‌کانی

له ترس و بیمی خودا و به‌هیزی باودری

۲ خاتوو عائیشه گه‌ورد زانای ئافردتان (سه‌لامی خوای

له‌سهر بیئت):

ئه‌مه ئه‌و که‌له ئافره‌ته‌یه که دونیای پر کرد له زانست، (الزهری) له

وه‌سفیدا ده‌لی: گهر عیلم و زانستی هه‌موو ئافره‌تانی جیهان

کۆبکه‌یته‌وه له‌به‌رامبه‌ر زانست و عیلمی چه‌زهرتی عائیشه‌دا، زانستی

خاتوو عائیشه باشت و زیاتر و به‌سوودتره.

له (طبقات ابن سعد) دا هاتوو: خاتوو عائیشه زانترینی خه‌لك بوو

که گه‌وره هاوه‌لان پرس و پای شه‌رعییان پی ده‌کرد.

له ئه‌بو سه‌له‌مه‌وه: هیچ که‌سیکم نه‌دیوه به‌قه‌د چه‌زهرتی عائیشه

(سه‌لامی خوای لیبیئت) زانترینی له سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه

وسلم)، بۆ را وه‌رگرتن هیچ که‌س له وه‌قیه‌تر نه‌بوو. له هۆی دابه‌زینی

ئایه‌ته‌کان هیچ که‌س له خاتوو عائیشه شاره‌زاتر نه‌بووه، له سه‌رده‌می

چه‌زهرتی (عومه‌ر و عوسمان) دا (سه‌لامی خوایان لیبیئت) فه‌توای داوه،

واته (مفتی) بووه تا ئه‌و کاته‌ی وه‌فاتی کرد.

۳- خاتوو (ساره) خیزانی (ئبراهیم) (علیهما السلام):

خاتوو ساره خیزانی (ئبراهیم خلیل)، به زۆر له ماله که ی هینایان ده ره وه له میسر، له لایه ن زۆرداریکی زالمه وه ویستی کاری خراپه ی له گه ل بکات، نه و ئافره تیکی بیه یز بوو، به لام به پابه ندبون به به رنامه ی خواوه هیزی دایه به ر خۆی، ده ستنویژی گرت و پوی کرده خواو وتی: خواجه گیان تو نه زانی من باوه یم به تو و به نیردراوه که ت هیناوه، داوینی خۆم پاراستوه، سا خواجه نه م بیباوه یم به سه ردا زال نه که ی و له کۆلمی که ره وه و به ویستی خۆت لیم لاده.. نه و بیباوه یم به شوینی خۆیدا به ستی و نه یتوانی بچولیت، نه و له کاتی خۆیدا سنوره کانی په روه ردگاری پاراستبوو په زامه ندی به ده ست هینابوو، خوی گه وره ش له کاتی ناره حه تی و سه ختیدا به هانایه وه هات و پاراستی.

به لی، له شوینی خۆیدا نه یتوانی بچولیت و هه نگاو بنیت، هه ر که په لوپۆی ده کرایه وه ده یویست ده ست به ری بۆ خاتوو ساره و لی نزیك بیته وه، دووباره چوار په لی په ق ده بوو و له جوله ده که وت، نه مجا زانی ناتوانی لی نزیك بیته وه، هاواری کرده خزمه تکاره کانی و وتی: ئیوه چ شه یتانیکتان بۆ من هیناوه بیبه نه وه بۆ ئبراهیم و (هاجر)ی خزمه تکاریشی له گه ل بنیرن، ته نها نه وه نه بوو به ساغ و سه لیمی که رایه وه، به لکوو بوو به خاوه ن به نده یه کیش. ئایا خوی گه وره نافه رموویت: ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ۚ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾ الطلاق: ۲ - ۳.

واته: (ئەوێ لەخوا بترسیت و پارێزگار بیت خوا دەرووی لی
دەکاتەو، لە شوینیکەو پزق و پۆزی پی دەبەخشیت که حسابی بۆ
نەکردبیت و بە خەیاڵیدا نەهاتبیت، جا ئەوێ پشت بەخوا ببەستیت
ئەو زاتە بەسە بۆ ئەوێ یاریدەدەری بیت).

٤- قژداهینەری کچهکە ی فیرعەون:

پیغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) بە ڕیوایەتی ئیمامی ئەحمەد -
لەبارە ی شەوپەرەوی هەوالی ئەو شەو دەفەرمووی: کاتیک ئەو شەو
بردمیانە سەرەو بۆنیکێ زۆر خوش هات بە سەرما، وتم: ئەو
جوبرەئیل ئەم بۆنە خوشە چییە؟ جوبرەئیل وتی: ئەو بۆن و
بەرنامە ی قژداهینەری کچهکە ی فیرعەون و منالەکانیەتی.

ئەم ئافەرەتە قژی کچهکە ی فیرعەونی دادەهینا، پۆژیکیان کاتیک
قژەکە ی شانە دەکرد، شانەکە لە دەستی کەوتە خوارەو، کە ویستی
هەلیگریتەو وتی (بسم اللہ)، باوەری بەخوای تاک و تەنها هینابوو،
بەلام تا ئەو ساتە لە ترسی فیرعەون شاردبوویەو.

کچهکە ی فیرعەون لێی پرسى: باوکم؟

وتی: نا، بەناوی خوای پەرەردگارم، پەرەردگاری باوکت و هەموو
جیهانیان.

کچهکە ی فیرعەون وتی: جا کەواتە منیش ئەلیم بە باوکم.

وتی: دە ی پی بلی.

خیرا چوو ههوالهکهی دا به فیرعهونی باوکی، نهویش هاته لای و
به لوت به رزییه وه وتی: ئایا جگه له من خوایه ک ههیه؟
وتی: بهائی، خوای من و تۆ و هه موو جیهانیان. فیرعهون پئی وت:
ئایا په شیمان ده بیته وه و ئیتر وانه لئی.
وتی: نه خیر.

فیرعهون: که واته سزات ده دهم، یا ده تکورژم.
وتی: ﴿فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا﴾ طه:
۷۲. واته: (چیت له ده ست دیت نه مجامی بده و دریغی مه که، به راستی
ژیانی نه م دنیا به هه رکۆتایی دیت).

قاچ و دهستیان داکوتی، هه موو جوړه سزایه کیان دا، به لام نه و
به شیرینی باوه پره کهی تالاری هه موو نه و سزایانه ی ده توانه وه و دهیوت:
نه مه چهند ساتیکه و ده برپته وه، به دواییدا به هه شتی نه برپاوه و باخ و
پووباره کانی خوای گه وره و به توانایه.

دوو پشکیان پیوه ده نا تا بگه پپته وه بۆ په رستنی فیرعهون، به لام
نه و هه ر سوور بوو له سه ر باوه پری به خوای تاک و ته نها و دهیوت:
خوای من و تۆ و هه موو جیهانیان، ماریان بۆ ده هیئا به لام هیچ
سودیکی نه بوو بۆ فیرعهون و نه و سزایانه نه یترساند. دواتر فیرعهون
زانی نه م سزایانه بی سوده، وتی: ده تسووتینم و ده تکورژم.

فه رمانی کرد مه نجه لئیکی گه وره ی مسیان هیئا و له سه ر ناگر
دایاننا، مناله کانی پیش خۆی تییکه ن تا له هه سه رته ی مناله کانی
باوه پپینیت به فیرعهون، یه که یه که به بهرچاویه وه مناله کانیان تییکرد،

هېچ كارى تېننه كړد، كاتېك منالې دووه ميان هېنا به دايكى وت: دايكه
گيان نارام بگره، نه گهر نارامگرييت لاي خواى په روه ردگار نيعمهت و
خوشى نه بپراوهت هه يه.

به م جوړه به بهرچاويه وه مناله كانيان ده سووتاند و نه مېش سوربوو
له سهر باوه پرى پته وى خوى، ئيستا تهنه خوى و مناله شيره
خوره كهي مابوو به باوه شيبه وه، نوو ساندېووى به سنگيه وه، نه مانېش
ده بوو خويان فرې دهنه ناگره كه، بو ساتيك له بهر مناله
شيره خوره كهي دوو دل بوو خوى فرې بات و قاچى هه لنه ده هات، به لام
له و كاته دا خواى گه وړه مناله كهي هېنايه زمان و به دايكى وت: دايكه
خوت فرې به، سزاي دونيا ئاسانتره له سزاي ئاخيرهت، به و شيويه
له گهل مناله كهي دا خوى فرې دا له ناو پرېشكي ناگره كه دا برژان و
پوحيان سپارد، تاوه كوو به باوه پرى پته وه وه پووسور و سهر به رز
بگات به ليقاي په روه ردگار ه كهي.

۵. خاتوو ئاسيه خيزانى فيرعه ون:

خاتوو ئاسيه هاوسه رى فيرعه ون بينه رى نه و هه لويسته بوو كه
له نيوان فيرعه ون و قزدا هېنه ره كه دا پوويده، نه و باوه پرى به خواى تاك و

ته‌ن‌ها مینابوو، به‌لام له ترسی فیرعه‌ونی هاوسه‌ری هیشتا ئاشکرای نه‌کردبوو.

کاتی‌ک ئه‌م دیمه‌نه‌ی بینی که به‌سه‌ر قژداهیته‌ره‌که‌دا هات، وتی: به‌ فیرعه‌ون: وه‌یل بۆ تۆ، چۆن ده‌ریاز ده‌بی له ده‌ستی خوا. فیرعه‌ون وتی: شیتیتی ئه‌و ژنه‌ تۆیشی خه‌له‌فاندووه؟! خاترو ئاسیه‌ وتی: به‌لکوو باوه‌رم به‌خوای من خوای قژداهیته‌ر و خوای هه‌موو جیهانیان میناوه‌.

فیرعه‌ون چووه‌ لای دایکی ئاسیه‌ و وتی: کچه‌که‌ت واز ده‌هینیت و په‌شیمان ده‌بیته‌وه، یان ئه‌و سزایه‌ی خزمه‌تکاره‌که‌م پێدا به‌ ئه‌ویشی بچه‌ژم؟ دایکی هاته‌ لای و قسه‌ی له‌گه‌ل کرد تا واز به‌هینیت، به‌لام به‌ دایکی وت: ئه‌ی دایکه‌ تۆ ده‌ته‌ویت من بیباوه‌رم به‌ په‌روه‌ردگارم، سویند به‌خوای تاک و ته‌ن‌ها هه‌رگیز ئه‌وه‌ ناکه‌م.

کاتی‌ک پێشنیاره‌که‌ی دایکی په‌شیمانی نه‌کرده‌وه‌ بردیان بۆ سزادان و ئه‌شکه‌نجه‌یان دا به‌ قورستین سزا، - ده‌ست و قاچیان به‌ بزمار داکوتی، له‌به‌ر خۆری گه‌رم دایاننا، خواردن و خواردنه‌وه‌یان لی قه‌ده‌غه‌کرد و به‌ توندی لییان ده‌دا، به‌لام ئه‌و به‌ خوای زه‌وی و ئاسمانه‌کان په‌نای ده‌گرت و وتی: ﴿رَبِّ اَبْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنَ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ التحريم: ۱۱. واته‌: (په‌روه‌ردگارا لای خۆت له‌ به‌هه‌شتدا مالێکم بۆ دروست بکه‌ و له‌ده‌ست فیرعه‌ون و کاروکرده‌وه‌کانی پزگارم بکه‌ و له‌ده‌ست قه‌ومی سته‌مکاران ده‌ربازم بکه‌).

ئەگىرنەۋە كاتىك ئەم نزاىەى وت و سەرى بەرزكردەۋە، پوۋپۇشى
 دۇنيای سەرچاۋەكانى لادرا، ھەتا مالەكەى خۆى لە بەھەشتدا بىنى،
 واتە لەنىۋانى ئەم و بەھەشتدا ھىچ بەربەستىك نەما، تا ۋاى لىھات بە
 بىنىنى مالەكەى لە بەھەشتدا پىكەنى، دەۋرۋبەرەكەى وتیان بىگومان
 ئەمە شىتە، ئەو ئەشكەنجە دەدرىت كەچى پىدەكەنى! نەياندەزانى
 خۋاى گەرە دلى خۆشكردۋە و مەنزلى خۆى لەبەھەشتى ھەتا
 ھەتايىدا پىشان داۋە.

ئەمجا فىرەون فەرمانى كرد بەردىكى گەرە بىتن و بىدەن
 بەسەرىدا و بەو جۆرە بىكوژن، بەلام پەرۋەردگار پىش ئەۋەى تاشە
 بەردەكە بگاتە سەرى گىانى كىشا، بەو باۋەرە پتەۋەۋە چۈۋىۋە لای
 خۋاى تاك و تەنھا و بوۋە نمونەى بەرز بۆ باۋەرداران.

لەبەرامبەر ئەم ئافرەتە خواپەرست و باۋەر پتەۋەدا، لە قورئانى
 پىرۆزدا باس لە ژنەكەى (ئەبو لەھەب) دەكرىت، ئەبو لەھەب كە مامى
 پىغەمبەر بوو (صلی اللہ علیہ وسلم)، خۆى و ژنەكەى بە ھەموو
 شىۋەيەك دژايەتى پىغەمبەريان دەكرد. ژنەكەى ھەرگىز ناۋى
 پىغەمبەرى نەدەھىنا لە برى (محمد) دەيوت (مذمم)، ھەمىشە لە كۆر و
 دانىشتنەكانىدا لەناو قورەيشىيەكاندا گالتەى بە پىغەمبەر (صلی اللہ
 علیہ وسلم) دەكرد و بە ھەجوۋەۋە باسى دەكرد. تا لە ئاست ئەم بى
 شەرمى و زمان درىژىيەيدا، سورەتى (المسد) ھاتە خوارەۋە و ئايەتى
 ﴿وَأَمْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ۖ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ۝﴾ واتە:
 (ھەرۋەھا ژنەكەشى كە ھەمىشە كۆلە دارىكى بە كۆلەۋەيە و

گوریسیکی چنراو له پووشی خورما به گەردنیه وهیه، له قیامه تیشدا زنجیری ئاسن دهکریته ملی).

ئەم ژنه له گەوره کانی قورپهیش بوو، کاری نه دهکرد و دار بینێ، به لکوو قورئانی پیروژ وهک ئاماژهیهک بۆ ئەو هەول و ماندوو بوونهی دهیدا بۆ ناشرین کردنی ئیسلام و ئازاردانی پیغه مبهەر (صلی الله علیه وسلم)، ئەچوینی بهو کهسهی بهکۆل دار دینیت بۆ سووتاندن. دهوتریت ئەو ژنه ی پووش و په لاشی درکاوی له سهەر ریگای پیغه مبهەر دادهنا تاوهکوو ئازاری بدات، ئەوه بووه بۆیه خوای گهوره وهها ناوی بردووه.. والله أعلم.

٦- خاتوو (سهفیه) بکوژی په هودییه که:

ئەم کهله ژنه خاتوو سهفیه ی پوری پیغه مبههره (صلی الله علیه وسلم)، خوشکی شیخی ئیسلام (حه مزه ی کوپی عه بدولموته لیب)، خیزانی (عهوام) ه که سوارچاکیکی وهکوو (زوبیر کوپی عهوام) ی په روهرده کرد و پیگه یاند.

له کاتی جهنگی (أحد) دا کاتیکی بینی چی به سهەر موسلماناندا هاتوو - که ئەم ناوی دهبرد بۆیان له کاتی شه ره که دا - وهکوو شیخه ژنیکی هات و تیروکه وانی له یهکی له پاکردوو هکان سهند و وتی: داوه شین ئەوه پشت له پیغه مبههر (صلی الله علیه وسلم) دهکهن و ده به زین.

پيڻه مبه ر (صلى الله عليه وسلم) كاتيڪ ٺهه ي بيني، ٺامارهي به
زوبه یر کرد و فهرمووی: ٺهه دايڪته، زوبه یر وتی: چييه چي بووه؟
خاتو سہ فيہ وتی: سویند به الله هه واليان داومہ تی کہ حمزه ي
برام سوکايہ تی به تهرمه که ي کراوه و جهسته ي شيوينراوه، له بهر خوا
ٺارام ده گرم.

کاتيڪ شهر ڪوتايي هات، چووه سهر تهرمي حمزه (سه لامي خوي
ليبيٽ)، بيني سکی هه لڊراوه و جگهري دهرهاتووه، گوئی براوه
ده موچاوي تيڪدراوه، وتی: پازيم به قهزا و قهدهري پهروه ردگار. نه
ده موچاوي خوي پني و نه يه خهي دادري نه ناشکوري کرد، چونکه
ده يزاني ٺهه قهزا و قهدهري خوايه بو براکهي.

جاريڪيتر و له ديمه نيڪي تردا ٺهه خاتو سہ فيہ يه له پوڙي
(خندهق) دا، پيڻه مبه ر هه موو ٺافره ته کاني ناردہ قه لاي (حسان)، که
قه لايه کي توکمه و پاريزراو بوو، هه موو پياوه کان چوونه جهنگ و هيچ
پاسه وان و پياويان لانه بوو. يه هودييه کان بينيان بي پاسه وانه،
يه کيڪيان چووه سهره وه بزاني که سي لييه يان نا؟ کاتيڪ ٺافره ته کاني
بيني قسه ي ناشريني پي وتن، خاتو سہ فيہ که ٺهه ي بيني خيرا
له ناو قه لاکه عه موديکي هيناو لييدا و کوشي، پاشان سهر ي بري و
سهره که ي هه لواسي به به رزاييه که دا، که يه هودييه کان ٺهه يان بيني
ترسان، ٺيتر نه يانويرا برؤنه سهره وه، وتيان وامانزانويه (محمد) ته نها
ڙني له وي داناهه، (وايانزاني ٺهه م کاره پياو کردويه تي).

به م شیوهیه خاتوو سهفیه بووه یه کهم ئافرته له ئیسلامدا ی
بیباوه پری کوشتی و ئافرته کانیشی له دهست دریتی یه هودییه کان
پاراست.

۷- نهو ئافرتهی موسلمانانی له سزای خوا رزگار کرد:

له سولحی (حوده یبیه) کافره کان زۆر لوت به رزبووبون و غوری
جاهیلی گرتبوونی، نه یانهیشت وشه ی (رسول الله) بنووسریت له
پهیماننامه که دا، ته نها به (محمد) رازی بوون و چهند مهرجیکی تریش،
که بۆ موسلمانان قورس بوو قبولکردنی، موسلمانان له دوورده
هاتبوون بۆ زیاره تی که عبه، به لام ئه وان پریان پی نه ده دان به پی
مهرجی پهیماننامه که. ئه وه ش موسلمانانی زۆر توپه کرد. حه زره تی
عومه ر (سه لامی خوی لیبت) زۆر توپه بوو، چوه لای ئه بوبه کر
(سه لامی خوی لیبت) وتی: ئه ی ئه بوبه کر ئایا ئه وه پیغه مبه ر نیه
(صلی الله علیه وسلم)؟

وتی: به دلنیا ییه وه به لی.

وتی: ئیمه موسلمان نین؟ وتی: به لی، وتی: ئه ی ئه وان
بیباوه رنین؟ هه ر وه لامی دایه وه، وتی: به لی به دلنیا ییه وه بیباوه رن.
حه زره تی عومه ر به توپه ییه وه وتی: ئه ی باشه بۆچی ئه م
سه رکزییه قبول که ین بۆ دینه که مان؟

ئه بوبه کر وتی: ئه ی عومه ر ئارام بگره و راوه ستاویه له سه ر
رپیازه که ت، سویند به خوا شایه تی ده ده م که ئه وه نێردراوی خوا به،

(واته: هیچ کاریک بئ فەرمانی خوا ناکات، ئەمەش فەرمانی خوایه و گوێپرایه لی بن)، عومەر وتی: منیش شایهتی دێدەم که ئەو نێردراوی خوایه.

کاتیک پیغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) لە نووسینی پەیماننامە که بوویهو، بە هاوێلانی فەرموو: (**ههستن قوربانی بکهن و سهرتان بتاشن و ریشتان کورت بکهنهوه**). سێ جار ئەمە ی دووبارە کردەو، کهس هەلنەسایهوه موسلمانان لەو کاتەدا حەپەسابوون، وزەیان لی پرابوو لەو خەم و خەفەتە ی تێیکەوتبوون.

پیغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) چوو ژوورەو، لەو کاتەدا (نوم سەلەمە) ی خیزانی لەگەڵیدا بوو، بۆی گێپرایهوه که هاوێلانی چۆن خەم گرتوونی، بەو شیۆهیه دەستەوئەژنۆ دانیشتوون.

ئەمجا فەرمووی: (بەھیلاکا چوون موسلمانان).

فەرمانیان پەتکردۆتەو، نە قوربانی دەکهن نە سەریان دەتاشن. نوم سەلەمەش (سەلامی خوای لیبیت) که ئافرەتێکی زۆر ژیر و بەدەست و بردبوو، عەرزێ پیغەمبەری کرد (صلی اللہ علیہ وسلم): ئە ی پیغەمبەری خوا بڕۆ دەرەو و قسە لەگەڵ کەسدا مەکه، قوربانیی خۆت سەرپەرە و سەرقاشە کهت بانگ بکه سەرت بتاشە.

پیغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) چوو دەرەو، ئەو ی کرد که نوم سەلەمە عەرزێ کرد، هاوێلان کاتیک ئەم دیمەنەیان بینی لە پیغەمبەرەو (صلی اللہ علیہ وسلم)، هەموو بە جاریک هەستان و

قوربانیه‌کانیان سەرپری، سەریان تاشی، هەندیکیشیان کورتیان
کردهوه.

ئایا بینیتان چۆن ئافره‌تێک توانی بە یارمەتی خوا موسلمانان
پزگاریکات؟ ئەو کاتە ی دەستەوسان بوون لە گوێراپەڵی فرمانی
پێغەمبەر و سزای خوا نزیک بوو لە سەریان.

۸- ئەو ئافره‌ته‌ی پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) بە

شوویدا:

لە (ئەنەسەو) (سەلامی خۆی لیبت) دەگێریتەو، بەکێک لە
هاوەلانی پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) ناوی (جولەیبیب)
دوومەلێکی گەرە بەسەر دەموچاوییه‌و بوو، ژنی نەهینابوو، پێغەمبەر
(صلی اللہ علیہ وسلم) پێی وت: کە ژن بیئت، جولەیبیب عەززی کرد:
ئە ی پێغەمبەری خوا نابینی پوو بازاری نیم و کێ پیم پازی دەبیئت؟!
پێغەمبەر فەرمووی: ئە ی دوا ی ئەمە تۆ لای خوا بێ عەیب و رێزداریت.
پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) بۆ هەلێک دەگەرا ئافره‌تێکی
دەست کەوێت بۆ (جولەیبیب)، تا پۆژێک پیاویک لە ئەنسارییه‌کان ھاتە
خزمەتی و وتی: کچیکم ھەیە بیوژنە، ھەژدە کەم پیشکەشت بکەم،
پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) فەرمووی: من بۆ خۆم ناوی بۆ
(جولەیبیب)م ئەوی.

باوکه که وتی: با پرس و را به مالّه وه بکه م. پۆشته وه به
خیزانه که ی وت که پیغمبه ر (صلی الله علیه وسلم) کچه که مانی بۆ
(جوله ییب) ده ویت.

دایکی وتی: سویندی ناید مه جوله ییب، ئیمه نه ماندا وه ته فلان و
فلان، ئیستا چۆن بیدهینه نه. باوکه که به مه غه مگین بوو، هه ستا
وه لامه که بیاته وه بۆ پیغمبه ر (صلی الله علیه وسلم).

کچه که باوکی بانگ کرده وه و هاواری کرد، کی داخواری منی
کردوه بۆ نه و پیاوه. وتیان پیغمبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم).
وتی: ئایا ده تانه ویت فه رمان و داواکاری پیغمبه ری خوا
په تکه نه وه، من بده نه ده ست پیغمبه ری خوا، بیگومان نه و هه رگیز
من به خه سار نادات. باوکی چوو خزمه ت پیغمبه ر و (صلی الله علیه
وسلم) پیغمبه ریش کچه که ی ماره کرد له (جوله ییب).

نزی بۆ کردن: (اللهم صلب علیهما الخیر صبا، ولا تجعل عیشهما کذا
کذا). په روه ردگارا فه ر و به ره که ت برژه به سه ریاندا و هه رگیز ژیانیان
هه ژار و بی پۆزی نه که ی).

چه ند پۆژیک دوا ی هاوسه رگیریان پیغمبه ر (صلی الله علیه وسلم)
چوو بۆ غه زا، (جوله ییب) یش له خزمه تی چوو بۆ غه زا که، که جه نگ
ته واو بوو، هه موو به دوا ی یه کدا ده گه ران، پیغمبه ر (صلی الله علیه
وسلم) له هاوه لانی پرسى: (ئایا کهستان لی ون بوود؟).

وتیان: فلان و فلان، پیغهمبه ریش (صلی الله علیه وسلم) فہرمووی:
(من جوله ییبیم ون کردووہ). گہ پان بہدوایدا لہ شوینیک تہرمہکی
لہ پال تہرمی حہوت لہ کافرہکاندا کہوتبوو.

پیغهمبہر فہرمووی: (حہوتی کوشترود نندجا کوتیراید، نند لہ نند ر
منیش لہ نەوم). نەمجا بہ دەستی موبارہکی تہرمہکی ھلگرت ر
قہبری بۆ ھلکەند و ناشتی.

نەنەس دەلی: سویند بہ الله، ھیچ کەس لہ نەنسارەکان بہقەدەر
نەوژنە ی جوله ییبیم دەولەمەند نەبوو، پزق و پۆزی دائەباری بەسەرین،
پیاوہکان پیشریکی یان بوو بیخوانن، (ئاماژە یە بۆ نزاکە ی پیغهمبەر
کە بۆی کردن).

۹- ئەو ئافرەتەى پرچەکانى بەخشى لەپیناوى خوا:

(ئەبو قودامە) لەسەر مەمبەر لە دیمەشق وەستاوە و وتار دەدات،
باس لە گەورەیی جیهاد و بەختکردنی مال و گیان لە پیناوەرنامەکەى
خوا، خەلکەکە ئەوەندە بە دل گەرمییەو گۆییبەستى ئامۆزگارییەکان
بوون، کە هیشتا لە مزگەوت نەهاتبوو دەرهو، پیشبەرکیان بوو
لەسەر چوون بۆ شەپ.

کاتیك هاتە دەرەو و ئافرەتیک لەسەر رینگاکەى سەلامى لیکرد،
وەلامى نەدایەو (لە ترسى گێچەل و فیتنە)، جارى دووهم بە هەمان
شیوە وەلامى نەدایەو، بۆ جارى سیهەم کاتیك ئافرەتەکە سلاوى کرد
و ئەبو قودامە وەلامى نەدایەو، وتى: ئەى ئەبو قودامە ئەمە پیشەى
پیاوچاکان نییە!

ئەلێ کە وای وت، منیش وەستام، هاتە پیشەو و وتى: گویم لى
بوو خەلکیت هان دەدا بۆ جیهاد لە پیناوى خوا و بەخشینی مال و
گیان، منیش گەرام هیچم شک نەبرد بە نرختر بیت لەلام لەم پرچانەم
زیاتر بیدەم لە رینگای خوادا، ئەوەتا بریومە و ببە بیکە بە لغاوى
سوارییەکان بۆ جیهاد کردن، بەو هیواى خۆى گەرە لەجەنگاوەرانى
جیهاد هەژمارم بکات.

۱۰- ئافردتېك دەبیئە مامۆستای ھاوسەرەگەى:

ئەمە كچى سەعیدى كۆپى موسەیبە (رحمە اللہ)، ھاوسەرگىرى
لەگەل قوتابىيەكى باوكىدا كۆردى، كاتىك پۆڭبۇيە ھاوسەرەگەى
جلى پۆشى بچىئە دەرەو، پىي وت: بۇ كۆى؟
موسەیب بۇ وانە خويىندى. وتى: دانىشە ھەموو ئەو وانانەى باوكى
پىت دەلى من خويىندوومە و پىت دەلىمەو، بەم شىوئە ھاوسەرەگەى
فىرى ھەموو زانستەكان كۆرد، ئافرەتى وەھا موسلمان دەبىت بىتە
مامۆستايەكى چاك لە مالەكەيدا بۇ ھاوسەر و منالەكانى و بەو زانستەى
ھەيە بىتە چراى پووناكى مال و خىزانەكەى.

۱۱- دايكى ئىمامى ئەحمەد

ئەم شىرە ژنە، يەككىتەرە لەو ئافرەتانەى كە پىويستە بىرىت
نمۇنەى ژيان و چاوى لىبىرىت. پىشەوا (ئىمامى ئەحمەد) كە ھەربە
منالى باوكى دەمرىت و دايكى پەرورەدەى دەگرىتە ئەستۆ، ئىمامى
ئەحمەد دەلى: لە تەمەنى ۱۰ سالىدا دايكم قورئانى پى لەبەركىرم،
ھەموو شەوېك پىش بانگى بەيانى لەگەل خوى ھەلى دەستاندىم، كاتىك
لە بەغدا كەشۇھەوا سارد بوايە ئاوى دەستىوېژى بۇ گەرم دەكرىم،
دواتر ھەردووكمان نوېژمان دەكرى تا بانگى بەيانى، دواتر پەچە و
عەباى دەپۆشى و دەچووينە مزگەوت بۇ نوېژى بەيانى، دواى نوېژى
بەيانى تا نىوەرپۆ لە مزگەوت دەماينەو وەو وانەى پى دەوتم.

دواتر که ته مه نم بووه ۱۶ سال، دایکم وتی: کوږم بچو بو فیربوونی
زانستی فهرمووده، سه فهرکردن بو به ده ستهینانی زانستی شهرعی،
کوچ (هیجرهت) کردنه له پیناوی خوادا.

ئه مجا بوخچه ی سه فهری بو پیچامه وه و وتی: خوای گه وره کاتیک
شتیک پی ده ستپیریت ده پیاریزیت، ده تسپیرم به و خوایه ی
سپارده کانی زایه ناکات، لای دایکی پوشت و چووه مه ککه و مه دینه و
سه نعا، تا گه رایه وه و بووه نه و (نیمام نه حمه د) هی پیشه وای نوممه ت،
نه وه ی پی کرا له زانستی شهرعی پیشکشی نوممه ته که ی کرد.
ئه مانه پیشه نگ و نمونه ی نیمه ن، نه ک نه کته ر و گوران بیژه کان، نایا
نابیت بیانکه یته پیشه نگی خو ت و سه رقافله ی ریگا که ت، به و هیوایه ی
خوای گه وره له گه ل نه وانه دا حه شرت بکات و له به هه شتی نه بر او ده دا
بچپته ریزی نه وانه وه.

په حمه تی خوا له و شاعیره ی ده لی:

لو کان النساء کما ذکرنا ————— لفضلت النساء علی الرجال
وما التانیث لاسم الشمس عیب ————— وما التذکیر فخر للهِلال
(ئه گه ر ئافره ت له م شیوه بی باسمانکرد، نه واهه زل و گه وره بیان زور
زیاتره له.

نه (ت) تانیثی (میینه) بو ناوی خو ر نه نگیه، (خو ر مونه له
عه ره بیدا)، وه نیڕینه یی بو وشه ی مانگ فخر و شانازییه^۱.

^۱ تیبینی: (له زمانی عه ره بیدا (شمس) به مانای خو ر وشه یه کی مونت، واته میینه یه. وه
(القمر) واته مانگ وشه یه کی (نیڕه مذکر). وه رگیڕ.

۱۲- فاتیمة (زانا و فقیهه)

ته ماشای ژیاننامه‌ی فاتیمة‌ی کچی شیخ عه‌لانه‌دینی سه‌مه‌رقه‌ندی بکه، خاوه‌نی کتییی (تحفة الفقهاء)، سالی ۵۳۹ هـ وفاتی کردوه، فاتیمة زانیه‌کی پایه‌به‌رزبووه، یه‌کی له قوتابییه‌کانی باوکی ده‌یخوازیت به ناوی (عه‌لانه‌دین کاسانی)، که خاوه‌نی کتییی (البدائع)ه، تیایدا رافه و شهرحی کتییی مامۆستاکه‌ی شیخ عه‌لانه‌دینی سه‌مه‌رقه‌ندی کردوه.

زیره‌کی و پر زانستی ئەم خاتوونه له وه‌دابوو کاتیك هاوسه‌ره‌کی مه‌له‌یه‌کی ده‌کرد خیرا بۆی راست ده‌کرده‌وه، له ماله‌که‌ی ئەماندا کاتیك له مالی باوکی بوو فه‌تواکان ده‌رده‌چوون، ده‌بوو خه‌ت و مۆری ئەم و باوکی پیوه‌بویه، کاتیکیش شووی کرد به زانی پایه‌به‌رز کاسانی، باوکیشی وه‌فاتی کرد، ئیتر فه‌تواکان له مالی ئەماندا ده‌رده‌کرا و مۆری باوکی و هاوسه‌ره‌که‌ی و خۆی پیوه‌ده‌بوو.

۱۳- ژنیك به مه‌زده‌ی هه‌زار پیاو:

ئەم خاتوونه ناوی (خازنده‌ره)، هه‌موو ماله‌که‌ی وه‌قف کردبوو بۆ خوا، له سه‌ده‌ی بیسته‌مدا ژیاوه، له قاهره کۆلیژی (أصول الدین)ی بونیاتناوه، که چه‌نده‌ها نه‌وه‌یان پیگه‌یاندووه و زانیانیکی نۆد ده‌رچووی ئەو کۆلیژهن، له‌وانه: (شیخ محمد غه‌زالی و یوسف القرضاوی) و چه‌ندانیتتر.

شیخ محمد غەزالی لە بارەییەوه دەلی: بەداخەوه هیچ لە بارەیی ئەم ئافرەتەوه نازانین، ئەو ژینگە و سەردەمەیی ئەوی تیدا ژیاوه، وابوو کاری ئافرەت بشاردریتهوه و باس نەکریت، ئافرەتیک بە تەنها و بە مولک و سامانی خۆی کۆلیژیک بکاتەوه بۆ خویندن و بپروانامەیی بالۆه، هەرەها نەخۆشخانە و مزگەوت و پەناگەیهک که هەر بەناوی خۆیهوه (خازندار)ە، چ دلیکی پاک و بی خەوش لە سینەیدا بووه؟ قەرزیکی باشی داوێتە پەرەردگاری تا لەو دنیا بە چەندانتر وەرگریتهوه، شتیکی لای خوا زەخیرە کردوو که بۆ ئەو دنیای پوری سپی و سەری بەرزکات ﴿يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَىٰ نُورُهُم بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرَانُكُمُ الْيَوْمَ جَنَّتُ نَجْرِي مِنْ خَتَا الْأَنْهَارِ﴾ الحديد: ۱۲.

واتە: (پۆژیک دیت که دەبینیت پیاوانی ئیماندار و ژنانی ئیماندار بەرەو بەهەشت بەپێ دەکرین، نور و پروناکییهک ئاشکرا لە پیشەوه و لەلای راستیان دەدرەوشیتهوه، مژدەتان لیبت بەو بەهەشتەیی که جۆگە و پووبار بە ژێر درەخت و کۆشکەکانیدا دیت و دەپوات).
پەحمەتی خوا لە (خاتوو خازندارە)، که مال و سامانەکهی لە پێگای خوادا بەخشی و بووه هۆی دەستەبەرکردنی چارەسەری نەخۆش، زیندوو پاگرتنی مالی خوا، تێرکردنی سکی برسی، پەناگەیی بی سەرپەرستان و زانستگە بۆ فیڕخوازان، کاریکی کرد که ژن و پیاو شانازی پیوه بکەن.

١٤- ئەو پالەوانانەى ئىسلام كە لەسەر دەستی ئافرمەت

موسلمان بوون:

عومەرى كۆپى خەتتاب (پەزای خۆى لىبىت)، لەسەر دەستى
(فاتىمە)ى خوشكى باوەپى بەخۆى تاك و تەنھا هیناواتە ناو بازنى
ئىسلامەو.

فاتىمە (سەلامى خۆى لىبىت) پىش براكەى موسلمان بوو،
كاتىك عومەر گۆپى لىبوو خوشكەكەى قورئان دەخوینى و موسلمان
بوو زللەيەكى لىدا، ئەویش پى وى: ئەى عومەر هەق و راستى لە
دینەكەى تۆدا نىيە، من شایەتى دەدەم كە تەنھا (الله) خودایە و
(محمد)یش پىغەمبەرى خودایە، ئەم قسەيە زۆر كاریگەرى تىكرد، بۆیە
چوو لە پىغەمبەر و دواتر موسلمان بوو.

ئەبو تەلحە كاتىك (أم سليم)ى هینا هیشتا موسلمان نەبوو،
بەلام (أم سليم) ئافرەتتىكى موسلمان بوو، ئەم ئافرەتە تىگەشتوو
پى وى: ئەى ئەبو تەلحە ئایا ئەو خودایەى تۆ دەپەرستى لە زەوى
سەوز نەبوو، وى بەلى وایە.

(أم سليم) وى: ئەى شەرم ناكەى درەخت بپەرستى؟! ئەگەر
موسلمان بیت هیچ مارەيىم لەتۆ ناوى، هەموویت پى دەبەخشم و تەنھا
موسلمان بوونت مارەيىمە.

ئەبو تەلحە پى وى: وازم لىبىنە تا بىرى لىدەكەمەو دواتر بپار
دەدەم. پۆشت و هاتەو ئەمجا وى: (اشهد ان لا إله إلا الله واشهد ان

محمداً رسول الله). به م شيوهيه (أم سليم) بووه هوئی موسلمانبوونی
هاوه لیکی وهك (نه بو ته لحه).

۱۵- ئافره ته بانگخواز دهكان

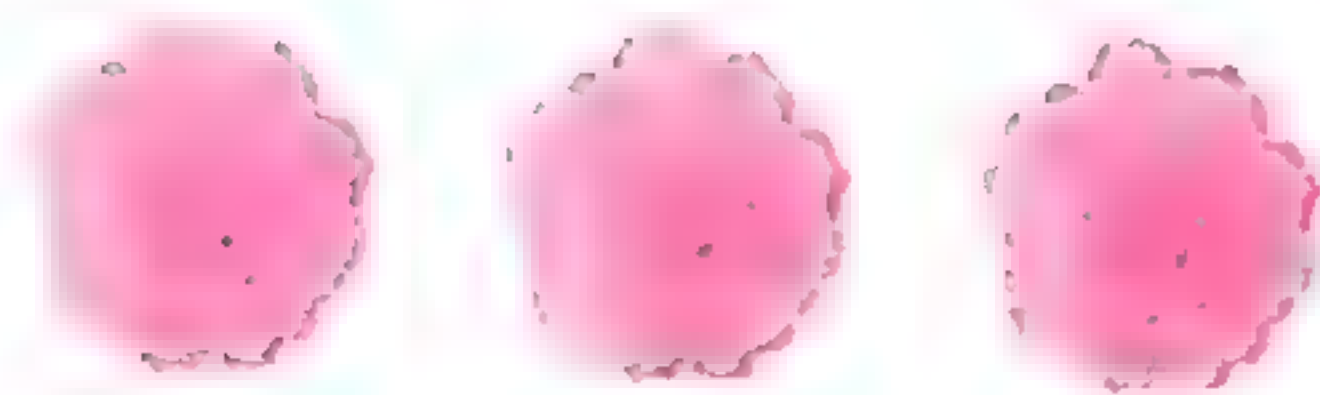
ئهمه (ام شريك القرشية العامرية)، دهچووه ناو ژنان له مهككه و
ئاموژگاری دهکردن و بانگی دهکردن بو ئیسلام، له سه ر ئهم کاره
به رده وام بوو تا قورده شیهه كان پییان زانی، گرتیان به ستیانه وه و
ئه شکه نه یان دا.

ئافره تیکیتر که بانگخواز بووه (بنت سمرة بنت نهيك)ه، ئاموژگاری
ژنانی دهکرد و فه رمانی پی دهکردن به چاکه و به رگری لی دهکردن له
خرابه.

ئوهش (خه وله ی کچی مالیک)، جاریک له پینگادا ئیمامی عومهری
بینی، ئیمامی عومهر سه لامی لیکرد، ئه ویش وه لامی سه لامه که ی
دایه وه و پی و ت: ئه ی عومهر ئه زانم له بازارپی مه ککه دا به عومهر
ناسرابووی، به گۆچانه که ت منالانت ده ترساند چه ند پۆژ پۆشت و تو
بوو یته (عومهر)، دواتریش پۆژانیك به سه رچوو تو بوو یته (أمیر
المؤمنین)، جا پی ت ده لیم له خوا بترسه بو ژێرده سته کانت، بزانه
ئوه ی له خوا بترسی و خه می پۆژی دوا یی بی، ئه وا دووری بو نزیك
ده کریته وه (خودای لی نزیك ده بیته وه)، ئه وه ی له مردن بترسی خه می
له ناو چوونی ته تی.

(جاروت) ئەو ھاۋەلەي لەگەل حەزرەتى عومەر دا بوو، وتى: ئەي ئافرەت زۆر بلىيى دەكەي بەرامبەر گەۋرەي مۇسلمانان.

حەزرەتى عومەر (پەزاي خۋاي لىبىت) فەرمۇي: لىي گەپى، ئەي ناپىناسى؟ ئەمە خەۋلەيە خىزانى (اوس كوپى صامت)ە، خۋاي گەۋرە لە حەوت ئاسمانەۋە سكاللا و گلەيىەكەي گوي لىگرت، ئىستا من گويى بۇ نەگرم؟! لە كۆتايى ئەم باسەدا دەلىين بۆچى ئەم كەلە ئافرەتانە كە مېژۋويەكيان تۆماركردوۋە و ئىسلام شانازىيان پىۋەدەكات بەس نىن بۇ ئەۋەي بىنە پىشەنگ و سومبولى ژيانمان؟.

وهرزی دووهم ئافرەت لەسەردەمی ئیسلامدا

دینی پیرۆزی ئیسلام باشتەین ریزی لە ئافرەت گرتوو: ﴿وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ البقرة: ۲۲۸.

۱- ئامادەیی ئافرەت لە مزگەوتەکاندا:

ئافرەتان ئامادەیی نوێژی بەکۆمەڵ بوون، هەروەها نوێژی هەینی که لە خزمەت پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) کردوویانە، داوای لێکردوون ریزی دواوە تایبەت کەن بە خۆیان، تا لە دواتر بوونایە باشتەر بوو بۆیان، لەبەرئەوەی ترسیان هەبوو لە دەرکەوتنی عەرەتی پیاوێکان و بینینی. لەسەرەتادا تەنها یەک دەرگا هەبوو لە مزگەوتەکاندا که ژن و پیاو لەوێ دەهاتن و دەچوون، ئەوەش قەرەباڵغی و تێکەڵی دروست دەکرد، بۆیە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) فرمانی کرد دەرگایەکی تر دروست بکری تایبەت بە ئافرەتان، ئیستاش ئەو دەرگایە لە مزگەوتی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) هەر بەو ناسراوە (دەرگای ئافرەتان).

هه‌میشه ئاڤره‌تان ئاماده‌ی نوێژی هه‌ینی بوون و ته‌نانه‌ت
هه‌یانبووه‌ سورته‌ی (ق) له‌ ده‌می موباره‌کی پێغه‌مبه‌ره‌وه
له‌به‌رکردووه‌، که‌ له‌ نوێژی به‌کۆمه‌ڵدا ده‌یخوێند ئه‌وه‌نده‌ ئاماده‌ی
نوێژه‌کان ده‌بوون.

هه‌روه‌ها نوێژی جه‌ژنه‌کان، له‌ هه‌ردوو جه‌ژنه‌که‌دا ئاماده‌ی نوێژ و
وتار و ئه‌و ئاهه‌نگه‌ ئیسلامیه‌ ده‌بوون، ژن و پیاو و گه‌وره‌ و بچوک
ته‌کبیر و ته‌هلله‌ی جه‌ژنیا‌ن ده‌کرد.

موسلیم له‌ (ئوم عه‌تیه‌) ده‌گێڕێته‌وه‌: فه‌رمانمان پێکرا به‌ یانی زوی
جه‌ژن بێینه‌ ده‌ره‌وه‌ بۆ نوێژ، زووتر به‌ر له‌ کاته‌که‌ی ده‌چووین و له‌
په‌نادا.

له‌ گێڕانه‌وه‌یه‌کی تردا ده‌فه‌رمووی: پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم)
فه‌رمانی پێکردین کچه‌ تازه‌ پێگه‌شتوووه‌کان و ئه‌و ئاڤره‌تانه‌ش له‌
سوپی مانگانه‌دابوون بێنه‌ ده‌ره‌وه‌ بۆ جه‌ژنه‌کانی په‌مه‌زان و قوربان،
به‌لام ئاڤره‌ته‌کان که‌ له‌ سوپی مانگانه‌دابوون، ته‌نها له‌ دووره‌وه‌
ده‌وه‌ستان و گوێیا‌ن له‌ وتاره‌که‌ ده‌گرت و له‌و خۆشیه‌ی جه‌ژن
به‌شدارده‌بوون. (ئوم عه‌تیه‌) ده‌لی: عه‌رزێ پێغه‌مبه‌رم کرد که‌ هه‌مانه‌
عه‌بای نییه‌، چۆن بێته‌ ده‌ره‌وه‌، ئه‌ویش فه‌رمووی: با خوشکه‌کی
به‌شی بدات، واته‌ هه‌ر که‌س زیاده‌ی هه‌یه‌ بیانداتی.

۲- ئافردتان و بەشدارییان لە گۆری زانست و خویندندا:

ئافردت ھەمیشە ئامادەى وانەکان دەبوون بۆ قیروونی زانست و تیگەشتن لە دینەکیان، لە خزمەت پیغەمبەردا ھەموو جۆرە پرسیاریکیان دەکرد تایبەت بە کاروباری ئافردت، ھەزرەتی عائیشە لە وەسفی ژنانی ئەنساردا دەفەرموی: شەرم پێگرنە دەبوو لە شارەزایی لە دینەکیان و ھەموو جۆرە پرسیاریکیان دەکرد، لە بێ نوێژی و لەشگرانی و غوسل و ھەموو جۆرە پرسیاریک کە تایبەت بوون بە ئافردتان، ھەزیان بۆ قیروونی زانستی شەریعی وای لیکردن داوایان کرد لە پیغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم)، کە پۆژیکیان بۆ تایبەت بکات و بەجیا لەگەڵ براکانیاندا بن، تاوەکوو کاتی زۆرتریان ھەبێ و پرسیارەکان پاشکاوانەتر بکەن، ئەوەبوو پیغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) پۆژیکی بۆ تەرخانکردن و وانەى شەریعی پێ دەوتن. (رواه البخاري)

۲- ئامادەیی ئافردت لە جەنگەکاندا:

ئەم چالاکی و بەشدارییەى ژنان سەریکیشا بۆ بەشداریکردن لە جەنگ و خزمەتکردنی سوپا و سەربازانی ئیسلام، بە باشترین شیوە بەم کارە قورسە ھەلدەستان. ھەر لە کاری برین پێچی و فریاکەوتن و چاودێری برینداران، لە پەنای ئەمانەشدا سازکردنی خواردن و بردنی ئاو بۆ گۆرەپانی شەپ، ئامادەکردنی ئەوێ پێویست بوو لە شتومەك و تفاقى مەدەنى بۆ موچامیدەکان.

ئوم عەتپە دەلى: لە خزمەت پيغەمبەردا بەشدارى حەوت غەزام
 کردوو، خواردنم بۆ دروست دەکردن برين پيچيم دەکرد بەديار
 نەخۆشەکانەو دەبووم و خزمەتم دەکردن.

موسليم لە ئەنەس دەگيرپتەو: خاتوو عائيشە و ئوم سولەيم لە
 پۆڭى ئوحد دا زۆر بەرپيکوپيکی کاريان دەکرد، کونە و مەشکەکانيان
 پي دەکرد لە ئاو بە کۆل دەيانبردە ئاو شەپەکە و دەياندايە
 موحاممەدەکان، دواتر دەيانبرد پريان دەکردەو.

هەموو ئەو کتیبانەى باس لە جەنگەکان دەکەن خالى نين لە پۆلى
 پالەوانيتى ژنانى ئەو سەردەمە، ئەو پۆلى نوسەيبەى کچى کەعب کە
 بە (أم عماره) ناسراو لە شەپى ئوحددا چوو ئاو بۆ موحاممەدەکان
 بەريت، کاتيک شکستى موسلمانەکانى بينى، خيرا ئەوەى لە دەستى
 بوو دايما و شمشيرى هەلگرت و چوو ئەو گەرمەى شەپەکەو بۆ
 بەرگرى لە پيغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم)، برينداربوو ژيانى
 دونياى بەخشى بە مردن تا پيغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) لە ژياندا
 بمينى، تالابى مەرگى نۆشى بۆ سەرکەوتنى حەق و نەهيشتنى بەتال.
 پيغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) نزای بۆ خۆى و هاوسەر و
 کورەکەى کرد، لەبارەيەو دەفەرمووی: **(ما نظرت يميناً ولا شمالاً إلا
 ورأيت أم عمارة)**، لە شەپەکەدا تەماشای هەر لایەکم دەکرد لە راستم لە
 چەپ هەر ئوم عەمارەم دەبينى، ئەمجا بە کورەکەى فەرموو: **(بيگه و
 مەقامى دايکت لە زۆر کەس (فلان و فلان) باشترە).**

ئىمامى ئەحمەد دەگىرپتەو: شەش ئافرەت لە ئافرەتە
 مۇسلمانەكان لە سوپاي ئىسلامدا بوون، لە پال برا مۇجاھىدەكانياندا
 بوون كاتىك گەمارۆي خەيبەر درا، تىريان دەدايە دەست
 جەنگاۋەرەكان، ئاويان دەدايە سۈاريەكان و برىنداريان تەداۋى
 دەکرد، شىعەريان دەوت بۆ ۋرەي شەركەران لەپىناۋ خوادا، لەبەرامبەر
 ئەم بەشدارىيەيان پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) لە غەنىمەي
 شەركەي بەشى دان ھەرۋەك براكانيان بەريان كەوت، ھەرۋەھا ئوم
 سولەيم پۆڭى (حنىن) خەنجەرىكى پىبۈۋ سكى ئەو كەسەي دەدەپى
 لىي نزيك بۈايەتەو، مۇسلىم لە ئەنەسەو دەگىرپتەو: دايكم (ام
 سليم) پۆڭى (حنىن) خەنجەرىكى ھەلگرتبۈۋ ئەبو تەلھەي ھاوسەرى
 بىنى، عەرزى پىغەمبەرى كرد بىروانە ئوم سولەيم خەنجەرى
 ھەلگرتوۋە.

پىغەمبەر فەرموۋى: (ئەم خەنجەرە جىيە ئوم سليم) وتى: ئەو
 ھەلگرتوۋە تا ھەر بىباۋەرپىك نزيك بۈويەو بىكەم بە سكىدا،
 پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) دەستى كرد بە پىكەنىن.

ئىمامى بوخارى لە (صحيح) ھەكەيدا باسىكى تايبەت كىرۋە بە
 جەنگاۋەرى ئافرەتان و بەشدارىيان لە غەزاكاندا. لە سەردەمى
 پىغەمبەردا (صلى الله عليه وسلم) ئافرەتان تەنھا بەوۋە نەۋەستاون
 لە شەركە نزيكەكان، كە لە ناۋچەي نىۋە دورگەي عەرەبىدا پۈۋدەدات
 بەشداردەبن ۋەك (حنىن) و (خەيبەر)، بەلكوۋ بۆ بەشدارى لە شەركە
 ھاوشان لەگەل برا و ھاوسەرە مۇجاھىدەكانياندا دەرياكانيان دەبىرى و

له فەتحي ولاته دوور دەستهکاندا بەشداربوون بۆ گەياندنی پەيامی ئیسلام.

له سهحیحی بوخاری و موسلیم دا له ئەنەسەوه گێردراوەتەوه: له سهفهريکدا پيغه مبهەر (صلی الله عليه وسلم) بۆ که ميک حەوانەوه چووينه مائی پورم (أم حرام کچی ملحان)، لهوئ سەر خەوئکی شکاند، که خەبەری بوو یهوه پيگه نئ، ئوم حەرام دەلئ:

وتم ئەي پەيامبەری خوا به چي پيده کە نئ؟ فەرمووی: (که سانیک له ئوممه ته که مم پيشاندره جهنگاودبوون له پيئاوی خوادا، وهکوو پاشاکان له سەر ته ختی پاشایهتی سواری شه پۆله کانی ئەم دەریایه دەبوون).

(أم حرام) دەلئ عەرزەم کرد: ئەي پيغه مبهەری خوا (صلی الله عليه وسلم) نزام بۆ بکه منیش له و خەلکانەم. پيغه مبهەریش نزای بۆ دەکات. له سەر دەمی حەزرهتی عوسماندا (سەلامی خواي لیبت) ئوم حەرام له گەل (عبداللهی کورپی صامت) ی هاوسه ریدا به سەر ئەو دەریادا چون بۆ (قوبرس) که له ژێر دەسه لاتی موسلماناندا بوو. دواتر لهوئ له سەر ئەسپه که ی کهوتە خواره وه وه فاتی کرد، هەر لهوئ ناشتیان (وهک ئەهلی سیره و میژوو ده گێرنه وه).

۴- به شدارى نافردهت له ژيانى كۆمه لايه تيدا:

له ژيانى كۆمه لايه تيشدا نافردهتانى موسلمان به شدارييه كى كارايان مه بووه بۆ پيئمايى كۆمه لگه و ناراسته كردنى خهلكى به فرمان به چاكه و پيگري له خراپه.

وهك خواي گه وره ده فهرمووى: ﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ التوبة: ۷۱.
واته: (ئيمانداران له پياوان و نافردهتان پشتگير و هاوكارى به كترن، فرمان به چاكه ده كه ن و قه دهغه له خراپه ده كه ن).

له و پووداوانه ي زۆر باسكراوه له م باره يه وه، وه لامدانه وه ي يه كى له نافردهته ئيمانداره كانه به رامبه ر چه زردهتى عومهر (په زاي خواي ليبيت) له باره ي ماره ييه وه، پاشگه ز بوونه وه ي ئيمامى عومهر له راكه ي كاتي ك فهرمووى: (أصابت امرأة وأخطأ عمر)، ته فسيري ابن كثير ده لى: سندا جيد.

(نافردهتي ك پيكاى (واته: راستى كرد) عومهر هه له ي كرد)، چه زردهتى عومهرى كور خه تتاب (په زاي خواي ليبيت) له سه رده مى خيلافهتى خويدا (شيفاي كچى عبدالله) ي كرده سه رپه رشتياري كاروبارى بازاره كان.

۵. ئافردتیک نهزر دهکات بو خوا:

پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) (حبیب کوپی یزید) دهنیریت
بۆلای (موسه یله مهی که زاب) تا قسه ی له گهل بکات و بگه پیتته وه سر
پینگای راست.

(حه بیب) گهنجیکی ئیماندارى ئازابوو، کاتیک موسه یله مهی درۆن
بینی، بریاریدا بیکوژیت، سه ره تا لیی پرسى ئایا شایه تی ده دهی محمد
نیردرای خواجه، وتی: به لی.

موسه یله مه وتی: ئه ی شایه تی ده دهی من نیردرای خوام، خوی
لی که پ کرد و به ئامازه وتی گویم لینه بوو، دووباره ی کرده وه بۆی،
دووباره حبیب زۆر به گالته پیکردنه وه ته ماشای کرد و بی دهنگ بوو،
موسه یله مه ئه م گهنجه ی پارچه پارچه کرد، هه ر که لیی ده پرسى
باوه رم پی دینی، (حه بیب) ده یگوت: نا پارچه یه کی تری لی ده کرده وه
تا خوین له هه موو جه سته ی به ربوو، گیانی سپارد و چویه وه لای
پهروه ردگار.

دایکی کاتیک هه واله که ی پیگه یشت، هه والی شه هیدبوونی
کورپه که ی، نه زری کرد که تا تۆله ی کورپه که ی نه کاته وه و موسه یله مه
نه کوژیت خوی نه شوات. ئه م ئافره ته له گهل عبدالله ی کورپیدا ده پوا و
به شداری له جهنگی (یه مامه) دا دهکات، له گهل سوپاکه ی موسه یله مه دا
زۆر به توندی شه پ دهکات، له پیشه وه ی شه ره که دا بوو، دوانزه جار
ده پیکریت و بریندار ده بی، ده ستیکی ده په ری، به لام هه ر واز نا هینی و

بەردەوام دەبێ لە جەنگ تا موسەیلەمە دەکوژیت، بە ئی، ھەق و راستی
سەردەکەوی و بە تال سەر شۆر و پيسوا دەبیت.

ئەمجا کاتێک ئەم ئافرەتە کە (نوسەیبە ی کچی کەعب) ە نەزەرە کە ی
بر دە سەر و گەرایەو و خۆی شووشت. ئایا کاتێک چوو دەردەو و بۆ
جەنگ، کەس توانی پێگری لێ بکات؟ نا، چونکە پێشتریش لە جەنگی
(ئوحد)، بە یەتە (پەزوان)، فەتەحی مەککە، ھەروەھا پۆژی (حنین) و
لە پێش ئەمانەش بە شدارێ پەیمانێ (عەقەبە) ی کردبوو.
ئەمە نموونە ی ئافرەتێکی ئیماندار و بۆ خوا تیکۆشاوە کە بوو
ھۆی پێز و سەربەرزێ بۆ خێزان و پێیازە کە ی.

٦- خاتوو (خەنس) پێش و پاش موسڵمانبوونی:

ئەمە خاتوو خەنسایە، ئەو ئافرەتە ی کۆمەڵێک جەنگاوەری پالەوانی
پێگەیان و پێشکەش بە ئیسلام کرد، ئەو چوار کوپی لە شەری
قەدسیەدا بە دڵێکی ئاسودە و پەزنامەند کردە قوربانی بەرنامە کە ی
خوا، بیخویننەو و بزانی کاتی بە پێکردنیان بۆ جەنگە کە چ
ئامۆزگارییەکی کردوون؟!

(کوڕەکانم، ئێوە ملکەچی بەرنامە کە ی خوابوون و موسڵمان بوون،
خۆتان کۆچ کردنتان لە پێناو خوادا ھەلبژارد، بزانی پۆژی دوایی و مالی
کۆتایی باشتەر لەم دنیا کەم بایەخ و بەسەرچوو، ئارام بگرن و
پێگەتان قایمکەن و لەخوا بترسن، تا خۆی گەرە پشٹیوانتان بیت و
سەرتان بخت، ئەگەر بینیتان جەنگ تاوی سەندوو و لە ھەموو

لایه‌کوه ناگر ده‌باری و تیر و نیژه‌کانتان قورس بوون و کهس خوی
 پی نه‌گیرا، نه‌وا پراوه‌ستاوبن و به‌رده‌وام بن، ده‌ستکه‌وت و مال و دارایی
 و که‌رامه‌ت له قیامه‌تی نه‌برپاوه و مالی هه‌تا هه‌تاییتاندا به ده‌ست
 بینن، چهنده جه‌نگ گهرم بی و که‌لبه‌کانی جیر کرده‌وه نیوه زیاتر و
 به‌هیزتر به‌رگری بکه‌ن، گیانی خۆتان به‌خت بکه‌ن له‌پیناو خوی
 په‌روه‌ردگار و سه‌رکه‌وتنی دینه‌که‌ی و به‌رز پاگرتنی که‌لیمه‌ی (لا إله إلا
 الله)، به‌م شیوه‌یه به‌پیی کردن بۆ جیهاد، له‌و شه‌په‌دا هه‌ر چوار
 کوره‌که‌ی شه‌هید بوون، کاتی‌ک هه‌واله‌که‌یان پی‌گه‌یاند ده‌ستبه‌جی‌وتی:
 سوپاس بۆ خوا که شه‌ره‌فی شه‌هیدبوونی هه‌موویانی پی به‌خشیم،
 داواکارم له خوا له‌ژیر سیبهری په‌حمه‌تی خۆیدا له‌گه‌لیان کۆم
 بکاته‌وه، ئافره‌تی‌ک چوار کۆپی شه‌هید بی‌ت نه‌گریانی، نه‌هاواری‌ک، نه
 خۆرپین و لاوانده‌وه‌یه‌ک!!

چونکه ده‌یزانی نه‌وان پی‌شی که‌وتن بۆ به‌هه‌شت و نه‌میش به
 ویستی خوا پی‌یان ده‌گات به‌ره‌و به‌هه‌شتی‌کی نه‌برپاوه، که پانتاییه‌که‌ی
 به‌قه‌د زه‌وی و ئاسمانه‌کانه و ئاماده‌کراوه بۆ خواوێستان و له‌خوا
 ترسان. بی‌گومان بیستوو‌مانه هه‌ر نه‌م خه‌نسایه پی‌ش موس‌لمانبوونی
 کاتی‌ک براکه‌ی ده‌مریت چۆن شه‌و و پۆژ ده‌یلاوانده‌وه و پیا‌هه‌لده‌دا.

۷- به‌شداری ئافره‌ت له جه‌نگه‌کاندا:

به‌دریژایی می‌ژووی ئیسلام ئافره‌تان ئاماده‌یه‌کی به‌رچاویان بووه
 له شه‌په‌کاندا، له جه‌نگی (یه‌رموک) دا موس‌لمانان پڕوبه‌پووی جه‌نگی‌کی

زۆر سەخت بوونەو، ھەر کاتیک لاواز بوونایە یا ریزەکانیان بۆشایی
تیکەوتایە، ئافرەتەکان کە لە پیشیانەووبوون دەچوونە سەر بەرزایی
تەپۆلکەکان و موسلمانانیاں بۆ شەپکردن و نەبەزین ھان دەدا،
نەیان دەھێشت برا و کوپ و ھاوسەرەکانیان پاشەکشەبکەن و مەیدان
چۆل بکەن. گەر بیانزانایە بەرەو دواو دەین بەردیان تێدەگرتن،
ئەچوونە بەرپیتی ئەسپەکانیان تا سوپاکەیان لارسەنگ نەبی و بەرامبەر
زال نەبی بەسەریاندا.

لە کتیی (فتوحاتی شام) ی (الواقدی) دا ھاتوو: کە ئەبوسوفیان
لە ئەبوعوبەیدە جەراخەو دەلی: ئەی ئەمیری موسلمانان فەرمان
بکە ئافرەتەکان بچنە سەر بەرزاییەکان.

ئەبوعوبەیدە ھاوار دەکات: ئەی ئافرەتانی ئیماندار کۆلەکە
چادەرەکان بگرن بە دەستانەو و بەرد ھەلگرن، براکانتان ھاندەن بۆ
شەپکردن، ئەگەر ھەر دەستکەوت و غەنیمەت بۆ ئیمە ھەبێت بۆ
نیوەش ھەبە، ئەگەر بینیتان یەکی لە براکانتان شکست دینی و
پاشەکشە دەکات، بە دارەکانی دەستان پێگرییان لی بکەن،
منالەکانتان بەرز بکەنەو و بلێن بپۆن بۆ بەرگری لە ئیسلام و
موسلمانان.

ئافرەتەکان یەک دەنگ بە دەم داوکارییەکیەو چوون و وتیان: ئەی
پیشەوا مۆژدە بی ئەو دەکەین کە پیت خۆشە، کاتیک تەنوری شەپ
تاوی سەندو پۆمەکان بەھیزبوون بەسەر موسلمانەکاندا، چونکە
ژمارەیان زۆر زیاتربوو، ئەسپ و ئازەلە سوارییەکان لە تاو گەرمی

شهره که به ره و دواوه ده هاتن و نه یان ده توانی بچنه پیشه وه،
موسلمانان هیزیان لی برابوو، کاتیک نافره تانی سهر به رزاییه کان ئهم
دیمه نه یان بینی که موسلمانان له پاشه کشه دان و خهریکه شکست
دینن، هاواریان کرد نهی کچانی ئیماندار.. ئیوه له بری پیاوه کان وهرنه
مهیدان، بیانکه پیننه وه تا ده چنه گۆره پانی جهنگ، (سه عیده ی کچی
عاصم) ده لی: ئیمه له و کۆمه له بووین که نه و پۆژه له سهر به رزایی و
ته پۆلکه کان بوین.

نافره تان به هاوسهره کانیان دهوت: ئیوه پیاوی ئیمه نین گهر
نه جهنگن و پیگری نه کهن له هاتنی نه و بیباوه پ و گومرانه (مه به ستیان
پۆمه کان بوو)، (خهوله ی کچی نه زوه) یه کی بوو له و نافره تانه ی
به شیعره کان ی گرووتینی ده دایه موجهیده کان و هانی ده دان بۆ جیهاد.
به م شیوه یه سوارچاکه کان گه رانه وه مهیدانی شهر و یه کتریان
هانداده، هیرشیان کرده سهر دوژمن و زه فهریان پی بردن. (هندی
کچی عوتبه) که چاوی کهوت به و سوارییانه ی ده گه پیننه وه، چوه
پیشه وه لییان و هاواری کرد: بۆ کوئ پاشه کشه ده کهن؟ ئایا له خوا و
به هه شته که ی راده کهن؟ له خوایه ک راده کهن که چاودیر و ئاگاداره
به سه رتانه وه؟!

ته ماشای کرد نه بوسوفیانی هاوسهری به به زیوی ده گه رایه وه، به
داره که ی دهستی دای له ده موچاوی نه سپه که ی و وتی: بۆ کوئ نه ی
کوپی سه خر؟ بگه پیوه بۆ شهر مه موو هه ولتکت بخه کار بۆ به رگری له
ئیسلام هه تا نه و کارانه ی پیش ئیسلامه تیت دژی پیغه مبه ر (صلی الله

عليه وسلم) ئەمجامت دەدا پاك بىتەو و پووى خۆت سىپىكەرەو، ئەبو
سوفيان كاتىك ئەم قسانەى بىست سۆزى خرۆشاو غىرەت گرتى
كەراپەو و بۆ شەر و موسلمانانىش لەگەلى كەرانەو.

(زوبەيرى كورپى عەوام) (سەلامى خواى لىبىت) دەلى: لەو پۆژەدا
چەندىن دىمەنم بىنى، كە ئافرەتان ئازايانە پىشپىركىيان لەگەل پياواندا
دەكرد لە مەيدانى شەردا، لەنىوانى سوارىيەكاندا ئافرەتەك بىنى بەرەو
پووى يەكلى لە پۆمەكان چوو، يەخەى گرت و تا لەسەر ئەسپەكەى
نەيخستە خوارەو بەرىنەدا.. دەيگوت: ئەمە بە ئاشكرا نوسرەت و
پشتىوانى خوايە بۆ موسلمانان.

ئەمە وینەيەكى پرشنگدارە لە وینەى پالەوانىتى ژنانى موسلمانان
كە پىويستە ئەمرو ئافرەتان هەلۆستە لەسەر ئەو پۆلە كاريگەرەيان
بەكەن كە هەيانبوو ئەو ئازايەتى و گيان فیدايى و چاونهترسىيەى بۆ
بەرگري لە دىنەكەيان تىاياندا بەرجەستەبوو، چەندە پىويستە ئەمرو
ئافرەتان شانازى بەكەن و دلخۆش بن بەو ئافرەتانەى بەشدارن و
پشكيان هەيە لە دروستكردنى مێژووى ئىسلاميدا بە درىژايى
سەدەكان.

وهرزی سیهم رهوشتی کچی ئیماندار

پئویسته کچانی ئیماندار به چەند رهوشت و ئاکاریکی جوان خویان
برازینهوه و کهسیتی خویانی پی بپارێزن، وهک ئەمانه ی له خوارهوه
باسی دهکهین:

۱- زۆربلی مه به:

له وه باشترنیه له کاتی ههرا و ژاوه ژاودا بی دهنگ بیت، پتفهمبر
(صلی الله علیه وسلم) دهفهرموویت: (ئهو کهسهی باودری بهخوا و
روژیی دواپی ههیه یا با قسهی خیر و چاکه بکات، یا بیددنگ بیت).
متفق علیه.

له فهرمودهیهکی تردا دهفهرموو: (بهنده کاتیک قسهیهک ددگات
رهزامهندی خوای تیدابی، ئەوا خوای گهوره پلهی به چەند فات
بهزدهکاتهوه بههوی ئەو قسه خیردود، بهلام ئەگەر قسهیهکی کرد
تورپی و خهشمی خوای تیدابوو، ئەوا بهردو دۆزدهی ددبات)
(بوخاری).

(ئهو دهردها) (رهزای خوای لیبت) دهلی: بزانه که خوای گهرد
ههروا دوو گوی و یهک زاری پی نه بهخشیویت، بهلکوو بۆ ئەوهیه زیانر

بيیستی و که متر قسه بکهیت. (فوزه یلی کورپی عه یان) دهلی: موسلمان
قسه ی که مه و کرداری زۆر، به لآو دوروو قسه ی زۆره و کرداری که م.

۲- له عهیب و عاری خه لکی مه پروانه:

مه میسه هه ولبده عهیب و ناته واوییه کانی خۆته وه خه ریکبه و
چاکیان که، له بری نه وه ی له عهیبی خه لکی پروانی. (زین العابدین)
دهلی: زانینی عهیب و ناته واوییه کانی خۆت به خششیککی خواویه.
بیگومان وایه، نه و دهلی: (هر که سیک بۆ عهیب و عاری خه لکی
گه را، نه و له خراپه و عهیب و ناته واوی خۆی بی ئاگا و غافل ده بیئت)
(سپی سه قه طی) زۆر ده ترسا له و په تایه (گه ران به دوای عهیبی
خه لکیدا) و دهلی: هیچ شتیکم نه دیوه کاروکرده وه کان پووچه ل
بکاته وه، دلنه خوش بکات و بهنده به هیلکا به ریت و خه فته و خه م
به دوای خۆیدا بی نیئت، له وه ی که بهنده خۆی نه ناسیئت و به دوای عهیب
و عاری خه لکیدا بگه ریت).

۳- واز بیینه له قسه ی پووچ و به تال:

(ابن رواحه) دهستی (أبو درداء) ی دهگرت و پیی دهوت: وهره با
سه عاتیك ئیمانمان پته وکهینه وه، باسییان له بیروباوه ر و گه رانه وه
بۆلای خوا، وه چۆن دهروونی خۆیان چاککه ن و چاکسازی له ناو
خه لکیدا بکه ن.

(مېمون) دەچۈرۈپ لاي گەۋرە تاييىن (خەسەنى بەصرى)، دەيدا
لە دەرگاگە دەيوت: ئەي ئەبا سەئىد دىم پەق بوۋە، بەر
چارەسەرەي لاتە نەرمىكەرەۋە بە ئامۇزگارى و زىكرى خوا.
ئەگەر ش تەنھا بوۋىت و ھاۋدەمت نەبوۋ، ئەوا دەتوانى ئەۋكاتەت
شېرىن بىكەيت بە موناجات و پارز و نياز لەگەل پەرۋەردگار، ھاۋەلان و
شۈپنكە وتوان چەند بىنەمايەكيان دانابوۋ بۇ پاكردەۋەي دل و
دەروونيان.

- با دانيشين و ساتيك ئيمانمان زياد كەين.
- با پىكەرەۋە دانيشين ئەۋەي نايزانين فيرين.
- دىم پەق بوۋە، با بە ئاۋى ئيمان پاراۋى بىكەين.
- ۋەرن بېۋىن بۇ پارز و نياز لەگەل خوا.
- ئەمانە ھەموو ئامازەي كردهيىن كە دەتەن بەرەۋ پىگا و پىيازى
پەرۋەردگار.

۴- راستگۆبە:

درو و ئيمان ھەرگىز لە دلى باۋەرداردا جىيان نابىتەۋە، درۆكردن
لاي ئافرەتان چەند ھۆكارىكى ھەيە، لەۋانە: (زيادەپۇيى، لەخۇبايى،
خۇھەلگىشان، ھەزكردن بە جياۋازى)، ئەمانە شتانيكن كە دەتخەنە
نىۋ درۆۋە و وات لىدەكەن رابىيت لەسەر درۆكردن، ھەندىك ئافرەت زۆر
زيادەپەۋى دەكەن لە قسەكانياندا، قەينا زيادەپەۋى تا سنورىكى
مەعقول بى، كە ئەمە ئەچىتە بابى (لغو) ھەلە و بى مەبەست، ۋەك

بلی ۲۰ جار تەلەفۆنم بۆ کردی وەلامت نەدایەو، کە لەوانەشە
مەموری (۵) جار کردیبت. یا بلی بە منالەکەت (۱۰۰) جارم وت بەو
یاری مەکە، کە خۆی لەوانە یە سێ جار زیاتر نەبووبیبت، ئەمانە بەراست
وەرناگیرین، چونکە دەم پێی پاهاتن و قسە ی باوی ناو خەلکە،
بەگشتی کە بەرامبەریش زانی وایە وەریناگرێ و بەدرۆ و زیادەپەرە
مەژمار ناکرین، بەلام هەر نەکرین باشتەر. مەوۆفی لەخواترس لەم
دەستەواژانە خۆی لادەدا با لای خەلکیش ئاسایی بیت.

دەگێرەو یەکیک لە خواناسەکان پوری دی بۆ سەردانی دەلی،
کۆرەکەم چۆنی؟

دەلی: ئایا تۆ منت بوو؟

دەلی: نەخیر.

دەلی: ئەو شیرت پێداوم؟

دەلی: نا.

دەلی: ئەو باشتەر نەبوو پێم بلی برازاکەم تانەبیته درۆ.

تەماشای ئەو هەستیارییە بکەن کە لە خواترسان مەیانبوو بۆ درۆ
و قسە ی ناراست، تەنانەت ئەو قسە یەش لەناو خەلکیدا باو و ئاسایی،
چۆن هەستی ئیمانیاان پەتیدەکاتەو. خۆدەرختن و خۆهەلکێشان
نەخۆشییەکی مەترسیدارە کە زۆریک لە ئافەرەتان تووشی دەبن،
ئافەرەتە موسلمانەکانیش لێی قوتار نابن.

دەبینی هەندیک ئافەرەت کچیاان هەیه لە دەمی شووکردنایە،
وەسفی بیسنوری دەکەن، هەندیک شت دەلێن بۆخۆهەلکێشان هیچ

كات عهقل قبولی ناكات، هەرچی هەزکردن بە جیاوازییە لای زۆریك
پالنه‌ریكى بەهێزە بۆ كهوتنه‌ درۆكردنەوه، ئەمەش ئەو كەسانەى
دەيكەن هەمیشە هەست بە كەموكوپى و ناتەواوى دەكەن، بۆیە
دەستدەكەن بە خۆهەلکێشان لەبەر پڕکردنەوه‌ى ئەو كەموكوپیە ل
ناخیاندا. بۆ نموونە ئەگەر لای ئەم جۆرە كەسانە بێتێ منداڵەكەم
یەكەم بوو، لە خێزانەكەیدا كۆ یەكەم بوو؟ دەیتێ ئەگەریش نەبوو
ئەوا دەست دەكات بە درۆكردن و دروستکردنی قسەى ناپاست، وەك
هەستکردنێك بە كەمى یا (خۆ بەكەم زانین).

زۆر ئاگاداریە خوشكم لەم پەفتارانە، مەهێڵە بەبێ ئاگایی پاتكێشن
بەرەو درۆكردن، بێ ئەوه‌ى خۆت هەستى پێ بكەى.

پێویستە لەسەرت گرنكى بە كەسانى دەورووبەرت بدەیت، بەلام بێ
زیادەپۆیى، قسە و خۆش دوویى بە شەرعى و عورفى شتیكى پێپێداراو
خوازراوه‌.

كاتێك دەورووبەرت پێویستیان بە هاوكارى بوو بە هانایانەوه‌ بچۆ،
هەر سیفەتێكى باشەیان تێداوو بێت و وەسف و سەنایان بكە، ئەگەر
لای خۆشیاندا نەبێت باشتەر. چەندە خۆشە كاتێك قسەى كەسیكت پێ
دەگاتەوه‌، كە لەلای كەسانێتر و بێ بوونی خۆت مەدح و سەنای
كردوویت.

سۆربە لەسەر باسى باشەى خەلكى و وەسفى سیفاتە جوانەكانیان،
بەلام ئاگاداریە لەوه‌ى مەدحیكان بكەیت و تیاياندا نەبێت، ئەمە لە
لایەكەوه‌ درۆیه‌، لەلایەكى تریشەوه‌ دەتبات بەرەو دووپووی (نیفاق).

۵- به دلسۆزی کاره کانت ئه مجام بده:

شوانیک پرسپاری له (عومهری کۆپی عه بدولعه زین) کرد ئایا بۆچی گورگ پاسه وانی مه پ و مالآت ده کات؟ عومهر (په زای خوای لیبت) وتی: چونکه من نیوانی خۆم و خوام پاك پاكرتوو و دلسۆزم به کاره کانت، گورگیش به دلسۆزی پاسه وانی مه پ و مالآت ده کات.

تۆ به بکه لای خوای گه وره له هر پیاپی و پوپاماییهك، كه تو نایزانی و خوای گه وره پیی ئاگاداره.

یا نزاكهی چه زره تی (ئه بو به كر) (په زای خوای لیبت) بکه، كه ده یفه رموو: كاتیك خه لك مه دح و سه نایان ده كرد ده یوت: (اللهم انی استغفرک مما علمت ومما لا أعلم.. اللهم انک أعلم بنفسی منی فاغفر لی ما لا یعلمون.. واجعلنی خیرا مما یظنون).

- په روه ردگارا داوای لیخۆشبوونت لی ده کهم له و تاوانانه ی ده یزانم، یاخود به نه زانی و بی ئاگایی ئه مجام داوه، خوایه تو له خۆم زانتری به من، ده سا لیم خۆشبه له وه ی نایزانن و بمخه ره جیی گومانی خیریانه وه که به من ه یانه).

پیاوچاکیک ده لیٹ: (خه سارۆمه ندیم ئه گه ر له دینه کهمدا زیاده پۆیی بکه م و خه لك وابزانن عابیدم).

په حمه تی خوا له و که سه بیٹ که وتی: که سانیك خوای گه وره تاوانه کانی داپۆشین و ئاپروی نه بردن، به مه غروربوون و وه سف و مه دحی خه لکی هه لی خه له تاندن، هه رگیز مه هیله نه زانین و بی ئاگایی

خه لکی به تۆ زالّ بییّ به سهر ناسینی خۆتدا، تۆ له نیهت و ناخی خۆت به ناگاییت، به سه نای خه لکی غرورو مه به).

خوای گه وره ده فهرمووی: ﴿بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ۚ وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُ﴾ ﴿القیامة: ۱۴ - ۱۵.

واته: (لهو پۆژه دا ئینسان خۆی چاک ده بیته وه) (هموو پهفتار و گوفتاری تۆمارکراون)، هه رچه نده پاكانه بکات و بیانوو بیئیته وه). هه له ی گه وره نه وه یه ژیا نی ده وره به رت ریکه یهت و واز له سه رلیتیکچوون و پشیوی ناخی خۆت بیئیت. بزانه، موسلمانانی راست وه کوو زه وییه کی پاراوی سه وزی پر خیره، به روبوومه که ی بالا ده کات و شین ده بیته و خه لکی سودمه ند ده بن لی، هه یانه سوپاسگوزاره و هه یانه سپله و به دنمه ک، زه وییه که ش هه ر به و پاراوییه ده میئیته وه و سپله و به دنمه که کان کار له سود و به ره که ته که ی ناکه ن.

نموونه ی موسلمانانی راستگۆ و دلسۆز، وه ک نه و پارچه ئاسنه پته وه وایه که ئاسنگه ر کاری له سهر ده کات، هه رچه نده به توندی چه کوشی لی بدری ناجولی و ناله رزی، له سه رخۆ و پازین به وه، چونکه سود و قازانجیان پییه بۆ خه لکی.

ئایا چوویته ته مزگه وت ته ماشای خوشکه کانت بکه ی، یه کی قورئان ده خوینیت، یه کی نوێژی سوننه ت ده کات، یه کی خه ریکی خویندنه وه ی کتییی به سوده .. نه م دیمه نه به راورد بکه، چه نده جیاوازه له گه ل نه و دانیشتنانه ی کۆمه لی ئافره ت دانیشتون و گۆشتی خوشک و براکانیان ده خون به غه یبه ت کردن، گالته پیکردن، قسه

هه‌لبه‌ستن و باسکردنی نه‌یێ خه‌لکی. یاخود قسه‌ی بێ مانا و بێ
سود، له‌ولاشه‌وه به‌راوردی بکه به‌و کچانه‌ی سه‌رگه‌ردان له‌ مۆل و
شه‌قامه‌کاندا، چاوه‌پێی هاو‌پێی کو‌ر و که‌سانی نامه‌حه‌رمه‌ن له‌گه‌ڵیان
به‌سه‌ربه‌رن، یان دانیشه‌توون له‌سه‌ر ئینته‌رنه‌ت و به‌رده‌م که‌ناڵه‌کان،
قسه‌ له‌گه‌ڵ که‌سیک ده‌کات که‌ پێی پاده‌بو‌ی‌یه‌ت و گه‌ڵته به‌ شه‌ره‌ف و
نامووسی ده‌کات.

تو خوا به‌راوردی بکه و بزانه کامیان ژیا‌نی کامه‌رانی و خو‌ش
به‌ختیه و ئارامی ده‌روونی تێدا‌یه؟!

٦- به‌لێنه‌کانت ببه‌سه‌ر

نه‌بردنه سه‌ری به‌لێنه‌کانت کارێکی مه‌ترسیداره، چونکه له‌وانه‌یه
له‌سی شته‌وه سه‌رچاوه‌بگرێت:

(١) لاوازی ئیمان (٢) خو‌په‌رستی (٣) بێباکی، به‌لێن نه‌بردنه سه‌ر و
نه‌پاراستنی له‌ دو‌روویی و نیفاقه‌وه‌یه، نه‌وه‌ش لاوازی ئیمان، چونکه
پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) ده‌فه‌رمو‌ی‌یه‌ت: (نیشان‌ه‌ی دو‌روو
(منافق) سی شته: که‌ قسه‌ نه‌کا درۆ ده‌کات، که‌ به‌لێنی دا نایباته‌سه‌ر،
ئه‌مانه‌ت (سپارده) ناپاریزێت). متفق علیه.

موسلیم ئه‌مه‌ی بۆ زیاد کردووه له‌ پێوا‌یه‌تی ئه‌م فه‌رمووده‌دا: (با
نو‌یژ و رۆژوو‌یش بکات و وانیشان بدات که‌ موسلمانه‌).

خوای گه وردهش تورپه و خه مگینه له م جوړه که سانه و
 ده فهرموویت: ﴿يَتَأْتِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ ۚ
 كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾ الصف: ۲ - ۳.

واته: (تهی نه وانه ی باوه پرتان هیناوه بوچی شتیک نه لئین و نه مجامی
 نادهن؟ بوچی گوښارتان دژي کردارتانه، گونا میکی گه ورده و هله یه کی
 مه زنه لای خوا، نه گهر شتیک بلئین و په فتاری پی نه کن، یا
 په فتاره که تان پیچه وانه ی گوښارتان بیت).

له وانه یه هه ندیک که س به جینه هینانی یا دواختنی به لئینه کانیان
 له بهر به رژه وه ندیه کانیان بیت، به رژه وه ندی خو یان پیش به رژه وه ندی
 به ند هکان ده خه ن، ته نانه ت نه گهر نه و به رژه وه ندیه ش شتیک هیچ و
 پوچ و بی نرخ بیت، وه ک نه وه ی خوشکیک به لئین ده دا ناماده بیت له
 شوینیک، به لام ناچیت یا دواي ده خات، ته نها له بهر نه وه ی ته ماشای
 فیلمیک یا بهر نامه یه کی ته له فزیونی ده کات و دهرسیت له کیسی
 بجیت، چونکه خو په رستن و ته نها ناسوده یی و به رژه وه ندی خو یان
 ده وی، گویناده نه هه سستی خه لکی. یا خود هه نیک هه ن بی باکن به کانی
 خه لک و هیچ ریژیک و به هایه ک دانانین بو کات، ماندووبوون، چاوه پوانی،
 بیتا قه تی و تورپه یی که سانیت، نه مه ش به شهرعی خوا حرامه، چونکه
 حرامه له سهر موسلمان نازاردانی موسلمان، یان گالته کردن به هه سستی
 و سوك ته ماشا کردنی.

پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) ده فهرموویت: (موسلمانان برای
 یه کن، نه زولمی لی ده کات، نه بی ریژه پی، نه سوك و رسواي ده کات و

نه دهيشكىنىت، سى جاز نامازى به سىنگى كرد و فهرمووى خوابهرستى
و لهخواترسى ليرهدايه، دواتر فهرمووى: له كهسىكى خراب ههژمار
دهكرىت كهسك براو خوشكهكهى خوى سوك و بى ريز ته ماشا بكات،
لهسهر موسلمان حهرامه خوین و مال و ناموسى موسلمانان) (رواه
مسلم).

جا ئاگادارى به خوشكهكه، نهگهر بهلینت دا هيج كات نه بهلینه
مهشكىنه، بهجى بینه نهگهرچى ماندوبوون و قوربانیدانىشى تیدابیت.

۷- خاكیبه و خوبه زلزان مه به:

خاكیبوون رهوشتى پیغه مبه رانه و دروشم و نیشانهى پیاوچاكانه،
بزانه نه وهى دهتباته نیو دلەكان و خوشه ویستت دهكات لای خهلكى،
خاكى بوونته لهگهلیان و بهسهریاندا خۆت بهگهرهتر نه زانى، هه ندك
جار به زهقى ده رینابرن خوبه زلزان، بهلكوو بهجورى جیاواز
دهیگه یه نن، وهك نه وهى خوبه زلزانین و خراب مامه له كردنى به پړیوه بهر
لهگه ل کارمەند و بهردهسته كانیدا، له ژیر ناوی بهرژه وهندى گشتى، یا
بهو بیانوو هى زهروره به پړیوه ر و کاربه دهست هه یبه تی هه بیئت و كهس
نه ویری لى نزیك بیته وه. یا قسه نه كردن لهگه ل خهلكیدا به بیانوى
خۆ هه لئه قورتانندن له کاروبارى تاییه تیاندا.

هه رگیز خۆت به گهره مه زانه كاتك خوشكهكانت ئامۆزگاریت
دهكه ن، بیربكه وه ئایا كاتك خواى گهره پیت دهلی بۆچى به دهم
فه رمانى منه وه نه هاتى، كاتك له زمانى فلانه وه بیستت؟ دهلی من

لەو باشتربووم و ئەو لە ئاستى ماددى و زانستى مندا نەبوو؟!
ئەتوانى بلىي: ئەو كىيە تا ئامۆزگارى من بكات؟! لەخوا بترسە و
تەماشاي وتەكە بكە و گوئي بۆ بگرە، نەك بوژدەكە، ھەرگىز خۆت لە
قسەى خىر و ئامۆزگارى چاكە لامەدە.

۸- ئامۆزگارى قبول بكە:

(حەسەنى بەسرى) زۆر ھەلمان دەنى لەسەر قبول كردنى
ئامۆزگارى گوڭگرتن لىي، تەنانەت دەيكاتە سى بەشى ژيان: ھىچ
شتىكى بەسود نەماوتەو ھە بۆ ژيان، سى شت نەبى:

۱- برايەك لە ھاوشىيى تووشى خىرييت، كاتىك لاربوووتەو ھە
لەپى لاتدا، بتهينىتەو ھە سەر پىگاوپاستت بكاتەو ھە.

۲- بژيويەكت ھەبى كە منەتى ھىچ كەسى بەسەرەو ھە نەبى، تا
ناچار بيت بەھوى ئەو بژيويەو ھە شويىنى كەويت.

۳- نوڭزىكى بەكۆمەل خالى لەھەلە و پەلە و پاداشتەكەى
بەدەست بىيىت.

ئىمامى شافىعى (پەزاي خواى لىيىت) دەلى: ئامۆزگارى كەسىم
كردىت لىي ھەرگرتىم چۆتە دلمەو ھە و خوشمويستوو ھە.

ھاوپىيەك بگرە بتيپارىيىت لە خراپە.

(عومەرى كورى عەبدولعەزىز) (پەزاي خواى لىيىت) بە (مزاھم)ى
مەولاي دەلى: (والى و فەرمانرەواكان چاويان لەسەر خەك و
كاربەدەستەكانيانە، منيش تۆ دەكەمە چاوى خۆم بەسەر

کاروکرده وه کانمه وه، نه گهر گویت له قسه یه کم بوو، یا رهفتاریکم که پئی له که دار ده بزم نامۆزگاریم بکه و مه هیله بیکهم).

ئه م پیاوه گه ورانه به و جوړه حه زیان کردووه که سانیتز نامۆزگاریان بکات، له هه له و که موکورپییه کانیاں ناگاریان بکه نه وه، تۆیش نامۆزگاری خوشکه که ت وهرگره و گوئی بۆ پادیره و هیچ دلگران مه به کاتیك به راشکاوی راستییه کانیاں پئی وتیت. نه وه تا (مه یمونی کوپی میهران) دیته پيش چاوی هاوه له کانی و پیاں ده لی: (پیم بلین چ خراپه و ناحه زییه کم تیدایه، به و جوړه نامۆزگاری ده کری که نه وه ی به دلت نییه بیلئی).

۹- به حه یاو شهرمه وه بجۆ به ریوه:

ئایا باشتتر له وه هه یه کچ به شهرم و حه یابیت؟! چونکه ئه م شهرمه ریگری ده کات هه میشه له وه ی کاریك به خراپه و هه له شه یی نه مجام بدهیت و دواتر لئی په شیمان بیت. ئایا نه وه چ ریژ و به هایه که کچیک قاقا پیبکه نییت، دهنگی خوئی باریک و سه رنجراکیش بکات، به له نجه ولار بروات به ریوه و جلی به د و نا قولا له به ربکات!؟

ئایا پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) نافه رموویت: (عه یبه و خراپه و بی حه یایی له هه ر شتیکیدا بوو ئیلا سوکی ده کات، شهرم و حه یاش له هه ر شتیکیدا بوو قورس و سه نگینی ده کات)؟! (ابن ماجه).

به لام نابیت ئه م شهرمه وات لی بکات لاواز و زه بوون، یا گیل و ساده ده رکه ویت. ته ماشای چیرۆکی (موسا) (علیه السلام) و دوو

کچه که ی (شعیب) (علیه السلام)، بکه: ﴿قَالَ مَا خَطْبُكُمْ﴾ واته: (لینی پرسین بۆچی لیږه وه ستاون؟ کیښه تان چیه وا دووره پهرین؟)، له زیاتری نهوت. نه له ناوی پرسین نه ناو نیشان، نایا نه وه هاوسه رگریبان کردووه یان نا؟ وهك نه وهی نیستا یه کسه ر له وه ده پرسن. نه مجا ته ماشابکه بزانه وه لامي دوو کچه که ی چی بوو؟ نه وانیش کورت و پوخت له ناستی پرسیاره که دا وه لامي یان دایه وه ﴿لَا نَسْتَبِي حَتَّى يُصْدِرَ الزَّعَاءُ وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ﴾ قصص: ۲۳.

واته: (دوو کچه که وتیان: (نیمه ناتوانین مالاته کانمان ناو بدهین هه تا شوانه کان نه پوښ و چوښی نه کهن، باوکیشمان پیره میږدیکي به سالچووه). به م جوړه پهرده یان دا به سهر قسه کردنه که یاندا، نیر نه له ناوی نه م که نه یان پرسى، نه بلین هاوسه رداره یان نا و... هتد. هر به م شیوه یه کاتیکیش یه کیک له کچه کان هاته وه و وتی: ﴿إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا﴾ قصص: ۲۵. واته: (باوکم بانگت ده کات، ده یه ویت پاداشتی نه و چاکه و ناودانی مالاته که مانت باته وه که بۆ نیمه ت نه مجامدا).

نه م نافرته نه وه نده به که وره یی و حه یا به رزییه وه ده چو به پڼوه، کاتیک له کهل نه م که نه (موسا) ده که پڼته وه بۆ مال وه، قورنانی پیروژ وه سفی پی و پوشتنه که ی ده کات و ده فهرمووی: ﴿فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَىٰ اسْتِحْيَاءٍ﴾ واته: (دوای تاویک یه کیک له کچه کان که پایه وه و هات بولای موسا، زور به شهرم و حه یا وه ده پوشت به پڼگادا).

ئەمەيە شەرم و حەيا، ئەمەيە قسەکردن و ئەلامدانەو. ئەك پەرسىن
لە ناو و شوپىن و ژيانى تايىبەت و ئەوئەندە گفتوگو بىكەن قسەكەيان
دريژە بكيشتيت بۆ بابەتيكى تر.

۱۰- ھاوپرى و دەستە خوشكە چاكەكانت خوش بويت:

پيغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموويت: (ھەر دوو برايان
دوو خوشك يەكيان خوش بويت لەبەر خوا خواش خوشى دەوين، كاميان
خوشەويستى بۆ ئەويتر زياتربوو ئەوا لاي خوا خوشەويسترد) ابن حبان
و حاكم.

ئىمامى شافيعى چەندە جوان دەلى:

أحبُّ الصالحين ولستُ منهم لعلِّي أنال بهم شفاعة

وأكره من بضاعته المعاصي وإن كنتا سواء في البضاعة.

واتە: (پياوچاكانم خوش دەوى ھەرچەندە لەوانيش نيم، سا بەلكو
لەوانەو شەفاعەتيكم دەست كەويت، رەقم لەوانەيە كۆل و باريان پەر لە
تاوانە، با وەك يەكيش بين لە كۆل و بارماندا).

ئەو فەرموودەيەي پيغەمبەرى خوشەويست وەبيريئەرەو كە
دەفەرمووى: (نزاي مۇسلمان بۆ مۇسلمان لەپاشەملە گيرايە لاي خوي
گەرە، لە پاسەرى فريشتەيەك دانراو، ھەر كە نزايەك بۆ براكەي (يا
خوشكەكەي) دەكات فريشتەكە دەلى: ئامين بۆ تويش ھەرەھا). رواه
مسلم.

بهائی، ئەمە بەهرەو نیعمەتی خوشکایەتی و بڕایەتییه لە پێناوی
خوادا، کە ئیمامی عومەر (پەزای خۆی لێبێت) بە نرخترین شت
داوەنێت دواي ئیسلام و دەفەرموێت: (لەدواي ئیسلامەتی هیچ شتێک
ئەوێندەي ھاوێلی چاک باشتەر نییه، ئەگەر هەر کات خوشەوێستی
بڕایەتیتان بینی دەستی پێوەبگرن (لە دەستی مەدەن)).

لە خوشییەکانی دنیا هیچ نەماوە سێ شت نەبێ کە دل پێی
بکریتهوه و ئارامت بکاتهوه:

- ۱- بەیەك گەشتن و چاوکەوتن بە براکانت.
- ۲- خەریکبوون بە قورئانەوه.
- ۳- مالێک ئەهلهکەي بەزیکر و یادی خودا زمانیان پێبێت و
هەمیشە پاراو بێت بە زیکری خوا.

۱۱- لە هەلەي خوشکە موسلمانەکەت خوشبە:

بۆچی ئەم دەنگ وەرگرتن و گرژی و مۆنییه لەنیو خوشکایەتیدا؟
بۆچی سەرزنەشت و شەپ و سەنگەر لەیەك گرتن و مپومۆچی؟
نەتبیسووێ پیاوچاکان چۆن لەگەل یەك پەفتاریان کردوو، (ئێبن
سەماک) یەکی لە ھاوڕێکانی دەمەقالیی لەگەل دەکات و پێی دەلی:
ئێبن سەماک بەیانی من و تۆیان گوتوو، بزانە چۆن لۆمەت دەکەم.
ئێبن سەماک پێی وت: نا، بەلکوو بەیانی من و تۆیان وتوو کە
لەیەك خوشدەبین!

ئايا باشتى نىيە لەبرى لۆمە و سەرزەنشەت و دەنگ وەرگرتن
ئامۆزگارى چاگەى خوشكەكەت بگەيت و ھەر ھەلەيەكى بەرامبەرت کرد
لەى خوش بيت و لە كەم و كورپىيەكانى ببووريت؟

ئايا لىبوردين لە يەكتىرى پاكتر و ئارام كەرەوہ نىيە بۆ دل؟ چى
لەوہ جوانترە دەست بخەيتە دەستى خوشكەكەت و بلىي: خوايە لەمن
و لەم خوشكەشم خوش بە. دلت بەرامبەرى لە ھەموو خەوشىك پاك
بگەيتەوہ، بزائە دووبەرەكى و ئازاوہ و قسەى ناخوش بەرامبەر يەكدى
ئاويكى لىلە، فيتنە ھەر كات بىھويت پراوى تيدا دەكات، چى لەوہ
باشترە ھەميشە ئەم فەرمودەى پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)،
لەبەر چاوبگرين و لە پەفتارماندا بەرجەستەى بگەين: (لە وەسفى
ئيمانداراندا دەفەرمووى: (رِق و قَيْن و دووبەرەكى لەنيوانياندا نىيە و
دلەكانيان يەك دلە). بخارى و مسلم.

ئەوہش بە پىچەوانەى بىباوہرەوہ كە دلەكانيان پەرتەوازەيە لەيەك
و نايبت مرقى باوہردار وەھابى.

۱۲- ھەرگىز ئاوات بە بەللاو ناپەرھەتى مەخوازە:

ھەميشە ئەو فەرمودەيەى خوشەويستت لەيادبىت كە
دەفەرموويت: (ھەميشە ژن و بياوى ئيماندار لەبەردەم بەلا و
تافىکردنەوودان، لە جەستەيدا، لە مال و سامان و مناليدا ھەتا ئەو
كاتەى دەگات بەخوای خوۋى و ھىچ ھەلەيەكى لەسەر نىيە). بخارى و
مسلم.

پێغه‌مبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) نہی لیکردوین لەوہی تەمەننای
بەلا بکەین، وەك دەفەرمووی: (هەرگیز تەمەننای ڕووبە ڕووبونەووی
دوژمن مەکەن، داوای لەشساغی و سەلامەتی لەخوا بکەن، ئەگەریش
ڕووبە ڕووبونەووە نارام بگرن). رواہ البخاری ومسلم.
(خوای گەرە هیچ بەخششیکی نەداوە بە بەندەکانی باشتەر و
بەفەرتر لە نارامگرتن)

۱۳- بەخشندە و دەست و دل فراوان بە:

بەخشندەیی، مەبەست لێی تەنھا بەخشینی شتی زۆر نییە، بەلکۆر
دەتوانی هەرچەندە کەمیش بێت ببەخشیت و دەست و دل فراوان بیت
لە هەموو شتێکدا، بۆیە سیفەتیکی جوانە هەموو کەس دەتوانی
هەیبیت، نەك تەنھا دەولەمەند و سەر و ساماندارەکان، پێغه‌مبەر
(صلی اللہ علیہ وسلم) دەفەرمووی: (ئەو ژنانی موسلمان، ڕژدی و
ڕەزیلی مەکە بەرامبەر دراوسێکەت، گەر بە (فرسن شاد). ئەو پارچە
گوشتە بچووکەیە بەژێر پێی مەر و بەرانەودییە). متفق علیہ.

ئەمە هاندانی پێغه‌مبەرە بۆ بەخشندەیی لە هەر ئاستێکدا بێت،
بەشتی کەم و کەم نرخیش بێت دەتوانیت دەست و دل فراوان بیت.
ئەگەر بەشۆربایەکیشت بێت، نەك وابزانیت بەس بە سفرەیی پازاوە و
دوور و درێژ دەتوانی ببیتە کەسیکی خاوەن کەرەم، بەلام گرتگ
ئەوہیە مەبەست و نیتت ڕەزامەندی خوا بێت تاکوو پاداشتەکی لە
دەست نەدەیت.

۱۴- پروو خوش به:

بیگومان له گهل خوشکه کانتدا - ئاگاداریه له گهل پیاوانی نامه حرم
نا - تا گومانی خراپت پی نه بهن و دل نه خوشه کان زه فەرت پی نه بهن.
خوای پهروه ردگار ئاگادارمان ده کاته وه له مه و ده فەرموویت: ﴿اتَّقِيتَن
فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوفًا﴾
الأحزاب: ۳۲.

واته: (قسه به ناسکی و شیوهیه ک مه کهن، نه وه ک نه وهی دلی
نه خوشه بووروژیت و نیازی خراپ بیات، هه میشه و بهرده وام قسهی
چاک و به جی بکهن).

پروو خوشی و کراوهیی سیفه تی که پێویسته هه موو ئافره تی کی
موسلمان و پیاوی کی موسلمان خویان پی برازیننه وه، پرووی گه ش زوو
ده چیته نیو دله وه، پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) ده فەرمووی:
(له کاری چاکه پژدی و په زیلی مه که، ته نانه ت نه گه ر پرووی خوشیش
بیته به رامبه ر براهه ت). رواه مسلم. واته: پرووی خوشی به کاری چاکه
داناوه.

له فەرمووده یه کی تر دا ده فەرموویت: (خه نده یه کت به پرووی براهه ت
(یا خوشکه که ت) سه ده قه یه). الترمذی.

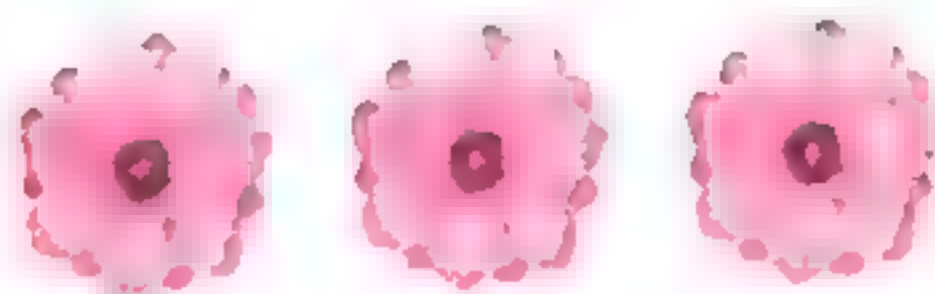
به خه نده وه و به پرووی خوشه وه چون به ده م خه لکیه وه دوو پرووی
(نیفاق) نییه، به لکوو زه روره تی کی کۆمه لایه تییه بۆ وابه سته بوونی
دله کان به یه که وه و چاندنی خوشه ویستی به رامبه ر یه ک.

لەوانەيە ئەو فەرموودەيەي (خاتوو عائیشە) (سەلامى خواى لىبىت) بىستىبىت كە دەگىرپتەو: پياويك مۆلەتى لە پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) وەرگرت بىتە خزمەتى، فەرمووى: (ئىزنى بىدەن با بىت با بىتە ژوورەو برا يا كورپكى خراپى ھۆزدكە)، كاتىك ھاتە ژوورەو بە نەرمى قسەي لەگەل كەرد و پووى خۆش بوو لەگەلى، خاتوو عائیشە دەلى وىم: ئەي پىغەمبەرى خوا پىشتەر وات پىت و دوايش كە ھات قسەي نەرمە لەگەل كەرد؟! فەرمووى (خراپترىنى خەلك ئەودىە وازيان لى بىنى تالە زمان خراپيان پارىزراوبىت). رواه البخارى.

لەكوئايى ئەم بەشەدا دەلىم:

- ❖ بەپى تەمەنى خۆت ھەلسوكەوت بكە، وادەرمەكەو ى ئافرەتلىكى بەتەمەنى ھاوسەردارىت، پىست و دەموچاوت مەخەرە بەر ماكياج و شتومەكى جوانكارى و خەسارى بكەيت.
- ❖ جلو بەرگى داپۆشراو و شەرى بپۆشە كە گونجاو بىت لەگەل تەمەنت.
- ❖ پەلەمەكە لە پۆشتنى زەمەن، بەيلا كات خۆى بپوات و پىشى مەكەو، پۆژەكانى ژيانى سات بە سات بژى و كەلكى لىوەرگەر.
- ❖ سود لە ئەزمونى كەسانىتر وەرگەر.
- ❖ كار بە ئامۆزگارى دايك و باوكت و ئەھلى دىن وعلیم بكە.
- ❖ دلىابە ھاوبەشى ژيانى پۆژىك دىت و لە دەرگات دەدات و بە ئىزنى خوا، ھىچ كچىك نىيە بى داواكار بووبىت، تەنانەت ئەوانەشى

شەمەندەفەرى ھاوسەرگىرى جىيى ھىشتوون، ئەوانە لەوانەيە خۆيان يا
خىزانىيان پەفنى زۆر كەسيان كىدىيىت و بەدل و خواستى خۆيان
نەبوو، بۆيە ماونەتەوہ نەك لەبەر بى داواكارى بوويى، لەوانەيە
مەرجيان بۆ ھاوسەرگىرى قورس بوويىت.

وهرزى چوارەم تۆۋ رۆشنىرىيەكەت

۱- بىرت لە داھاتوۋى خويندەكەت بکەۋە:

بىرت لای خويندەكەت بىت، ھەمىشە پلان دانى بۆ داھاتورت،
ئامانجىت دىارى بکە كە دەتەۋىت بىى بەچى لە داھاتوۋدا (بە ئىزنى
خا).

پۆژەكانت زايە مەكە بە مانەۋە لە خويندن و گۆپىنى بەش،
سەرلەنۇى دەستپىكردن لە بەشىكىتر و سالىكىتر بەبىانۇۋى كات
كوشتن نەبوۋنى فەراغ.

ئەۋەى وا بىربكەيتەۋە ھەمىشە پىاۋىك ھەيە دەستەبەرى ژىانت
دەكات، ئايا باۋك بىت يا برا يا ھاۋسەر، گومانى تىدا نىيە ئافرەت لە
ئىسلامدا رېزلىگىراۋە، فەرزكراۋە لەسەر پىاۋ بەخىۋى بكات و بژىۋى
دەستەبەرىكات، ۋەك سۆز و مېھرەبانىيەك بۆى. ھەرۋەھا پاراستنى
مىيىنەتى لە پوۋبەپوۋبونەۋەى خراپە و مەترسىيەكان، بەلام ئەمە
ماناى ئەۋە نىيە ئىتر ئافرەت بۆى نەبىت بخوينىت و ھەلبدات بۆ
ئايندەى، ئەگەر وابىت ئەى كى ھەستىت بە ۋانە وتنەۋە لە خويندنگا
بە كچەكانمان؟! كى چارەسەريان بكات لە نەخۇشخانەكان؟ كى
دەستىيان بگرى و بىانخاتە سەر پىگای راست و سەرکەۋتن؟

تۆ دەزانیت خەرجی ژیان قورس و گرانه، نازانی پۆژگار چی بۆ
خەشارداوی، کەواتە بەچەکی زانست و زانین خۆت پڕ چەك بکە،
ئاستی تیگەیشتن و دەرکت بۆ ژیان بەرزیکەوه، کاتە بەتالەکانت
بەکاری باش و شتی بەسود بەسەر بەره.

تۆ بەرپرسیت لەسەر بەدەستەینانی زانست و زانیاری، چونکە
فەرزە لەسەر هەموو ئافرەت و پیاویکی موسلمان، پێویستە لەو
زانستەش شتێک بەدەست بهێنی کە سودی بۆ خۆت و کۆمەڵگەکت و
کچانی هاوڕەگەزت هەبێت، ئەو زانستە بکەیتە چەکیکی بەسود و
بەرگری پێ بکەیت.

ئایا دروستە قوتابی هیچ هەول نەدا و کۆشش نەکا، شەو و پۆژ
سەرقالی ئەم کەنال و ئەو کەنال بۆ تەماشای بەرنامە و (فیلم) ی بێ
سود، یا بە مۆبایل قسەکردن لەگەڵ هاوڕێ و ئەمجا بلیی: خوايه
دەرچم و خوايه سەرکەوتووم بکەیت؟!

ئەم کۆشش و وانە خویندنه عیبادەتە و خوا و پێغەمبەری خوا
هانمان دەدەن بۆی، کەواتە شایەنیهتی بەدەم ئەم عیبادەتەوه برۆین
بە هەول و خۆماندووکردن و تیکۆشان، بێرت نەچی چەندین کەس لە
خیزان و دەورووبەرت چاوەڕێی سەرکەوتنی تۆن، تا خەندە بخەیتە سەر
دەموچاویان و دلایان خۆش بکەیت.

۲- رۆشنېرى گشتيت فراوان بکه:

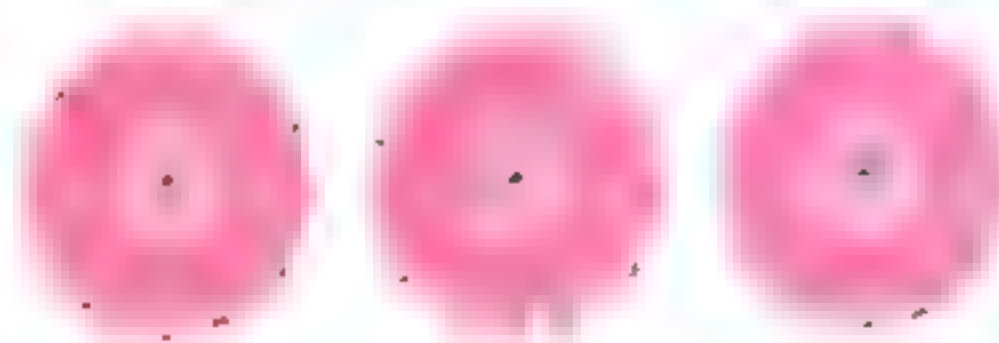
ئەم پرۆگرامى خويندەنى ھەيە و دەيخوينيت، تەنھا لە چەند بوارىكى تايبەتدا زانىارىت زياد دەكات. كەواتە پىويستە لەپال ئەودا زانىارى و رۆشنېرى گشتيت ھەيىت و شارەزابى لە جىھانى دەوربەرت. بۆ ئەم مەبەستە كتيىبى بەسود بخوينەرەو، كتيىبخانەكان پىن لەو كتيىبانەى مەلۇيەك بخەنە سەر خەرمانى زانىارىيەكانت، كاتەكانت زايە مەكە بە خويندەنەوى سايىت و گوڤار و كتيىبى ئاست نزم و بى نرڭ، كە ھەموو غەمىكيان باسكردنى ئەم ئەكتەر و ئەو گۆرانىيىز و خۆپازاندەو ھەتد.... ھتد.

تەماشاي بەرنامەيەك بکە سودى بۆ خۆت و دەوربەرت ھەيىت لە ئىستا و داھاتوودا. ھەولبە ئەو بابەتانەى دەيخوينيتەو يا دەبيستى، بينووسيتەو تا لەمىشكتدا بمىنيتەو، باسى بکە بۆ ھاورپىكانت و كەسانىتر، ئەو وات لى ئەكات ھەم بابەتەكەت لەبىرنەچىتەو، ھەمىش وات لى دەكات باوہرپت بەخۆت ھەيىت و سودىكىش بە دەوربەرت دەگەيەنيت، فىرت دەكات كە تواناي بەخشىنت ھەيىت. ھىچ زانىارىيەك بە كەم مەزانەو ھەولبە فەرموودە لەبەرىكەيت، وەك: (الأربعين النووية) و قورئانى پىرۆز، كاتىك قسە دەكەيت ئايەتىك يا فەرموودەيەك بەبەلگە بەيىنەرەو، بەمە تواناي قسەكردنت زياد دەبى، قەينا دووبارەش بن.

۳- کاته کانت رېکبځه:

بزانه چۆن کاته کانت رېک دهخهيت له نيوان خویندن و ئه رکه کانی ماله وه؟

کاتېک مېشک ماندو و ئالوزه، مال قه ره بالغ و پر له دهنگه دهنگه، که واته له که شيکی وه هادا خویندنه وه و نووسین گونجاو نيه، ليره دا مه ليکه بونه وهی هه ستي به ئه رکه کانی ماله وه، تا ئه و کاته ی که شيکی نارام دروست ده بېت و مناله کان خه وتوون، يا له دهره وهن.

وهرزی پینجه م تو و حجاب (بالاپوشی)

بۆچی نابینم حجاب بوویته تاجیک به سهرته وه؟ بۆچی گه وه ریکی پاریزداو و له ناو بهرگی بالاپوشیدا نابینم؟ بزانه و دلنیا به بالاپوشی نه دواکه و تنه نه گه رانه وه یه به ره و دواوه، به لکوو پاکیتی و به خته وه ری و ناسوده یی هه می شه ییه.

ئایا جیاوازی نیوان کچیکی پروت و کچیکی داپوشراو نابینی؟ ده تر خوا بلی کامیان باشتره؟ کچیک که به بهرگی ئیمان خوی داپوشیبت و جلوبه رگی ریز و شه ره فی له به رکردیبت، یان پروتی که بهرگی حیا و شه ره فی له خوی دامالی بی، بهرگی باوه ری له خوی کردیبت وه، وه کوو نه سرانی و یه هودی و ناموسلمان و هیچ جیاوازییه کی نه بی له گه لیان؟! ماموستا عه باس مه حمود عه قاد ده لی: " بالاپوشی ئافره تی موسلمان مانای زیندانی نییه، به لکوو ریگره له سه رگه ردانی، که واته له ئیسلامدا شتی نییه که به مانای کو و به ند و دژی ئازادی بی، هیچ ریگری ناکات له به رده م ئازادی ئافره ت و سود و به رژه وه ندییه کانی."

که واته بالاپوشی ریگره له سه رلیشیواوی و گومرایی و خۆده رخستن، پاریزه ری حه رامه کانه که تی نه که ویت، پاراستنی پاکداوین و شه رم و حه یایه له کو مه لکه دا.

۱- گفتوگو له گهل بئ حجابيکدا:

• ئايا حەز دەکەيت بە دەرخستنی هەر تالە موویەك (که نامەحرەم ببینی)، خراپە یەکت بۆ بنووسریت؟

• دە دلتیابە هەرچوونە دەرهو دەیهکت بەسفری، بەقەد ئەو کەسانە ی دەتبیین خراپە وەردهگری، ئایا چاکەکانت ئەوئەندەیه هاوتابی یا زیاتر بیت لەم هەموو خراپەیه؟!

○ ئایا ئەتوانیت بە زوبان بلێی: نا بۆ فەرمانی خوای گەورە، لەو هی هەر کات که بئ حجاب دەردهکەویت؟! باوەڕ ناکەم بە ئەنقەست بتوانیت ئەوە بلێیت، بەلام بە حجاب نەکردنت ئەوە دەلێیت؟

○ ئایا ناتەوێت لە بەهەشتدا لە (حور العین) هەکان جوانتر و رێزدارتر بیت؟ دە ی خوشکانی ئیماندار پیگەتان لەوان بەرزترە، چونکە (حور العین) هەر گوێرایەل و فەرمانبەردار دروستکراون، بەلام تۆ بە ئارام گرتن لەسەر فەرمانی خوا و گوێرایەلی کردنی و خۆلادان لە خراپە و تاوان بە دەستی دینی.

○ وا دەزانیت (ملك الموت) فریشتە ی گیان کیشان، دەوەستیت بەسەرتهو وە تا تۆ حجاب دەکەیت و تۆبە دەکەیت ئەمجا گیانت دەکێشی!

○ ئایا دەتەوێت لە دەستە ی (الفجار) بیت، که خوای گەورە لەبارەیانەو و دەفەر موویت ﴿وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي حَجِيمٍ ۝﴾ الإنفطار: ۱۴.

واته: (تاوانکار و لهفه‌رمان دهرچووه‌کان له‌ناو دۆزه‌خدا ژيانی پر ئیش و نازار به‌سه‌رده‌به‌ن).

دهی شهرم و حه‌یا دژه‌که‌ی (الفجور) تاوان و خراپه‌کارییه. واته به ئاشکرا تاوانکردن و نه‌ترسان له خه‌شمی خوا، ئه‌ی بی حیجابیش به ئاشکرا تاوانکردن نییه؟! بزانه به‌هه‌شت مولکی خوای گه‌وره‌یه (ئه‌و خوایه‌ی تو به بی حیجابیه‌که‌ت نافه‌رمانی ده‌که‌یت)، به‌هه‌شت پێگا‌که‌ی به‌سه‌ختی و ناره‌حه‌تییه‌کان چێنراوه دۆزه‌خیش به‌ئاره‌زووه‌کان، وا گومان مه‌به پێگای گه‌یشتن به‌ره‌و خوای په‌روه‌ردگار ئاسان و ئاماده‌کراو و بی دهرده‌سه‌ربیت، به‌لام پاله‌وانی پاسته‌قینه ئه‌وه‌یه هه‌موو به‌ربه‌سته‌کان بپریت تا ده‌گات پێی..

ئه‌مجا زویانی حالت ده‌لیت: ﴿وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضَى﴾ طه: ۸۴.

واته: (به‌په‌له هاتم ئه‌ی په‌روه‌ردگار تا تو لیم پازی بیت)، له‌و چا‌که‌کارانه به که خوای گه‌وره له باره‌یانه‌وه ده‌فه‌رموویت: ﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ۖ عَلَى الْأَرْزَاقِ يُنْظَرُونَ ۖ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ۖ يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَّخْتُومٍ ۖ خَتْمُهُمْ مِسْكَ ۖ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ﴾ المطففين: ۲۲ - ۲۶.

۲- گومانەکان لەبارەى حىجابەو

ا- هەندىك كەس دەلێن: پاکی ئافرەت بەو پارچە قوماشە نىيە سەر و جەستەى پى داپۆشیت، چەندەها ئافرەت هەن خۆيان داپۆشیو بە پووالت، بەلام لە رەفتاردا بەدکارن، چەندەهاش هەن پووتن و پۆشتە نین و هیچ خراپەيەکیشیان لى ناوەشیتەو؟.

وەلام: ئەمە راستە، چونکە تەنها جلوبەرگ نىيە پاکی و خۆپاگريیەکی نەبووت پى ببەخشی، بەلام کى وتوویەتى خواى گەرە خۆيى بۆ پاکیتى و پاکیزەيى ئافرەت بە شەرى کردوو؟! کى باسى ئەوێ کردوو کە بلین حىجاب چارەدانە لەوێ ئەوێ نەیکات بەدکارە؟!.

پەرەردگار حىجابى فەرز کردوو لەسەر ئافرەت بۆ پاراستنى کۆمەلگە و پاک داوینى پیاوان، ئەو پیاوانەى چاویان لەسەریەتى، نەك ئەو چاوانەى تەنها خۆی دەیانبینیت.

ب- یاخود هەندىکىتر دەلێن: حىجاب شارەدەنەوێ خراپەکارى و شارەدەنەوێ کەسیتى ئاسان دەکات، واتە هەندىك بۆیە دەپۆشن تاوەکوو بەدکارى و تاوانەکانیانى لەژێردا پەردەپۆش بکەن! وەلام: ئافرەت کە خۆی دادەپۆشیت پۆبەپووى زۆر تەنگ و چەلەمە و کیشە دەبیتەو، بەتایبەت لەم سەردەمەدا هەر لە هێرشى پاگەیانەکان تا بەرپۆبەریتى فەرمانگە و زانکۆ و قوتابخانەکان، لە

هه موو شویتیک له لایه ن که سانی نه فام و نه فس تزمه وه ده که ویت بهر
تانه و ته شهر.

له گهل هه موو نه مانده دا ئافره ت له بهر په زامه ندى خوا نارام ده گرن و
خوپا گرن، نه مه ش له که سیك ناوه شیتته وه باوه پدار نه بی و ده بی
نیمانیکى راسته قینه ی هه بیټ که قورئان په روه رده ی کرد بیټ، ئایا
تاوانی ئافره تیكى پاکی بالاپوش چیه، که سیكى به دکار و دروژنی
بیټاک له بهر چاوی خه لکیدا به بالاپوش کردنى خوی دروشمی پاکیزه یی
هه لده دا؟

ئایا نه گهر پیاوړیک به جلی سهربازییه وه خراپه ی کرد، ئایا ده لئین
مه رچی جل و نیشانه ی سهربازییه لابریت و سل بکهینه وه له هه مووی،
له ترسی نه وه ی یه ک که س به خراب به کاری هیناوه؟!.

ت- **یاخود ده لئین:** وزه ی سیکی له مړوڅدا زوره و مه ترسیداره،
حیجابیش جوانییه کانی ئافره ت داده پوښیت و دواتر که نه کانه له ژیر
سه رکوتکردنی سیکسیدا ده میننه وه، دواتر له شیوه ی ده ست دریژی و
لاقه کردن نه و سیکسه په نگ خوار دووه ی دهرده بریت، چاره سهریش بو
نه مه ئازادی ئافره ت و نه مانى پوښته ییه، تا که نه کانه له و
په نگ خوار دووییه پرزگاریان بیټ.

وه لام: نه گهر نه م قسه یه راست بیټ، که واته ده بیټ له نه مریکا و
نه وروپا که مترین لاقه کردن و ده ستریزى سیکی پوښتات، که پوونى
و بهر په لایى له لوتکه دایه، ئایا نه مه نه و پووداوانه ی که م کردو ته وه؟!.

ئایا لەوێ ئافرەت پارێزراوە لەو مەترسیانە؟! بێگومان نەخێر، ئەوەتا تازەترین ئامار دەری دەخات، لە ھەر (۹۰) چرکەدا لە ئەمریکا تاوانێکی دەستدریژی (سیکسی بەزۆر) پۆدەدات، لە فەرەنسا زیاتر لە (۲۵۰۰۰) بیست و پێنج ھزار ئافرەت سالانە دەستدریژی دەکریته سەریان.

راپۆرتی رێکخراوی لیبۆردەیی نیۆدەولەتی، کە سالی (۲۰۰۴) دەرچوووە دەلالت: لە ھەر پێنج ئافرەت یەکیکیان پووبەپووی دەستدریژی سیکسی بەزۆر دەبنەوہ لە جیھاندا.

ج- ھەندیکێتر دەلالت، بالاپۆشی نیۆدی کۆمەلگە لەکار دەخات!

لە راستیدا ھیچ بەر بەستێک نییە بۆ ئافرەتی بالاپۆش تا ھەستیت بەکارەکانی، ھەر کاریک رۆی پێدراوە دەتوانیت ئەمجامی بدات، ھیچ کات خۆداپۆشین نەبووئەتە رێگر لە بەدەستھێنانی زانست و خوێندن، بزانە زۆربە ی قوتابییه سەرکەوتووکان بالاپۆشن، ئەو قوتابیانی بەھۆی بالاپۆشییەوہ دوورن لە خۆپازاندنەوہ و تیکەلی و کات بەسەربردنی ناشرەعی، لەتاقیکردنەوہکاندا پلە ی بەرز بەدەست دینن و جی ریز و شانازین بۆ مامۆستا و خوێندنگە و کۆمەلگەکان.

د- زۆرجار دەوتریت کە رووتی و نەپۆشتەیی ھیچ کات سەرنجی پیاوان راناکیشت، ئەوەندە ئافرەتی پۆشتە رایدەکیشت، چونکە خۆی شاردۆتەوہ پیاوان زیاتر لێی وورد دەبنەوہ تا ببینن و بیناسن.

وه لّام: نه گهر ناپوښته يې شتيكي ناسايي بي و سهرنجراگيش
 نه بيت، نه ي بوجي خوت پوت ده كه يته وه؟ بو كي خوت
 ده پازينيه وه؟! نه ي بوجي نه و نه ركه زوره ي خه رجي شوينكه وتني
 موده و ماكياج و خوجوانكردن ده خه يته سهرشانت؟! بيگومان
 زورترين پيژه ي بي په وشتي و لاداني سيكسي و تيكله لي (وه چه)،
 هاوكاته له گهل چونه دهره وه ي نافرته به پوت، زورترين نه خوشي
 سيكسي له و ولاتانه دان كه به ناو نازاديه و ژني له بي په وشتي و
 به په لايدايه، به لّام چاوه كان ته نها له سهر نافرته داپوشراوه كانه،
 چونكه نمونه ي نافرته ي داپوشراو وه كوو كتيبيكي داخراوه، نازانن
 چي له ناو ناخنيديا، چنده ته ماشاي به رگه كه ي بكه يت نازاني چيه و
 له ناوه پوكه كه ي تي ناگه يت؟ به لّام نافرته ي پوت يا دانه پوشراو وه كرو
 كتيبيكي كراوه وايه، هه موو ده ستيك پي ده گات و بي سل كرنه وه
 په په كانی هه ل ده دهنه وه و نه م ديو ديوي ده كه ن، كاتيک په ونه قی
 نه ماو په نگ و پوي له ده سته و لاپه په كانی دپا وازی لی دینن، نیر
 نه و كاته ده بيته كتيبيكي كوئی شر، ته نانه ت له كتيبخانه ي مالیشه وه
 ده يخه نه پشته وه و حه زناكه ن دهركه ويټ، نیر چ بگات به كتيبخانه
 گه وړه و گشتيه كان.

۳- پرسیاره‌کان له‌سه‌ر حىجاب (بالا‌پۆشى)

أ- ده‌بیته به‌ربه‌ست له به‌رددم جو‌له و بېشكه‌وتن؟! بزانه دایکانی نىماندار و ئافره‌ته هاوه‌له به‌رپزه‌کان، به‌ته‌واوی ئازادی و له‌سنوری شه‌رعدا جموجول و چالاکیان هه‌بووه، هه‌ر له به‌شداری شه‌ره‌وه هه‌تا چالاکی کۆمه‌لايه‌تی بى ئه‌وه‌ی حىجاب بېته رېگر و به‌ربه‌ست بۆیان، که‌واته کيشه له پۆشته‌ییه‌که‌دا نیه، ته‌ماشای خوشکه بالا‌پۆشه‌کانت بکه هه‌ر له پزیشک و مامۆستا و ئەندازیار و... هتد. چۆن بى هېچ کيشه‌یه‌ک و سه‌رکه‌وتوانه ژيانى پۆژانه‌یان به‌پى ده‌که‌ن.

ب- ده‌ترسم جوانى شىک پۆشيم له‌دست بدم:

وامه‌زانه ئىسلام به شىپۆشى و پروا‌له‌ت خراپه‌وه تۆی ده‌وێت، پېغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) پاک و خاوێن بووه و داوا‌ده‌کات که پاک و خاوێن و پۆشته‌بین.

ته‌ماشاکه (فابیان) نمایشکاری به‌ناویانگی فه‌ره‌نسى له‌وپه‌رى ئازادی و شۆره‌تدا، کاتی‌ک خوا هیدایه‌تی ده‌دات و موسلمان ده‌بیته چى ده‌لى: (ئه‌گه‌ر فه‌زل و میهره‌بانى خواى گه‌وره نه‌بوايه ژيانم له ده‌ست ده‌دا، له‌و جیهانه‌ی مرو‌ف ئه‌وه‌نده خۆی دینیته خواره‌وه تا ده‌بیته ئاژه‌ل، هه‌موو غه‌مى‌کی تێرکردنى ئاره‌زووه‌کانیه‌تی بى هېچ به‌هاو بنه‌مايه‌ک). ئه‌مه له کاتی‌کدايه گرانبه‌هاترين جلوه‌رگی له‌به‌ردابووه، که زۆری‌ک له کچان خه‌ونى پێوه ده‌بینن و خولیاى ئه‌و پله و کاره‌ی

نەوبون، بەلام تىگەشت ئەمانە ھەموو سەراپىكى درۆ و
مەلخەلەتتەرن.

ت. ھىشتا تەمەنەم منالە بۇ پۇشتەي:

دەبى بزانىت لاو و گەنجەكان زياتر پىويستىيان بە خۇپۇشىنە،
ناكرى تۇش لەوانەبىت كەوا دەزانن گەنج ھەموو شتىك بكات و بەپىي
ئارەزووى جل بپۇشىت، تا خۇشى بە گەنجىتى خۇيەو بكات و بلى
بالاپۇشى تەنھا بۇ ئافرەتە بەتەمەنەكانە! وردبەرەو لە تۆمارى
مردووەكان چەندە گەنجى تىايە كە لە ھەرەتى گەنجيدا لە پىر ژيانيان
وہستاوہ و ايانزانوہ فرىشتەي گيان كىشان تەنھا بۇ سەر پىر و
بەككەوتەكان دەچىت.

ھەر پۇژىك دەروات ھەنگاوىك لە قىامت نزيك دەكەويتەوہ و لەدونيا
دور! ئەي چىت ئامادەكردوہ بۇ دواى مردن؟! جا تا زوہ سواری
شەمەندەفەرى تۆبە و پەشىمانى و گەرپانەوہ بۇلاى خوا ببە، تا
ويستگەكەي جىنەھىشتوہ. وا بىرېكەوہ لەپۇژى قىامت و
لېپرسىنەوہكە سبەينىيە.

پ. كەشووہەوا گەرە، چۆن خۆم داپۇشم:

ئەگەر ولاتەكەت لە ولاتە گەرەسىرەكانە، ئايا دەزانىت
كەشووہەواى دەوروپەرى نيوہ دورگەي عەرەبى چۆن بوہ؟ بى ئەوہى
ھىچ فېنكەرەوہيەكيان ھەبىت، ئايا موسلمانانى ئەو سەردەمە لەبەر
ئەم بيانو و بەھانەيە خۇيان دانەپۇشىوہ و بى فەرمانى خوايان
كردوہ؟ نەخىر، بەلكو ئەوان ملكەچى فەرمانى خوابون و بە

خۆشەويستى و بىروباوهرى پتەوۋە، بزانە چەندە لەم دونىايەدا گەرم
بىت ناگاتە پرىشكىكى دۆزەخ، كە خاى گەورە دەفەر مووت: ﴿قُلْ نَارُ
جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا﴾ توبە: ۸۱. واتە: (پىيان بلى: ئاگرى دۆزەخ بەتىنتر و
گەرمتەر ئەگەر تىبگەن و بىرومۆشيان بخەنەكار).

ب- هەر كاتىك گەنجىكى گونجاو ھاتە خوازىنىم حىجاب دەپۆشم:

ئايا ئەم گەنجە گونجاو بە پرواى تۆ كىيە؟!

ئايا ئەو ھە پازى بىت خەلكى عەرەتى ھاوسەرەكەى بىين؟ كى
دېتە خوازىنىت كە پازى بىت بەو ھى تۆ پروت بىت؟ ئەو ھى بەو پازى
بىت، چۆن دواى ھاوسەرگىرى دەھىلت تۆ خۆت داپۆشى؟

دەى ئايا پەزامەندى ئەو دەخەيتە پىش پەزامەندى
پەرەردگارت؟! ئايا بەھەشت دەفرۆشى بە گەنجىك كە ئىتاعەى خوا
ناكات، بەلام ئەگەر گەنجىك تۆى بە پۆشتەى بویت و بەو ھە
بتخوازىت، دوايش ناتوانىت پىت لى بگىت. بىرەكەرەو ئايا ئەگەر
ژيان لەسەر بى فەرمانى خوا بونىات بنىت، ئەو ھاوسەرگىرىيە
سەرکەوتو دەبىت؟! ئەگەریش بە پوالەت و دونىايى سەرکەوتو بىت،
پازىت بە تورەى و خەشمى خوا؟!

بزانە ھاوسەرگىرى قەدەرە و بەخشىكى خوايە، چەندە ئافرەتى
داپۆشراو ھاوسەرگىريان كەدووە لەبەرەمبەردا چەندىن ئافرەتى سفور و
ناپۆشتە ماونەتەو، نە بالاپۆشى پىگر بوو لە ھاوسەرگىرى و نە
ناپۆشتەيش بۆتە ھۆكارى خوازىنىيان.

ج- دستگیرانه کهم یا هاوسه رد کهم رازی نییه بالاپوش بم؛
 ئایا دستگیرانه کهت یا هاوسه ره کهت زه مانه تی نه مردنت بۆ
 ده کهن، یا زه مانه تی به ههشت؟! گوی بگره له م فه رموده یی
 پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم): (گوپرایه ئبه تا ئه و کاته ی فه رمانت پی
 ده کهن به خراپه و بی فه رمانی خوا، کاتیك فه رمانیان کرد به سه ریچی
 فه رمانی خوا ئه و نه گوپرایه ئی و نه نیئاچه ت کردن). الترمذی، به
 قسه ی خوش بیدوینه و گفتوگوی له گه ل بکه تا قه ناعه تی پی ده کهیت،
 خو ئه گه ر هه ر سوربوو له سه ر خواسته که ی به خۆدانه پۆشینت، ئه و
 چاره نووستی پیوه مه به سته، که سیك وه ها سه ریچی فه رمانی خوا و
 پیغه مبه ر بکات، نه خیری دونه ی تیدایه نه قیامهت، خوی گه ره له
 توانایه له وه باشتر بکاته نسیب و قه ره بووت به باشتر بۆ بکاته وه.
 ئه گه ر بالاپوش بم کاره کهم له ده ست ده ده م، به ئی زۆرجار ئه مه
 پوویدا وه، به لام له ده ستدانی کاره کهت باشتره له له ده ستدانی
 په زامه ندی خوا، بزانه نه مانی کاره کهت به مانای له ده ستدانی پزق و
 پۆزی نییه، ئیتر بمريت له برسان، بژیوی به ده ست په روه ردگاره و
 باشترت بۆ ده کات.

پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) ده فه رموویت: (هه ر که سیك له به ر
 په زامه ندی خوا گوی به خه شم و رقی خه لکی نه دا، ئه و خوا له ئاتاجی
 خه لکی قوتاری ده کات، هه ر که سیکیش په زامه ندی خه لکی مه به ست بوو
 خستییه پیش په زامه ندی خوا، ئه و خوی گه وردش وازی لی دینی و
 دیداته ده ست خه لک). رواه الترمذی.

ح- نه ترسم دواى نه وهى پوښيم بيزار بيم و لاي بهرم:

هه رگيز خوت ته سلیمى نه م بیرکړنه وانه مه که، نه گهر تو دودلى و
جاری هه ست ده که یت دلت به خوښییه کانی دنیاوه به ستراره نه واپه
په بوی برؤ، بیربکه ره وه له به ده سته یتانی په زامه ندی خوا پیش
نه وهی له ده ست بچیت و کاتت به سه ربچیت. نه گهر خوی گهره نه و
نیعمه ته ی پی به خشیت و خوت داپوښی نه واپوښی تی چاکه کان و
له خواترسان بکه، ناماده ی وانه شه رعیه کان به و قورئان بخوینه،
هه میسه نزا بکه که خوی گهره یارمه یت بدات و پاره ستاوت بکات
له سه نه میسمه ته، بزانه بالاپوښییه که ت توبه و گهرانه وهیه بولای
خوا، خوی گهره ش توبه کارانی خوش ده ویت: ﴿إِنَّ اللَّهَ تُحِبُّ
التَّوَّابِينَ﴾ هه میسه به رده وام به له سه ر خویندنی نه م نزیه: (یا مقنب
القلوب ثبت قلبي على دينك.. اللهم كما هديتني للحجاب فثبتني عليه
حتى المات). خوییه گیان چوڼ پینموونیت کردووم بو بالاپوښی، هه
ئاواش پاره ستاوم بکه له سه ری تا مردن.

خ- من هه موو عیبادته کان به جی دینم و باودریشم به هیزه (دل
حسابه) نیر جلوه رگ چیه؟!

نه گهر تو به راستی نیمانداریت نه بی هه موو فرمانه کانی خوا
جیبه جی بکه یت و قبولی بکه یت، نه وهی خوی په روه ردار پی
ناخوښه و نه می لی کردووه نزیکی نه بیته وه و نه یکه یت. نه بیته نه و
که سانه ی که خوا له باره یانه وه ده فهرموویت: ﴿أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ

الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يُرَدُّونَ إِلَى أَشَدِّ الْعَذَابِ ﴿البقرة: ٨٥﴾. واته: (ئايا باوه پرتان ههيه به هه نديك له قورئان و به هه نديكي بيباوه پڼ، (به خواست و ئاره زووي خوئان) بيگومان نه و كهسان چاره نووسيان له دونيادا سه رشو پي و شه رمه زارييه و له قيامه تيش قورسترين سزا چاوه پييانه).

ئايا نه و ئايه ته ت نه خوینده وه: ﴿وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلْنَهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ﴾ الأحزاب: ٥٣.

واته: (نه گهر داواي شتيك يا پيويستيه كتان له خيزانه كانى پيغه مبه ر كرد، له پشتي په رده وه داواي بكه ن، نه م جوړه په فتاره باشترو پاكتره بو دلي ئيوه و نه وانيش).

نه مه پاكتر و چاكتر بى بو دليكي وهك عائيشه و فاتيحه و خديجه و هاوه لان، ئايا دلي تو له دلي نه وان پاكتر و دامه زراوتره !!؟

د- من قه ناعه تم به بالا پوشي نيبه، ئايا فه رزه يا سوننه ت؟!

قه ناعه ت نه بوونت به بالا پوشي و نه و فرمانه ي خوا ئيسلامييه كه ت ناته واو دهكات، -په نا به خوا- چونكه تو به هاتنت بو دينى ئيسلام، واته: ته سليم بوون به هه موو فرمانه كانى خوا و پيغه مبه رى خوا (صلى الله عليه وسلم)، ئايا چه زره تى (ئىبراهيم) سه لامى خواي ليبيت، كاتيک به و ته مه نه زوره وه خواي گه وره كورپيكي پي به خشى و دواتریش خستيه به رده م نه و تاقي كردنه وه قورسه، به فرمان كړنى

بەسەر بېرىنى كۆپەكەي، ئايا دوودل بوو لە بەجى ھىنانى ئەم فەرمانە و
پىۋىستى بەو بەو كەسىك قەناعەتى پى بىكات؟!

ئايا (ئىسماعىل) پاي كرد لە دەستى و بلى نايكەم؟ يا ملكەچى
فەرمانەكە بوو بەم وتە جوانە: ﴿أَفْعَلْ مَا تُؤْمَرُ﴾، ئەو بەكە خوا
فەرمانى پى كردووى. ئايا (خاتوو ھاجر) ھى باوەردار و خۇپاگر ھىچ
نارەزايەتتەكى دەربىرى ھەك دايكىك؟ ھۆكارەكەيان دەزانى؟ ھەر
وتيان بۇچى؟ چونكە دەيانزانى ھىكمەتى خوايە و چەند و چونى تىدا
نيە؟ ئىبراھىم و خىزانەكەى تاقىكرانەو بە خوشەويستىرەن كەسيان
كە جگەرگۆشەكەيان بوو و ئاراميان گرت و تەسلىمى فەرمانى
خوابوون... ئەى تۆ بۆ حىجاب و بەرگىكى پۆشتەت پى قورس و
ناسازە؟!

واباشترە راستىيەكە بلىت و دان بنىت بە لاوازى ئىرادە و بى
توانايىت و داواى يارمەتى لە خوا بىكەيت، ئەمە زۆر بەجىترە لەو ھى
بەرپەرچى خوا بەدەيتەو و بلىتى قەناعەتم پى نيە!

ئىمە بەرپرسىيارىن قايىل بىن بە فەرمانى خوا و پىغەمبەر (صلى الله
عليه وسلم)، بەلكو بەرپرسىن لە فەرمانبەردارى فەرمانەكانيان ﴿وَمَا
كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ
أَمْرِهِمْ﴾ الأحزاب: ۳۶. واتە: (بۆ ھىچ پىاوئىكى ئىماندار يا زنىكى
ئىماندار نيە كاتىك كە خوا و پىغەمبەرى خوا بىپارى شتىك دەدەن
ئەوان سەرپشك بن لە ئەمجامدانى ئەو كارە)، چونكە ئەو ھى سەرپىچى

بكات به ئاشكرا گومراو سەرلېشىۋاوه، مەبە بەوانەى وتيان: ﴿سَمِعْنَا
وَعَصَيْنَا﴾ البقرة: ۹۳. لەبارەى ئەوەى ئايا فەرزە يا سوننەت؟ ئەوا
ئەو ئايەتە ئاشكرايانەى قورئان بخویننەو و ماناكەى بزانه كە باس لە
فەرزبوونى حىجاب دەكەن، وەك: ﴿وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ
مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ خُمُرَهُنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ﴾ النور: ۳۱. واتە: (بە ئافرەتانی
ئیماندار بلى: جوانى خۆيان دەرئەخەن جگە لەوەى كە دیارە، با
سەرپۆشەكانیان بەدەن بەسەر سینه و ملیاندا).

ژ- هېشتا خوا ھىدايەتى نەداوم:

چاوەرپى ئەو مەبە ھىدايەت دیتە لات یان نا! خواى گەرە وىستی
وايە، تۆ بە وىست و پەزامەندى خۆت بچیت بە دەمیەو، وەك
دەفەرمویت: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾
الرعد: ۱۱. واتە: (بىگومان خوا بارودۆخى ھىچ قەوم و گەلێك ناگۆریت
مەتا ئەوان ئەوەى بەخۆيان دەكریت نەيگۆرن).

كەواتە قىامەت و ژيانى ھەمیشەى مەفرۆشە بە دونیایەكى كەم و
بەسەرچوو. پێویستە ھەولبەیت پەزامەندى خوا بە دەست بەینیت، ئايا
كاتێك سواری ئوتومبیلێك دەبیت و دەچیت بۆ سەفەر دەزانین ئەجەل
ئەمانگەرینیتەو بۆ شوینی خۆمان؟! ئايا دەرمان و چارەسەر
ناخۆین، لەكاتێكیشدا دەزانین چارەسەر لای خوايە، بەلام وەك
ھۆكارێك بەكارى دینین، دەتۆش ھۆكارەكانى بالاپۆشیت بە دەست
بخە.

ر- رڦم له بالا پوښييه، كه دببنم هندی نافردي بالا پوښ
هه لسو كه وت و رڦتاريان ناشرينه!

نهمه به داخه وه پاسته (لا حول ولا قوة إلا بالله)، به لام هه يه پيښ
فه رزه كه به جي ديني و كاري خراپيش دهكات، هه يه هج دهكات و
له پنهاي نه وه دا فروفيل و كاري ناشه رعي دهكات؟

نایا نوټ و فه ريزه ي هج وازليبينين له بهر نه م كه سانه؟!
خوای گه وره ده فه رمويت: ﴿وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى﴾ الإسراء:
۱۵. واته: (كه س سزای كه س هه لنا گريت، كه س بهر پرسیار نييه له
هه له ي كه سانيتر).

هه ريه كيکمان ليپرسينه وه مان لي ده گريت له سهر كارو كرده وه ي
خومان نه ك كرده وه ي كه سانيتر).

۴- ئىستا تۆ ئافرهتلىكى پۆشتهيت؟

- (بەرگى شەرعىت ھەلېژارد)، پىرۆزىت بىت، تۆ ئىستا نىشانى بۆ ئىسلامەكەت تۆكە بوويتە نمونە و پىشەنگ، ماناى ئەو نىيە ئىترە ھەلە و تاوان پارىزراو دەبىت، مەۋقە ھەلە دەكات، بەلام ئامان ھەلە و نافەرمانىيەكانت ئاشكرا مەكە و بىياك بىت لىيان، سوپاسى خوا بىكە بۆ ئەو فەزلەى پىي بەخشىت بە بالاپۆشىت، سوپاسى بىكە كە دورى خستىتەو ھەلە خراپەيەى زۆرىك لە خوشكانت تىي كەوتون و پىوھى دەتلىنەو ھەلە پارىرەو ھەلە خوا، تا ئەم نىعمەتى پۆشتهيش بىەخشىتە ئەوان.

- بە تەواى مانا پۆشتهبە و حىجابەكەت مەكە بە ھۆكارى جوانكارى و خۇپازاندەو ھەت، بە ھەر ھۆكارىك بىت بزانە كە تۆ ئىستا پۆشتهيت، پاداشتى ئەو گوپرايەلى و فەرمانبەردارىيەت بۆ ھەژمار دەكرىت و ھەرىدەگرىت.

خوای گەرە دەفەر مووئىت: ﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ النساء: ۱۳. واتە: (ئەوھى فەرمانبەردارى خوا و پىغەمبەرەكەى بىكات دەىخاتە ناو باخ و باخاتى بەھەشتەو، پووبار و جۇبارەكان بەژىرياندا دەپۆن ھاپوئى لەگەل ژيانى براو ھەلە ئەو ھەشە سەرفرازى و دەستكەوتى بى سنور).

تۆ بەو پۆشتهيەت لە خوا نرىك دەبىتەو: (ھەر كەسىك بىستىك لىم نرىك بىتەو ھەلە بالىك لە ئەو نرىك دىبەو ھە).

- تۆ دەبیتە خوشەویستی خوا بە و نزیك بوونە وەت لی، سەرەپای
ئەمانەش خوای گەرە پاداشتی ئەو ئارامگرییەت لەسەر قسەلۆکی
کەسانی ئەفام و بەرگەگرتنی گەرما پێ دەبەخشی، هەرودەها پاداشتی
پەپرەوانی چاکەکان وەردەگرت، پیغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم)
دەفەرموی: (هەر کەسێک لەگەڵ ئەودا حەشر ددکری کە خوشی ددویتی
و شوینی دەکەویتی).

جا چەندە جگە لەمانەش ئەجر و پاداشتی پاراستنی کۆمەلگەت
هەیه لە بەدکاری و فەساد و بەدرەوشتی.

۵- ئافرەتە پۆشتەکان لەنیو خیزانی نامولتەزیمدا:

ئەو ئافرەتانە کە پۆشتەن و لەنیو خیزانی بی دین یاخود
نامولتەزیمدان

زۆرجار ئافرەت لە نیو خیزانی کدایە کە لەگەڵ بیروباوەر و تەنانەت
داب و نەڕیتیش بەهۆی دینەکە یەو جیاوازن، جا لەنیو ئەم کەسوکار و
خیزانەدا پیویستە چۆن رەفتار بکات، ئەوێ لەسەریەتی پیویستە
سنورە شەرعییەکان بە هەر شیوێک بێت بپاریزێت، کە بزانی ئەم
موسڵمانە و تیکەلی ئەو داب و نەڕیت و کۆبوونەو نامەحرەمانە نابێت
کە ئەوان دەیکەن، بزانی کە ئەمە حوکمی ئیسلامە و پیویستە لەسەری
وەک موسڵمانێک پابەند بێت پیوێ.

حیجابەکە بپاریزێت و ئەو شوینانە خوای گەرە فەرمانیکردووە
بە داپۆشینێ دەرینەخات، بەهەر هەلومەرجێک بێت، هەر لە قژ و مل و

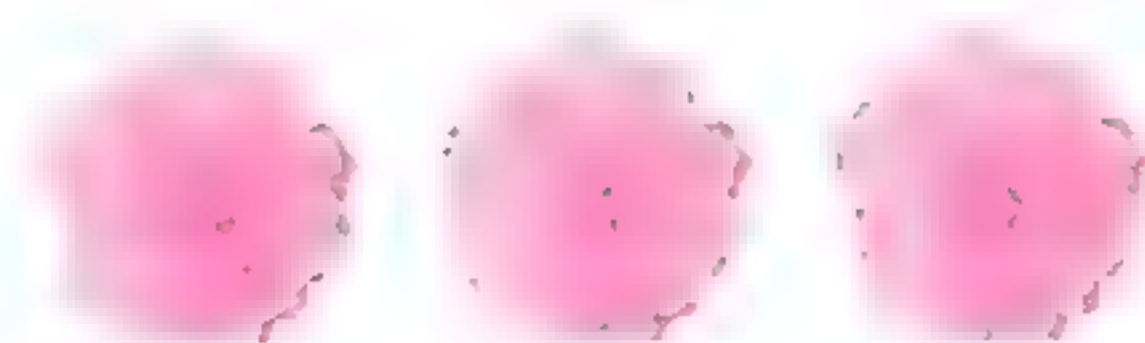
سنگ و قاچ و قۇل، ئىتر گەر عابا و پەچەشى نەبى ئەوا قەينا، چۈنى
قورسە بتوانىت پابەندى پىۋەى.

ھەمىشە ھەولى ئامۇزگارى ئەوانىش بدات بۇ پىگى راسى، چۈنى
ھەرىكە لەو دلانەى لە دەوروبەرتن مەلۇيەك لە ئىمانيان تىدايە، بەلام
تاوان و نەزانىن پەردەپۇشى كىردوون، جا لە سەرسورپىنە رەكانى
زمانى عەرەبى ئەو ھەيە بەمە كە ئىمانەكەى شاراوە و پەردەپۇشە
دەوترىت (كافر)، كافرىش واتە: (ساتر) بە ماناى داپۇشەر، كەوات
ھەموو كەسى ئىمان لەدلىدا ھەيە داپۇشىو و پىۋىستى بە چاكەكارو
ئامۇزگارىكە رىكە بىدارى بىكاتەو. بۇيە ھەرگىز سىل مەكەرەو لە
ئامۇزگارى با ئەو كەسە لە ھەر ئاست و بىباو ەپىيە كدا بىت.

ھەمىشە ئامۇزگارى پىۋىستە بە نەرمى و قسەى جوان و
لەسەرخۇبىت، وەك ئەو خۇلەمىشەى تەنھا پىشكۇيەكى بچۇكى تىادا
ماو و گەر بمانەوئىت جارىكىتر گەشى بىكەينەو، پىۋىستى بە دانايى و
لىزانىنە تاكوو بگەشىتەو، چۈنكە ئەگەر دارى گەورە بىكەينە پالى بۇ
گىرسەندەنەو، ئەوا نەك گر ناسىنى، بەلكو خۇشى دەكوزىتەو و
دەبىتە خۇلەمىش، كە فووى زورى لى بىكەى پەرش و بلاو دەبى و
نامىنى. خۇى ئەگەر ھىواشيش بىت ئەوا ھىچ كارىگەرى نابىت. كەسى
دانا ئەو ھەيە پوشوپەلاش بىنى و بەرە بەرە بتوانىت بەو پىشكۇيە
ئاگرىكى بلىسەدار بىكاتەو.

ئەم كچەش دەتوانىت بە عەقل و ژىرى و مامەلە و شىۋازى جوان،
كارىگەرى لەسەر دەوروبەرەكەى ھەبىت و بانگيان بىكات بۇ ئىسلام،

پيويسته به ريزگرتنى دايك و باوكى و دهربرپنى خوشهويستى بويان و به پيى ئاستى خويان وتويژيان له گه ل بكات، بزانت هه رگيز له گه ل دايك و باوك وهك ماموستايهك قسه نهكات و خوي به سهرتر له نه وان بزانت. بۆ برا و خوشكه بچوكه كانيشى به رهفتارى جوان ئيسلاميان پيشان بدات، به خوشهويستى و كرپنى ديارى بچوك خوشهويستى و دينهكهى بخاته دليان. پيويسته به شيوازي منالانه و به پيى ته مه نى خويان بيانديوينيت، ته ماشاكه: چاره سهر كاتى دهرت به نه خوش به پيى ره چه ته كهى دكتور و ژمه ژمه نه وا چارهى دهكات، خو نه گه ر هه ر نه م چاره سهره به يه كجار بدرتته نه خوشهكه، نه وا دهيكوريت و به ردو گورپى ده بات، پيويسته دايك و باوك و كه سه كانت هه ر چ دينيك بن نهركى خوت به رامبهريان به جى بهينيت، لاسار نه بى له گه ليان و رقيان ليت نه بى و ده مه ده مه و ده مه قاله يان له گه ل نه كهى.

وهرزی شه شه م چون وتویر له گهل دایک و باوکت ده کهیت

۱- بۆچی ناکۆکی له نیوان دایک و باوک و منداڵدا سهره لده دا؟

به زۆری ناکۆکی له نیوان منال و دایک و باوکدا له سهر ئهم بابه تانه
دروست ده بن:

أ- کۆشش نه کردن له وانه کانت، هه میسه دایک و باوک خوازیارن تو
زیاتر گرنگی به خویندن و وانه کانت بدهیت، به تایبته ئهو کاته
ده زانن نمره کانت دابه زیوه و وانه کانت پشت گوێ خستوه. بۆچی
له مه تورپه و دلگران ده بیت؟! پێویسته دلخۆش بی و بزانیته زۆر کهس
هه ن له هاو پیکانت که تامه زروێ ئه وهن دایک و باوک و ده ورپه گرنگی
یان پێ بدات له خه می دابن تو به گوێ پرایه لی دایک و باوکت ده توانی
نمره کانت به رزیکه یته وه و ده روونی خویشته ئارام بکهیت و په زامه ندی
ئه وانیش به ده ست به یئیت.

ب- زۆر بیداری و که محه وتن: په فتاریکیتر که دایک و باوک بیزارن
لی درهنگ نووستن و مانه وهیه تا درهنگانی شهو، لی ره دا پێویسته
دایک و باوک نیگه ران بن و بی نه دهنگ، ئیتر تو بۆ به خۆه لقورتانن له

كاروبارى كەسىپتى داي دەنييت؟! سوپاسيان بكة لەسەر ئەم
خەمخۆرىيەيان بۆت، داوايان لى بكة يارمەتيت بدەن، وەك ئەوەى
دەنگى تەلەفزيۇن نزمكەنەو و قار و قىژى منالە بچوكەكان نەھيلىن و
ئارامى مالەكە راگرن، لە كاتى نووستندا بۆئەوہى ھاوكارت بن لە كاتى
خۆى بخەوى، بەم جۆرە ھەم خۆت تەندروست دەبى و نىگەرانييەكانى
ئەوانىش نامينييت.

ت- ھاوكارى نەكردنت لە كاروبارى ناو مالدا: زۆرىك لە كوپان و
كچان كەمتەرخەمن لە يارمەتى دان و ھاوكارى لەناو خىزانەكانەكەياندا،
يارمەتيدان و ھەستان بە ھەندى كار، وەك رىككردنى پىخەف و جل و
كتىبەكان... ھتد. ھەرچەندە كارىكى بچوكن، بەلام دايكت دلخۆش
دەكەيت و ئاسودەيى پى دەبەخشى، بەوہى ھەست بە بەرپرسىاريەتى
دەكەيت لە مالەكەدا، ئامادەكردنى چايەك يا شەربەتىك بۆيان، ياخود
گرتن و سەرگەرمكردنى مندالە بچوكەكان كاتىك ئەوان سەرقالى كارن،
چەندە دەوروبەرت دلخۆش دەكەن.

ھەرگىز ئەو فرسەتانە لەدەست مەدە و خۆت ھەستە بە
ئەمجامدانىيان پيش ئەوہى پىت بلىن، بۆلەبۆل مەكە و قەلس مەبە
كاتى ھەلدەستى بەو كارانە و وابزانن بە نابەدلى دەيكەيت، ئەمجامدانى
ئەو كارانە لەگەل ئەوہى فيردەبيت و ئەزموون پەيدا دەكەيت بۆ
سبەينيى ژيانى خۆت، سۆز و خۆشەويستيت زياد دەكەن بۆ
خىزانەكەت، ئەو خىزانەى لە ساتى لەدايك بوونتەوہ تا ئىستا رەنجت
لەگەل دەكىشن، خۆ ئەگەر ميوانىكىش بيت لەو مالەدا شەرم دەتگرى

هه روا دانیشی و ته ماشاکه بیت خزمهتت بکهن، جا چ جای نهوهی کچی
ماله که بیت و له ناز و خوشه ویستی یاندا بیت؟!

نایا واده زانی ههستی بهخشش و دهست و دل کراوهیی تهنها
واجیبی دایک و باوکه؟ یا تۆش دهبیت نهو بهخشش و
خوشه ویستییه یان له بهرامبهردا بدهیتهوه، ههرگیز سودی خراب له
خوشه ویستی و نازی دایک و باوکت وهرمه گره و مهیلّه خۆپهرستی زال
بیت بهسهرتدا. ههمیشه پیگهشتووبه با ته مه نیشته بچوک بیت،
تیگهشتووبه با نه زموونیشته کهم بیت، پیز له و خزمهت و کارانه بگره
که دایک و باوکت بۆیان کردووی به گوشتار بی یان کردار و هاوکاری
کردنیا.

پ- هاموشۆ و دیدهنی هاوپیکانته: زۆرجار دایکت ناهیلّی بچیت
مالی هاوپیکانته، به لام گهر نهوان بین پیگری ناکات، هه ولّده دایکت به
هاوپی و دایکی هاوپیکانته بناسینیت، چونکه بیگومان دایک دهبیت
دلنیابی له دین و رهوشتی هاوپی و خیزانه کانت، نهوهش له
خوشه ویستی و خه مخورییهتی بۆ تۆ. نهوه به مانای نهوه نییه وابزانی
کوژ و بهندت دهکات، یا دژی تۆیه، بزانه بوونت له گهل دایک و باوکت
ههلیکه بۆ به دهستهینانی نهزموون و فیربوونی مامهله و ههلسوکهوتی
دروست له ههموو لایه نهکانی ژیا نهوه، نهوهی نهوان دهیزانن و پیدای
تیپه ربوون تۆ نایزانی، سبهینی به ویستی خوا تۆش ژیا نی تایبهتی
خۆت و هاوسهر و منالته دهبیت، نهوکاته و بهو نهزموونانهی لهوان

وهرتگرتووه دهتوانی نهو بهرپرسیاریتیه گهرهیه مهلگری و بهرپی
ژیاندا بریویت.

ج- زور بهکارهینانی موبایل: بۆ کاریکی گرنګ یا زهرورهتیک
نهیت موبایل بهکارمههینه، ههرگیز بۆ سهرگهرمی و بهسهربردنی کات
مهیگره به دهستهوه، چونکه کاتت بهفیرو دهات.

ح- ههلسوکهوتی ههراسانکهه: هیچ کات کاریک مهکه دهووبهرت
بهتایبهت دایک و باوکت ههراسان بکهیت، وهک داخستنی دهرگا به
توندی، یا بهرزکردنهوهی دهنگی تهلهفزیوون و شتیتر، یا قیژه و هاوار
بهسهر نهندامانی خیزاندا و شهپرکردن و دهمهدهمه لهگهلیان.

۲- شیوازی گفتوگوکته چۆن بییت؟!

• بزانه ناکۆکی و پاجیایی دایک و باوکت لهگهلی تودا نهوه نییه
بیانهویت زالی بن بهسهرتداو ههمیشه تۆ ژیر دهستهیان بیت، نهوان
بههوی دلسوزییانه بۆت ههر مامهلهیهکت بهرامبهه دهکهن، چونکه تۆ
نهمانهتی له گهردنی نهوان، نهوان بهرپرسن بهرامبهه لای خوا و
ههروهها لای خهلیکش. کاتیك نهمه تیگهیشتی بهباشی و هزریکی
کراوهوه، نهوا دهزانی تۆ له لیواری توشبووندایت به خراپه و تاوان له
ههقی دایک و باوکت، که قهرهبووکردنهوهی مهحاله.

• ههمیشه دههراکی گفتوگو و لیکتیگهیشتن لهگهلی دایک و باوکت
با کراوه بییت، پهتی خوشهویستی ههرگیز مهچرینه.

• بېرسه بزانه بۆچى ئەو كارەيان بەدل نىيە، بەلام بەھىمنى و
ئەدەبەۋە وتوۋىڭيان لەگەل بکە.

• ئاگاداربە تۆ قسە لەگەل دايك و باوكت دەكەيت، قسەكردن
لەگەل ئەوان تۆر جياۋازە لەگەل ئەو شىۋازەى لەگەل ھاۋپى و
ھاۋتەمەنەكانى خۆت.

• ئاگات لى بىت با قسەكانت لەسەرخۆ و ھاۋسەنگ بن و دورىن
لە ھەلە و ھەلچوون، نەرم و نىان بە و شەرع و عەقل لە قسەكانتدا زال
بن بەسەر ئارەزوۋەكانت.

• سود لە قۇناغى ھەرزەكارىت ۋەرگرە و بە گفتوگۆى مەنتىقى و
دروست تواناكانت باش بکە، بەسنگ فراۋانى و قسە ۋەرگرتن
كەسىتتەت جوان بکە، ئەمە سىقە و متمانەى دايك و باوكت بە تۆزىار
دەكات و ئەو دلەپراۋكى و نىگەرانىيەى ھەپانە لەسەرت كەم دەبىتەۋە،
ھەر ئەمەشە لەناۋەندى خويندندا پەنگ دەداتەۋە و ئاسان دەبىت
پەيوەندىكردنت لەگەل مامۇستا و ھاۋپىكانت.

• ھەمىشە چاكە و خوشەويستى دايك و باوكت لەبىرىت، ئار
چاۋدىرى و نزا خىرانەيان ھەرگىز لەبىر نەكەيت.

• بەچاۋى وىژدان و پىزانىنەۋە تەماشايان بکە و پىز لە ھەول و
ماندووبونەيان بگرە لە پىناو تۆدا و تاكۆتايى تەمەن داويانە بۆت.

• ھەولبە تىبگەيت بۆچى دايكت ھەلۋىستى لەسەر پەفتارىك
ئەرىنىيە، چ ھۆكارىك پالى پىۋە ناۋە وا پەفتار بكات.

• جوان گوئی بۆ بگره که قسه ت بۆ دهکات با ههست بکات
گرنگی به قسهکانی دهدهیت.

• سۆزی بۆ دهربیره، تهنانهت نهو کاتهش که ناکۆکه و
سهرزهنشتت دهکات، پئی بلی: (قسهکانت راسته، ریز له بۆچوونهکات
دهگرم، تۆ دایکیت و دهبیئت ههلویتست وایی، سوپاسی خه م خۆریت
دهکه م).

• ههلویتستی خۆتی بۆ پوون بکهوه به وردی جوانی پئی بلی
بۆچی نهو بۆچوونهت بووه، یا نهو پهفتارهت کردووه، هه میسه با
بزانیئت تۆ نهوت بۆ گرنگه پيش هه ر قسهیه ک وشه ی (دایک) به کاریینه.
پئی بلی لیت تیدهگه م و ریز له بۆچوونهکات دهگرم، به لام دید و
بۆچونی من له گه ل تۆدا جیاوازه، داوای هه لی لی بکه تا بۆی پوون
بکه یته وه.

• له بری وشه ی زبر و پهق هه ولیده وشه ی نه رم و جوان
به کاریینیت.

• نه گه ر نیوانی ته مه نیشتان زۆر بوو، هه رگیز نه م قسه یه به کار
مه یینه: ئیمه جیاوازیمان زۆره و من نه وه یه کم و تۆ نه وه ی کۆنی و له م
بابه ته، هه میسه کاتیکی گونجاو هه لبریره بۆ قسه کردن و خستنه پووی
بۆچوونه کانت له گه لی.

• پئی نیشانده که نه گه ر له رایه کیشدا ناکۆکن، به لام نهو هه ر
دایکته، گه وره و به ریز و خوشه ویسته له دلندا.

• بالی سۆز و میهره‌بانی بکیش به‌سهریاند او ملکه‌چیان به‌و به
 وشه‌ی شیاو بیاندوینه، هرگیز شیوازی مه‌لچوون به‌کارمه‌هینه، نه‌وه
 دایکته، نه‌و دایکه‌ی خوی گه‌وره‌ی فرمانت پی ده‌کات ئوفیکی پی
 نه‌لئی ﴿فَلَا تَقُلْ هُمَا أَفٍ﴾ الإسراء: ۲۳.

هرگیز دایک و باوک به‌بی هۆ له مناله‌کانیان تورنه‌بان، بزانه
 مه‌له‌یه‌ک ده‌بینن و ده‌یانه‌وی بۆت راست بکه‌نه‌وه، ئایا هرگیز دایک و
 باوک له‌سهر سه‌رکه‌وتنی مناله‌کانیان له خویندن و کاری باش
 تورنه‌ده‌بن له منال و شه‌ری له‌گه‌ل بکه‌ن؟!.

۳- چۆن متمانه‌ی دایک و باوکت به‌ده‌ست دینیت؟

همیشه کاریک بکه که نه‌وان پییان خوشه، شتی‌ک مه‌که نه‌وان پی
 نیگه‌ران بن و حه‌زی پی‌نه‌که‌ن.

- کاتی‌ک دایک و باوکت ده‌بینن له‌گه‌ل برا و خوشکه‌کانت به‌جوانی و
 میهره‌بانی په‌فتار ده‌که‌یت و ئازاریان ناده‌یت، کاتی‌ک ده‌بینن
 نوێژه‌کانت له‌کاتی خۆیدا نه‌مجام ده‌ده‌یت بی که‌موکورتی.

- کاتی‌ک ده‌بینن راستگۆیت له قسه‌کانتدا، کاتی‌ک ده‌بینن نه‌رکه‌کانی
 خویندن به‌باشی به‌جی ده‌هینیت.

- کاتی‌ک هرچی ئاکار و په‌وشتی جوانه‌ تیا‌دا به‌دی ده‌که‌ن، ئیتر
 نه‌و کاته متمانه‌یان به‌ده‌ست دینیت، نه‌ک هر متمانه‌ی دایک و باوک،
 به‌لکوو متمانه‌ی خه‌لک و ده‌ورو به‌ریش.

۴- بېه به هاوړپي دايکت:

• واکه له دايکت وهک هاوړپييهک له گهلت بيت، هر وهک چوڼ ده بيت دايکيش کچه کهي بکاته هاوړپي خو، هميشه راوړي پي بکه و پای وهرگره له سهر هر کاریک که دهیکهيت، پي بلې: پات چونه له باره ی نهو کاره وه؟ هرگيز گالته به راوېچوونه کاني مه که، با قسه کاني هتا نه گهر هلهش بيت يا گونجاو نه بيت، به لکرو به نه ده به وه بوي راستکه ره وه.

• له چوڼيه تي قسه کردن و ريگاکه ی ناگاداربه کاتيک ده ته ویت راوړي پي بکه ی، بلې مؤله تم ده دهيت، يا کاتت هه يه؟

• به رده وام بلې نيشت نييه، يارمه تيت بدهم بو نهو کاره.

• نه گهر له دانیشن و ميوانييهک دايکت قسه ی کرد پي مه بره، يا مه لي وانيه و وايه، نه وه به درو خستنه وه يه.

• ريز له و به ليانه بگره ده يده يتي، بو نمونه ده لي کاترمير نه وه نده ديمه وه ماله وه، سوربه له سهر نه وه ی له و کاته دا بگه ريته وه، چنده ها نووسهر و شاعير نووسين و شيعره کانيان ته رخاں کردوه بو زه حمهت و پولی گه وره ی دايک بو پوله کاني، که ده تواني بيخوينيته وه بزانيت دايک چيه؟

۵. جیاوازی کردن له‌نیوان کوپ و کچاندا:

له‌وانه‌یه هه‌ندیك دایك و باوك له ره‌فتار و هه‌لسوكه‌وتدا جیاوازی بکه‌ن و گرنگی زیاتر به کوپ بده‌ن، ئەمەش پق و قین له‌دلی کچه‌کاندا به‌رامبه‌ر براکانیان دروست ده‌کات. ئەم دایك و باوکانه بیریان چوه‌ی پیویست و واجبی شه‌رعییه دادپه‌روه‌رین له‌گه‌ل مناله‌کانیادا و به‌یه‌ن چاو سه‌یریان بکه‌ن. پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) ده‌فه‌رموویت: (له‌سه‌رته دادپه‌روه‌ربیت و جیاوازی نه‌که‌ی له‌نیوان مناله‌کانت، هه‌رچۆن ئەوان له‌سه‌ریانه گوێپرایه‌ل و چاکه‌کاربن به‌رامبه‌رت). رواه البیهقی.

به‌لام باش بزانه ئەم دادپه‌روه‌ری و عه‌داله‌ته به‌و مانایه نییه کوپ هه‌رچی کرد بۆ کچه‌که‌ش هه‌بیّت بیکات، بۆ نمونه کوپ پیویسته له بازنه‌ی ده‌ره‌وه‌ی خیزان زۆر پووبه‌پووبونه‌وه‌ی هه‌بیّت، له‌گه‌ل باوك یا برا گه‌وره‌که‌ی بچیته ده‌ره‌وه تا کاروباری ده‌ره‌وه‌ی خیزانه‌که‌ی فیتریت، وابیر ته‌سك مه‌به‌ه وایزانی ئەمه جیاوازییه و فه‌زلی ئەو ئەده‌ن به‌سه‌ر تۆدا، یا گرنگی به‌تۆ ناده‌ن، له‌زۆر کاروباردا به‌راورد ناکرێ له‌نیوان کوپ و کچدا و هه‌ر یه‌کیکیان بۆ ئەرکیکی جیاواز له‌ویتر دروستبوون، به‌لام ته‌واوکه‌ری یه‌کترین.

له‌وانه‌یه ئەگه‌ر به‌پووکه‌ش بیرى لی بکه‌یته‌وه بلێی: من ده‌خوینم - براکه‌شم ده‌خوینى، من کارده‌که‌م ئەویش کار ده‌کات، من پاره په‌یدا ده‌که‌م ئەویش به‌هه‌مان شیوه، ئیترا ئەم جیاوازییه بۆ؟!!

ئەگەر جىاوازىيەكە لەو دەدايە كە براكەت لەگەل ھاوړىكانى تا
درەنگانىك لە دەرەو بەسەر دەبات، بى چاودىرى و گرنگيدانى دايك و
باوكت، ئەوا كە مەترخەمىيە لە ھەقى براكەت، نەك فەزل و زىادە
خۆشەويستى. پىويست و باشتروايە تۆ سەرنجى دايك و باوكتى بۆ
پاكىشى، پىيان بلىي كە مەترخەم نەبن لە براكەت، نەك تۆش ئەبى وەك
ئەو بچىتە دەرەو.

دكتۆرە (نەجات جەمىل) لە كتيبەكەيدا (أضواء على الطريق) دەلى:
(ئەگەر بە واقعى پروانیت، زۆر جىاوازی دەبینى لەنیوان خۆت و
براكەت كە بە دەست دايك و باوكت نىيە.

تۆ بە ئاسانتىن شت دەگریت و ھەمیشە فرمىسكەكانت حازىن،
ھىچ شەرم ناكەى لە ھاتنە خوارەوھيان، بەلام براكەت زیاتر بەرگە
دەگریت لە قورستىن ھەلۆیستەكانیشدا شەرم دەكات كە سىك
فرمىسكەكانى ببینیت.

تۆ كاتىك مىروویەك، قالۆنچەيەك دەبینیت دەقىژىنى و ھاواردەكەى
بىن بە دەمەتەو، بەلام ئەو دەیگرى بە دەستیەو یارى پیدەكات،
رائەكات بەدواى تۆدا پیتەوھنى و بترسىنیت.

تۆ پرىت لە سۆز و مینىنەى و نەرم و نیانى و دايكىتى، ئەویش
پیاوھتى و ھیز و بویری و فەرماندارىتى، تۆ ئامادە دەكرىت كۆرپەلە
لە ھەناو ھەلگى و منال لە باوھشت دەگرى، شىرى پى دەدەى
چاودىرى دەكەیت.

ئەو باوگە پۈۈبەپۈۈى سەختى مەينەتییەكانى ژيان دەبیتهۋە و لە
خیزان و ژن و منالەكەى لادەدات.

ئەو پیاۋە سنورى ولاتەكەى لە تەماعكار و تاوانكار دەپاریزیت.
نموونهكان زۆرن بۆ جیاوازییە سروشتییەكانى نیوان كۆر و كچ، ك
خوای گەورە دایناۋە تا ژيان بەردەوام بیّت بە هەردووکیان، دەتوانیت
خۆت بگەرپی و بیاندۆزیتەۋە تا ئەو هەستە وەدەرنیی لەخۆت، هەستی
دوو دلی و پقاوی كە وا دەزانى جیاوازیكردنى دایك و باوكتە لەنیوان تۆ
و براكتە.

وهرزى جهوتهم تۆ و هاورپىكانت

لهوانه يه يه كىك له هاورپىكانت له راده به دهر خوش بویت، به لام ئايا
پرسیارت كردوو له خۆت: ئايا ئەم خوشه ويستیه پاك و بى خهوشه
له پیناو خوادا، ياخود خوشويستنیكه له پیناو بهرژه وهندی و سۆز و
ههست دروست بووه؟!؟

ئايا هاوكار و دهستبارى يه كترن له سهر خواپهرستى و
پهرستشه كان؟

– ئايا ئامۆزگارى يه كتر ده كەن له سهر بابەتە دینییه كان؟
ئايا ههله و كهه و كورپیه كانى خۆتى تیدا ئەبیینیته وه (وهك
ئاوینیهك)، وهك ههزهتیه عومهر (خوا لى پازى بیته) دهفه رموویت:
(رحم الله امرأ اهدى الی عیوبی). واته: پهحمهتیه خوا له و كهسه
عهیب و كهه و كورپیه كانى خۆم پى دهلی و پینموونیم دهكات.
له پیناو خوا خهلكت خوشبویت و رقیشت له بهر خوابیت، بتهویت
له بهر خوا، وازى لیبنه له بهر خوا، زیانت هه موو بو خوا بیته.

ئەو قەيناكە خوشكىك ھەلبىزىرى و زياتر لىتوھى نزيك بى و لەلاى
ئەو ھەست بە ئاسودەيى بكەيت، بەلام نابىت كەمتەرخەم بىت
بەرامبەر ئەوانىتر.

ھەموو ھىوا و ھەست و نەستت بەيەك ھاوپى وە مەبەستە، ئەو
قسەيە وەبىر خۆت بىنەرەوہ: ئەگەر كەسىكت خوشويست بىر لەودش
بكەرەوہ لەوانەيە پۆژىك بىت ئەو خوشەويستىيەت بۆى نەمىنى،
ئەگەر شى رقت لە كەسى بوى، بىر لەوہ بكەرەوہ لەوانەيە پۆژىك بىت
خۆشت بوىت، وەك كوردەوارى خوشمان دەلىت: (بەشى دوايى
تيابھىلىت لە ھەردوو بارەكەدا)، لەكاتى پق و خوشەويستىيدا. لەوانەيە
خوشەويستىيە ھەندىك جار يەك لايەنە بىت و كەسى بەرامبەر ئەو
ھەستە گەرم و سۆزە لىشاوھى نەبى بۆت.

نزا بكەين (خوایە گيان وامان لى مەكە كەسىكمان خوش بوىت و
ئەو خوشى نەويىن).

۱- چۆن خوشەويستى بۆ ھاوپى خوشكەكانت دەرددەبرىت

- بى پەردە خوشەويستى خۆتيان بۆ دەربەرە، پىغەمبەر (صلى
الله عليه وسلم) فىرمان دەكات كە كاتىك برايەك برايەكى خوشويست،
ياخود خوشكىك خوشكەكەى خوشويست ئەوا با پىي بلى، بۆيە دوودل
مەبە لە وتنى ئەوہى بە خوشكە ئيمانىيەكەت بلىيت: خوشمدەوييت.
- وەسف و سەناى پەروشتە جوان و سيفاتە باشەكانى بكە، پىي
بلى: ھەزم لە شىوازى نووسىنتە، يا شىوہى قسەكردنەكەتم بەدلە...).

• ئەگەر شەرمىت و پۈت نايە پۈۋەپۈۋ پىيى بلىت، ئەۋا
دەتۋانى بە نوۋسىن لە پىگاي نامە، يا لەگەل ديارىيەكى بچۈكدا ئەۋ
مەست و خۇشەۋىستىيەى مەتە بۆى پىيى بگەيەنيت.

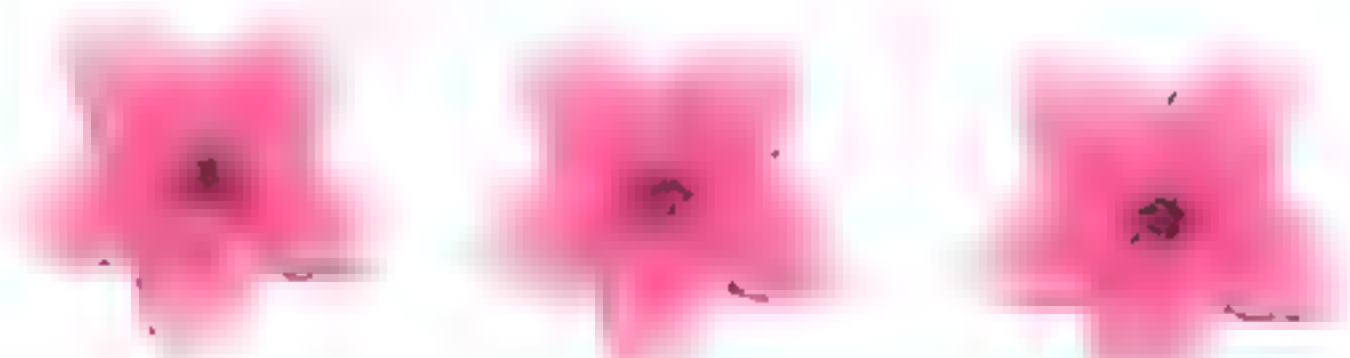
• لەخۆت بپرسە بۆچى ئەم خۇشەۋىستىيە لە رادەبەدەرە؟

• مەمىشە با عەقلىت زالى بىت بەسەر دلتدا، مەرگىز مەيەلە
خۇشەۋىستى مەۋقەكان مەرکەس و لە مەر ئاستىكا بىت، غافلىت بكا
لە خۇشەۋىستى خوا.

• ئايا مەموۋ ئەۋ نىعمەتانەى لە چۈاردەورت مەيە بەخشش و
بەهرەى خۋاي گەرە نىن؟ ئەى بۆچى خۇشەۋىستىت بۆ خوشكەكەت
ۋەهابىت مەمىشە لەبىرت بىت و لەۋلاشە پەرۋەردگار لەبىركەيت؟!

• پاكى دل و دەروونت بە نىكبۈۋنەۋە لەخوا بپارىزە، پەنا
بەخوا بگرە و بىكە پشتىۋانى خۆت دلت پىر دەكات لە خوشى و
ئارامى، پەرۋەردگار مەرگىز بەندەكانى غافل ناكات و وازيان لى
نامىنيت، خۋاي گەرە دەفەرمۈيت: ﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ

إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرءُوفٌ رَحِيمٌ﴾ البقرة: ۱۴۳.

۲. خوشه‌ویستی له‌نیو خواناساندا:

(شیخ علی الطنطاوی) په‌حمه‌تی خوی لی‌بی، له‌بار‌ه‌ی
(خوشه‌ویستی ئیمانی له‌نیو ئافره‌ته خواناسه‌کاندا) ده‌لێت:
زمانی مرۆف کورت و ده‌سته‌وسانه له‌ ده‌رب‌رینی هه‌ست و سۆزه‌کانی،
هه‌روه‌ک بێ توانایه له‌ ویناکردنی هه‌ندیک دیمه‌نی سروشتی.
کێ هه‌یه‌ بتوانیت به‌ قه‌له‌مه‌که‌ی وینه‌ی په‌نگه‌کانی ئاسمان له‌کاتی
خۆرئاواووندا و له‌ که‌ناری ده‌ریایه‌کدا بکیشیت؟ یاخود شیوه‌ی نه‌ر
گولانه‌ی تازه‌ پشکوتوون دوا‌ی باران؟ وشه‌ی خوشه‌ویستی په‌ک
وشه‌یه، به‌لام به‌زۆر په‌نگی جیاوا‌ز به‌کاردیت، نه‌وه‌ی که‌ هه‌موو
جیاوازییه‌کان نزیک و وابه‌سته ده‌کات به‌یه‌که‌وه، ده‌لێن: باوه‌ردار خوی
خۆش ده‌وێت، دایک مناله‌کانی خوشده‌وێت، هاوسه‌ران په‌کتریان
خوشده‌وێت، موسلمانان په‌کتریان خوشده‌وێت.

به‌مانه هه‌موو ده‌لێن خوشه‌ویستی، نه‌ی کوا خوشه‌ویستی
له‌خوشه‌ویستی؟! لای هه‌ندیک که‌س خوشه‌ویستی بۆ خوا و
خوشه‌ویستی بۆ غه‌یری خوا تیکه‌ل ده‌کریت، هه‌تا خاوه‌نه‌که‌ی وا په‌ی
ده‌بات نه‌مه‌ له‌وه، نا له‌ویش نییه، نه‌ی خوشو‌یستن بۆ خوا چیه؟
خوشو‌یستن له‌به‌ر خوا، یا بۆ خوا واته: که‌سیکت خۆش بویت، نه
ته‌ماعت به‌ مال و سامانی هه‌بی‌ت، نه‌ بۆ چیژ وه‌رگرتن له‌ جوانیه‌که‌ی
بی‌ت، نه‌ له‌به‌ر په‌له‌وپایه‌ی بی‌ت، نه‌ بۆ قسه‌خۆشی، نه‌ بۆ نه‌وه‌ بی‌ت
به‌هۆی نه‌وه‌وه سودیکت ده‌ست که‌وێت، یا بۆ نه‌وه‌ بی‌ت زیانیکت لی
لادات، نه‌مانه هه‌یج نه‌بی‌ت، به‌لکوو ته‌نها له‌به‌ر نه‌وه‌ی که‌سیکی چاکه،

خواناسە، كاردەكات بۇ پەزامەندى خوا، شوپن شەرى خوا دەكەوئىت.
ئەمانە پالئەرن بۇ خۆشويستنى ئەو كەسە. خۇ ئەگەر لەبەرئەوئەى
شتىكى خەلالت لىي دەستدەكەوئىت خۆشەويستىت بۇى زياتر بىت،
ئەمە ھىچى تيا نىيە و قەيناكە، چونكە فىترەتى مرؤف وەھايە ئەو
كەسەى خۆشەوئىت كە باشە بۇى.

ئەگەر قوتابىيەكى زانكۆ لەبەر خوا ھاورپىيەكى خۆشويست، ئەوا
پىي خۆشە ھەموو خويندكارانى تىرش خۆشيان بوئت لەگەلى، چونكە
ئەمە دەچىتە بوارى ھاوكارىكردن و ھەماھەنگى لەسەر چاكە و
خواناسى، ھەتا ھارىكارەكان زۆرتىرېن خىرەكەى زياترە و سودى زۆرتىر
دەگرىتەوئە.

بەلام ئەگەر خەزى نەكرد كەس لەگەلى بەشداربىت لەو
خۆشويستنە، ويستى تەنھا خۆى خۆشى بوئت و ھاورپى بىت،
پەيوەندى و دۆستايەتى ھەمووى بۇ ئەو بىت، كەسىتر بەشدار نەبىت
لەگەلى، ئەمە خۆشەويستى لەبەر خوا نىيە و نە خۆشەويستى بۇ
خوايە.

لە نىشانەكانى خۆشەويستى لەپىناو خوا ئەوئەيە: كە ھىچ
پەيوەندىيەكى كەسىتتى لەنىوانتاندە كارىگەرى نابىت، لەبەرچاوت
يەكسانە پىرىكى پووناشرىن، گەنجىكى جوان، ئەوئەى پىشت تىدەكات،
ئەوئەى پووت تىدەكات، مادەم لە تاعەتى خواى پەروەردگار يەكسانن و
چوونىيەكن و پابەندن بە شەرى خواوئە، لەبەر چاوى تۆيش
خۆشەويست و وەك يەكن.

به نام رق له به رخوا: واته كه سيكت رق ليبيت كه بيباوه ره و خوي

خوشناوييت:

﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ﴾
المجادلة: ۲۲.

واته: (نابينيت كه سانيك باوه پيان به خوا و به پوڅي دوايي هبيت، كه سانيكيان خوشبوييت كه دژايه تي خوا و پيغه مبه ره كي ده كن، هرچه نده نه وانه له باواني بن، يا براكانيان يا نه وه كانيان يا عه شيره ته كانيان بن). كه واته: با نزيكترين كه ست بيت مادام دژايه تي خوا و به رنامه كي كرد خوشت ناوي و له بهر خوا رقت ليه تي.

له دهر دنجامه كاني رق لي بوون له به رخوا:

ناهيلايت به تهنگ دوزمناني خواوه بيت، نه گهر ناكوكي و دو به ره كي كه و ته نيوان موسلمان و بيباوه ر، تو له ريزي كافر هكان نابيت، هتا نه گهر سياست و به رژه وهنديشت پيوست بكات: ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ﴾
فانهم منهم المائدة: ۵۱.

به لايه نكري نه وان و هاوكاريان به سهر موسلماناندا ده چي ته ريزي نه وان و خوي له كو مه لي موسلمانان دهر ده كات، به لام خوش پرويي د په يوه ندي باش له ژير ناوي پي كه وه ژيان له گهل نه وانه ي دژايه تي ئيسلام ناكهن، مامه له كردنيان به دادپه روه رانه نه واهه ده غه نيبه:

﴿لَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ تُخْرِجُوا مِنْ دِينِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ﴾ الممتحنة: ٨.

واته: (خوا جله وگيري نه وه تان لي ناکات که چاک رهفتار و دادپه روه ربڼ له گهل نه و که سانه دا که جهنگيان دژ نه کردوون و دژايه تي نايڼيان نه کردوون، له شوينه وارتان دهريان نه کردوون).

نه ویش ته نها چاک رهفتاري و دادپه روه ري، نه لايه نگريه، نه خوښه ويستی. خو نه گهر دژايه تي و شهريان له گهل کردین به چک و پيلانگيري و گزي، يا به هيرشي فيکري ناشکرا، که مه به ستیان ده رچووني مناله کانمان له دين، يا بيانکه نه ياخي و ناشوب له دينه که ياندا، نه و اثير هيچ پيکه وه ژيانک نابيت له نيوانماندا.

به لام (ذمي) په يماندهر به ئيسلام و له ژير دهسه لاتي ئيسلامدا بن، واته هاوالاتي ناموسولمان له ولاتي ئيسلاميدا، چي بو ئيمه بيت بو نه وانيشه، چي له سهر ئيمه بي له سهر نه وانيشه، هه تا نه و کاته ي له سهر په يمانی خويان بن که له نيوانماندا هه يه، له مهرجه کاني په يماننامه که ش نه وه يه نه چنه پال دورژمن، بانگه واز به ناشکرا بو دينه که يان نه که ن، دروشمه کانيان دهرنه خه ن، نه مانه و چندان مهرجي تر که له کتيبه فيقه ييه کاندا هه ن، نه گهر سهر پيچي نه م مهرجانه يان کرد هيچ په يمانک له نيوانماندا نامي نيت.

ئيسلام واجبي کردووه له سهر شانمان، که په يوه ندي ديني له پيش په يوه ندي هاو نيشتي ماني بوونه وه بيت، ته ماشاکه (أبو لهب) هاو لاتي يه کی مه که بو، که له سهر وه ي خه لکه که بو، قورپه يشي

هاشمی بوو، مامی پیغه مبه ر بوو (صلی الله علیه وسلم)، له کاتیکدا له نوږدا و له بهردهم خوادا وهستاوین جنتوی پیی دده دین (تبت یدا).

خوای گه وره کاتیک (نوح) (سهلامی خوای لیبت) له باره ی کورده که یه وه قسه ی له گهل کرد، پیی فهرموو: ﴿قَالَ يَنْحُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ﴾ هود: ۴۶.

واته: (نه و کورده ت له خیزانی تو نییه، نه وه کرده وه یه کی چاک نییه (نه و داوا کردنه ت)).

نه وه ش (ئبراهیم) (علیه السلام)، خوای گه وره همره په یوه نندییه کی نیوان نه و و باوکی ده پچرینیت: ﴿فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ﴾ التوبة: ۱۱۴. واته: (کاتیک (ئبراهیم) زانی باوکی دوزمنی خواجه، نیتر خوی لی بهری کرد).

نه و کافرانه ی دزایه تیمان ناکه ن، له مال و شوینی خومان دهرمان ناکه ن، یا له سهر په یمان بن له نیوانماندا نه و: به دادپه روه رانه مامه له یان له گهل ده که یی، به باشه پوه به پرویان ده بیینه وه، به چاکه له گهل یان ده بیی، به لام نا یخه یینه جیی برا و خوشکه دینییه کانمان، دوستمان نین و به دل خوشمان ناوین، چونکه نه وان باوه پریان به خوای میهره بان نییه. (فتاوی علی الطنطاوی)

۳- پیوانه ی خوشه ویستی بو خوا:

بزانه پیوانه ی خوشه ویستی بو خوا یا له بهر خوا، مانای نه وه به خه لکیت خوش بویت به پیی خوشه ویستی نه وان بو خوا، واته چنده

ئەوان خايران خۆشدهوئ و گوپرايه لَن و فرمانه كانى به جى دىنن به و
ئەندازە خۆشت بوين. رقت لىيان بىت به ئەندازەى دورىيان لەخواوه،
لوتبەرزى بەرامبەر فرمانه كانى و به جىنه هينانى.

پيغه مبهەر (صلی اللہ علیہ وسلم) دەفەرموئیت: (هەر كە سىك
خۆشه ويستى و رقى لەبەر خوا بوو، بەخشى لەبەر خوا و گرتىبەوه
لەبەر خوا، ئەوا ئيمانى كامل و تەواوه). رواه الطبراني.
لە فەرموودەيه كى تردا دەفەرموئیت: (لەبەندە كانى خاى گورە
كەسانىك هەن نە لە پەيامبەرەنن، نە شەهيدان، بەلام پەيامبەرەن و
شەهيدان ئاواتەخوانى پيگە و جيگەكەيانن و كەيف خۆشن پىيان لە
قيامەتدا لای خوا). وتیان: پيمان بلئ ئەوانە كيئن ئەى پيغه مبهەرى
خوا؟

فەرمووى: (ئەوانە قەومىكن (كۆمەلە كەسىكن) يەكتريان خۆش
ئەوئ لەبەر خوا، بئ ئەوەى هيج پەيوەندييه كى خوئن و خزمایەتى
لەنيوانياندا بىت، نە لەبەر مال و سامان بىت بیدەن بەيەك، سوئند بە
الله پوويان لە نور و پووناكييه و لەسەر نور و پووناكين، هيج بيم و
ترسيان نيه كاتىك خەلكى دەترسن. دلتهنگ نين و خەميان نيه
كاتىك خەلكى لە خەمدان، (خەم لە پابردوو ترس لە داھاتوو).
(أبوداود)

ئەمانە دۆست و خۆشه ويستى خوان، دۆست و خۆشه ويستى خوا
نەترسيان لەسەرە، نە خەميان ھەيە.

لەبەرئەو لە خۆی پەرەردگار دەپارێنەو: ﴿وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا
غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا﴾ خۆیەکیان دڵەکانمان هیچ پق و کینە یەکی تیانەبیت
بۆ ئەوانە ی ئیمانیا ن هێناو.

پێویستە دوورکەوینەو لە هەر شتێک دوری و بۆشایی بخاتە
نیوانمان، یەکی لە پیاوچاکان دەفەرمویت: با هاوکار و دەستباری
یەکتربین بۆ ئەو شتانە ی کۆکین لەسەری، پۆزش بۆ یەکتەر بێنێنەو لەو
شتانە ی کۆک نین و پێک ناکهوین لەسەری.

٤- ئایا هاوڕێکەم منی فرۆشت؟

هیچ نامۆ نییە لە زۆربە ی کچان ئەم پرسیارە ببیستین، چەندە
کچان هەن سالاھایە هاوڕێن و دواتر کۆتاییەکی بەم پرسیارە
سەردەردی ن: ئایا هاوڕێکەم منی فرۆشت؟ لەوانە یە هاوڕێیە ک سەرەتا
دڵنەوات بێت، لە ئازارە کانت کەم بکاتەو، گوی بۆ خەمە کانت بگریت،
دواتر لە پەر دەگۆریت، وەفای نییە بۆت، هیچ گوی نادات بەگله یی و
هەستە کانت، پە یوهندی پێو دەکەیت وەلامت ناداتەو، قسە ی بۆ
دەکەیت گویت پێ نادات. لەم کاتە دا کچە لەم جەفا و بێ مە یلییە
هاوڕێکە ی ئازار دەچێژی و شەوان لە خەفە تا خەوی لی ناکه ویت،
تووشی خەمۆکی و تێکشکان دەبیت، کوا ئەو هاوڕێیە ی هەموو
هەستە کانی دلم بۆ دەردە بپری؟ کوا ئەو ی لە پاش خوا ئەوم هەبوو کە

ھاۋدەم و پشٹیوانم بېت؟ ھۆکاری ئەم دلرەقی و لالووتییە چییە
داوی ئەو ھەموو خۆشەویستی و خوشکایەتییە؟! لێرەدا دەلێن:

لەوانە یە خۆشەویستییە کە بۆ بەرزەوەندییەکی دونیایی بووبیت، یا
ئارەزوویەکی تایبەت، یاخود ھاورپیەتییە کە لەسەر بنەمای
خۆشەویستی بۆ اللە دروست نەبووبیت.. یا لەوانە یە ھۆکارەکی
زیادەپەویی بووبیت لە خۆشەویستی بەرامبەر ھاورپیکەت، ھاوسەنگ
نەبووبیت.

یاخود باوەرپت و ابووە ھاورپیکەت ئیتر مولکی تۆیە و هیچ غەمی نییە
جگە لەتۆ!!

۵- ئەو چارەسەر چییە؟

(محمد رشید عوید) لە کتیی (لحظات یا بنات)، چەند رێگایەکی
چارەسەری داناوہ بۆ ئەم حالەتە:

یەكەم: پێویستە خۆشەویستی نێوان خوشکان بۆ خوا بێت، دەبیت
کچان ئەوہ بزائن خۆشەویستی بە ھەر یەكە لە خواوہ، ئەگەر بەراست و
بێ ریا بوو، ئەوا پاداشتی دەستدەكەوێت، وەك ئەو فەرموودە یە
(پیشتر ئاماژەمان پێكرد)، پێگە و جێگەیان ئەوہندە بەرزە
پەيامبەران و شەھیدەكان خۆزگەیان پێ دەخوازن و كەیفخۆشن پێیان.
دووەم: ئەوہ راستە ئیسلام داوی خۆشەویستیمان لێدەكات و لەبەر
خوا یەكمان خۆش بویت (وەك ئەو فەرموودانە ی ئاماژەمان پێدا)،
بەلام لەگەڵ ئەوہشدا ھەر ئەم ئیسلامە یە داوی میانرەویمان لێدەكات،

بۆيە نابى لەمەشدا نە زىادە پۆيى بىكەين نە تىژپەرى، ۋا مەزانە كە تۆ
ھاورپىكەت بەم جۆرە خۆش دەۋىت، ئىتر ئەو كەسىترى خۆشناۋى ۋ
گرنكى بە كەسىتر نادات جگە لەتۆ، لەۋانەيە ھەر ئەم پەفتارەي تۆ
تەنگى پى ھەلچىبىت كە تۆ ويستىبىت ھەموو ھاورپىيەتى ۋ
خۆشەيستىيەكە قۇرخى بىكەي بەس بۆ خۆت.

سېيەم: بە ۋ پەفتارانەتدا بچۆرەۋە كە لەگەل ھاورپىكەتدا ھەت بوۋە،
لەۋانەيە ھەر ئەو شىۋازى پەفتارە ئەۋى گۆپى بىت ۋ بىزار بوۋىت.
پىۋىستە ھەرۋەك چۆن دەتەۋىت ئەۋ گۆيت بۆ بگرى ۋ گرنكى بە
ھەستەكانت بدات، تۆش بەۋ شىۋە گۆيى بۆ بگرىت ۋ گرنكى پى
بدەيت.

بەيئە ئەۋىش باسى خۆي بىكات، بزانە چ كىشە ۋ قسە ۋ باسىكى
ھەيە با دەرى بېرىت، خۆت بگرە تا ئەۋىش غەمەكانى خۆي بەبا بدات،
زۆر پەيۋەندى پىۋە مەكە، كە كرديشت درىژەي مەدەرى با قەلس ۋ
بىزار نەبىت لىت.

چۈارەم: پەيۋەندىت لەگەل خۋاي خۆت بەھىزىكە، خۆشەيستىت
تەنھا لەبەر خۋابىت، خۋاي پەروەردگارت خۆش بویت، كاتىك بوۋىت
خۆشەيستى خۋا، خۆشەيستىت دەكات لاي فرىشتەكان ۋ تەۋاي
خەلكى.

زۆربەي كىشە ۋ ئارىشەكان ھۆكارەكەي لە كەموكۆپى ئىمان ۋ
پاشەكشە لە عىبادەتە، ئەگەر ھەر خوشكىك كاتىك كىشەيەك
پوۋبەپوۋى دەبىتەۋە، يا توۋشى دلگرانى ۋ خەمىك دەبىت، خىرا

دەستنویژىك بگريئت و بچيئە سەر بەرمالەكەى و سوجدەيەك بۆ خوا
بەريئت، بە خۆيدا بچيئەو و لەو ھەلسوكەوتەى بەرامبەر خوا و خەلك
كردوويەتى، ئەوا ھەموو كاروبارەكان ئاسايى دەبنەو و باش دەبن.

دەگيرنەو و يەككە لە پيشينە چاكەكان كە لەمال دەچيئە دەرەو و
نەفاميك جنيويكى زۆر ناشريني پى دەدات، خيرا دەگەرپيئەو مالەو و
دووركەات نوژ دەكات و لە سوجدەكەيدا دەليئت: خوايە لەو تاوانەم
خۆشبە كە ئەم كابرەى ھاندا بەسەرما تا جنيوم پى بدات).

پيشينە چاكەكان ھەركات خراپە و خەميك پووبەپوويان بوويئەو و،
خيرا بەخوياندا چوونەتەو و لەبرى سەرزەنشتى بەرامبەر، ھەستيان
وابوو تاوانتيكان كردوو و سەرپيچى فەرمانى خويان كردوو و ھە
تووشى خراپەبوون.

تۆش ئەگەر خوشكەكەت گۆراو بەرامبەرت، فەرماوشى كردوويت و
سۆز و خۆشەويستى بۆت نەماو، بگەرپيرەو بۆلاى خوا، دواتر بۆ
نەفسى خۆت و باشى بكە.

پينجەم: واز لە خوشكەكەت مەھينە گەر ئەو وازى ليھينائيت، خۆت
گيل مەكە لى كاتيک ئەو خۆى لى گيل كردى، ويئەى ئەو پيگە و
پاداشتە بيئە پيش چاوت كە بۆ ئەو كەسانەيە يەكتريان لەبەر خوا
خۆشدەويئت.

ئارام بگرە لەسەر ئەو پەفتارەى، خۆت رابيينە لەسەرى، بەخۆت
بلى: ئەمە كارى خوايە كە ئاوا گۆراو بەرامبەرم، بۆئەو وەى بگەرپيمەو و
بۆلاى خوا و دەروونم پاك بكەمەو و لە دووريم لە پەرورەدگار و غافل

بوونم. ئەگەر ھەندىك كەس دىنەيان دايت و وتيان: (ئارامگرتىش
سنورى ھەيە، ئىتر تەواو دان بەخۇداگرتن و بەسە ئارامگرتن)،
دۇخۇشى خۇت بەوۋە بەرەوۋە ئەو پياوۋە دىتە لاي پىغەمبەر (صلى الله
عليه وسلم)، سىكالاى ھالى خۇى دەكات لە دەست خزم و دۇستانى،
دەلى من سەردانىان دەكەم، بەلام ئەوان ھەموو پەيودىيەكى
خزمایەتییان لەگەلم پىچراندوۋە و نایەنە لام، پىغەمبەرىش (صلى الله
عليه وسلم) دەفەرموۋى: (ئەگەر تۆ وابىت كە دىلىت ئەوا دىك
خۇلەمىش سوكت كىردوون (يا شەرمەندەت كىردوون)، تا تۆ وىدا لىدەر
ئەمەبىت كە باست كىرد ئەوا خوا لەگەلتە و ىشتىوانتە). رواھ مسلم.

كۆل مەدە و بەردەوام بە لەسەر خوشكايەتییەكەت، ئەو
خۇشەوېستییەى خوشكەكەت لەگەلت دروستى كىردوۋە عەبىدارى
مەكە، چەمكى خوشكايەتى بە شىرىنى و جوانى دەمىننەتەوۋە ئەگەر
چى لەلایەن ھەندىك بشىۋىنرېت. بىرت نەچىت ئەگەر خۇشويستىن لەبەر
خوا راستەقىنە بىت، ھىچ كات جەفا (لالووتى) كارى تى ناكات، نە
بەكەمى پەيۋەندى و ھاموشۆ، نە بە نەبوونى ديارى و بەخشش، لەناو
دەچىت.

لەوانەيە ھەندىك لە خوشكانت لەو خۇشەوېستییەى نىۋانىان
شىرىنى ئىمانىيان نەچەشتىبىت، كە پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)
مژدەى پى دەدات: (سى شت لە ھەر كەسىكدا بىت، شىرىنى ئىمان
دەجەزىت، خوا و پىغەمبەرى خوا لە ھەموو كەس لەلای خۇشەوېستىن،
ھەر كەسىكى خۇشويست تەنھا لەبەر خوا خۇشى بویت، و پى ناخۇش

بیت بگەرپتەو سەر بېباوهرى وەك چۆن بېى ناخۆشە بکرىتە ناگرددود)
متفق عليه.

هۆكارى ئەمەش ئەوئەيە ئەو خوشكە لەبىرى خۆيدا يەكسەر باز
دەداتە سەر دووهم (أن يحب المرء...)، بىرى دەچىت خۆشەويستى
خوا و پىغەمبەرى خوا لە پىشتەرە، كاتىك خۆشەويستى ئەو دووانە
چووە دلىەو، ئەوا هەموو ئەوانىتر بۆى ئاسان دەبىت، ئەمجا ئەگەر
ئەمە چووە دلىەو و بەدوايدا خۆشەويستى خوشكىكى چاك بوو، ئەوا
هەست بە شىرىنى ئيمان دەكات، دلى تىر بوو لە ئەوين هەمووى بۆ
خوايە، نەك لەبەر پلە و پايە و كەسىكى تايبەت.

شەشەم: وا گومان مەبە كە بنەماى خوشكايەتى و برايەتى
پەيوەندى پۆژانە و هەوال پرسىنى يەكترييە، وەك ئەوئەي ئەم خوشكە
شتىكى تەرخانكراو بىت بۆ ئەو و هىچ ئىش و كار و بەرپرسىاريتىيەكى
نييە لە ئەو زياتر، ئىمە لەكوئى رەفتارى پىشىنە چاكەكانداين، كاتىك
لە (ئىمام مەيمون كورپى مېهران) دەپرسن: فلان كەم دىتە دىدەنيت!
لە وەلامدا دەللىت كاتىك دۆستى و خۆشەويستى لە دلدا جىگىربوو،
كىشە نييە گەر نەهاتنى درىژە بخايەنيت.

يەككىتر بە هاوپىكەى وت: سوئند بەخوا حەزەكەم هەموو پۆژىك
بتبىنم و سەردانت بكەن، بەلام دەترسم ناپرەحتەت بكەم.
براكەى لە وەلامدا دەلى: برامان هەيە ئەگەرچى دوورن ليمان، بەلام
نزىكترن بە دلەكانمان لەوانەى هەموو پۆژىك دەيانبىنين.

ئەوان ئەمە نەرىتيان بوو، ئىمەش سەرزەنشتى يەك دەكەين
لەسەر كەمى سەردان كردن و كەمى دۆستايەتى، ئىمامى شافىئى
دەفەرموئەت: (من صدق في أخوه أخيه قبل عليه، وسدخله، وعفا عن
الله).

ھەر كەسىڭ راستگۇ بوو لە براىەتى (خوشكايەتى) يەكەى، نەرا
پاساوەكانى قبول دەكات، كەموكۆرپىيەكانى دادەپۆشى و لە ھەلەكانى
خۆش دەبىت).

۶- خوشەويستى خويندكارى كچ بۇ مامۆستاكەى:

ھەندىك لە كچان سەرسامى بە مامۆستا ئافرەتەكەيان و لە
پادەبەدەر خوشى دەوئەت، دەيكاتە نمونەى بەرزى ژيانى و ھەمووزە
و سۆزى بۇ ئەو. لەم كاتەدا پىويستە مامۆستاكە ھەول بەدات ئەم
پەيوەندىيە راستكاتەو و بەپىي بنەماى شەرى پىكى بخت. پىويستە
خويندكارەكانى فىرى شكۆ و سەربلندى بكات، ئەو سۆز و غەرىزەيان
دامركىننەو، بەپۆچوون لە عىبادەت و پەناگرتن بەخوا، يەكلايونەو
بۇ فىربوون و خويندەو، يا ئەو ھونەرەى ھەزى پى دەكات، وەك
وئەكىشانى دىمەنى سەروشتى... ھتە).

۷- ھاورپىيەتى لە رىڭاى ئىنتەرنىتەو

بىگومان ئەو ھاورپىيەتى لىرەو ە دروست دەبىت خەيال پۆلىكى
گرنكى تىدا دەبىنەت، كاتىك گويىيىستى دەنگى كەسىڭ دەبى لە پنى

ته له فۆنه وه، ده ربړینی ده موچاو و زمانی جه سته ی نابینى، ناتوانى
حوکم به یت له سهرى به دروستى، چونکه دهنگه کى زال بووه به سهر
هسته وهرتدا، چونکه نه و له پړنگای يه ک هسته وهره وه که (گوى) به
سه ودات له گهل ده کات، باقى هسته وهره کانیتړ نین له کاردا.

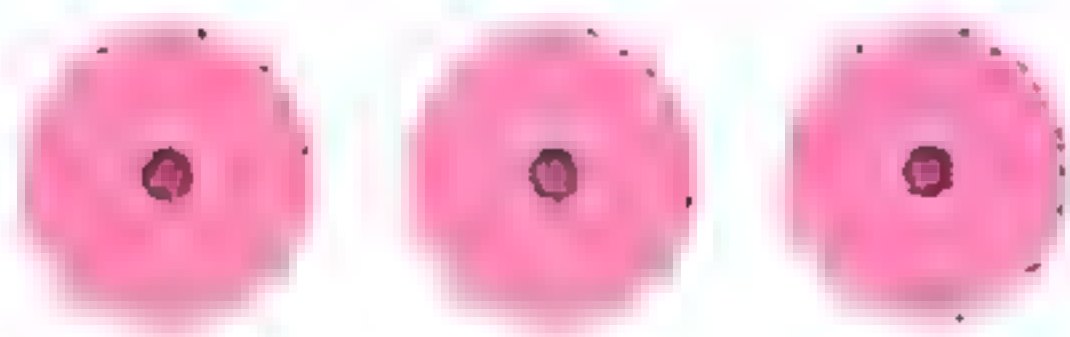
نه گهر په يامبه رى خوا به و گهره يه ی بفهرمویت: (بېگومان من
مروښم، نيوه شهر و ناکوکیه کانتان دیننه لام، له وانه يه له و کاته دا
هه ندیکتان به لگه و سه لاندنى کیشه کى زیاتر خستبته روو، من
دادوهرى به پى نه وه ده کم که ددیبیستم، هر که سیک دادودریم
گردبیت به سهر مافى براکه یدا، نه و پارچه يه ک له ناگرم بوپچرپوه)
(متفق علیه).

نیر چۆن ده توانین به بیستن راستگووى نه و که سانه مان بو
ده رده که ویت یا دروکردنیا، که زور ئاسانه ترش و خوئى زیاترى پیوه
بکړئ و خوشه بکړیت؟!

یا خود چۆن نه م که سه نه بینیت و نه ده نگیشى دلنیاى که کیه،
نایا ده توانى په یوه ندی له گهل ببه ستى؟ به چ پیوه ریك؟ ته نانه ت
نه گهر له پى کامیرایشوه بیت په یوه ندیه که، چۆن نه م کاره له
ده ره وه ی چوارچیوه ی شهرع ده که یت؟! بېگومان که س رېگريت لى
ناکات له وه ی په یوه ندی هاوړپیه تی له گهل کچان ببه ستى، به لام
یه که مجار ده بیت نه و هاوړپیه تیبه له گهل دوست و هاوړى نزیکه کانت
بیت که ده یانناسیت، چۆن متمان ده که یت له پى نیت وه په یوه ندی
له گهل کچیکدا ببه ستى که نه ده یناسیت، نه هیچ زانیاریه کت له سهرى

ههیه، کێ نالێ ئه و وێنانه ی تو له پێی هاوپییه تیه وه بۆی ده نیریت
سبه ی پیشانی پیاوی نه ناسی نادات، یا بلاوی ناکاته وه؟!

به خراپ به کارتبیئن و ناوت به خراپه بزپینن، یاخود له بهر ئه و
وێنانه ی که وتۆته دهستیان و تو به سادهیی و دلپاکی بۆت ناردوون،
دهسته مۆت ناکهن و هه رچی خراپه یه پیت ناکهن (که له م سالانه دا ئۆد
پوویداوه)، ئاگادار به خوشکه کهم له و په یوه ندییا نه ی له پێی
ئینته رنیتته وه ده به ستریت، ئه مه گیلی و نه زانیتته، ده تخه نه داوه وه و
ده رنه مجامی باش نابیت، به ره و هه ل دیرت ده بات که قه ره بووی
قورسه !

وهرزى ھەشتەم تۆۋ كۆرە گەنجەكان

زۆرگار پىك دەكەۋىت كچ لە بازاردا گەنجىك بېيىت، يا لە دەرگای
قوتابخانە كەيدا.. ياخۇد لە پى تەلەفون و مۇبايلە ۋە گۈيى لە دەنگى
دەيىت..

لەم كاتەدا گۈيىستى قسەى خۇش و شىرىنكراۋ دەيىت، سۈيىندى
بۇ دەخوات كە خۇشەۋىستىيەكەى پاكە بەرامبەرى، يا دەست دەيىت
بە مەسجىدا و بۇى دەنيىت كە پىرەتى لە ماناى عىشق و ديوانەيى..
بەللىن و خەياللى بېيىنەما كە ئەم ھاۋسەرى ئايندەيەتى و سوارچاكي
خەۋنەكانى!!

۱- ئايا ئەم گەنجە چى لىت دەۋىت؟!

پىۋىستە ئەم كچە لە خۇى بېرسىت: ئەم كۆرە چى دەۋىت؟! ئايا
ئەۋەى دەيەۋىت شەھۋەت و ئارەزۋىى حەرەم نىيە؟ جارىكىتر
بېرسەرەۋە لەخۇت: چۆن دلىيايى لەكۆپىك لەخۇتەۋە متمانەى پى
دەكەيت، لە كاتىك ئەۋ ناپاكي بەرامبەر خوا و دىنەكەى دەكات و
پەيۋەندى نامەشروع و حەرەم دەبەستىت؟!

ئایا نه تدیوه و نه تبیستوو چهنده ها کچ چهنده په شیمانبون له م
جوره په یوه ندییانه. که ئاوات ده خوازن نه و که سه یان هر نه ناسیایه و
هرگیز به هاوړی قبولیان نه کردایه ؟!

به بیرت دینمه وه خواى گه وره ده فهرمویت: ﴿يَنوِيْلَتِي لَيْتَنِي لَمْ اُخِذْ
فَلَانًا خَلِيْلًا ۝۲۸ لَقَدْ اُضِلْنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ اِذْ جَاءَنِي وَكَانَ
الشَّيْطٰنُ لِلْاِنْسٰنِ خَدُوْلًا ۝۲۹﴾ الفرقان: ۲۸ - ۲۹.

واته: (خوژگه فلان که سم نه کردایه ته هاوړل و دوستی خوم،
به پراستی ویلې کردم له بهرنامه ی خوا دواى نه وه ی که پیم
پراگه یه نرابوو، بیگومان شهیتان همیشه و بهرده وام هو ی خه جالته ی و
شهرمه زاری ئاده میزاده).

۲- به راورد بکه له نیوان نه م دوو دیمه نه دا:

دیمه نی یه که م: گه نجیکی پراستی پاریزکار له سهر قاعه ت و
گوپرایه لی، کاته کانی بو په رستشی خوا دهسته بهر کردووه، گه نجیتی
له قاعه ت و گوپرایه لی په روه ردگار ده باته سهر. کاتیک فیتنه و تاوان
ده خرپته بهرچاوی، چاوی لی داده خات و نه زهر ناکات، خوی لی
لاده دات، خو نه میش وه هر گه نجیکتر ئاره زوو و مه یلی هه یه، به لام
ده زانیت ده بیت له چوارچیوه ی شهر عدا بیت، کاتیک کچیک دیته
به رده می قسه ی له گه ل بکات، پوی وهرده گیړیت و ده لی: ﴿قَالَ مَعَاذَ
اللّٰهِ اِنَّهُ رَبِّيْ اَحْسَنُ مَثْوٰی﴾ یوسف: ۲۳.

واته: (په نا ده گرم به خوا، په روه ردگار د هرووی لی کردوومه ته وه و
میږده که شت چاک په فتاری کردووه له گه لم).

دیمه نې دووهم: وینه ی کورپکی لار و سهرگه ردان و بهرله لا چاوی
له سهر حه رام لاندات، له بهر ناره زوو شه هوته دا خوی پی پاناگیریت.
پوژانه کاتی بی هوده له بازارپدا به سهر ده بات.. له کوی نافرته لییه
له وی یه و ته ماشای نه م کچ و شوینکه وتنی نه و نافرته. شه وه که شی
به ته له فون و ته ماشای فیلم و که ناله بیږه وشتییه کان.

ده ی تو خوا کامیان شایانتره پیی سهرسام بیت و جی وه سف و
سه نایه؟!

نه و که نجه ی به سهر ناره زوو ه کانیدا زال ده بیت له بهر په زامه ندی
خوا و گوپرایه لی فرمانه کانی؟ یان نه و که نجه ی له بهر دهم ناره زوو و
شه هوته کانی نه ژنوی ده شکي و خوی پی پاناگیریت، ده یه ویت له سهر
تیكدانی نه خلاق و له ناوبردنی به ها و پاک داوینی دهستی که ویت.

۳- ته له فون و هاوسه رگیری:

هرگیز باوهر مه که هاوسه رگیری له پړگای ته له فونیکي گالته وه
دروست بییت، ته نانه ت نه گهریش سهر بگریت ژورینه یان چاره نووسیان
شکست و لیک هه لوه شان و گومان و په شیمانی ده بیت. هرگیز باوهر
مه که که نجیک نه گهرچی پاک و دل سوژ و راستگو خوی دهرخات، پیز له
کچیک بگریت ناپاکی به خیزان و که سوکاره که ی بکات، له گه ل نه م به
موبایل شه و و پوژ قسه بکات.

چەندەھا كچ گرياون و خۆيان لەناوېرد، بەهۆي ئەو كورپانەي دەستی
(۲۰) كچي وەك ئەمیان بریوه و پێیان رابواردوون و دواتریش وازیان
لێهێناون: ئەمانە چەندە دوورن لە ئەمەك و وەفاوە، گۆی بە هیچ
هەستیکی بەرامبەر نادەن، كاتیك كاری خۆيان تەواوو كەستی
تریان دۆزییەو.

۴- بەلێنە درۆینەكان:

ئایا دەزانی ئەو گەنجە هەرچەندە بەلێنی زۆر و قەبە بدات دواتر
دەچیتەو بەخۆیدا و دەلی: ئەم كچە كاتیك ئاوا خۆی دەخات
بەردەستی من، بۆ ساتیكیش بێت لە ژيانیدا بۆ كەسیتریش وادەكات؟!
بەلی، ئەمە سیفەتی ئەو گەنجە دوور لە دین و بێ نرخانەیه، بەلام
واقعیكە و هەیه، ناتوانی لێی رابكا، كە تێر پێی رابوارد و هەرچی
ئارەزووی بوو كردی و كچ بەو بەلێنە درۆیانە باوەری كرد و خەڵتە،
بەو شیوه وازی لێ دینی و هەرگیز بۆ هاوسەری هەمیشەیی قبولی
ناكات، ئەمە ئەو واقیعهیه كە بە كچان دەلی: بە ئاگابن و فريو مەخۆن
بەو بەلێنە درۆینانە.

پسپۆرپێکی دەروونی و كۆمەڵناسی لەبارەي خوشەویستی پیش
هاوسەرگیری كە ئیستا زۆری دەبیستین و قسە و باسی لێو دەكریت،
دەلیت: لەو بارەدا كۆر حەز بە خوشەویستی پیش هاوسەرگیری
دەكات، تا بە حەز و ویستی خۆی رابوێریت و كەیف و خوشی بكات،
دواتر هاوسەرگیری بریاری بەدەستی ئەمە، با كچ هەر داواكات بیهێنێت

وازی لی دینی و وهك جله كۆنك فری دادات! دهچیت كچك
مهله بژیړیت بۆ زهواج دل و نامووسی پاراستبیت و پادهستی هېچ
كهسیكى نه كړدبیت، وهك گولك تازه پشكویت، نهكهس بونی كړدبیت
نه ته پوتوی لی نیشتبیت!! هه میشه با مینه تی خوت له بیربیت،
پاك داوینی و سهر به رزیت له بهرچاو بگره و له بیرى مهكه، به دهستی
خوت خوت مه خه چالی سوکیتی و سهرشوپیه وه.

۵- مروغه گورگ ئاساكان:

راسته هه میشه پیاو ههنگاوی یه كه م ده نیت بۆ پئی تاوان. هه رگیز
ئافرهت یه كه م ههنگاو نانیت، به لام نه گهر كه شهكه له بار نه بیت و
په زامه ندی ئافرهت نه بی، ده ستپیشخه ری ناكات و ههنگاو نانیت، نه وه
(ئافرهته) كه ده رگا ده كاته وه و به دزه ده لی: فهرمو، كاتیكیش
دزیه كه ی لی ده كریت نه مجا هاوار ده كات خه لكینه فریام كه ون
دزرام!!

نه گهرچی گورگ له مهر هېچی ناوی گوشته كه ی نه بیت، نه وه ی نه و
كوپه له توی ده ویت زور به نرختره له گوشت، خراپتره له مردن بۆت،
نه و مردنه ی مهره كه به ده ست گورگه كه وه ده یچیژیت.. نه و به نرخترین
و خوشه ویستین شتی لیت ده ویت كه (پاكیزه) یته، نه و پاك
داوینی كه ی سهر به رزی پئی و شانازی پیوه ده كه یت و پئی ده ژیت.

ژیانی ئەو کچەکە، پیاویک - بەهۆی نەهێشتنی پاکیزەییەوه -
نوقمی غەم و پەژارەى دەکات سەدان جار لەو مردنە بەسۆترەى
مەرەكە بە دەست گورگەکەوه و خواردنی گۆشتەکەیهوه دەبەجەژێت.

هیچ کات باوەڕ مەکە بە قسەى مەندێک پیاو کە دەلێن: هیچمان
لە کچ ناوێت پەوشت و ئاکارى نەبێت. ئەوان وەك هاودەمیك قسەى
لە گەل دەکەن و وەك هاوڕێیەك دۆستایەتى دەکەن، ئیتر پەوشتى چى،
والله درۆیە هەمووی!! ئەگەر دەزانن کۆرەکان لەناو خۆیاندا چیتان بێ
دەلێن؟! ئەو کۆرە دوور لە دین و شەرەعەى مەبەستیان گالته پیکردن
بە ناموستان، دەلێن: هەر پێکەنینێکت بە دەمەوه کرد و قسەیهکی
خۆشت بۆ کرد، یا خزمەتیکت کرد، ئیتر ئامادە و سازە، هەرچیت بوی
پێی بکە؟! ئەمە ئەوانە واته ماشای تۆ دەکەن، تۆ قبۆلتە؟!!

بەشدارن لە خۆشى و لەزەتیکی کاتی، ئەو (کۆرەکە) زوو بیری
دەچێت، ئەوه تۆی کچیت کە تاماویت دەبێ خەمەکەى بچێژیت، ئەو
زوو دەپوات بەلای پەیداکردنی کەسیکی تری بێ ئاگا، تا چارەنووسی
وەك تۆ لێ بکات، ئابرووی بەریت، تۆیش لەوانەیه تەنها نەمانی
پاکیزەیی نەبێ، بەلکوو کارەساتی گەورەتری لێ بکەوێتەوه، ئەو
پەيوەندییە ناشەرعییە کە مۆریکی پەش بێت بە نێو چاوانتەوه.

کۆمەلگەى زالم لە کۆرە خۆش دەبێ و دەلێن: گەنجێک بوو گومرا
بوو دواتر تۆبەى کرد! ئەوه تۆی لە تالای سەرشۆڕیدا تا ماوێت
دەمینیتهوه و کۆمەلگە هەرگیز لێت خۆش نابێت.

ئەگەر تۆ كاتىك كورپىكى وا نەفس نزم ھاتە رېت، چاوت لى لادا
دو قسەت پى وت، ئەگەرىش ھەر وازى نەھىنا پىلاوى بۆ داكەنى و
بىدەى بەسەر و چاویا، ئەوا كەس بویری نەبوو لیت نزیك بیتهو،
بەلكو دەستەودامینت دەبوو و تۆبەى دەکرد و مەمنونت بوو
بتخوازیت، نەك ئەوہى دواى تۆ كچانىتر بەدبەخت بکات.

۶- سەرسامبوون بە یاریزانە ودرزشیەکان:

لەكچان ھەن لەكاتى وانەبیژیدا مۆلەت وەردەگرن بۆئەوہى بچن
تەماشای یارى تۆپى پى كەن، یا دەپرسن لەوہى چ تیپىك براوہ بووہ؟
ھەیانە شیفتە و سەرسامە بە یاریزانىك، یا تیپىكى تۆپى پى
دیاریکراو.

ئایا چ گرنگییەكى ھەيە بۆى بردنەوہى تیپىك بەسەر ئەویتەدا، یا
ژمارەى گۆلەکان كە تیپىك کردوویەتى؟!

ئەم خەلكە چ بەرھەمىكى چنیوہتەوہ لەم خۆ سوورکردنەوہ و
لایەنگیریە لەم یاریزان و تیپانە؟! ئەى ئایا كچىك چى دەستگیر
دەبیت لەمە لە بەھەدەردانى كات زیاتر و یاریکردن بە ھەست و
سۆزى؟ ھەروەھا یاخى بوون لە سروشتى مینەتى و دایكایەتى...؟

۷- كچان و كهوتنه داوى كوپان:

كوپان داو دهنننه وه بۆ كچان و به هەر شيوه يەك بىت سەرنجيان
پادەكيشن بۆ خستنه نيو ئەو داوه، به چەند وشە يەك بىت يا
تەماشاكردنەكانى، يا به پيدانى ژمارەى مۆبايله كەى بىت.

ئەمە بۆتە ديارده و لەنيوان كوپان و كچاندا، وەك ئاگرى ناو پووش
بلاوبۆتە وه و پەرەى سەندووه.

دەبين لەسەر شەقام يا لە ترافىكلايتىدا ئۆتۆمبىلى كچىك
وەستاوه، كورپىك بە ئۆتۆمبىلەكەى دىتە پەناى و جامەكەى دىنيتە
خوارە وه و پارچە كاغەزىك دەداتە ئۆتۆمبىلەكەى پالى، ئەمە ديمەنىك
پۆزانە لەپيش چاومان پوودە دەن بى هيچ شەرم و حەيايەك. بزانه ئەم
كاردانە وه و داوانانە وهى كوپان بۆ كچان گەرەتيرين ئامرازى فەساد و
بلاوبوونە وهى بەدپەشتىيە، يەككە لە ھۆكارەكانى دارمانى خيزان
زايەكردنى داھاتووى كچان، چەندان كچ شوين داو و تەلەى ئەم كوپانە
كەوتوون و دەرگای خوشبەختيان بەپرووى خوياندا داخستووه،
تەنانەت بەناو زپاندنى يەك كچيان كچانى ترى خيزانەكەش چارەپەش
دەبن و كەس ناچىت بەسەر وەختيانە وه.

چەندان ئافرەتى ھاوسەردار كەوتۆتە ئەم داوہ وه و مێردەى
پييزانيوہ لى جيا بۆتە وه، منالەكانى سەرگەردان و زايەبوون.

ھەركەس بەدواداچوون بكات بۆ ليكەوتەكانى ئەم كارەساتە، ئەم
بەدپەشتىيە، ئاھووحەسرەت دەخوات بۆ دۆخى كچانى موسلمان،
دەزانيت ئەم داوانانە وه ھۆكارىكە بۆ فریودان، تۆپى پاكردن بۆ كردنە

نیشانەى نامووسیان و رسواکردنیان، دواتر وەك قوربانیهك له سوچیكدافرییان دەدەن و وازیان لی دینن. یا دەبنە لەشفرۆش و لادەر، وەك مۆریانە جەستەى ئەم ئوممەتە دادەپزێنن.

بیگومان هەریەك له كۆپان كچان، بە چەند پێگایەك نواندن و فیل و فەر بەكاردینن بۆ لەخستە بردن و خستە داوی كەسى بەرامبەر! بە خەمزهیهكى چاو، یا زەردەخەنەیهكى ژەهراوى، زولفێكى پەرىشان لەنجە و لار و خۆبادانیك لەپێ پۆشتندا، یاخود عەترێكى تیز، ئەو بە بووەستیت تەلەفۆن و مەسیج تەلەیهكى بەهێز بۆ نیچیرەكانیان و.. دواتر دەستپێکردنى گەشتى تاوان و خەشم و قینی خوا.

بەتایبەت ئیستا كە هەموو ئامراز و ھۆكارێك هەیه، لەبەردەست منال و ھەرزەكار و گەنج و لاو لە كۆر و كچ بۆ كارناسانى ئەو كارانە. بەلام ئایا ئاكامى چى دەبییت؟! ئایا تەنھا لەزەتێكى كاتى نییه، چیژێكى كەم خایەن و گوناھێكى كوشندە! تەماشاكەن یەكێك لەو كچانەى قوربانى ئەم كارە خراپەیه چۆن باسى لەو نەهامەتییه دەكات بەسەریدا ھاتوو!

(سەرەتا تەلەفونێكى ئاسایی.. پەرەى سەند بۆ چیرۆكى خۆشەویستییهكى بێ بنەما و خەيالى، ئەو منى خەلەتاند كە دەتھێنم و ھاوسەرگیریت لەگەڵ دەكەم، داواى كرد بمبینیت، قایل نەبووم. ھەپەشەى كرد كە وازم لی دینیت، پەيوەندیم لەگەڵ دەپچریت، وینەیهكى خۆم و نامەیهكى پڕ لە سۆزم بۆ نارد. نامە و قسەكردنم لەگەڵی لەپێ تەلەفۆنەو بەردەوام بوون، ئەو قسەكانمى ريكۆرد

کردبوو، بۆ ئەوەی بیکاته ھۆکارێک بۆ ھەر شە لێکردن و
بلاوکردنەویان، لە ترسی ئەوە چوومە دەرەوێ لە گەلی، بەو بەلێنە
کە پێی دابووم ساتیکی کەم بێت و درێژە نەخایەنیت تا من زۆر
بگەریمەوێ!! گەر پامەوێ..

بەلام خۆزگە ھەر نەچوومایەتە دەرەوێ، خۆزگە ھەر بەلێنم نەدا،
چوومە دەرەوێ، بەلام بە نەنگی و سەر شوپی گەر پامەوێ، زۆر تکام
لێکرد لێی پارامەوێ کە ھاوسەرگیریم لە گەل بکات و لەم ئابووجوونە
پزگارم بکات! بەلام دەزانن وەلامە کە ی چی بوو!!

بە گالته پێکردن و سوکایەتیەکی زۆرەوێ پێی وتم: من ئافەرەتیکی
بەدکار و داوینپیس ناخوایم و بیکەمە ھاوسەری خۆم! بەم شیوە ھەر
چارەنووسە پەشەوێ بەجێی ھێلام، ئەم ماوێ و داھاتوویەکی تارێک،
ئەویش پۆشت تا بەدوای نیچیریکی تردا بگەرێت و بیکاتە ئار
چلکاوێوێ.

۸- بۆچی ئەم دیاردەیە بەم شیوە فراوانە بلاو بووتەوێ؟

ئەمڕۆ زۆربە ی گەنج پەییوەندییان لە گەل خوای پەرەردگار نییە تا
بیانگیرێتەوێ لە گوناھو تاوان، نە عیبادەتیکی سەرگەرمییان بکات، نە
زیکر و وێردیکە و نە قورئان خوینیکی ببیتە ھاو دەم و خەمڕەوینی
تەنھاییە کە ی، بێگومان کاتیکی پۆشتی لە خوا کرد، شەیتان دەبیتە ھاوێ
و سەرداری. دەچیتە سەر وەختی ئەو شتە حەرامانە ی بیکاتە
ھاو دەمی خوێ و کاتەکانی پێ پر بکاتەوێ، بەتالی و بیکاری گەنج

مه ترسیداره، نه گهر به شتیک یان کاریکی به سود پر نه کریتته وه که
تهنها ئیسلام چاره سهری دهکات، نه و موسلمانان که ده ترسیت له وهی
سات به سات و چرکه به چرکه ی ژیا نی به هه ده ر نه دات و به شتی هیچ و
پوچ پری نه کاته وه، ته نانه ت وشه یه کیش بیت، چونکه ده زانییت
لیپرسینه وهی له سهر ده کریت: (و فراغك قبل شغلك) به تالییه که ت چون
به سهر برد؟

۹- ئاگاداری کامیرای موبایله کان به:

کچیکی ره و شتبه رز و پاک له زانکو، دوا ی وانه کانی ماندو وه له سهر
یه کی له کورسییه کان پالی داوه ته وه، له گهل هاوپی کچه کانیدا گوپی
به وه نه داوه قاچ و شتی داپوشیت، به لام پیلانه که لییره دایه، کچیکی
خراب بو گیچه ل کامیرای موبایله که ی ده کاته وه و بی نه وهی
ئافره ته که خوی بزانییت وینه ی ده گریت، دواتر ده چیت له ئینته رنیت
به هه موو لایه کدا بلاوی ده کاته وه. ئایا باوک، برا، هاوسهر و خیزانه که ی
دوا ی بلاو بوونه وهی نه م وینه یه به م شیوه ناپوشته، دانیشتنیکی
نادروست، چی بکه ن؟! له کاتی کدا ئافره ته که بی ئاگا و پاک و بی
تاوان؟!

ههر به م چرکه ی کامیرایه چهنده ها مال دارماون، له خوا بترسه
خوشکه که م، هیچ کات وینه ی کچ له میموری موبایله که ت هه لمه گره،
وینه ی ئافره ت مه گره له شایی و ئاهه نگه کاند و دواتر نیشانی که سانی
تری بدهیت، یا خود بینیریت بو نه ملاولا!

(دکتور ئیبراهیم محمد فاین) شارەزا لە (فیقهی تاوانکاری)، دەلیت:
 (تیکرای زانیان هاوړان لەسەر حەرامی تەماشاکردنی (عورت)ی
 خەلکی، ئایا بە بینینی راستەوخۆ بیت، یان لە کونی دەرگا و دیوار و
 پەنجەرەوه بیت، یا لەناو ئاودا بیت، لە گوناوه گەرەکان هەژماریان
 کردووه، تەنانهت هەر کون و کە لە بەرێک ماله دراوسی لێوه دیاربیت،
 یا پەنجەرەیهک ماله کەت لە دەرەوه دیاربیت لێوهی، قەدەغەیه و
 حەرامیان کردووه.

حوکمی وینەگرتن بە کامیرای موبایل، یا هەر کامیرایهکی تر بە
 دزییهوه، ئایا ئەو ئافەرته لەناو بازار و سەر شەقامدا بیت، یا لە هۆلی
 ئاھەنگ، یا لەناو ئۆتۆمبیل، لە سەیرانگاكان، ئەمانە هەمووی حەرامن،
 وەك حوکمی تەماشاکردنە لە سەریان و پەنجەرە و دەرگا و دەلاقە
 مالانەوه، بگرە وینەگرتنە کارەساتبارترە و زیانی زیاترە، چونکە
 دەمینیتەوه لەلای و دەتوانن لە پێی ئینتەرنیتەوه بلاوی بکەنەوه.

۱۰- فیلمیکی قیدیویی ژبانی وێران کرد:

ئەمە چیرۆکی کچیکی زانکۆیه کە بە پەوشتبەرزى و ئەدەب و حەیا
 ناسرابوو، دەلیت: پۆژیک کاتیك لە زانکۆ چوومه دەرەوه گەنجیکی
 جوانخاس هاته بەردەمم، تەماشای کردم وەك ئەوهی بمناسیت، هیچ
 گرنگیم پێی نەدا و پۆشتم، کەوتە شوینم و بە دەنگیکی نزم قسە
 دەکرد (کچە شوخە جوانەکە، من ئەمە ویت هاوسەرگیریت لەگەڵ بکەم،
 چەند وەختە چاودیریت دەکەم ماوهیهکە دەتناسم. دەزانم پەوشت و

ئاكارت چۆنە). منىش ھەنگاۋەكانم خىرا كرد و عارەق بە نىۋ چاۋاندا
دەھاتە خوارەۋە، ھىچ كات پوۋبەپوۋى ۋەھا ھەلوۋىستىك
نەبوۋبوۋمەۋە، گەشتە مالەۋە بە ترس و لەرزەۋە، شەۋەكەى ھەر
خەۋنەچۈۋە چاۋانم ئەۋەندە شىپىزە و ئانئارام بووم.

پۆژى دواترىش ھەر بە ھەمان شىۋە لەبەردەم دەرگای زانكو
ۋەستابوۋ، بە پوۋمدا پىكەنى، ئەم كاردانەۋە و كەۋتنە شوۋن و
بەردەوام تا بەنامەيەك كارى خۆى كرد، فېرىدايە بەر دەرگای مالەۋە،
دوۋدل بووم ھەلىگرم، بەلام ھەلمگرت، ھەردوۋ دەستم دەلەرزى،
خوۋىندەۋە پېۋو لە وشەى عىشق و خۆشەۋىستى و دىۋانەيى، داۋاى
لېۋوردنى كردبوۋ كە قەلىسى كردووم بە پەفتارەكانى.

كاغەزەكەم دراند، دۋاى چەند سەعاتىك زەنگى تەلەفون لىيدا ھەر
ئەۋگەنجە بوۋ، وتى نامەكەت خوۋىندەۋە؟! وتم ئەگەر ۋاز نەمىنى و
عاقىل نەبى بە خىزانەكەم دەلىم تەمبىت بكن، دۋاى چەند كارىترىك
دوۋبارە تەلەفونى كردهۋە، پىي وتم كە مەبەستى پاكە و ئەۋ دەيەۋىت
ھاۋسەرگىرى بكات و دابمەزىت. ھەرچىت بوۋت بۆت دەكەم، من لە
خىزانەكەم تەنھا ماۋمەتەۋە و كەسم نىيە .. وو ..

دلم بۆى نەرم بوۋ، منىش قسەم بۆ دەكرد، چاۋەپىي تەلەفونى
دەبووم، دەچوۋمە دەرەۋە لەگەلى و بە ئۆتۆمبىلەكەى تەۋاۋى
شارەكە دەگەپاين، ئىتر ھەستمكرد ئىرادەم لەدەستداۋە و ناتوانم
بىربكەمەۋە، سەرمەستانە قسەكانى باۋەپدەكرد، كاتىك دەيگوت تۆ

تاکه کهسی ژیانمی ده بیته هاوسهرم، له ژیر یهك سه قفدا ژیان به سهر
ده بهین که تیایدا به خته وهری و خوښی سهراپای بگریته وه.

پوژیک، ئای چ پوژیک.. پوژیک پدهش.. هه موو ژیانمی ویران کرد،
داماتووی فهوتاندم.. وهك پوژانیترا له گهلی چوومه دهره وه، بردمی بۆ
شوقه یهك، چوومه ژووره وه و پیکه وه دانیشترین، فهرموده کی
پیغه مبهرم (صلی الله علیه وسلم) له یادکردبوو: **(با هیچ بیاو و**
نافره تیکی بیگانه (نامه حردم) به ته نه بن، هه تا مه حردمیکیان له گه
نه بیته). رواه مسلم.

شهیتان دلی داگیرکردبووم، دلّم پرپوو له قسه ی ئەم کورده و هیچی
تر، نووقمی سزای دۆزهخ بووین، کاتیك زانیم نیچیریکم له دهست ئەم
کورده دا، به نرخترین شتیك که هه مپوو له دهستم دا!!
وه کوو شیت هه ستامه سهر پی و وتم چیت کرد؟! وتی مه ترسه تو
هاوسهری منی.

وتم: چۆن بێ ماره برین من ژنی تۆم؟!

وتی: به زوویی مارهت ده کهم.

گیژ گیژ گه پامه وه بۆ ماله وه، سهرم سوپی ده خوارد، خوابه گیان
من چیم کرد؟ هه موو دونیا له بهرچاوم تاریک بوو، دهستم کرد به گریان،
ژۆد گریام.. وازم له زانکۆ هیئا، تا بیته خراپتر ده بووم، ماله وه هیچیان
نه زانیبوو، هه موو هیوا و ئاواتیکم نه وه بوو که به لینی دابوو بمخوازیت،
پوژان ده پویشته و پوژیک به دواي خویدا ده برد، وامده زانی دونیا
به سهر شانی منه وهیه، دواي نه وه چی پوویدا؟! نه وشته له ناکاوهی

هه موو ژيانمى ويران كړد، زهنگى ته له فوڼه كېم ليدا، نه وېو وټى:
دهمه وټت بۇ مه سه له يه كى گړنگ بټبينم، له خوشيا پوښتم، وامده زانى
بۇ پيڅخستنې كاروبارى زه ماوه نده كه مانه هم كاره گړنگه!!

يه كترمان بينى، زور به توندى قسه ي ده كړد، پيش نه وه ي من هيچ
بليم وټى: هه رگيز بير له هاوسه رگيريمان مه كه ره وه، نه مه وټت هه روا
به يه كه وه بين بى هيچ مهرج و عه قديك.

دهستم به رزكرده وه بى هيچ هه سټيک، زله يه كم ليدا، بليسه له
چاوه كانى ده هاته دهره وه، وتم: من وامزاني هاتوى هه لكه ت چاك
بكهيت، به لام هيچم نه دى پياوړكى بى به هاى بيره وشت نه بيت! له
نوټومبيله كه ي دابه زيم و به گريانه وه پوښتم: بانگى كردم: دهقه يه ك بى
زه حمه ت، ناوړم دايه وه، كاسيتيكي فيديو يى به دهسته وه بوو به بيتاكانه
وټى: به م كاسيته تيكت ده شكينم.

وتم چى له ناودايه نه و كاسيته؟

وټى: وهره له گه لم ته ماشاى كه بزانه چى تيدايه، پوښتم بزانه
چيه؟! كه بينيم فيلمى هه موو نه وه ي له نيوانماندا پووي دابوو تيايدا
تومار كرابوو.

وتم: چيت كړدووه ترسنوك، بينرخ؟! وټى: كاميرا شاووه كان
به سه رمانه وه بوون، هه موو چرپه و جوله يه كيان گرتووه. هم كاسيته
چه كيكه له ده ستمدا تا ژيانتي پى ويران بكه م، يا ده بيت هه رچيم وت
نه وه بكهيت، به يه ك نامارزه فهرانم به جى بينيت. هيچم له ده ست
نه هات گريان نه بيت، چونكه نيتر نه وه پرسىكى من نه بوو به تنها، هى

هه موو خیزانه کهم و بنه ماله که مان بوو، ده رنه مجام و ابوو، بووم
یه خسیری، دیلک بووم له ده ستیدا، له م پیاو ده داما نه و پیاو و
پاره ی وهرده گرت که وتمه گیزاوه وه.. ژیانم بووه بیتا برویی.
خیزانه که شم هیچیان نه زانیبوو، تا نه و ساته ش متمانه ی ته وایان پیم
هه بوو.

گرته قیدیویییه که بلاو بوویه وه، که وته ده ست کوپی مامه کهم و
مه سه له که ته قییه وه، باوکم و هه موو خیزانه کهم زانییان، نه و
ئابروو چوونه به هه موو شاره که دا بلاو بوویه وه، خیزانه که مان
له که داربوو، پامکرد تا خۆم پزگار بکه م و ون بم له چاوی خه لکی، دواتر
زانیم که باوکم و براکانم چوون بۆ ولاتیکیتر.

برپارم دا تۆله ی خۆم بکه مه وه، پۆژیکیان هات بۆلام زۆر مه ست و
سه رخۆش بوو، فرسه تم هینا چهند چه قۆیه کم لیدا، نه و ئیبلیسهم
کوشت که له بهرگی مرۆفدا بوو خه لکیم پزگارکرد له خراپه کارییه کانی،
چاره نووسی من نه وه بوو له پشتی میلی زیندانه کاندای خۆم بینیییه وه،
تالای سهرشۆریم ده تۆشی، په شیمان بووم له و کاره خراپانه ی
نه مجامم دابوون، نه و خراپه و بی ئابرویییه ی به سهر خۆمدا هینا بووم
نه م چیرۆکه ی خۆم نووسییه وه تا ببیته په ند و ئامۆزگاری بۆ هه موو
نه و کچانه ی به دوا ی قسه ی باق و بریق و نامه ی پاراوه و عیشقی
درۆینه دا ده پۆن.

۱۱- نامه‌یهك له كچیكه‌وه:

ئەمەش كچیكى ترە كە كۆرپەك فریوی دەدات و نامووس و دلی بەتالان دەبات، كۆرپەیهك له سکیدا جیدیلێت، دواتریش وازی لیدینی دەپوات و لای لی ناکاته‌وه، دواى چەند سالیك نامه‌یهكى بۆ دەنووستی، نامه‌یهك كە كارى تیدەكەت، بەلام پاش چى، پاش ئەوێ كات بەسەرچوو... كچه‌كه له نامه‌كه‌یدا دەلێت:

"تۆ كاتێك منت جی‌هێشت دەترانی له هەناومدا كۆرپەله‌یهك هەیه گیانی تیدایه و دەجولێت، بەلام هیچ گرنگیت بەمەنەدا، گویت پى نەدا، تاوه‌كوو بارێك نەخەیتە سەر خۆت كە بینینی نەگەت و بەدبەختێكه تۆ خاوه‌نى بیت، ئایا دواى ئەوێ ئەتوانم باوه‌رت پى بكەم و وهك پیاویكى بەشەرەف لیت بپوانم؟ نەخیر، تەنانەت ناتوانم بە مرقیشیت دابنیم، تۆ درۆت له‌گەڵ كردم كە وتت خوشت دەویم! تۆ كەست خوش ناویت جگە له خۆت، ناپاكیت له‌گەڵ كردم، وتت دەتخوایم، بەلام بەلێنەكەت نەبرده‌سەر و وتت: من كەسیكى تاوانبارى داوین پيس ناخوایم!! ئەو تاوانەى من بە دەستی تۆ بوو، ئەگەر تۆ نەبوویتایه من نە تاوانباربووم و نە داوین پيس! تۆ پاكیزه‌یى منت دزی، بە تالانت برد، منت سەرشۆر و پسواكرد، دلمت ویران كرد و بۆ هەتایه غەمبارت كردم، ئایا چ خوشییهك و چێژێك له ژياندايه، كاتێك بۆ ئەبەد نەتوانم ببمه هاوسەرى پیاویك و دایكى منالێك، بەلكوو هەر نەتوانم تەنانەت له كۆمه‌لگاكەشدا بژیم؟ تۆ ژيانى منت ویران كرد، چونكه من له خێزانەكەم پامكرد، تۆ دایك و باوكى منت كوشت، بەلى، بكۆژى

ئەوانى، چونكى لە خەم و خەفەتى لە دەستدانى من مردن، من ئەم نامەم نووسیوە تا پەيمانەت لەگەڵ تازەكەمەووە و تۆ زۆر لەو كەمترى، من تا ئىستا سەرم لەگۆر دەلەرزى، دەمەوى لە ژيان مالتاوايى بكم، ئەم نامەيەم نووسى تا پىت بلىم تۆ لەلای من بارمەتە و سپاردەيەكت هەيە، ئەويش كچەكەتە، ئەگەر سۆز و مېهر لە دڵدا نەماوە سا بەلكور سۆزى باوكايەتت بچولت و هېچ نا تۆزى ئەو مېهرەت مابىت و بىت بىبەيتەو، وەريبگرە و بىبەرەو لەلای خۆت تا لەو كۆلى و نەگەتییەى ئاگادار نەبىت كە دايكى پىشتەر دەيزانى."

١٢- لەخۆت بپرسە:

پرسیاریكت لێدەكەم: ئایا پىنج فەرزه لەبەردەم خۆى (رب العالمین) دا دەووستیت نوێژەكانت ئەمجام بەدەیت، پەيوەندى ناشەرعیشت بە كۆرەووە هەبىت؟!

ئایا قورئانى پیرۆز (كتاب الله) دەكەیتەووە و بىخوینىت، لەسەر ئەو پەيوەندیەش بەردەوام بىت؟، ئایا پۆژوو دەگریت و هەر دۆستايەتت نەپچراندووە؟، دەى بىر لەم ئایەتە پیرۆزە بكەرەووە:

﴿وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَى﴾ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا ۚ قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنسى ﴿٢٠﴾ طه.

واته: (ئەو دەی پوو وەرگێڕیت لە بەرنامە و یادی خوا و پشستی تۆ بکات، ئەوا ژيانى تال و ناخۆشیان هەیه و لە قیامەتیشدا بەکوێری حەشرى دەکەین، لەو کاتەدا دەلی: خوايە تۆ بە کوێری حەشرم دەکەى، خۆ من کاتى خۆى چاوساغ بووم، لە وەلامدا دەفەرمویت: تۆ کوێر و نابینا بوویت کاتیک ئایەت و بەلگەکانى ئیمەت پى ڕاگەیه نرا، ئیمەش ئەمڕۆ ئاوا دەتخەینە پشت گوێ و فەرامۆشت دەکەین).

ئەو وتەیه وەبیر خۆت بێنەوێ کە دەلێن:

(ئەو دەى نافەرمانى خوا بکات و پێبکەنى، دەچیتە ئاگرەوێ بە گریانەوێ).

بۆ بیرناکەیتەوێ کاتیک تەماشای ئەو پیرەژنە ئەکەى ئیسقانه کانی شل بوون هیچ هیژی نەماوێ، ئەویش گەنجیكى بەتوانا و چوست و چالاک بووێ وەک تۆ، بەلام بەخیرایى سالاھەکان دەپۆن و گولێ گەنجیتى هەلدەوێت، لەجییدا لاوازی و بى توانایى جیى دەگریتەوێ!!

ئەى چۆن ئەو گەنجیتى و وزە و توانات بەهەدەر دەدەیت؟ ئایا نەتبیسووێ پیغمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) دەفەرمویت:

(حەوت دەستە هەن لە قیامەتدا لەژێر سیبەرى عەرشى خواى پەروردگاردا، لەو ڕۆژەدا کە هیچ سایە و سیبەریک نییە، هى پەروردگار نەبیت) لەنیو ئەو حەوت دەستەدا:

(گەنجیک لە تاعەتى خوا گەنجیتى بردبیتە سەر و بێگەیی بیت و گەورە بووبیت). رواه البخاري.

بېگومان مەبەستى قەرموودەكە (ژن و پياوۋە). ئەم بەلگە بۇ
كانىكە؟ ئەم ناز و نىعمەتە بۇ كەيە؟ ئەو پۇژەيە كە مەمو بەندەكان
(دروستىكراۋەكان) كۆبۈۋنەتەۋە، خۆر يەك مىل لەسەريانەۋە دەۋدە.
عارەقەيان پىۋانەي ۷۰ بال دەچى بە زەۋىدا، لەتاۋ بلىسەي گەرمە، جا
عارەقەكەيان بەرز دەبىتەۋە، مەندىكىيان تا لاي قوللە پىنى دى،
مەندىكىيان تا ئەرتۇي، مەيانە تا ئەرتۇي دىت، مەشيانە تا بىنەقائى
نەدەچەقىت!!

دەبىرەكەرەۋە لەو پۇژە سەختە تاقەت پىرووكىنەدا لەو كەسانە سىت
لەژىر عەرشى خوادا بى و سايە و سىبەرت عەرش بى كە مەج
سىبەرىكى تر نىيە پەناي بۇ بەرن.

وهرزى نۆھەم وريابە لە تىكەلى نامە حەرم

دۇنيا بە ئەوانەى كچان ھەلەنن بۆ بەناو ئازادى و سەر بەستى،
شكاندى بەر بەستەكانيان، ھەول دەدەن تىكەليان بكن كە ھىچ
بەر بەستىكى دىنى نەبىت و بەھىچ بەھايەكەو نە بەسرابىتەو! ئەو
تەنھا بۆ ئەو ھەيە كە وایان لىبكەن ئاسان بن بە دەستەو، بىكەنە دوست
و پىي پابویرن بۆ چەند ساتىك، دواترىش فرییدەنە سەر جادە،
ھەرەك چۆن پاشماو ھى خۆراکەكەيان فرى دەدەن، كاتىكىش دینە
سەر ھاوسەرگىرى، سورن لەسەر ئەو ھى لەگەل ئافرەتتىكى پاك داوینى
رەوشتبەرزى راستدا ھاوسەرگىرى بكن، چونكە باش ئافرەتە
ناپاكەكان دەناسن!!

ھەموو ئەو ئىدىعايانە بەدرۆخرانەو كە دەیانوت تىكەلاوى و
نەبوونى بەر بەست لەنیوان ژن و پیاودا، مەیلی جنسى دەشكىنیت و
غەریزە دادەمركىنیتەو بۆ درۆ و بەتالى ئەم قسەيە، ھەر كەسىك بە
ولاتانى ئەوروپا و ئەمريكادا تىببەپریت پەى پیدەبات كە لە درۆ و
دەلەسەيەكى ھەلخەلەتینەر نەبىت ھىچىتر نییە.

هەر به ئاگابوون له بارودۆخی ئەو ولاتانە تێدەگەیت کە تێکەلی،
ئاگری شەهوەت و ئارەزووی زیاتر بۆ بێسەدار کردووە، فەساد و
بەرەلایی گەیاندۆتە لوتکە، نمونەیی وەک ئەو تینوو وایە لە ئاری
دەریا بخواتەو تا ببخواتەو زیاتر تینوی دەبی و تیر ئا و نابی.

۱- ئایا کەسی بە غیرەت ماود پەرۆشی نامووسی بیت؟

دوو کە لە شیر کاتیك له سەر مریشکێك کۆدەبنەو دەیکەنە شەڕ بۆ
ئێرەیی لێ و پاراستنی غیرەتی دەجووڵێت، تەماشاکە لە کەناری
دەریای ولاتە عەرەبییەکاندا پیاوی بەناو موسڵمان هیچ غیرەییکیان
لە سەر ژنەکانیان نییە بێگانه و نامەحرەم بیانبینێت، ئەوێش نەك
تەنها دەست و دەموچاویان، بە لکرو هەموو شتیکیان !!

لە یانە و ئاھەنگی شەوانەدا پیاوی بەناو موسڵمان ژنەکانیان
دەدەنە دەست پیاوی بێگانه سەمای لە گەڵ بکات، (چونکە بە
پیشکەوتوو راقی) دادەنێن، لە زانکۆکاندا کچان و کوپان (بە حساب
موسڵمانن و لە کۆمەڵگەی ئیسلامیدان)، بە پووتی و جلی ناپۆشێتەو
لە گەڵ یەك دانیشتون، نە باوک و نە دایکە موسڵمانەکانیان ناپازی
دەردەبڕن و نە پێگریان لێ دەکەن !!

تەوقەکردن لە گەڵ یەكدا و پیاسەکردن و پێکەوێ سەعیکردن و...
هتد، ئێتر هیچ بیریان نییە خوا بە جیاواز دروستیکردوون ئەم کچە و
ئەو کوپە! تیاياندا مەیلی بۆ یەکتەر خەلقکردووە، نە ئەو و نە ئەم و نە
هەموو خەلکی سەرزەوی، ناتوانیت ئەم دروستکراوەی خۆی گەورە

بگورپیت یا دهستکاری بکات، ئەو ھەست و مەیلە ی پیاو و ژن بەرامبەر
 یەك ھەیانە لەناوبەرپیت و بیسپریتەو. بانگخوازانی یەكسانی و تیکەلاری
 بەناوی شارستانی و پیشکەوتنەو، هیچیان ناوێت رابواردن و
 تیرکردنی ئارەزووەکانیان نەبێت، بەلام بویری ئەو ھیان نییە بە ئاشکرا
 و بێ پەردە ئەمە بلێن، لەناو ئەم بر و بیانوانەدا پەردەپۆشی دەکەن
 و لە بەرگیکی تردا دەیخەنە پوو. بەم دەستەواژە و وشە باقوبریقانە:
 پیشکەوتن، شارستانی و مەدەنییەت، ھونەر، ژیاڵی کۆمەلایەتی،
 ژیاڵی زانکۆ، پۆحی وەرزشی، دەلێن تیکەلاری شەھووت دەشکێنێت،
 پەوشت و ھەلسوکەوت پیکدەخات، ئەو مەیل و دیوانەییە لە پووی
 جنسەو (سیکس) ھو ھە یە لایدەبات، بەلام راستییەکە رێک
 پیچەوانە ی ئەم قسانە یە.

٢- تینووی شوینکەوتنی داب و نەریتی پۆژئاوا:

پیاوانی غەرب زەدە دەیانەوێت نەریتی پۆژئاوا بەسەر ژناندا
 بسەپێنن، بەھەموو بێرەوشتی و فەسادیکییەو - کە دینی پیرۆزی
 ئیسلام ھەلمان دەنێت بۆ پاراستنیان - دوورخستەو ھیان لە رێگای
 راست، لە کاتیکیدا خوای گەرە پیغەمبەرانی ناردوو و کتیبە
 ئاسمانییەکانی بۆ پووناککردنەو ھە دابەزاندوو و بانگەوازی خەلک بۆ
 ئەو رێگا راستە.

ئەوان دەیانەوێت ئافرەتی موسلمان شوین ھەموو نەریتی ئافرەتی
 پۆژئاوا بکەوێت، بست بە بست بال بە بال، وەك چۆن فەرموودە ی

پېښه مېرې خوښه ويست (صلی الله عليه وسلم) وینای کردود بومان.
مه تا ده يکەن به کونی بزمنږه که دا.

نهم نمونه ی کونی بزمنږه (قوم قوم) بونه وده یه شوینکی تهنگ و
پېچاو پېچ و بون پیسه، له گهل نه وده شدا نه گهر ژنی پوژناوا چووه ناوی
نهمانیش که شوینیان که وتوون، ده چن با به و جوړه تهنگلان و
ناخویش بیت!! نهمانه بیتاگان له و مهینه تییه ی نهمرو ژنانی
پوژناوای تیکه وتووه و پیوه ی دهنالینن، نه و تیکه لییه بی سنور و بی
مهرجه، چی به دواي خویدا هیناوه؟!

نه و چاره نووسه ره شه ی به هیوه و نه و پیاو و خیزانه کان تني
که وتوون، به لکوو تیکرای کومه لکه، نهمانه گوئی خویان ناخنیوه له و
همو و هاوار و ناله و ناره زایه تییه ی کومه لکه ی پوژناوا، له نووسینی
زانا و نووسه ره کانیان، ترسی بیرمهنده کانیان له و بی به ندوبارییه ی
به هیو تیکه لی نیر و می، نه خلاق و شارستانییه تییان خستوته
مه ترسییه وه، هه روه ها نهم تینووانه به نه ریته سقه تی پوژناوا بیران
چووه که هه موو نوممه ت و قه ومیک که سیته ی و بیروباوه پ و کلنور و
تیروانینی خوی هه یه بو گهر دوون و ژیان و بوون و خوی خاوه نی
بوون، به ها و که له پور و سامانی نیشتمانی و دابونه ریته کانی، پینگا
ناده ن بیتته کوپی کومه لکه یه کیتر.

۲- پیاو و ژنی نامه حردم پیکه وه له ماله کاندای:

(دکتور محمد بن لطفی الصباغ) دهلیت: ئەمڕۆ ئەوهی له ناو خیزانه کاندایاوه، هینانی خزمهتکاره بۆ کاروباری ماله کانیان، به جۆریک شهو و پۆژ له ناو ماله کاندایاوه دهمیننه وه و نووستن و خوشوشتن.. هتد، ئەم خزمهتکارانه پیاوین یان ژن مادام شهو و پۆژ له مال دهمیننه وه له پرووی شهرعه وه کیشیه، (لیره دا باسه که باسی ئافرهته و بۆیه باس له خزمهتکاره پیاوهکان دهکەین).

کاتیکی پیاو بۆ کاروباری خۆی دهبی بجیته دهره وه، هاوسهره کهی جی دیلیت له گهڵ خزمهتکاریکی پیاو (که زۆرینه یان له سهر دینی ئیسلام نین)، ئەم خزمهتکاره بیگومان گهنجیکی چوست و چالاکه، ئافرهته کهش قورسه بۆی خۆی بپچیته وه له ناو مالدا و هیچ کوئی دیار نه بیته، له گهڵ ئەوه شدا بانگی خزمهتکاره که دهکات کاری پیدهکات و دهیبات و دهیهینیت، شهیتانیش نه خهوتوو له گهڵ خوین به دهماره کانماندا دیت و دهچیت، ههر پیاو و ئافرهتیک به تهنها پیکه وه کۆبوونه وه سیهه میان شهیتانه، یهکتریان لا جوان و خوشه و یست دهکات تا دهیانخاته تاوانه وه.

زۆرجار وایه ئەم خزمهتکاره جوانخاس و شوخه، له وانهیه هاوسهری ئافرهته که به تهمه ن و ناحهز بیته، یا خراب و شهپهنگیز و توپه، ئەهی ئەبی دهره نجامی ئەم پیکه وه بوونه چی بیته ئەگه ترسی خوا زال نه بیته به سهریاندا؟ ئەوه تا قورئانی پیروژ به سهرهاتی هه زردهتی یوسف دهگیریته وه (سهلامی خوای لیبت)، کاتیکی له مالی (عزین) دا دهبیته،

چۆن پووبه پووی فیتنه و فریو ده بیته وه: ﴿وَرَوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا
عَنْ نَفْسِهِ، وَعَلَّقَتْ الْأَبْتَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ﴾ یوسف: ۲۳.

واته: (زوله یخا هه ولّی دا له خشته ی بهریت و تووشی گونا می
بکات، هه موو قاپییه کانی داخست و وتی: من خۆم بۆ تو ئاماده کردووه
و شیت و شهیدای تۆم).

به لام یوسف سه لامی خوی لیبت له م کاته دا له گه ل ژنی کدا
به ته نه یه و نه و په پری خوی بۆ پازاند بوویه وه، فه رمووی: (په نا ده گرم
به خوا) بۆیه خوی گه وره ش پاراستی له و تاوانه گه وره، خۆ نه گه ر له و
کاته ئیمان هه کی قایم نه بوایه و نه بو تایه په نا ده گرم به خوا، نه و فیتنه
و به لایه کی گه وره ی تووش ده بوو.

هه روه ک نه وه ی له ناو شوینکه وته کانی پۆژئاوا و داروده سته یانه وه
بلاوه، نه وانه ی ترسی خوا له دلیاندا نییه، خۆیان له حه رامه کان
ناگر نه وه، ده بینی ئافره ت پیشوازی له هاوپی میرده هه کی ده کات،
کاتی ک میرده هه کی له ماله وه نییه پێ دده دن به پیاوی بیگانه
(نامه حه رم) بیته مالیان دانیشتن له گه ل یه ک، قسه و گالته و گه پ له گه ل
یه ک..

نه م جوړه خه لوه ته قه ده غه یه و پێ پینه دراوه له شه رعدا، هه ی
کات شیاو نییه که مته رخه می تیدا بکریت، به بیانووی نه وه ی بلین
متمان ه مان به هاوسه ره که م هه یه یا به هاوپی که م! له مه ش خراپتر
نه وه یه ئافره ته که به ته نها و بی مه حه رم سه فه ر بکات، له گه ل

شۆفیڤره‌که‌ی یا خزمه‌تکاره‌که‌ی، هه‌روه‌ها چوونی بۆلای پزیشکی
پیاو به‌ته‌نها، لیڤه‌دا خه‌لوه‌ی پڤ پینه‌دراو دیته‌ ئاراوه‌.

هاوچه‌شنی ئه‌مانه‌، ئه‌وه‌ی که هه‌ندیک پیاو هاوسه‌ر و کچه‌کانی
له‌گه‌ل شۆفیڤرێک ده‌نیڤیت بۆ هه‌ر کوی ده‌یانه‌ویت، که له‌ناو ئه‌و
ئۆتۆمبیله‌دا که‌س نازانیت چ قسه‌یه‌ک ئالوگۆڤ ده‌کری و چ کارێک
ده‌گوزه‌ڤیت، خوی گه‌وره‌ نه‌بیت.

هه‌روه‌ها میوانی و کۆبوونه‌وه‌ خیزانییه‌کان که تیدا ژن و پیاو
پیکه‌وه‌ داده‌نیشن و له‌ کاتی‌دا خۆیان پازاندۆته‌وه‌ و پۆشاک‌ی شه‌ری
ناپاریژن، حیجابیان ده‌که‌نه‌وه‌ و جوانییه‌کانیان ده‌رده‌خه‌ن، به‌بیانوی
ئه‌وه‌ی هاوڤڤین و تیکه‌لی یه‌کن، ئه‌وه‌ی په‌چاو ناکریت له‌ میوانیانه‌دا
شه‌رعه‌، قسه‌ی نابه‌جی، گالته‌وگه‌پی ئاست نزم، هه‌موو ئه‌و شتانه‌ی
دین به‌شیای نازانی و قه‌ده‌غه‌ی لی ده‌کات، ئه‌م هه‌لسوکه‌وتانه‌یه‌
گیانی خیزان ده‌پووختنیت، خوشه‌ویستی و دۆستی نیوان ژن و پیاو
ده‌کاته‌ پق له‌ یه‌کبوون و ناپاکی.

چۆن پیاوی له‌خواترس پازیه‌ به‌وه‌ی ژن و کچه‌که‌ی له‌گه‌ل پیاوی
بیگانه‌ و نامه‌هره‌م کۆبینه‌وه‌، یاخود سه‌فه‌ر بکه‌ن؟!!

به‌لی، ئافره‌ت مافی کارکردنی هه‌یه‌، وه‌ک ئه‌م ئایه‌ته‌ پیرۆزه‌ به‌لگه‌یه‌
له‌سه‌ری: ﴿لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ﴾
النساء: ۳۲.

واته‌: (پیاوان ماف و به‌شیان هه‌یه‌ له‌وه‌ی که به‌ ده‌ستی ده‌هینن،
ژنانیش ماف و به‌شیان هه‌یه‌ له‌وه‌ی که به‌ ده‌ستی ده‌هینن).

به لام ئەم کارکردنه مەرجه له چوارچێوهی شەرعدا بێت، تێکەلاری
تێدانه بێت، خەڵوێ تیا نه بێت، ئەم کاره به رهو فیتنه و ناپاکی
نه بات، کاره که ی بۆ پیاوان نه بێت تا قسه و په یوهندی لیبێته وه،
له سه روو ئەمانه شه وه پێویسته پابه ندبێت به پۆشته یی و حیجابی
شەری.

وهرزى دەيەم خوشەويستى راستەقىنە

۱- چۆن مامەلە لەگەل خوشەويستى بکەين؟!

باوەر مەكە بەو قسانەى ئازادىخوازانى ئافرەت دەيلێنەو، گوايه پيويستە پيش پرۆسەى هاوسەرگيرى، خوشەويستى بکريت ئەگينا سەرکەوتووناييت.

ئەمە تەنها ئيديعايهكى درۆيه و هيچيتەر، چونکە خوشەويستى راستەقىنە دواى زەواج بوونى هەيه.

کچيک لە (دکتۆر سعيد رمضان البوطي) دەپرسيت، خوشەويستى چييه؟ چۆن مامەلە بکەين لەگەل ئەو کەسەى خوشمان دەويت؟ دکتۆر (البوطي) لە وەلامى ئەم کچەدا دەلييت: (خوشەويستى هەستيکى جوليئىراو و، خرۆش و کاردانەو، يەهکى خوڤسکە، کردەيهکى ئيختيارى نييه بەدەست خۆت ييت، بۆيه پەيوەست نييه بە ئەحکامە شەرعىيەکانەو، چ (حەرام يا واجب يا مەکروھ).

خوای پەرەردگار پيت نالييت: کەست خوش نەويت، بەلکۆ دەفەرمويت: ئەگەر کەسيکت خوشويست لامەدە و بەرەو حەرام مەپۆ، خوشەويستىيەکەت با بۆ خوا ييت و پاداشتى دونيا و قيامەتى هەييت.

مەرۋەھا پىت نالى: رقت لە كەس نەبى، بەلكو دەفەرموئەت: ئەگەر
رقت لە كەسك بوو زولمى لى مەكە، ناوى مەزپىنە، بە خراپە باسى
مەكە، لە بەرخوا رقت لى پىت.

بەلام ئەو خوشەويستىيەى زۆر كات دەيىپىن، گەنجىك سۆزى
كچىك بەكاردىنيت بۇ فرىودان و دەستەمۆكردنى، پاشان كە خواستى
خوى بە دەست هينا وازى لى دىنى و دەچى بەدواى يەككى تىردا،
هۆكارى ئەمە ئەوئەيە ئەم كچ و كۆرە هەستى خوشەويستىيان لە
خويندەنەوئەى چىرۆكىكى پۆمانسىيەوئە لا دروست بوو، يا لە فىلمىكى
سۆزدارىيەوئە، ئەمەش زۆر دوورە لە سۆز و خوشەويستى راستەقىنە،
بەلكو سىكسىكى پەتتەيە، ئەم چىرۆك و فىلمانە ئەوانە فرىو دەدات كە
لە بەھاو نرخی خوشەويستى نازانن، تا ئەوئەىتر بەكار بىنيت بۇ
ئارەزوئەكانى خوى، كاتىكىش بەدەستى هينا بىگومان وازى لى
دىنيت.

كاتىك پىاو جىاوازى نەكرد لە نىوان سۆز و تامەزىوى پۆخى
لەلايەك و مەيل و شەهوئەتى سىكسى لەلايەكىتر، ئەوا دەچىتە رىزى
ئازەلەوئە.

ئايا نابىنن و نابىستن پۆژانە چۆن كۆرپان كچانى سادە و بىئاگا پاو
دەكەن، بەو وشانەى خىرا دەبنە هەلم و ماناكانيان دەبنە بلى سەرئاو،
دواى ئەوئەى نىچىرەكەيان بە ئاسانى كەوتە نىو تۆرى وەهم و درۆيەك
بەناوى (خوشەويستى)، كام خوشەويستى؟ تۆ چووزانى خوشەويستى
چىيە؟! ئايا ئەوئەى ئەمپۆ هەيە ناودەنرەيت خوشەويستى؟ يا سىكس؟!.

۲- ئەو خۆشەوېستى نىيە:

ئەو نايان لىئاو خۆشەوېستى، خۆشەوېستى نىيە، بەلكو (سىكس)ە لە بەرگى خۆشەوېستىدا، كاتىك ئەو خۆشەوېستىيە راستەقىنەيە و بە مەبەستى ھاوسەرگىرىيە ئەوا لە پىڭاى راستەوہ لە دەرگاى كچە دەدرىت و لە خىزانەكەى خوازىنى دەكرىت، بەلام ئەوہى وەك دز لەلارپۆو چوو بۆى، تەنھا بىنن و قسەكردن و پابواردن و كات بەسەربردن پىى، ئەوا بىگومان تەنھا مەبەست لىى (سىكس) تىركردنى ئارەزوۈكانىيەتى.

ئەمە گورگىكى برسىيە لەمەلاسدايە بۆ نىچىرەكانى، كاتىك گۆشتەكەى دەستكەوت، بە پىست و ئىسقانەكەوہ فرىت دەدات، نە مەستى ھەيە بۆت، نە سۆز و بەزەيى، لەلاى ئەو لە خۆل بى نرختى. جا دەرگاكت داخە لە ھاتنە ژورەوہى دزەكان، تا گولى تەمەنت و گەنجىتت ھەلنەوہرىنن و ئابرو و پاكىزەيىت نەرفىنن، با گەر توى دەوى و مەبەستى زەواجە لە پىڭاى ھەلاەوہ بىت، ھىچ پىيەك خۆشەختى و سەرفرازىت بۆ ناھىنىت ئەو پىڭايە نەبىت. گەرۋانەبىت دوايى نە پەشىمانى دادت ئەدات، نە گرىيە و زارى ئابرووت بۆ دىنىتەوہ. بزانە خواى گەرە ئايەتىكى دانەبەزاندوہ تا ھىكمەتەكەى لەگەلى نەناردىت و پوونى نەكردىتەوہ: خواى گەرە دەفەرموئىت: ﴿وَقُلْ

لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَحَقِّظْنَ فُرُوجَهُنَّ﴾ النور: ۳۱.

واته: (به ئافره تانی ئیماندار بلی چاویان داخه ن (له نامه حرمه)،
داوینی خویان بیاریزن).

﴿وَأَنْ يَسْتَغْفِرَ خَيْرٌ لَّيْسَ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ النور: ۶۰.

واته: (خویان بیاریزن و پۆشته بن نه وه چاکتره بۆیان، خوا بیسه رو
زانایه).

ههروه ها دهفه رمویت: ﴿إِنْ أَتَقَيْنَ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي

فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ﴾ الأحزاب: ۳۲.

واته: (ئه گهر به ته واوی ترسی خوا له دل و دهروونتاندایه، قسه یه ک
به ناسکی و شیوه یه ک مه که ن، نه وه کوو نه وه ی دلی نه خوشه ته ماع
بچیته دلییه وه به رامبه رتان).

ئێستا ئیتر چاوه کانت داخست، داوینت پاراست، له خوا ترسایت و
دهنگت نه گوپی له کاتی قسه کردن له گهل پیاواندا، نه مجا نه و
فهرمووده ی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) وه بیر خۆت بینهره وه که
دهفه رموی:

زینای چاو: نه زه درکردنه، زینای گوی (بیستن) د، زینای زمان
(قسه کردن) د، زینای ددست (تۆله و زه بر و زهنگه)، زینای قهچه کانت
(پۆشته)، زینای دل (مهیل و نییه ت) د.

ئه گهر به م نه دامانه ت کاری خراپت نه جامدا، نه وه زینای نه و
نه دامه ت کردووه، ئاگاداریه و خیرا ده رگای شهیتان داخه، ئیتر
له نیوان نه م زینایانه و زینای گه وره دا مه نگاوێکه.

که واته دەرگای حەوشە و بانە کەت قایم بکە، تا لێیەو دزە نە کەنە
ژوورەو و گۆلی تەمەنت بدزن و تافی لاوێتیت بە تالان بەرن، ئابوو و
پاکێتیت بپرفینن، لە بری ئەو کۆلێک غەم و پەژارە و مەینەتیت
بدەنی، یا ئازار و سەرشۆری، باش بزانە زۆرجار شیرینی و خوشی
ساتێک، سألەها خەفەت و ناپەرەتیت بۆ جێدەهێلێت.

ئەگەر ئەو کۆرە بەراستی تۆی دەوێت، دەچیت لە دەرگای ماله
باوانت دەدات و لەوێ داخوازیت دەکات، ئەمە یە پێگا دروست و
حەلالە کە، هیچ پێگایە ک خوشبەخت و سەرفرازت ناکات ئەو نەبی.

پیاوچاکێک دەلێت:

خۆشەویستی دل حەیران دەکات، کاتێک ئەو دلە شەیدابوو،
پە یووست دەبی و پە یووست بوونە کە ی وە ک منال وە هایە، دەلکێت بە
شتی بی نرخ و هیچ و بی بایە خەو، بەلام کاتێک پە یووست بوو بە
(الله) وە ئەوا وە کوو پە یامبەرەن و پیاوچاکان و پاستگۆیان
خۆشەویستیە کە ی بە بە هاو بە نرخ دەبی.

٢- بە پیاوانی بروادار بلی چاویان داخەن

ئایا هۆکاری دابەزینی ئەم ئایەتە پێرۆزە دەزانیت:

﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى
لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ﴾ وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ
أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا

وَلْيَضْرِبَنَّ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ ﴿النور: ٣٠ - ٣١. واته: (نهی محمد

(صلی الله علیه وسلم) به پیاوانی برودار بلیّ چاو بنوقیتن له ناست
ژنانی نامه حره مدا، وه داوین و عوره تیان بیاریزن، بیگومان نه وه
باشتره بویان، بیگومان خوا له ئاکاره کانیان به ئاگایه، وه به ژنانی
باوه ردار بلیّ: با چاویان داخن له ناست ته ماشای نامه حره و
عوره تیشیان بیاریزن له گونا، زینه ت و جوانی و خشلی خویان
دهرنه خه له ناستی نامه حره و بیجگه نه وهی لیّ دهرده که ویت، (وه
نه وهی له کاتی ئیش و کاردا دهست و دهم و چاو دهرده که ویت)، با
چمکی سه رپوش و له چکه کانیان بیتنه وه به سهر سنگ و ملیاندا تا
سنگ و ملیان دهرنه که ویت).

- (ابن ابی حاتم) بهم شیویه باس له هۆکاره کهی دهکات.
نه سمای کچی مه رسد باخه خورمایه کی هه بوو، ژنان دههاتنه ناوی بی
پووپوش (عه با)، ئیتر قاچ و قول و خشله کانیان دهرده که ویت،
(پاوانه کانیان) هه روه ها سنگ و بهرۆکیان دیاربوو، نه سما و وتی:
چه نده ناشرین و نابه جین، ئیتر نه م ئایه ته هاته خواره وه: ﴿قُلْ
لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ﴾ النور: ٣١.

- (ئیبی مەردویه) له ئیمامی عهلییه وه (کرم الله وجهه) بهم جوړه
باس له هۆکاری ئایه تی (٣٠) دهکات:

له سه رده می پیغه مبه ردا (صلی الله علیه وسلم) پیاویک به یه کیك له
شه قامه کانی مه دینه دا ده گوزه ریّت، ئافره تیك به لایدا ده پروات ته ماشای
دهکات، نه ویش واته ئافره ته کهش ته ماشای نه م دهکات، شهیتان
پارایان دهکات و ده چیته بن کلّیشه یان تا چاو له سهر یه ک لانه بن و

بیٔته نه زهري حه رام، ئیتر پیاوه که هه ر چاوی له سه ر ژنه که به و بهرده می خوی نابینا تا ده م و چاوی ده دات به دیوار یکتا و لوتی ده شکیت، ده لای والله نابیت نه و خویننه ی لوتم بشوم، تا نه چمه خزمه ت پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) و به سه رهاته که می بو باس نه که م.

چوو ه خزمه تی و بوی گیرایه وه چی کردوو و چی به سه رهاتوو، پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) فه رموی: **(نه مه سزای تاوانه که ت بوو)**، له م کاته دا نه م نایه ته دابه زی: **(قُلْ لِّلْمُؤْمِنِیْنَ یَغُضُّوْا مِنْ اَبْصَرِهِمْ)** النور: ۳۱.

- ئیبن جه ریریش ده گیریتته وه: ئافره تیک دوو پاوانه ی زیوی له قاچ کردبوو، موو زه نگوله شی تیکه ل کردبوو تاده نگی بیت، به لای کومه له که سیکتا تیده په ریت کاتیک قاچه کانی ده دات له زهوی خپه ی پاوانه کانی دیت و سه رنجیان پاده کیشی، له م کاته دا نه م نایه ته پیروزه دابه زی: **(وَلَا یَذْهَبْنَ بِاَرْجُلَیْنِ لَیَعْلَمَ مَا تَخْفِیْنَ مِنْ رِیْثَیْنِ)** النور: ۳۱.

وه مانای: **(وَلَیَذْهَبْنَ خُمْرَهُنَّ عَلٰی جُنُوبِیْنِ)** که سه رپوشه کانیان ده ده نه سه ردابا بیته خواره وه به سه ر شان و مل و سنگ و به روکیاندا. (ضرب) لیږه دا به مانای: هیئانه خواره وه و بهردانه وه به. **خمر:** کوی (خمار) نه و پارچه قوماشه یه سه ری پی داده پوشریت. **جیوب:** کوی وشه ی (جیب). واته یه خه و ملیوان، نه و شویننه ی کراس که ده قلیشیت تا سه ری پیدا بکریت کاتی له به رکردن و دواتر سنگ و ملی لیوه دیاره.

بیر له و فرمایشته ی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) بکهره وه، به
پیاوه که ی فرموو: کاتیځ ته ماشای ژنه نامه حرمه که ده کات و لوتی دای
به دیواره که دا ده فرموو: نه مه سزای تاوانه که ته! وریابه: بزانه چۆن
خوای گهره بۆ ئیماندار له هه مان سات و پۆژدا تاوانه که ی نه جامدا
سزایدا هه ر له خۆیدا، کاتی واهیه سزا که ی به ژنه که ی یا مناله که ی
ده داته وه.

یه کی له پیاوچاکان له م باره یه وه ده لیت: (کاتیځ تاوانیځ ده که م و
سه رپیچی فرمانیځی خوا ده که م، خیرا له هه لسوکه وتی هاوسه ره که م یا
به رده سته که م بۆم ده رده که ویت). زۆرجار شه یتان تاوانه کان بۆ خه لکی
به به رگی تاعه ت و چاکه ده رازینیته وه، له جیی نه وه ی به پووت و په تی
فریویان بدات، بۆنه وه ی پیی بخره له تین و شوینی بکه ون.

باشترین نمونه ش بۆ نه مه نه و کاته یه که ئیبلیس به باوکه ئاده م
ده لئ: ﴿هَلْ أَذُكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبُتِ﴾ طه: ۱۲۰. ئایا
ده ته ویت داری نه مریت پیشان بده م، نه و داره ی لیی بخویت ئیتر تا
هه تایه به زیندویی بمینیته وه و نه مریت، وه ده سه لات و سامانیځی
نه براره ت پی بناسینم. کاتیځ ئاده م (سه لامی خوای لیبت) به نیه تی
پاکی خۆی باوه ری پی کرد نه و به لایه ی به سه ره ات، به م شیوه یه
له ریځه ی باشه وه شتی چاک و خواستی ئاده میزاده وه فریوی دان.

وهرزی يانزهيهه لهسهر رڼی ددستگیرانیدا

۱- کور و چوونه پيشهوه بو خوازبيڼی کچ:

وهك چۆن كور دهگهړيټ بو كچيک پاك و ئيماندار بيټ تا لهگهليدا
لانهيهكى نارام و بهختهوهر دروست بكات، بيگومان كچيش زور قورسه
بوى برپاردان لهسهر پهسهندكردن و پازى بوون بهو كورپهى ديتته
پيشهوه بو خوازبيڼى. ئەم كچه خهون به گهنجيكى شوخ و دهولهمنده
و پوښنير و.. هتد، دهبيڼيت تا ببيتته هاوسهرى نايندهى.

نایا پوڼی ئەم سيفاتانهى كچه كه بو هاوسهرگيرى دايئاوه چيه؟!
(محمد رشيد العوبيد) له كتيبي (لحظات يا بنات) دا لهم بارهيه
دهپرسيټ:

۱- نایا دهولهمندى بو بياو پيوسته؟

ئوه مافى كچه مكور بى لهسهر ئوهى ئهو گهنجهى خوازبيڼى
دهكات و دهبيتته هاوسهرى نايندهى، داهاتيكي مانگانهى باشى هبيت،
بهلام نابيت پيداگرى لهسهر ئەم مهرجه لهسهر حسابى رهوشت و دين
بيټ. سودى مولكى قارون چيه گهر ئهو گهنجه خاوهنى بيټ و بهلام
رهوشت و دينى لهگهلا نهبيت؟! بزانه پوزيدهر تهنها خوايه، چندهها

گەنج گوزەرانىڭكى مامناۋەندى بوۋە، لەگەل كچىك ھاۋسەرگىرى
كردوۋە كە پەزىلەتلىك بىۋە بەۋ داھاتە كەمەي، خۋاي گەۋرە پىزىق و پىزىق
باراندوۋە بەسەرياندا و بوۋنەتە يەككە لە زەنگىنەكان؟! چەندەھاي
تريش ھەبوۋن دەۋلەتمەند و خاۋەن مولك و سەرمايە، كچ لەبەرتەماق
بۇ سەرۋەتەكەي شوۋى پىكردوۋە، بەلام لە دوايىدا ھەمىر
سەرۋەتەكەي لە دەستداۋە و ئاتاج بوۋن، لەبرى ئەۋەي لەزۇر و كەمى
مولك و سەرۋەتەكەي بېرسىت، بېرسە لە سەرچاۋەي داھاتەكەي، ئايا
لە پىيى ھەلەۋە بە دەستى دىننىت، يا ھەرام؟! ھىچ كات دىلخۇش مەبە
بەۋ سەرۋەتەي لە پىڭگاي ھەرامەۋەيە، يا لە داڭىر كىردى قوت و مافى
خەلكىدا دەستى كەۋتوۋە. بىڭگومان ھەركات بىت خوا لە ناۋى دەبات و
نايەيلىت.

ب- ئايا (پىشە) رۆلى ھەيە لە سەر كەۋتنى ھاۋسەرگىرىدا؟!

كچان خەۋن دەبىنن ھاۋسەرگىرى لەگەل پىزىشك، يا ئەندازىار، يا
خاۋەن كۆمپانىدا بكن. ۋادەزىننىت كىك لەم ناۋىشانانەي پىۋەبو
ئىتر خۇشبەختى دەكات، ھەرچى داۋاكارى ھەيە جىبەجى دەبىت،
دەستەبەرى ژيانى پىرناز و نىعمەت و خۇشگوزەرانى بۇ دەكات.
بىڭگومان كىشە نىيە، كچ پىشە و بىروانامەيەكى لاپەسەندىر بىت
لەۋانىتر، بەلام بە مەرجىك بوۋنى ئەم پىشە بىيىتە ھۆي بەختەۋەرى و
خۇشگوزەرانى.

گرنگی به کار و پیشه با دواى گرنگيدانت بيت به دين و په‌وشت و ده‌وربه‌ره‌كه‌ى، ژيان پره له هه‌زاران هاوسهر كه به‌هۆى پيشه‌ى هاوسهره‌كه‌يه‌وه تووشى كيّشه‌بوون و ژيانيان له‌ق بووه، هه‌ر نه‌و پيشه‌يه‌ى پيشتر كچه‌كه‌ى ئاواته‌خواز بووه له هاوسهرى ئاينده‌ى!!.

ج- ئايا شوّخى و جوانخاسى دۆكارد بۆ سه‌ركه‌وتنى هاوسهرگيرى؟!

ماڤى كچه كه له شيوه‌ى پياوه‌كه‌ى رازى بيت و ئاسوده بى پى، بىگومان جوانخاسى پياو جياوازه له هى ئافرهت، كچ هه‌يه ته‌نها بالا‌به‌رزى لا پيوهره، هه‌يه شانپانى.. هتد.

پيوهره‌كان جياوازن، ئه‌بى بزاني كچيش وه‌ك كوربه‌كه هه‌ستى هه‌يه، دلى هه‌يه، وه‌ك هه‌زه‌تى (عومه‌ر) په‌زاي خواى لىبيت ده‌فه‌رموئى: (زۆر له كچه‌كانتان مه‌كه‌ن بۆ شوو‌كردن به پياوى ناحه‌ز و ناشرين، كچانيش هه‌ز و مه‌يليان له‌وه‌يه كه پياوه‌كان هه‌زى پى ده‌كه‌ن).

بۆيه زانايان رايان وايه واباشه كچ خوازيبى كاره‌كه‌ى ببينىت، هه‌ر چۆن كوربه‌كه ئه‌و ده‌بينىت، بۆئه‌وه‌ى له‌سه‌ره‌تاوه بزانيىت دلى ده‌گرىت يان نا.

به‌لكوو رايان وايه پيوستتره و زه‌رورتره بينينى، وه‌ك له په‌راويزى (ابن عابدين) دا هاتووه: (به‌لكوو كچه‌كه له‌پيشتره ببينىت، چونكه پياو ئه‌كه‌ريش دواى هاوسهرگيريش پى رازى نه‌بوو، ده‌توانى و ئاسانه لى جيايىته‌وه به هه‌ر بيانوويه‌ك بيت). واته: پياوه‌كه بى ئه‌وه‌ى هه‌چ هۆكارىكيش ده‌ست نيشان بكات جياده‌يىته‌وه، به‌لام كچه ناتوانىت.

له بهرئوه باوانی کچه که هه له ده که ن په زامه ندی کچه که په چار
ناکه ن، یا بزانه ئایا له سه رو شیوازی رازییه یان نا؟.

هه میسه ئاگاداریه ئه بیته ئه وه ی له پیشتیره دین و په وشتی کورده ی
بیته، دواتر داهاته که ی، بۆنه وه ی توانای مالی هه بیته ژیان به ریت
به پیره، ئه مجا شوخی و جوانخاسی له بهر چار بگریته، هه ندیک له کچان
شوخی و جوانییه که ی له هه مو وشت له لا مه به ستره !!.

خ- ئایا ئاستی زانستی و خوینده واری رۆلی هه یه بۆ پیاو؟

هیچ کیشه ی نییه ئه گهر هه ردووکیان له یه ک ئاست بن، یا نزیك بن
له یه که وه، به لام ئه وه ی ده بیته کیشه و گرفت ئه وه یه پله و ئاستی
زانستی کچه که بالآتربیته له هی کورده که، به تایبته ئه گهر کچه
شانازی به و زانسته ی بکات و خو ی هه ل بنیته به سه ر پیاو ده که دا. با
بزانیته ئاستی خویندن به مانای ئاستی پیگه یشتوویی و تیگه یشتن
نییه، به مانای په وشت به رزی بیته، چه نده ها هه ن خاوه ن ئاستیکی
زانستی زۆر به رز نین، به لام ئاستی په وشت به رزییان له لوتکه دایه.
چه ندین خاوه ن بروانامه و ئاستی زانستی به رز پیگه یشتن و
بیرکردنه وه یان زۆر ئاسایی، یا نزمه.

د- ئایا جیاوازی ته بیعه تی که سه کان کاریگه ریی نه رینی هه یه؟!

له وانه یه کچ ئه وه ی ده یه ویت له خوازیینی کاره که یدا به دی کرد بیته،
له خواناسی، ده وله مه ندی، جوانی، ناو و ناویانگ باشی خیزانه که ی،
بۆیه رازی ده بیته و شووی پی ده کات، دواتر له پر ده ورو به ری

سەرسام دەبن بە و ناکۆکییە توندەى لەنێوانیاندايە ھۆکار چيیە؟ خۆ
لە پەوى دیندارى و ئاستى زانستى و کۆمەلایەتى گونجاوبوون؟ ئەمەىە
جیاوازییەکە:

نەگونجاندن پیکەو و جیاوازی سروشت و تەبیعیەتەکان. پەنگە
کچەکە حەزى بە ھاموشۆ و تیکەلای و بە دەم خەلکەو بوون بێت، بە
پێچەوانەو پیاوێکە حەزى بە دوورەپەریزی و تیکەلای نەکردنى
خەلک و حەزکردن بەمانەو لە مالاو، ئافرەتەکە دەیەوێت سەردانى
ھاوپیکانى و ناسیاو و دەرودراسى بکات، بەلام پیاوێکەى بیەوێت ھەر
لە مالاو بێت و چاودیڤى منال و میڤدی بکات.

بۆ ئەم مەبەستە ئامۆزگاریمان بۆ کچان ئەوێە: سوربن لەسەر
زانینی سروشت و خوو پەوشتى پیاو پێش ھاوسەرگیری، دواى
ھاوسەرگیری ئەگەر نەگونجاننیک ھەبوو ھەول بەدات خۆى بسازینیت
لەگەل واقیعیەکە، ھەرچۆن پیویستە لەسەر پیاوێکەش پەچاوى ھەست
و حەزى ھاوسەرەکەى بکات.

ھەردووک دەبیت بزائن ئەگەر بنەما گەرەکان گونجاوبوو لە دین و
پەوشت و ئاستى ماددى و شیواز و شکلی و خیزانى، ئیتر پیویست
ناکات بگەنە ناکۆکی لە سروشت و تەبیعیەتیاندا، بگەنە ئاستى پق
لە یەك بوون و شەپ و ئاژاوە و تیكدانى کۆشكى ھاوسەریتی.

۲- ساته ناآرامهكان:

له ماوهى دهستگيرانيتيدا كه پريهتى له ههستى خوش و شادومانى، پهنگه هاوكات ئهم خوشييه تيكل بيت به ساتى ناآرامى و ترس له شته ناديارهكان و بيم و دلپاوكى له بهرپرسيارىتى، ئهم ترس و ناآراميه زوو دهتوينهوه و نامينن، كاتيكل پادهميى له فرمايشى پهروهردگار كه دهفرمويت: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ الروم: ۲۱.

واته: (يهكيك له نيشانه و بهلگهكانى ترى خواى گوره نهوهيه كه هر له خوتان هاوسهري بۆ دروست كردوون، بۆئوهى ئارام بگرن له لايدا و له نيوانتانداندا خوشهويستى و سۆز و ميهرهبانى فرهامهههناوه، بهراستى له دياردانهدا نيشانه و بهلگه ههيه بۆ كهسانيك بيردهكه نهوه و تيدهفكرن). ههولبده له گهل ئهم وشه نهمرانهدا بژيت (ئارامى)، (خوشهويستى)، (سۆز و ميهرهبانى)، ئهمانه ئاسودهيى و دلنيايى دهخهنه دلتهوه. لهوانهيه ماوهى دهستگيرانداريهيه كه دريژه بكيشيت و سال بخايه نيت، بههوى ئامادهكارى و بارى ئابوورى و خويندنهوه، جا له ماوهيهدا زورجار كيشه و قسه و قسه لوك پووت تيدهكهن، بهلام بزانه ههمو شتيك مهرج نيه له سهرهتادا به دهست بيت، نابيت وابيربكه يتهوه له ههمو پهفتار و ههلسوكه وتيكدان پيك وهك تو بيت، بهلكو خو په وشت و... هتد. دهكرى جياوازيى له سهرهتادا و دواتر پاشى تيكله بگونجيينن.

۲- شارەزای کەسیتی به:

• لە پێگای یەکتربینی شەرعییەوه - دواى مارهیی - شارەزای مەزاج و کەسیتی ببه.

• قسەکردنی، دیمەنی دەرەوهی لە خۆگۆپین و جلۆبەرگی، هەولبەدە ئەویش لە تۆ شارەزا بیت و بە پاشکاوێ هەموو شتیکی پێ بلی، لەوه خراپتر و ناشرینتر نییه کاتیك هەردوولا ماسکیکی جوان دەکەن بە پوویندا لە ماوهی دەستگیرانیدا، دواى زەواج هەردووکیان ماسکیان لادەچیت راستییان دەر دەکەویت!

• لە بارەى بابەتگەلیکەوه قسەى لەگەڵ بکە کە لە پێیهوه بتوانیت شارەزای بیروبۆچوونی ببیت، تا پەفتاری گونجاو بدۆزیتەوه بۆ خۆسازکردن لەگەڵ پاو بیروبۆچوونەکانی.

• هەمیشە لە بیرت بیت کە هەر دەبیت هەردوولا هەریەک لە ئاستی خۆی دەست هەلگرن و چاپۆشی بکەن لە هەندى مەرج و خواستی خۆتان، تا لیکنزیک بوونەوه و لیك تیگەیشتن دروست بیت لە نێوانتاندا، بتوانن بەرهو ژيانیکى بەختەوهر هەنگاو بنین.

• لیى بپرسە: لە نوێژی، لە پۆژووی، بى پیاوی و پاکی، خواناسی، پەیهەندی لەگەڵ مزگەوت، لە هاورپێکانی، ئایا چاک و خواناسن یان نا؟ باسی پاک داوینى و شکۆمەندی لەگەڵ بکە، پێى بلی کە یەكەم ئیرهییەت بە (چاوه‌کانیەتی) کە جگە لە تۆ بە حەزەوه تەماشای هیچ ئافره‌تیکی تریان پێ بکات، فێری بکە کە غیری خوا توندترە، ئەو فەرموودەیهی بۆ باس بکە کە پیغمبەر (صلی الله علیه

وسلم) دهفه رموئیت: (خوای گه وره غیره ددکات، ئیمانداریش غیره ددکات. غیره و ئیردی خوای گه وره ئه و دیه ئیماندار ئه و شته بکات که په روه ردگار حه رامی کردووه). رواه احمد و ابوداود .

• تا په یوه ندیت له گه لّ خوادا له په ره سه ندندا بیّت و باش بیّت، ئه و ده ستگیرانه که شت زیاتر له خوا نزیك ده بیته وه و باشته ده بیّت.

• ئه و کاته ی ئاوی ده ستنوئژ ده موچاوتی پاک کردوته وه و نور و پووناکی نوئژه کانت به ناو چاوته وه ده دره وشیتته وه، جه ستته به جلو به رگی له خواترسی نه پازاندوته وه، دلنیا به به بینینی ئه مانه ئه ویش دیتته وه به خویدا و ده گه ریته وه بۆلای خوای په روه ردگار.

• په له مه که له وه ی په کسه ر هه رچی هه یه ده ستگیرانه که ت بۆت بکریّت و هه رچیت داوا کرد جیبه جیّی بکات، له وانه یه داهاته که ی یارمه تیده ر نه بیّت بۆ ئه مه، به رده وام داوای شتی لیّ مه که و داواکارییه کانت مه که به هوکاري ناکوکی نیوانتان.

• هه رگیز به راوردی مه که به میّردی خوشکت ئه گه ر ئه وان باری داراییان باشته ر، له وانه یه ده ستگیرانه که ت پاره ی که متر بیّت و له سه ره تاو هیه و هیشتا سه رو سامانی نه گرتووه، یا له وانه یه باری مادی که متر بیّت و سۆز و خوشه ویستی و میهره بانی زیاتریّت له که سانیترا، هه رگیز ئه و سیفات و ره وشته جوانانه له بیرمه که و نادیده یان مه گره که له ده ستگیرانه که تدا هه یه، له وانه یه له زور مالی دنیا و سه روه ت و سامان باشته ریّت.

وهرزی دوانزهیم له دروازی چوونه نیو که ژاوهی هاوسه رگیردا

نایا ده زانیت پرۆسه ی هاوسه رگیری که خوی گوره کردویه تی به تاکه ریځای ریځپیداوی په یوهندی نیوان کور و کچ، به لکه و نیشانه ی خوی گوره یه له بوونه وهردا، له پرۆسه یه دا خوی په روه رډگار ژن و پیاو به په یوهندی یه کی پیروژ به یه که وه ده به ستنه وه، جا نه گره هاتو له ژینگه یه کی پاکدا نه شونمای کرد، به پاکیزه یی و پرسوپای باوک، یان خاوه نډاره که ی و پیروژبایی ده وروبه ر بونیات نرا، نه واهه رده وام و پایه دار و توندوتول ده بیت، به لام نه گره هات و له تاریکیدا و دوور له چاوی خزم و که سوکار دروست بوو، له پری په یوهندی یه که وه که شهرم ده که ن له به رده م خه لکدا ناشکرای بکه ن و به دزییه وه بوو، نه واهه به خیرایی ده پووخیت و ویران ده بیت !!

۱- خوشه ویستی پیش هاوسه رگیری:

نایا نه م خوشه ویستییه زه مانى ژياننیکى به خته وهر ده کات؟ یان به شیوه یه کی باشتربلن، نایا هر کوتاییه که ی ده کات به زه واج و فه راهه می ژياننیکى هاوبه ش؟!

بېگومان كوپ و كچ له ماوهى خوشه ويستيدا هه موو كارېك ده كهن بږ
په زامه ندى و پاگرتنى دلى يه كتر، به جوانى و پازاوه يى له پيش چاوى
يهك دهرده كهن، هه رچى خواستى يه كدييه به جى دىنن، به دلنيايييه وه
ئمه تا ماوه يه كى كاتى ده توانن له م فيلم و نواندنه به رده وام بن، بويه
هر دواى ماوه يه ك پيكه وه بوون و چهند پوژيک دواى هاوسه رگيرى
پووى راستيان دهرده كه ويټ، كه دروست پيچه وانه كه يه تى.

زور كات كوران له و ماوه يه ي عاشقيدا خويان به سه خى و ده ستودل
والا پيشان ده دهن، دواى زهواج زور په زيل و چروكن.

كچ خوى به قانع و گرنگى نه دان به مال و خه رچى پيشان ده دات،
به لام دواتر زياده پو و هه موو پوژ به دواى موديل و په لپى گورانكاريدايه،
بېگومان كاتيک كچيک خوى ده خاته بهر نه ومه ترسييه و هه له شه ييه،
نه وا ياريه كى مه ترسيدار به ناوبانگ و شه ره فى خوى ده كات، دواتريش
به هه موو ژيانى.

هوكاره كى نه وه يه نه و پياوه ي پيش زهواج خوشت ده ويټ و
به دزى خيزانه كه ته وه ده يبينيت، قسه ي له گهل ده كه يت و له گه لى
ده چيته دهره وه، هيچ كات ريزت نيه لاي با به زاره كيش خوى
ده رخت، بويه نه گهر هاتوو نه م په يوه ندييه به زهواج كوټايى هات،
به دريژايى ژيانى هاوبه شيان دلى لى پيسه و واده زانى به دزى
نه ميشه وه له گهل پياوى تريشدا واده كات، نه ميش ده خه له تيټيت وهك
چون دايك وياوكى ده خه له تاند، هه ميشه بى متمانه يه پيى، زور جار

ژنه که ناتوانیت بهرگه ی ئەم هەموو بێ متمانهیی و بێ باوەڕیی و دل
پیسییە بگریت و بە جیابوونهوه تەواو دەبیت.

ئەمە ئەگەر هاتوو چوونه نیو ژیانی هاوبەشەوه، بەلام لە زۆر
حاله‌تدا وه‌کوو وتمان ناگاته زه‌واج، چونکه ئەم کوپه متمانه به کچیک
ناکات که خۆی ته‌سلیم کردووه، ده‌لی ئەمە که وای بو من کرد ئاسانه
بو هەر که سیکی تریش وابکات!

۲- خانه‌واده‌که‌ی ددیانه‌ویتی بیددنه کوری مامی و کچه‌که‌ش

خۆشی ناویتی:

کچیکی ته‌مه‌ن پانزه سال له (دکتۆر یوسف قرضاوی) ده‌پرسیت:
که بنه‌ماله‌که‌ی ده‌یانه‌ویتی شوو به کوپه مامی بکات ئەم پازی نییه و
حه‌زی لێی نییه، چی بکات؟

له وه‌لامدا پێی ده‌لیت: مه‌سه‌له‌ی خۆشه‌ویستی و هه‌زلیکه‌ری له‌م
پۆژه‌دا زۆر بووه، به‌هۆی فیلم و زنجیره‌ی ته‌له‌فیزیۆنی و... هتد، کچان
په‌یوه‌ست بوون به‌م شتانه‌وه، من ترسم له‌وه هه‌یه ئەم کچانه به‌م
جۆره سۆز و پۆمانسییه‌ته به‌هه‌تین، به‌تایبه‌ت له‌م ته‌مه‌نه‌دا که
ته‌مه‌نی هه‌رزه‌کارییه، دلێکی خالی قسه‌ی هه‌نگویناویش کاتیك چووه
دلی خالییه‌وه لێی ده‌نیشیت. به‌داخه‌وه هه‌ندیک کوپی گه‌نج ته‌نها بو
فریودان ئەمە ده‌که‌ن، چیژ وه‌رده‌گرن له‌م کاره، له‌ دانیشتن و
قسه‌کردنه‌کانیادا خۆیا نی پێوه هه‌لده‌نین، که ده‌لیت پۆژیک له‌گه‌ل

فلانە كچه و پۆژىك له گەل ئەو كچ، چەند كچم له يەك كاتدا شەيداي
خۆم كردووه!!

ئامۆژگاريم بۆ كچانى مسوڵمان ئەوهيه بەم قسانە فريو نەخۆن،
گوئى له ئامۆژگارى دايك و باوك و خيزانه كەيان بگرن، هەرگيز به تەنها
به سۆزىكى كاتى نەچنە نۆ پرۆسەى هاوسەرگيرى، چونكه پيويستە
هەموو كاروبارەكان به پيوانەى عەقل بپيويست ئەمە له لايەك.

له لايەكى ترهوه به دايك و باوك و گەورە و خاوەن و بەخپۆكەرى
كچانىش دەلێم: با حەز و خواستى كچه كانيان پەچاوبكەن، نابيت باوك
هيج گوئى به ويستى كچه كەى نەدات، بەدلى خۆى بيداتە هەر كەسێك
بپهويست بى پەزنامەندى كچ و وەرگرتنى پاي ئەو، ئەمە ئەم ژيانەى
هەرچى بيت بۆ ئەم ناحەزه و وەك ناچارىيەك واىە بەزۆر پيى كراوه،
خۆ باوك ژيان له گەل ئەو هاوسەرەى كچه دا ناباتە سەر تا تەنها به دل و
خواستى خۆى بكات، ئەوه كچه كەيه كە دەبيت هەموو ساتەكان لەژێر
سەقفێكدا له گەلى بيت، بۆيه پەزنامەندى كچ مەرجه بۆ زەواج، مەرچ
نييه هەر خۆشەويستى بوو بيت، نا به لانى كەمەوه دەبيت پيى پازى و
ئاسوودە بيت.

بۆيه وەك له بابەتەكانى پيشتر باسمانكرد، تەماشاكردنى
خوازيينيكار و قسەكردن له گەلى پيويستە، تا ئەو كچه بزانيست دلى
دەيگريست يان نا!

شەريعتى ئىسلام دەيهويست ئەو ژيانە هاوبەشە لەسەر بنەماى
پەزنامەندى هەر دوولا بيت، دەبيت كچ ئازادى ئەوهى پيى بدریت

خواستی خوئی ده‌ریپریت، یان نه‌گه‌ر شه‌رمیشی کرد نه‌وا بی
 ده‌نگیه‌که‌ی پازی بوونیه‌تی: (البکر تستاذن واذنها صمتها والایم احق
 نفسها)، کچ پرسى پی ده‌کریت بۆ به شوودانی و پای وه‌رده‌گیریت.
 بیگوومان گه‌ر بی ده‌نگ بوو نه‌وا نیشانه‌ی پازی بوونیه‌تی
 (بیوه‌ژن)یش، واته: پیشت‌ر زه‌واجی کردووه ئیت‌ر به‌هوی مردن، یان
 جیابوونه‌وه‌وه بی هاوسه‌ره، نه‌وا مافی خوویه‌تی و ده‌توانیت خوئی شوو
 بکاته‌وه و به‌پاشکاوی بلیت که پازیم به‌وه‌و شووی پی ده‌که‌م.

پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) پازی نه‌بووه کچ به‌بی
 په‌زامه‌ندی خوئی و به‌زۆر بدریت به شوو، (وهك نه‌و فه‌رمووده‌یه‌ی که
 کچیک دیت‌ه خزمه‌تی سکاڵا له‌باوکی ده‌کات که به‌زۆر ده‌یداته شوو)،
 که‌واته مهرجی هاوسه‌رگرییه په‌زامه‌ندی کچ و باوکی، نه‌مه زانایان به
 مهرجی زه‌واجیان داناوه.

که‌واته وهك چۆن نابیت زۆری لیبکریت کچه‌که خوئی پازی بیت،
 به‌هه‌مان شیوه‌ش پیویسته باوك (ولی امر) پازی بیت، نه‌گینا به‌تاله
 به‌بی پرسى وه‌لی نه‌مر (و ایما امرأة نکحت بغیر اذن ولیها فنکاحها باطل.
 باطل، باطل).

هه‌روه‌ها په‌زامه‌ندی و پرس و پا وه‌رگرتنیش به دایک پیویسته،
 وهك له فه‌رمووده‌دا هاتووه: (أمرُوا النساء فی بناتهن) زواه أحمد و أبوداود.
 چونکه دایک به‌هه‌ز و ویستی کچه‌که‌ی ناگاداره، که‌واته کانتیک کچ
 پازی بوو، باوك پازی، دایک پازی و خیزانی هه‌ر دوولا پازی بوو، نه‌وجا
 دواى نه‌مه هیچ کات نه‌و ژیا‌نه خه‌فه‌تباری و خه‌م پووی تیناکات.

۲- په یوهندی نیوان دهستگیرانه کان:

له بهرین (شیخ سعید پهمه زان بوطی) یان پرسى له باره ی سنوره کانی په یوهندی نیوان دهستگیران (واته کوږ و کچ له سهرده می دهستگیرانیدا)، که ئایا چی پښپندراوه و چی قه دهغه و حه رامه؟ له وه لاما ده لى: سهره تا کاتیک خیزانیك ده چنه داواکاری (خوازیبىنى) بولای خیزانیکیتر و پرؤسه ی هاوسه رگری دهست پیده کات، په ننگه نه مه تهنه به خویندنی سوره تیکی فاتحه ته واویت و بوکه خان دیاری بگریت.

نه م جوړه خوازیبىنى و مه راسیمه هیچ به لگه یه کی شهرعى هه لئاگرى و به شهرعى نابنه مه حره می یه ک، تهنه به مه جلیسیك و داواکارییه ک، نه وه نابیته ماره یی نیوان دوو هاوسه ر. جگه له مه ش خویندنی سوره تی (فاتحه) که بووه ته نه ریت لای خه لکی، بیدعه یه و هیچ به لگه یه کی شهرعى له سهر نییه، نه مه نابیته هو ی نه وه ی راسته وخو حه رامیک هه لال بکات و جیگای ماره یی بگریت، بلین ئیتر به خویندنی نه م سوره ته نه م دووانه هه لال بوون له یه ک و وه ک دوو هه لال و هاوسه ر په فتار بکه ن.

بو په یوهندی نیوان دوو دهستگیران به م شیوه یه، په یوهندی نیوان دوو کوږ و کچی ئاساییه و هیچ په یوهندییه کی شهرعى و هاوسه ریتى نایانبه ستیت پیکه وه، بو یه نابى وه ک هاوسه ر یه ک ببینن و تیکه ل به یه ک بن و چیژ له یه ک وه رگرن، به لکوو نابیت به تهنه اش دانیشن و

(خه لوه) دروست بکه، چونکه هیشتا مارهی شهرعی نهکرون که
مهرجی خوی ههیه. نه مه له پووی حوکی شهرعییه وه.

نه مجا له پووی جیکه وته و ئاکامه کومه لایه تییه کان و یاساییه کان،
که بیگومان له گهل حوکه شهرعییه که دا ته بان، چونکه نه گهر نه م
ئاسه واره زیانباره کومه لایه تی و یاساییانه ی نه بوایه شهرعیش به و
جوره قه دهغهی نه ده کرد و ئاگاداری نه ده کردینه وه لی، نه م
پیکه و تنه ی نیوان خیزانه کان که داواکارییه له لایه ن مالی کوره وه و
پازی بوونی مالی کچه که یه، ته نها پایه یه کی سهره تای نه و پرۆسه یه و
وه رگرتنی راوبوچوونه و پیکه و تنه له سهری و هیچتر.

نه گهر ته نها نه م پیکه و تنه زاره کییه بی، که واته پرۆسه که ترسی
نه وه ی ههیه پووبه پووی لیکه لوه شان و نه مان بیته وه، چونکه هیچ
به یوه ندییه ک نییه له نیواندا، به هر هۆکاریک بیت، له لایه ن یه کی له
خیزانه کانه وه بی، یان یه کی له کور و کچه که وه بی.

که واته کوره که هر شتی بکات له کچه که له م کاتی
دهستگیرانییه دا، کچه ش خوی بدات به دهسته وه و سهره پۆیه کی
مه ترسیداره دهره نجامه که ی سه لامه ت نابیت، زیانه که ش بو کییه؟
بیگومان زیان بو کچه که یه و له سهر به رژه وه ندی و ناو و ناوبانگی
ده که ویت.

ئایا چی پووده دات کاتی کوره خوشی خوی به دهسته ئیناو (نه گهر
ته نها راواردنیکیش بی)، ماوه یه ک به م جوره بردیسه سهر و دواتر شتی
هاته پیشه وه، که وا ده خوازیت نه م پرۆسه و خوازیینییه

هه‌لوه‌شیتته‌وه؟ کوپه‌هه‌چی له‌ده‌ست ناچیت، به‌لام کچه‌که له‌م گه‌شته
خه‌یالییه‌ی ده‌گه‌ریتته‌وه هه‌چی ده‌ستنه‌که‌وتوو، نه‌وه نه‌بی ناویانگ
باشه‌که‌ی له‌ده‌ستداوه، زۆر گومان ده‌خریتته‌هه‌ری ده‌رگای هه‌مو
گومانه‌ خراپه‌کانی به‌سه‌ردا ده‌کریتته‌وه، نه‌و بۆچوونانه‌ی که‌سته‌مکان
بۆی، سه‌ره‌پای نه‌وه‌ی له‌وانه‌یه له‌م گه‌شته‌ خه‌یالییه‌و پر له‌وه‌مه‌دا
به‌نرخترین شتی له‌ده‌ست دابیت، له‌یه‌ک ساتدا که‌نه‌نه‌م و نه‌کوپه
نه‌یان‌توانیوه‌ خۆیان بگرن له‌به‌رده‌میدا، نه‌وه‌ش پوونه‌که‌کچه‌که له‌م
حاله‌ته‌دا هه‌چ کاغه‌زیک‌ی یاسایی به‌ده‌سته‌وه نییه‌ تا سکالا بکات و
داوای ماف و قه‌ره‌بوو بکاته‌وه که‌ ناویانگی تیدا له‌که‌دار بووه، نه
ماره‌یی هه‌یه‌ تا وه‌ری بگریت، نه‌هه‌چ به‌لگه‌یه‌ک تا داوای پی بکات و
به‌رۆکی کوپه‌که‌ی پی بگری، چونکه‌ نه‌م کاره له‌ده‌ره‌وه‌ی ماره‌یی
شه‌ری کراوه.

خۆ نه‌گه‌ر هاتوو نه‌م دوو ده‌ستگیرانه‌هه‌ستیان کرد دوورکه‌وتنه‌وه
له‌یه‌کدی کاریک‌ی قورسه، نه‌وا ئاسانه‌ نه‌م دووانه له‌بری نه‌و پرۆسه
(عورفیه) که‌هه‌چ به‌لگه‌یه‌کی یاسایی و شه‌ری نییه، ماره‌یه‌کی
شه‌ری بکرین به‌پیتی بنه‌مای شه‌ری و نیت‌هه‌رچیش پووبدات کیشه
نییه‌ با له‌دادگاش تۆمار نه‌کرا بن.

له‌م حاله‌ته‌دا په‌یوه‌ندی هاوسه‌ریتی له‌نیوانیاندا ده‌به‌ستریت و
هه‌موو تیکه‌لی و چیژ وه‌رگرتنیک بۆیان حه‌لاله، نه‌گه‌ر نه‌م ماره‌یه
پووبه‌پووی هه‌لوه‌شاندنه‌وه بیتته‌وه، له‌پووی ماف و شه‌رییه‌وه
زه‌ره‌رمه‌ند نابن، چونکه‌ به‌ئیمزای دوو شاهیده له‌هه‌ردوولا، مافی
هه‌ردوولای تیدا دیاری کراوه.

۴. ئايا ھېچ شتىكى باش لە ھاوسەردەكەتدا نىيە؟!

ھەرگىز مەلۇم ھېچى باشى تىدا نىيە، مەۋزۇ نىيە شتى باشى تىدا
نەبىت! بۇچى ئەۋشە باشانە نابىنن؟

بۇچى بۇ ئەۋسيفاتە باشانەى ناگەرپىت كە تۇپتى نازانىت؟ ھەول
بدە خراپەكانى لە ياد بىكەيت، ئەم ھەنگاۋانە رەچارىكە:

۱. ھەموو باشەكانى، ئەۋەى بەلاتەۋە گونجاۋە تۆمارىكە (ئەمە
قۇناغى (قبول) ۵.

۲. بىگەرپى بەدۋاى شتىكى باشدا كە ھەيەتى لەم لىستەدا
نەتنووسىۋە (ئەمە قۇناغى پازى بوۋنە).

۳. ۋەسەف و مەدەى بىكە لەۋشە باشەى ھەيەتى (ئەمە قۇناغى
پىزلىنەنە).

كاتىك كە دەخوئىنىتەۋە كە خاتوو فاطمە (خوالى پازى بىت) خۇى
گەنم دەھارپىت و ئاگر خۇش دەكات و ئاۋ دىنىت، ۋامەزانە ئەمە بۇ
خىزمەتى مىردە، مىنە لەخىزمەت نىرىنەدا! نا بەلكو ئەمە دايكىكى
ئىماندارە مالدارىيەك دەكات كە دلىيى و خۇشەۋىستى تىدايە، خۇى و
ئەۋەى ھەيەتى پىشكەشى ھاوسەر و مەنەلكانى دەكات.

لە ئىسلامدا ئەۋە نىيە پىۋاى مال فەرمان دەركات و ژنىش زەلىلانە
جىبەجىى بىكات، بەلكو دوو ھاۋبەش ھەموو خۇشى و ناخۇشىيەكانىيان
لەنىۋ خۇياندا بەش كىردوۋە بۇ سەركەۋتنى دوو شت بەيەكسانى:
ژيانىكى دىنى كە ئاسايشيان بۇ فەرەھەم بەيىنىت، ژيانى تايىبەتى
خۇيان.

قسهی (نه سمای کچی نه بویه کر، (هاوسه ری زویه یری کوری عوام) ت
له بیر بیت که ده لیت: (من خزمه تی زویه یرم ده کرد به هموو کاریک،
نه سپ و مهر و مالاته که یم ناو و عه له ف ده دا، تاوم ده هینا، کشتوکالم
ده کرد له و زهویه یدا که ۱/۳ ی فرسه خ بوو.. به سهر نه وهی تیکرای
زانایان پایان وایه ئافره ت له سهری نییه نه و کارانه بکات، به لام نه
لیزه دا ده چیت به به تی به رزه وهندی هاویه شی نیوان ژن و پیای
نیماندار و خواناس، مه سه له که لیزه دا مه حکومه به سۆز و گیانه ختی،
نه ک ههستی شوینکه وتهیی .

ه- ریځای چاکه کردن له گهل دایک و باوکی بو ئاسان بکه:

ئاسانکاری بو هاوسه ره که ت بکه بو چاکه کردن له گهل دایک و باوکی
به تایبه ت دایکی و به جیهینانی سیله ی په حم، چونکه کاتیک خوی
گه وره له میرده که ت رازی ده بیت که دایک و باوکی لی رازی بن، نایا
رازی ده بیت میرده که ت به هیلاک بجیت و تۆیش بهر خه شم و رقی خوا
بکه ویت به دورخستنه وهی له دایک و باوکی، هانی نه دهیت بو
به جیهینانی نه و واجبه: چاکه کردن له گهل یان و سهر دانی کردنیان.

خاتوو عایشه (وا لی رازی بیت) ده لیت: پرسیارم کرد له
پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم): چ که سیك گه وره ترین حقی
هیه به سهر ئافره ته وه؟ فه رموی: (می رده که ی)، هاوسه ره که ی، وتم:
نه ی چ که سیك گه وره ترین مافی هیه به سهر پیاو وه؟ خوشه ویست
(صلی الله علیه وسلم) فه رموی: (دایکی)، رواه الحاكم.

جا خۆت ئامادەبکە چ سزايەك كۆدەكەيتەوہ بۆ خۆت، ئەگەر نەو
 واجبە بەجێنەهێنیت، با ترست لە مێردەكەت ترس بێت لە خوا، لە
 پەنھانی و ئاشکرا دا ئەرکەكانت بەرامبەری بەجێبەجێنە، خۆی ئامادەبیت
 یان نا، وەك ئەوہی خوا بێ گەرە فەرمانی پێ کردوویت.

٦- ئافرەتی زیرەك و لیھاتوو:

ئافرەتی ژیر ئەوہیە ھەست بە پێداویستی و خواستی ھاوسەرەكە
 بكات، ئەوہ بێت كە ئەو دەیەوێت و حەزی پێ دەكات، ئەمە بە نەو
 ھاوسەردارێتیە باشە كە پێغەمبەری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم)
 ھانمان دەدات لەسەری، وەك دەفەر مویت:

(بلىٰ بہو ژنانہی تریش كە لەدوای تۆن: كە باش رەفتار كردن و
 بەجێھێنانی داواکارییەكانی مێردەكانتان و كردنی ئەو كارانە نەو بێ
 خوشە، ئەوہ پاداشتەكە یەكسانە بەو جیھاد و ئەرکە ئاینییانە پیاوان
 ئەنجامی دەدەن). البیھقی.

بزانیە مێردەكەت حەزی بەچییە ئەوہ بكە، زۆربە پیاوان ئافرەتیان
 لەبەر ئەوہ ناوێت كە مێنە، بەلام لەوانە بە حەزبكات ژنانە بیت،
 خاوەن كەسیتی ئافرەتانە بیت، لەبەر ئەوہ خۆت پۆشنبیر بكە،
 زانیاری وەرگرە لە چۆنیەتی رەفتار كردن و بەدەستھێنانی
 خواستەكانی لەسەر حەلال، بزانیە كە ئیوہ یەك گیانن، وەك خوا
 كە وەرە دەفەر مویت: ﴿مَنْ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لِّهِنَّ﴾ البقرە: ١٨٧.
 پێویستە نھینی و عەیب و عاری بەكتر داپۆشن، بێرت نەچیت ھەركات

ئەم ئەرکانەت بەجى ھىنا و بەپىي شەرىع جولايتهوه، توش مافت
لەسەر ئەو ھەيە پىويستە بۆت جى بەجى بکات، تا ھەردوولا بەپىي
پەزامەندى خوا بجولئىنەوہ بەرامبەر يەك.

۷- چۆن مېردەكەت (ھاوسەردكەت) بەختەوہر ددكەيت؟!

تۆ بەرپرسى لە بەختەوہر كەردنى ھاوسەر و منالەكانت، بىرت بىت بە
پازى بوونى ئەو بەھەشت بەدەست دىنيت، پىغەمبەرى خوا(صلى الله
عليه وسلم) دەفەرموئىت: (ھەر ئافردەتيك بمرىت و مېرددكەى لىي پازى
بىت دەجىتە بەھەشتەوہ). رواه ابن ماجه، الترمزي. كەواتە بەو پازى
كەردنەى ئەو بەھەشتى دونيا و دواپۆژ بەدەست دەھىنيت.

• ھەرگىز زىاد لەتواناى ئەرک مەخە سەرشانى. خواى گەرە
دەفەرموئىت: ﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾ البقره: ۲۸۶. خواى
گەرەش بەپىي توانا تەكليف و ئەرکەكان دەدات بەسەرماندا.

• ھەموو خواست و داواكارىيەكانت كەلەكە مەكە بەجاريك پىي
بلىيت، تا گوشارنەكەويته سەرى لەدەستت رابكات.

• ئەو ئەرکە مەخە سەرى كە لە يەك كاتدا ھەرچى باشە و
سيفاتى چاك و ئاكارى جوانە تيايداييت و ئەوہى تۆ ھەزرت لىيە
بيكات، بىگومان دەگمەنە ھەموو سيفەتە جوانەكان لە يەك كەسدا
كۆبينەوہ.

• پارىزگارى جوانى و شوخ و شەنگىت بىكە، ھەرۈھما تەندروستىت و ئەندام پىكى، قىسە خوشى، بە دەنگى بەرز و پەق قىسە مەكە، ھەرگىز وشەى بازارى و ئاست نزم نەيەت بە دەمتدا.

• پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) لە ۋەسفى ئافرەتى چاكدا دەفەر مويت: (كاتىك مىردەكەى تەماشاي دىكات دلخوش دەبىت).

• پارىزگارى پابەندىت بە دىنەۋە بىكە لە ناخ و پۈللەتدا، بەرگى شەرىى بپۈشە، لەلات ئاسايى نەبىت جەستەت بىبىنن، گەر خزمەتكار يان شوڧىر يان ھەر نامەحرەمىكى تر بىت، با لەمالەكەشدا بن، ئەگەر چاۋ پىاخشاندىكىش بىت، ھاۋسەرەكەت غىرەت لى دىكات و سوورە لەسەر ئەۋەى ھىچ كەسىك جگە لەۋانەى مەحرەمن پىستت نەبىنن بەبى حىجاب.

• خۆت جوان بىكە و خۆت برازىنەرەۋە پىش ئەۋەى ئىۋاران مىردەكەت بگەرپتەۋە مالەۋە، با بە باشتىن و جوانترىن شىۋە بىبىنىت، جلىكى پاك و جوان لەبەربىكە، بۆنى خوش لەخۆت بدە، بەتايىبەت ئەۋ بۆنانەى ئەۋ بەلایەۋە خوشە.

• خۆت سەرقالى كارى ناۋمال مەكە لای مىردەكەتدا، بەشىۋەيەك ھەرچى كارى ناۋمال و چىشت لىنان و پاككردنەۋە ھەيە بىخەيتە ئەۋ كاتەى ئەۋ دىتەۋە بۆ مالەۋە ماندوۋ ھىلاكە.

• ئاخ و داخ ھەلمەكىشە بۆ ئەۋ سۆزە زۆر و ھەستە ھەلقولائە و خەۋنەى پىش ھاۋسەرگىرى تىيدا زىاۋىت، بىگومان پاش ھاۋسەرگىرى ھىۋر دەبىتەۋە و دەبىت بە سۆزىك لەسەرخۆ و ھاۋسەنگ.

• ئەگەر پياو خاوەنى قسەى يەكەمە لە پەيوەندى ژن و
مێردايەتيدا، ئەوا تۆ بەرپرسی لە سەرکەوتن و گونجان و پێككەوتن لە
هاوسەرگيرىيە، هەر چەندە زانست و پۆشنبىريت بگاتە لوتكە،
پلەوپايەت هەبێت، لێبوردەبە لەگەڵ هاوسەرەكەت و پەناى بۆ بەرەر
پشتى پى بىستە، بەرھەلستى مەكە و دژى پابۆچوونەكانى
مەوەستە.

• وشەى شىرىن و بەسوود بەكاربھێنە، خەندەى پەوونەقدار،
گالته و گەپى دلخۆشكەر، پەوى خۆش و بەچێژ، دووربەكەوە لە دلتهنگى
و غەم و ناوچا و گرژى و خەمۆكى، زۆر بلى و بۆلە بۆل.

• كارزانى و لىزانى و ورياييت دەرخە بۆ پياوھەكەت بەسەر ژنانى
تردا، وابەستەى مێردەكەت زياتر دەبێت بۆت، شانازى بەر
كەسايەتییەتەو دەكات، ھونەر بەكاربھێنە لە ھەر كارێك كە دەيكەيت.
• كات زايە مەكە بە قسە و زۆر بلى و ھەرزە گوێى لە تەلەفۇندا
لەگەڵ ھاوڕێكانت، يان خۆسەرقالكردن بە گوڤارى بى سوود و ھەوالى
ھونەرمەند و ئەكتەر و.. يان بە مۆبايل و ئىنتەرنېت.

• بۆ خویندەو كتيب و گوڤارىك بەكاربھێنە سوودى ھەبێت بۆ
عەقل و دلت، پۆشنبىرى و زانىارىت پى زياد بىت و يارمەتيت بدات بۆ
چارەسەرکردنى كيشەكانت لەنيو مال و منالەكەت، ھەروەھا بۆ
تەماشای بەرنامەكانى تىفى ھەمان مەبەست و ئامانجت ھەبێت.

• كاتى گونجاو ھەلبرێرە بۆ باسى كيشەى خىزانەكەت و وتوویژ
لەسەرى.

• په له مه که له گله یی کردن، هر میړده که تاته ماله وه ده ست بکه یت به سکالا و بوله بول له سر هندیك شتی لاهه کی.

• داوا له هاوسه ره که ت مه که پولی پولیس بگيریت له نیوان تو و مناله کانت، له تاوانبار بدات و ته مبیی بکات و سزای بدات!

• له پیښ چاوی مناله کانت په خنه له میړده که ت مه گره، هر گیز وشه و دهسته واژه یه ک به کارمه هیڅه به رامبه ر میړده که ت لای مناله کانتدا، تاوه کوو دواتر نه وانیښ نه یلینه وه و بیړیزی پی بکه ن.

• کیښه ی ماله که ت مه گه یه نه به خیزانه که ت، تا پو و دوژمنایه تی که سوکارت له میړده که ت دروست نه بیټ، به لکوو کیښه کانت له گهل هاوسه ره که ت چاره سر بکه و مه یه دهره وه ی ماله که ت.

• هر گیز خوت به گوره مه زانه و لوتبه رز مه به به رامبه ری، با له ویش دهوله مه ندر و نه سل و نه سه بدارترو ئاستی زانست و پوښنیریت به رزتر بیټ.

• له کاری ژن و میړدایه تیدا ریگری مه که، پیغه مبه ری خوا(صلی الله علیه وسلم) دهغه رمویټ: (إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَةً إِلَى فِرَاشِهِ، فَلَمْ تَأْتَهُ، فَبَاتَ غَضْبَانَ عَلَيْهَا، لَعَنَتَهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تَصْبَحَ). رواه البخاري و مسلم.

• له بیرت بیټ یه که م مافی میړد له سر ژنه که ی گوپرایه لیبه تی، پیغه مبه ری خوا(صلی الله علیه وسلم) دهغه رمویټ: (لَوْ كُنْتُ امْرَأً أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ، لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا). الترمذي.

• فەزلى مېردەكەت لەبىر مەكە، پېغەمبەرى خوا(صلى الله عليه وسلم) لە يادکردنى فەزلى ھاوسەرى بە ھۆكاريك داناوہ بۆ چوونە دۆزەخ و بە کوفرانى نىعمەت و سېلەيى ناوى دەنیت.

• مالى مېردەكەت بپاریزه، بەبى پرسى و ئاگادارى خوى مالهكەى مەبەخشە، يان پرسى پى بکە، يان دلنیا به کە پازىيە.

• ھەراسان و ھەپز مەبە لەکارى مېردەكەت، ئەوہ شتىكى خرابە ھەندىك لە ئافرەتان دەیکەن، گلەيى و گازندەکردن و تاوانبارکردنى مېردەكەت کە کەم تەرخەمە و گەياندىنى بە مالى باوک و کەسوکارى.

• بزانه مالىك پر بىت لە ئاشتى و خۆشەويستى، پىزى نىوان يەكتر لەگەل پارچە ناننىكى رەق و ئاويكدا باشترە لە مالىك پر لە گوشت و نان و چىشتى خۆش و سفرەى پازاوہ، بەلام شەر و ئازاوہ و ناکۆكى تىدا بىت وەك دوو دوژمن لە مالىكدا!!

وهرزی سیانزه‌یه‌م کارکردنی ئافرده‌ت

ئافرده‌ت وه‌ك پیاو مرۆفه، ئەم له‌ ئه‌و و نه‌ویش له‌ ئەم، وه‌ك خوای
گه‌وره‌ ده‌فه‌رمویت: ﴿بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ﴾ آل عمران: ۱۹۵.

ئیمانداران له‌ پیاوان و ئافرده‌تان هه‌ندیکیان خوشه‌ویست و پشتگیر
و هاوکاری یه‌کترن.

مرۆڤ بوونه‌وه‌ریکی زیندووه، سروشتی وایه‌ ده‌بی‌ت بیربکاته‌وه‌ و کار
بکات، نه‌گینا مرۆڤ نییه‌، خوای په‌روه‌ردگار مرۆڤی دروستکردووه‌ کار
بکات و که‌سیکی جول‌او بی‌ت، تا‌کوو تا‌قی بینه‌وه‌ کامیان کاری باش و
چاک‌تر ده‌که‌ن.

ئافره‌تیش وه‌ك پیاو به‌رپرسیاره‌ له‌ کاردا و پاداشت وهرده‌گری‌ت له‌
به‌رامبه‌ردا، وه‌ك ده‌فه‌رمویت: ﴿فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أَضِيعُ عَمَلٌ
عَمَلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْتَى﴾ آل عمران: ۱۹۵. هه‌یج کار و کرده‌وه‌یه‌کتان
زایه‌ ناکه‌م و پاداشتی وهرده‌گرن هه‌ی ژن و پیاوتان(نێرو می). بێگومان
له‌ دوا‌پۆژدا پاداشتی کاره‌ باشه‌که‌ی وهرده‌گری‌ت، وه‌ له‌ دونیاشدا
به‌خشش ده‌دری‌ت: ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْتَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً﴾ النحل: ۹۷. واته‌: (ئه‌وه‌ی کار و کرده‌وه‌ی

چاك بكات، پياو بيٽ يان ئافرهت پييازي ئيمان بهرنه دات (له هر بارودوخيكدا)، به راستى به ژيانىكى كامهران و ئاسووده له دونيادا دهژى و له قيامه تيشدا پاداشت دهكريٽ به جوانترين پاداشت)،

وهك هه مېشه دهوترٽ ئافرهت نيوهى كۆمه لگاي مروڤايه تيبه، هه رگيز وامه زانه ئيسلام ئه م نيوه گرنگهى كۆمه لگا له كار دهخات و په راويژى بخات، يان بى جووله و بى كارى بكات، له ژيان وه رگريٽ و له به رامبه ردا هيچى پى نه به خشيٽ، خوشى و باشييه كانى سوود ليوه رگريٽ و به كار يان به ينيٽ، هيچ به ره مېكيشى نه بيٽ.

كارى ئافرهت گه وره ترين و سه ره كيترين كاره كه كه س ناتوانيٽ پكابه رى بيٽ، ئه ويش په روه ردهى نه وه كانه، كه خواى گه وره هه ر له سه ره تاوه له پرووى جهسته يى و ده روونييه وه ئاماده و سازى دهكات بو ئه و ئه ركه گرنگه، بويه پيوسته هيچ پيشه يه كيتر به هه ر نرخيك بيٽ سه رقالي نه كه ن له و په يامه گرنگ و گه وره ي هه يه تى، هيچ كه سيك ناتوانيٽ بجيٽه ئه و شوين و پيگه ي ئافرهت و جيگاي بگريته وه له و كاره گه وره يه دا، كه ئاينده ي ئه و ئوممه ته ي له سه ر وه ستاوه، به وه گه وره ترين و گرنگ ترين سامانى ميلله تى لى پيكدٽ، كه سامانى (مروڤايه تى) يه.

په حمه تى خوا له شاعير (حافظ ابراهيم) كه ده لٽ له وه سفى ئه م بوونه وه ره دا:

(الأم مدرّسةٌ إذا أعدتها
أعدت شعباً طيباً الأعراق)

ههروه‌ها جگه له‌مه‌ش ئه‌ركى چاودێرى خێزان و به‌خته‌وه‌رى
هاوسه‌ره‌كه‌ى و پێكه‌يێنانى خێزانێكى به‌ختیار له‌سه‌ر بنه‌ماى
خۆشه‌وىستى و سۆز و ميه‌ره‌بانى، له‌ فهرمووده‌دا هاتووه‌ ئافره‌تێك به‌م
شیوه‌بیّت و هاوسه‌ریكى باش بیّت به‌ ته‌واوى مانا، ئه‌وا پله‌ و پاداشتی
جیه‌ادکردنى هه‌یه‌ له‌ پێناوى خوادا.

دکتور یوسف قه‌رزای ده‌لیت:

((ئهمه‌ به‌ مانای ئه‌وه‌ نایه‌ت کارى ئافره‌ت له‌ ده‌ره‌وه‌ى مال پێ
پێنه‌دراو و قه‌ده‌غه‌ بیّت، بۆ هه‌یج كه‌س نییه‌ به‌بێ ده‌قیكى شه‌رى
پوون و ئاشكرا و به‌لگه‌وه‌ شتێك حه‌رام بكات)).

له‌سه‌ر ئهم بنه‌مايه‌ ده‌لێن كارکردنى ئافره‌ت جائیزه‌، هه‌ندى جار
بابى (استحباب) و، هه‌ندى جار (بابى وجوب)، به‌پێى پێداویستیه‌كان:
وه‌ك ئه‌وه‌ى بێوه‌ژنێكه‌ و هه‌یج داهااتیكى نییه‌، كه‌سیش نییه‌ خه‌رجى
بدات، ده‌توانیّت هه‌ندێك كار و كاسبى بكات تا له‌ زه‌لیلى و ده‌ست
پانکردنه‌وه‌ و منه‌تى خه‌لكى به‌دوور بیّت.

یان خێزانه‌كه‌ى پێویستى پێیه‌تى كاریكات، وه‌ك یارمه‌تى
هاوسه‌ره‌كه‌ى یان برا و خوشكى بچووكى هه‌یه‌، یان باوكى به‌ته‌مه‌ن و
په‌ككه‌وته‌یه‌، وه‌ك له‌ به‌سه‌ره‌هاتى كچه‌كانى شوعه‌یب (سه‌لامى خوای
له‌سه‌ر بیّت) دا هاتووه‌ (پێشتر باسمان كرد)، هه‌روه‌ها چیرۆكى ژيانى
خاتو ئه‌سمای خێزانى (زوبیر بن عوام)، (كه‌ پێشتر باسمان كرد).

یان كۆمه‌لگه‌ پێویستى پێیه‌تى كاریكات، وه‌ك پزیشكى و برین
پێچى بۆ ئافره‌تان، مامۆستایه‌تى و فێرکردنى كچان، یان هه‌ركاریكى

له و بابەتانه كه تاييهتن به ئافرهتانهوه، بهلام دهبيت نيشه
سهروكاري لهگهڵ ئافرهتанда بيّت تا پياوان، نهگهريش له حالهتيكدا
قبولّي نهوهي كرد، بۆ نمونه پزيشكه و چارهسەري پياو بكات، نهوا
پيويسته له بابي پيويستدا بيّت و بهپي زروف و بارودۆخه كه بي، نهك
وهك بنه مایه كي جيگيربيّت.

بهچەند مهرجيك ري ددريّت به ئافردت كاربكات و به جائيز
دادهنريّت:

۱. دهبيّت خودي كاره كه شهرعي بيّت، واته له پوي شهرعهوه ري
پيدراو بيّت و ناشهري تيّدا نهبيّت، واته نابيّت لهخويدا حهرام بيّت،
يان رابيكيشيّت بۆ حهرام، وهك سكرتيّري و خزمهتكري پياويكي
گهنج كه تهنايه و خهلوه دروست دهبيّت له نيوانياندا، يان سهماكاريك
بيّت، يان له بار و مهبخانهكاندا كار بكات ئارهق و مهی و مهزّه
پيشكهش بكات، يان دروستي بكات، يان كرين و فروشتني پيوه بكات،
ياخود كارهكهي وابيّت سهفەري دور و مانهوه له ولاتاندا بهبي
مهحرم، يان هەر كاريكتر كه ئيسلام حهرامي كردوه له سهر ئافرهت،
يان له سه رژن و پياو به هەر دووكيانهوه.

۲. پيويسته پابهنديّت به حهيا و پهوشت جوانييهوه له جل و
بهرك و، پويستن و قسه كردندا (كه شيوازهكاني به ئايهت له بابەكاني
تردا باسمان كردوه)، (ههروهها تهواوي مهرجه شرعیهكاني
باسكراوه)،

۳. نابیت کارکردنی ئافرەت لەسەر حسابی ئەرکەکانی تری بیت و پشتگوێیان بخات، وەك ئەرکی ژن بۆ میرد و منداڵەکانی، کە ئەرکی بەکەم و بنەرەتییه.

بنهما شهرعییه کان بۆ کارکردنی ئافرەت

دکتۆر حمد لوتفی سەباغ دەلیت:

ئافرەت مافی کاروکاسپی هەیە، بەلگەش ئەم ئایەتە پیرۆزەیه:

﴿لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ﴾ النساء: ۳۲.

واتە: (پیاوان پاداشت و بەشیان بەپێی هەول و کۆششی خۆیانە، ئافرەتانیش لە بەرامبەر کاروکۆششی خۆی بەش و مافی خۆی هەیە).

❖ بەلام کارکردنەکەی پێویستە لە چوارچێوەی مەرجە شهرعییه کانداییت، نابیت تیکەلی لەگەڵ پیاو تێداییت، تیکەلییهکی بێ پەردە و شەرم، (خەلۆه)ی تیا دا نەبی، واتە دوو بە دوو تەنها لەگەڵ پیاویکدا کۆنەبیتهوه، وەك ئەوەی هەیە سکریتی بەرپۆبەرێکە بە تەنیا لە شوێنییکدان، یا لە دوکانییکدا و... هتد.

❖ ئەم کارە بەرەو فیتنە و خراپەی نەبات، کارەکەی پەیوەست نەبی بەوەی تەنها تاییەت بێ بەپاییکردنی کاری پیاوێکان، هەمیشە لە قسە و پەیوەندی بێ لەگەڵیاندا، تا ئاوینەیان بێ لەبەر بەرژەوهندی کارەکەی.

❖ دەبىت لەو كارەدا حورمەت و پۆشتەيبەكەى پارىزراوبىت. ئەن
ئەوەى لەبەر كارەكەى حىجابەكەى شل كات و واز لە بەرگى شەرى
بەينىت بۆ ئەوەى خوازراو بىت.

زۆر بواری باش و شياو ھەيە بۆ ئافرەت كاری تىدا بكات، وەك:
پزىشكى ئافرەت و كاری پەرەوەرە و فێركردن. جا چەندە جوانە
ئافرەتى پىسپۆرى ھەموو نەخۆشيبەكانمان ھەبى و ئافرەت بچىتە لايان
و ناچار نەبن بچنە لاى پزىشكە پياوھەكان.

ئەم جۆرە كارانە سودى گشتى ھەيە، نەك تەنيا تايبەت و بژىويەك
بۆخۆى، بەلكو بە ھەموو كۆمەلگە سودى دەبىت. كەواتە ئەم
ھۆكارانە لە دەرەو و بە پەپرەوى كردنى تەواوى مەرجه شەرىيبەكان
دروستە و شەرى پىگى ناكات.

تەنھا پىويستە ئەو بزانين كە كارکردن پىگى تىدا نىيە ئەگەر
ھاتو بۆ پىويستى بوو، لەگەلدا سنورى شەرى تىدا پايزراوبىت،
كارکردنى ئافرەت لەدەرەو و مال ئەركىكى قورس دەخاتە سەر
شانى، چونكە ئەم دايكە و سروشى دايكايەتى، يان ھاوسەردارىتى
و ھەيە لەمال بىت ئاسوودەترە، چونكە ئەو ئەرك و بەرپرسىيارىتيەى
ھەيەتى، پىويستى بەخۆ يەكلایكردنەو ھەيە، ھەر لە منال بوون و
بەخۆكردنى و مالدارىتى، كە كاتىك لەگەل ئەمانەدا كە سروشى
خۆيەتى و ناتوانىت دەست لەو فیتەرەتى ھەلبگرىت، گەر لەدەرەو و ش
كارىكات، يان ئىجبار بكرىت بە كارکردن، ئەوا قورسايىيەكى زۆر
دەكەوتە سەر شانى و ناتوانىت بەرگەى بگرىت.

له راپورتى رېكخراوى (تەندروستى جىھانى پوژھەلاتى دەرياي ناوہ راستدا) ھاتووہ ((لە ھەموو حالەتیکدا شایستە نییە ئافرەت ئەو کارانە بکات کە لەگەڵ سروشتى و پیکھاتەى جەستەى ناگونجیت، دەبیت ئەو کارانە بکات کە گونجاوہ لەگەڵ مێننەکەیدا، وەك: پزىشکى ئافرەت و برىنپىچى و فێرکردن و چاودێرى کۆمەلایەتى و نووسین و چاپ و بڵاوکردنەوہ.. و ھەر کارىکىتر شایستەى بیت و گونجاو بیت، بۆى بەلام وەك ئەوہى کارىکات وەك پیاو، پۆلىس و مېکانىک و پاککەرەوہ، شۆفېرى بارھەلگر و لەو بابەتانە، ئەوہ نەشایستەىەتى، نە جائىزیشە)).

کارى ئافرەت بە راو بۆچوونى نووسەرێکى ئىنگلىزى:

نووسەرى ئىنگلىزى (خاتوو رادى کۆک) لە گۆڤارى (ئىکۆ) دا دەلیت: ((تیکەلایى پیاو بۆ خۆى دایناوہ، بۆیە ئافرەت ئارەزووى بە شتىکە و شوین شتىک کەوتووہ کە پىچەوانەى سروشت و فیترەتییەتى، ھەر لەبەر زۆرى ئەم تیکەلایىیە بى مەرجهیە منالى زینا زۆر دەبن، کە بەلایەكى گەورەى بەسەر شانى ئافرەتەوہ. دواتر دەلیت: ((ئىستا کاتى ئەوہىە بزانی بەچى کەم دەبیتەوہ-ئەگەر نەلین نەبھیلین- ئەمە بەلایەکە ھاتووہ بەسەر شارستانىتى پوژناوادا، ئىستا پىووستە رېگایەك بدۆزینەوہ رېگە بگرین لە کوشتن و لەناوبردنى ئەو ھەزارەھا منالەى ھىچ تاوانىکیان نییە، (بەھۆى زیناوە دەبن و لەناویان دەبن)، تاوان تاوانى ئەو پیاوانەى ئافرەتیان نقوم کردووہ بە دل نەرمیان،

نهی باوکان و دایکان چەند درهەم و دیناریک نەتەنخە لە تەننیت ی
کچە کانتان لە پێی کارەووە بە دەستی بەینن و بەو پێگا نەشەرعیانی
باسمان کرد، (کە کاسبی و کارکردنی پێگە پێ نە دراوە).
فێریان بکەن چۆن دووربکەوێنەووە لە پیاوی نامەحرەم، ئاگاداریان
بکەن لەو فیل و تەلەکانە ی لە بۆسەدان بۆیان، باسی ئەو ئامارەمان
کرد ئەو بەلایانە ی لە زیناوە بەرەم دین، لە تیکەلایەووە یە هەتا
تیکەلایەووە یە بیست زیاتر و زۆتر دەبن، نابینی زۆری ئەو ژنانە ی تووشی
زینا و زۆل خستەووە دەبن ئەوانەن کە لە کارخانەکان کار دەکەن و
خزمەتکارەکانن کە پووبەپووی مەترسی دەبنەووە، ئەگەر دەرمان و ئەو
پزیشکانە نەبوونایە بۆیان لەبار دەبن، چەندان بەرامبەری ئەو
ئامارانەمان دەبینی، ئەم حالەتە پێسوایی بەسەردا هیناوی، ئەودەش
مەبەست لێی کەوتنی نیو شارستانییهکانە ((.

۲. ئادابى ئىسلامى بىپارىزە:

بەدلىنىپتەن ئافرىقا ھەيە بە جلوبەرگى شەرىق و لەگەن
مەھرەمى خۇيدا دەچىت.. حىجابى لا دەبات و خۇي دەپازىنىتەن بۇ
بازار و پىاۋە نامەھرەمەكان.. ۋە جۆرەھى تر.

لەھەر حالەتتىكىدا تۇ ئۇ ۋە ۋەرمۇدە بەيىر خۇت بەيىنەرەۋە كە
پىغەمبەرى خوا(صلى الله عليه وسلم) دەۋەرمۇيت: (خۇشەۋىستىن
جىگا لاي خودا مزگەۋتەكانە و خراپىتىن جىگا كە رقى لىي بىت
بازارەكانە). المسلم.

ۋەكۈۋ سەلمانى فارسى-پەزى خۇي لەسەر بىت-، دەگىرپتەۋە
كە پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) ۋەرمۇيەتى: (لەۋ كەسانە
مەبە يەكەم كەس دەچنە بازار و كۇتا كەسىش مەبە لىي دەردەچىت.
شەيتان تىيادا ھىلەكە دىكات و جۈۋجەلە شەلدەنى). الطبرانى، مەبەست
لىي شوين و شەپكى شەيتانە.

خۇت ھەلمەكىشە بە شتىكەۋە كە نىتە، بۇ ئەۋەي لاي خەلك فىز
بەكەيت و خۇت ھەلنىت، لە خاتوو عائىشەۋە(خوا لىي پازى بىت)
دەلىت: رنىك ھاتە خزمەت پىغەمبەرى خوا(صلى الله عليه وسلم)
عەرزى كرد:

(مىردەكەم ئەۋەم ناداتى كە من خۇمى پى دەرخەم، مەبەستى ئەۋە
بوۋە بۇ خۇھەلگىشان لاي خەلك، يان(ھەۋى)كەي ۋا دەرىدەخات كە لە
ھەموو شت تىر و پىرە و خۇي ھەلدەنى). البخارى و المسلم.

پيڻغه مبهەر (صلی اللہ علیہ وسلم) دہ فہرموی: وەك ئەوہ وایہ بەرگی درۆ بیپۆشی. واتە كەسی وا ھەبە بەرگی تەقوا و لە خواترس دەكات بە بەریا و وا دەری دەخات كە خواناسە، بەس پیاویە و لە بنەپەتدا وا نییە، پەفتاری ئەم ئافرەتە ی چواندووہ بەوہ).

— بە ئاگابە لەوہی جلیك بکړیت و بیپۆشیت بۆ ناوبانگ و فیزکردن بیت بەسەر خەلکیدا و تووشی لوت بەرزی و لەخۆبایی بوونت بکات (مَنْ لَبَسَ ثَوْبَ شُهْرَةٍ فِي الدُّنْيَا أَلْبَسَهُ اللَّهُ ثَوْبَ مَذَلَةٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ). أحمد و أبو داود.

واتە: (ھەر کەسێک لە دنیا جلوبەرگی ناوبانگ و بەسەر خەلکدا خۆ دەرخستن لەبەر بکات لە دواپۆژدا خوای گەرە بەرگی زەلیلی و سەرشۆری دەكات بە بەریدا). پەنا بەخوا وەك ئەوہی ئیستا دەیبینن نە بەرپەوشتی جوان و نە زانست ناو دەردەكەن، بەلکوو دەلێن فلانە ئەكتەر و ھونەرمنەند كچی فلان كەس جلەكە ی و عەزیەكە ی بایی ئەوہندە ھەزار، یان ملیۆن دۆلار بوو.

ئێبە ئەسیر دەلێت: جل و بەرگی ناوبانگ ئەوہیە لە پەنگ و شیواز و (مۆدیلا) جیاوازی خەلکە کە بیت و ھەمووی سەیری بکات، ئەویش بەو تەماشای کردن و ئاماژە بۆ کردنە تووشی لە خۆبایی و لوت بەرزی ببیت.

٢. نزای چوونە بازار:

کاتیك دەچیتە نیو بازار زیكری خوا بکە، نزای چوونە بازارت لەیاد نەچیت، پيڻغه مبهری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) دہ فہرمویت: ((مَنْ

دخَلَ السُّوقَ فَقَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ
يُحْيِي وَ يُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ..
كُتِبَ اللَّهُ لَهُ أَلْفُ أَلْفِ حَسَنَةٍ وَ مَحَا عَنْهُ أَلْفُ أَلْفِ سَيِّئَةٍ وَ رَفَعَ لَهُ أَلْفُ
دَرَجَةٍ)). رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ.

واته: (هەر کهس بجیتته بازار نهو نزایه بخوینیت، نهوا هزار هزار
چاکه ی بو دهنووسریت، هزار هزار خراپه ی دوسرپریتتهود، هزار هزار
پله بهرزددبیتتهوه).

د.عبدالملك قاسم له کتیبی (هاربات إلى السوق)دا، ده لیت: (کورت و
پالفته قسه له گهل فروشیاردا بکه و گالته و شوخی مه که، خوت ناسک
مه که ره وه و به نازه وه قسه مه که، دوور بکه وه ره وه له زور بلتی و
چهن و چوونی مامه له کردن له گهل دوکانداره کانداه، مه چوره دوکانیک
چول بی و خاوه نه که ی لی نه بیت، شان شانین مه که له گهل پیاواندا و
له چوله وانی برۆ و به په نادا، ههرگیز جل تاقی مه که وه و بیگری به
خوت له لای دوکانداره که دا، یان پیلان بکه یته پیت لای فروشیاره که،
همووشته کانی پی دامه گره و ته ماشای همووی بکه یته، ههرگیز لای
نالتونچیدا ده ستت مه ده فروشیاره که موستيله و بازن بکاته ده ستت،
بزانه باوکت هاوسه رت متمانه یان پیته، به لام متمانه یان به و گورگانه
نییه دین و ده چن له بازاره کانداه، بیرت نه چیت چوونه دهره وه ی نافرته
به ته نها گورگه کان راده کیشتیت زه فهرت پی به رن، جیی سه رسوپمانه
باوک، برا، هاوسه ر داده نیشن له ماله وه و هاوسه ر و کچ و خوشکیان
ده چنه بازار به ته نها).

٤. زیاده‌پرۆیی مه‌که له خه‌رجیدا و پاره به‌فیرو مه‌دد:

ته‌ماشای باری دارایی و داهاتی هاوسه‌ر، یان باوکت بکه و به‌پیتی
ئه‌وه خه‌رج بکه، هه‌رگیز زیاده‌پرۆ و به‌فیروده‌ر مه‌به، هه‌ندیک ئافره‌ت
هه‌ر ئه‌وه ده‌زانن شت بکپن و خه‌رج بکه‌ن، ئیتر ئالین پیوستیانه یان
نا، ئه‌م جووره ئافره‌ته یه‌کیکه له‌م دوو کوومه‌له:

یه‌که‌م: خوای گه‌وره پزقی داوه، ئیتر وا ده‌زانن ئه‌م خه‌رجکردنه
ده‌رخستنی ئه‌و نیعمه‌ته‌یه، نازانیت ئیسراف و به‌فیرودانه، په‌چاوی
حه‌قی خوا ناکات له‌ مالی خۆی و می‌رده‌که‌یدا.

دووه‌م: ئافره‌تیکه حه‌زی به‌ پواله‌ت و خۆ ده‌رخستنه، ته‌نانه‌ت
ئه‌گه‌ر هاوسه‌ره‌که‌شی نوقمی قه‌رز بکات، گوئی لی نییه‌ چ باریکی
قورس ده‌که‌وێته سه‌رشانی می‌رده‌که‌ی، گرنگترین شت لای ئه‌و پواله‌ته
ئه‌گه‌ر گیرفان و ده‌ستی‌شی به‌تال بی‌ت!!

هیچ کات بیر له‌ باری دارایی ده‌که‌یته‌وه له‌و شتانه‌ی ده‌یکپێ؟
به‌زه‌یی‌ت به‌ خۆت و می‌رده‌که‌تدا بی‌ته‌وه، هیچ پیوست نییه‌ مال‌ه‌که‌ت
وه‌ک بازار لی بکه‌یت هه‌رچی شته‌ تییدا بی‌ت، هیچ شتی‌ک مه‌کپه
پیوست نه‌بی‌ت.

قراد بن نوح ده‌لێت: (شعبه بن الحاج) کراسی‌کی بی‌نی له‌ به‌رمدا،
وتی: به‌چه‌ند کپیوته؟ وتم: هه‌شت دره‌م، وتی: باشت نه‌بوو کراسی‌کت
بکپیایه به‌ چوار دره‌م و چوار دره‌مه‌که‌ی ترت بکردایه به‌ خێر!!

۵. هاوسه ره که ت ناگادار که:

نه گهر ده زانیت هاوسه ره که ت رازی نییه بجیته دهره وه بۆ بازار،
پرسی پی بکه، نه گهر پرسى پی نه کهیت، چونکه نه گهر چوویت و نه و
نه یزانی و به دزییه وه پرست پی نه کرد نه و تاوانباریت، هر ههنگاو تک
تاوانه، نه وه تاوانت کردووه له ههقی خوا و ههقی میرده کهشت،
چونکه خوای گهره فرمانت پی دهکات به گوپرایه لی له مال بیت، یان
له مال نه بیت، نه گهر گوپرایه لیت نه کرد بهر توورپه یی و خه شمی خوای
په روه ردگار ده که ویت.

وهرزى پانزەيەم

ئافرىدەت لاي ئىمە و

لاي ئەوان

لەوانەيە پۆزانە گويىيىستى ئەوەيىن لە راگەياندىنەكانەوہ كە دەوترىت: توندوتىژى دژى ئافرىدەتان دياردەيەكى پۆژەلاتىيە، يان وردتر بلىين: سەرچاوەكەى ئىسلامە.

بە داخىكى زۆرەوہ ھەندىك باوەر بەم درۆودەلەسە و پىروپاگەندانە دەكەن، شانازى بە درۆى ئازادى و پاراستنى مافى مەوۆ لە كۆمەلگەى پۆژئاوادا دەكەن، كاتىك باس لە زانستى سىروشتى و مەوقايەتى دەكرىت ناوى مەسولمانان ناھيىن كە لە سەرەتادا دۆزىويانەتەوہ، بە دەگمەن نەبىت، ھەمووى دەدەنە پال شارستانىتى ئەوروپاي نوئ، بەلام كاتىك باس لە شكاندىنى مافى مەوۆ و پاكتاوى پەگەزى و دىنى دەكەن، ناگەرپىنەوہ بۆ ئەو جىنۆسايد و لەناوېردنە بە كۆمەلەى بەرامبەر بە سەدان ھەزار مەسولمان لە ئەندەلوس پوویدا، تەنانت چەند سال لەمەوبەريان بىر نايت لە بۆسنە و ھەرسك چى پوویدا؟ لە كوشتنى بەكۆمەل و دەستدرىژى بۆ سەر ئافرىدەتان.

۱. دیاردهی توندوتیژی دژی ئافردتان:

مەبەست لە توندوتیژی ھەر لیڤان و ئازار و ئەشکەنجە و مامەلەییەکی خراپە کە پووبەپووی ئافرەت دەبیتهو، یان زۆر لیکردنی بۆ کارێک کە خۆی ویستی لەسەر نییە، (ھەموو جۆرە توندوتیژییەکی جەستەیی و دەروونی و دەستدریژی و خراپە مامەلەکردن و لاقەکردن و کاری داوین پیسی پیکردن)، لەسەر دەستی تاکەکەس بیت، یان بە کۆمەڵ، دەجیتە چوارچیۆھە توندوتیژی دژی ئافرەت.

ھەموو ئەوانە لە (بۆسنە) پوویداو یان لە زیندانەکانی عێراق بە دەستی داگیرکەر، ھەر لە دەستدریژی سیکی و سوکایەتی و ئەشکەنجەییەک، باشترین بەلگەن بۆ سوکایەتی کردن بە کەرەمەتی ئافرەت لە ژێر سایەیی سیستمی پۆژئاوادا، کە ئەگەر خوشیان پێی ھەلنەستابن ئەوا تەماشاکەرپوون و بە بەرچاویانەو کراو، مەترسیدارترین ئەو توندوتیژییانە بازەرگانی کردنە بە ئافرەتانەو لە ولاتە پیشکەوتووکاندا، کە ئەم جۆرە بەربلأوترین جۆری تاوانە، بەپێی ئاماری نەتەوە یەکگرتووکان ھەموو سالێک زیاتر لە (۷۰۰) ھزار ئافرەت بازەرگانییان پێو دەکریت، بەشیۆھەکی قیزەون بەکاریان دەھێنن، ھەر پال پشت بە بەیاننامەکانی نەتەوە یەکگرتووکان، سێ بەشی ئافرەت (۳/۴) لە جیھاندا پووبەپووی توندوتیژی دەبنەو، کە کاریگەرییەکی بە جەستە و دەروونیانەو دەردەکەوێت، وا زۆرینەیان پەنا بۆ مەیی و ماددەیی بیھۆشکەر دەبن، ئامارە فەرمییەکان لە ئەمریکا ئامارە بەو دەکەن: لە ھەر پانزە چرکەیکدا ئافرەتێک

پووبه پووی لیډان ده بیته وه و سالانه (۷۰۰) هزار ئافرهت پووبه پووی
ده ستریزئی سیکیسی ده بنه وه، ژماره ی ئه و ئافره تانه ی له و ولاته دا
له لایه ن هاوسه ره وه پووبه پووی لیډان و توندوتیژی سیکیسی ده بنه وه
به (۸۱) ملیون مه زنده ده کریت، له فهره نسا تویره ران ده لئین: ۹۵٪
قوربانیه کانی توندوتیژی ژنانن.

له که نه دا ۶۱٪ پیاوان توندوتیژی به کار دینن دژی هاوسه ره کانیان. له
(هیند) یش له هر (۱۰) ئافره تی (۸) یان قوربانی توندوتیژین.. (۴۰٪)
ژنانی هیند پووبه پووی لیډان و ده ستریزئی سیکیسی ده بنه وه.

له (پیر) ۷۰٪ ئه و تاوانانه ی له پولیس تۆمارکراون ئافره تانی
قوربانی دهستی میرده کانیانن، ئه مه جگه له و سوکایه تی و شکاندنی
که رامه ته ی به ئافره تان ده کریت، له ژیر ناو و نیشانی تر دا هر له
هه ره شه لی کردن و فریودان و نمایشکردنیان له که ناله
به دره وشتیه کان، کرین و فروشتن پیانه وه به ملیونان دۆلار به ناوی
ئازادی سیکیسیه وه، له سه روو هه موو ئه مانه شه وه له و منالانه ی به هوی
زیناوه دروست ده بن و له ناو ده برین، تا ئیستا (۶۰) شه ست ملیون که
له ناوبراون و مافی ژیانیان لیسه ندر اوته وه به هوی له باربردنه وه، ده ی
ئایا ئیسلام له باربردنی حه رام نه کردوه ؟!

۲. توندوتیژی خیزانی:

توندوتیژی خیزانی چەند شیوازیکی ھەبە لە جەستەیی وەك لیڤان و شەق، یان دەروونی: سوکایەتی پیکردن، ترساندن، بەکەم تەماشاکردن و زەلیل کردن .

(پیکخواوی لیبوردنی نیۆدەولەتی) لە راپۆرتیڤدا دەلیت: یەك ملیار ئافرەت لە ژیانیدا بۆ یەك جاریش بیت پووبەپووی لیڤان و بەزۆر سیڤس کردن و ئازاری تر دەبنەو، لە ئەمریکا لەھەر پانزە چرکەبەك ئافرەتیڤ بەدەستی میڤدەکە یان ھاوڤی پیاوھکە ی پووبەپووی لیڤان دەبیڤتەو. لە ولاتی (کەنەدا) سالانە (۶۱) ملیار دۆلار خەرجی توندوتیژی دژی ژنانە، لەوانە چاودیری پزیشکی و زیانی وەبەرھێتان . لە(نیوزلاندا) ۲۰٪ ی ژنان پووبەپووی لیڤان، یان ئازاردان دەبنەو بەدەستی ھاوسەر، یان ھاوڤی پیاوھکانیان.

لە (پوسیا) (۳۶) ھەزار ئافرەت پۆژانە بەدەستی ھاوسەر یان ھاوڤیکانیانەو لیڤان دەدریڤت.

لە (ئیسپانیا) بەپیی راپۆرتی سالی (۲۰۰۰) لەھەر پینچ پۆژدا ئافرەتیڤ بەدەستی ھاوڤیکە ی دەکوژریڤت.

لە (بەریتانیا) بەپیی ئاماری سالی (۲۰۰۲) لەھەر ھەفتەبەکدا دوو ئافرەت بەدەستی ھاوڤی پیاوھکە ی دەکوژریڤت.

ئەمە ئامار و ژمارە ی ئەوانە کە سەر سپی دەکەیت بە بیستنیان، ئە ی درۆ و پڕوپاگەندەکانیان کوا بۆ سەر ئیسلام کە دەلیڤن: ئیسلام لیڤان و سوکایەتی ئافرەت بەرپەوا دادەنیڤت؟! ئە ی تەماشای ئەو

پاستییه ناکەن؟ یان دلتان قوفلی لیدراوه و چاک و خراپی خۆتان نازانن؟! هیچ پاستییهک نابینن لەتاو رقیان بەرامبەر ئیسلام!

۳. توندوتیژی سیکیسی:

دەستدریژی توندترین شیوازی توندوتیژی سیکیسییە، پەيوەستە بە سکپری نەخوازراوەوە، ھەروەھا ئەو نەخۆشییە بێ چارەسەرە مەترسیدارانەى دەرھاویشتەى ئەم کردارە قیژەونەى، لەوانە نەخۆشى (نایدن). بێگومان ئەو ئامارانەى لەسەر دەستدریژی سیکیسی ھەن ئاماریکی ورد نین، چونکە حالەتە پاگەپەندراوەکان زۆر کەمترە لەوەى کە پوو دەدەن، بەھۆی نەچوونی ئابروو و ناوژپاندنەوە دەشارددرینەوە و ھیچ سکالایەکیان لەسەر ناکریت، لە جیھاندا لە ھەر پینج ئافرەتیک یەک ئافرەت دەستدریژی دەکریتەسەر، یاخود ھەولی دەستدریژی کردنە سەری دەدریت. لە ئەمریکادا لە ھەر (۹۰) چرکەپەکدا ئافرەتیک دەستدریژی دەکریتەسەر (بەپێی راپۆرتی وەزارەتى دادی ئەمریکا لەسالی ۲۰۰۰).

لە ولاتی فەرەنسا سالانە (۲۵۰۰) ئافرەت پووبەپووی دەستدریژی سیکیسی دەبنەوە.

۴. ئافرەت و جەنگەکان:

توندوتیژی دژی ژنان لە پێگای ناکۆکی و جەنگەکانەوە بوو بە پەتایەکی بەربڵاو، زۆریەى جار دەستدریژی بە کۆمەڵ وەک چەکیک لە

شەپەكاندا بەكار دەھێنرێت. بەپێی لێكۆڵینەوەیەکی (پێكخراوی چاودێری مافەكانی مرۆڤ) لە عێراقدا و لە ماوەی جەنگی ئەمریکا دا لە نیسانی (۲۰۰۳) (۴۰۰) چوار سەد كچ لە بەغدا كە تەمەنیان لە هەشت ساڵ زیاتر نییە دەستدریژیان كراوە تەسەر.

لە (بۆسنە و ھەرسك) لە ماوەی پێنج مانگدا و لە ساڵی (۱۹۹۲) كاتی داگیركردنی ئەو ولاتە، بیست ھەزار بۆ پەنجا ھەزار ئافرەت دەستدریژیان كراوە تەسەر، لە ھەندێك دیھاتی (كۆسوفۆ) (۲۰٪-۵۰٪) لە ئافرەتان بە دەستی ھێزەكانی سربیا پووبەپووی دەستدریژی بوونەتەو. (بەپێی راپۆرتی پێكخراوی لیبوردنی نیۆدەولەتی ساڵی ۱۹۹۲) لە سەر دەستی كۆ ئێم كارە وەحشییانە پویداو؟! ئایا لە سەر دەستی ئەوروپییەكان نەبوو؟! لەبەر چا و گوێ جیھاندا نەبوو لە ناویاندا ولاتە پێشكەوتووكان؟!

۵. ولاتان پشتگیری قوربانییەكانی توندوتیژی دژی ژنان ناكەن ئەمە راپۆرتی پێكخراوی لیبوردنی نیۆدەولەتی دەیلێت، لە كاتیكدا بەشیکی زۆری ئەو توندوتیژیانە ھەروا بەسەریدا دەپۆن و پاناگە یەنرین ھەر بەپێی ئەو راپۆرتە، ھۆكاری جیاواز ھەیە كە پێی لە ژنان دەگرێت پووداوەكانی توندوتیژی بشارنەو و باسی لیۆ نەكەن، لەوانە: ترسی تۆلەكردنەو، نەبوونی ھۆكاری ئابوری، سۆز، ترس لە سەر منالەكانی، بە دەست نەھێنانی قەرەبوو، بێ وێژدانی.

له ئەمریکا تەنھا (۱۶٪) ی ژنان پۆلیس ئاگادار دەکەن له پووداوی دەستدریژی کردنه سەریان، له وانهیه نیوهی زۆرتی ئەوهی که ناچیتە پۆلیس گەر بێتو دڵنیا بکریتهوه لهوهی که ناوهکە ی بڵاوناکریتهوه سکالا تۆمارکەن، بەپێی ئاماری (۲۰۰۳) تەنھا (۱۲٪) ی ژنان له بەریتانیا پۆلیس ئاگادار دەکەن له دەستدریژیەکانی سەریان.

۶. نەبوونی سزا لەسەر توندوتیژی

زۆربە ی توندوتیژی دژی ئافەرەتان بەبێ هیچ بەرەست و سزایەک دەپوات، له زۆربە ی ولاتاندا هیچ یاسایەک نییه بۆ ئەو مەبەستە، له سالی (۲۰۰۳) (۷۹) ولات لانی کهم هیچ یاسا و دەستوریکیان نەبووه بۆ دزایەتی توندوتیژی خێزانی. له توێژینهوهیهکی (دەزگای پزیشکی مرقایەتی فەرەنسا) که حەوت سالی خایاندوو دەرکەوتوو که (۵۱٪) تاوانی کوشتنی ژنان هاوبەشەکانیان تاوانبارن، (هاوپی یان هاوسەر) وه، هەر وهما مانگنامە ی (جیهانی دیپلوماسی) که له ئۆکتۆبەری (۲۰۰۴) دەرچوو چەند ئاماریکی ترسناک دەخاتەپوو، له وانه:

- له ئەلمانیا له هەر چوار پۆژدا (۳) سی ژن دەکوژرین.
- له ئینگلتەرا له هەر سی پۆژدا ژنیکی دەکوژریت.
- له فەرەنسا له هەر پینج پۆژیکدا یەک ژن دەکوژریت، واتە له مانگیکیدا شەش ژن.

– له ئىسپانیا توندوتیژی خیزانی دەبیته ھۆی کوشتنی یەك ژن
له ھەر چوار پۆژیکدا.

پاپۆرتی ریکخراوی لیبوردنی نیودەولەتی دەلیت: شەری ئەمپومان
دانانی سنوریکە بۆ توندوتیژیەکانی دژی ژنان، چونکە ئیستا
قوربانییەکانی توندوتیژی خیزانی له ئەوروپا (۶۰۰) شەش سەد ژن
گیانیان لە دەست دەدەن، بە ھۆی ئەو بەلا و ئەھمەتیانەو. واتە
بە پێژەری دوو ژن له پۆژیکدا.

شیای بۆ توندوتیژی خیزانی ھەموو چین و تاقمیک دەگرێتەو
بۆ جیاوازی، بە جۆریک دەستدریژکار بە زۆری له ئاستی زانکۆ و پێگە
کۆمەڵایەتی دیار و بەرز، تەماشای دۆخی پۆژئاوا بکەن گەشتۆتە چ
ئاستیک: بەرزبوونەو ھەری پێژەری سکپری ھەرزەکاران له دەرەو ھە
ھاوسەرگیری، کە بە (دایکانی ھەرزەکار) ناودەبرێن، واتە: خوار
تەمەنی (۱۸) سال و (۱۵) سال، زیادبوونی پێژەری ئەو ھەرزەکارانە
لە گەل زیاتر له پیاویک پەيوەندی سیکیسیان ھەیه، بۆابوو ھە
دیاردە مەنالی زۆل (بۆ دایک و باوک) و ئەو پەيوەندییە نەشەرعییە
ئەو ھەندە پەرەری سەندوو بۆگەنی کردوو و ئیستا بەدوای لادان
لەو ھەدان و شیوازی شاز وەك ھاو پرەگەزبازی و.... ھتد.

بەداخەو ھە دووری له دینی پیروزی ئیسلام و پەپرەو ھە کردنی شەرع و
چاویکەری پۆژئاوا وای کردوو له ولاتانی جیھانی سیھەمدا ئەم
ئەھمەتیانە دووبارە بکریئەو.

لیکۆلینه وه کان ده ریا نختوو (۳۳٪) ی ژنانی تونس و (۲۴٪) ی میسر و (۵۴٪) ی فه له ستین پووبه پووی توندوتیژی خیزانی ده بنه وه.

۷. له باربردن، په تایه کی جیهانی

له باربردن بووه به په تایه کی به ریلای جیهانی، به جۆریک ئاماره کانی پیکخراوی ته ندروستی جیهانی ئامارده به وه ده که ن: سالانه (۴۶) ملیۆن ئافرهت له نیۆان ته مه نی (۱۵-۴۰) سالی منال له بارده به ن، ئه مه ش ده کاته (۲۲٪) ی ئه و (۲۱۰) ملیۆن سکپرییه ی سالانه دروست ده بن، هه ر ئه و ئامارانه ئه وه ده خه ملتین (۲۶) ملیۆن حاله تی له باربردن به شیوازی فه رمی ئه نجام ده دریت، له به رامبه ردا (۲۰) ملیۆن حاله ت به نافه رمی ده کریت.

بۆیه هه ژماری پیژده ی له باربردن له و ولاتانه ی له باربردن قه ده غه یه قورستین کاره، به رزترین پیژده ی له باربردن له ولاتانی پۆژه لاتی ئه وروپایه، به جۆریک له هه موو هه زار ژنیك (۹۰) حاله تی له باربردن پووده دات، به لام له ولاتانی پۆژئاوای ئه وروپا له هه زار ئافرهت (۱۱) یان ئه و کاره ئه نجام ده ده ن. له ئه مریکا پیژده ی له باربردن (۳۹) حاله ته له هه زار ئافرهتدا، ئه م پیژانه ش به زۆری له په یوه ندی ناشه رعی و ده ره وه ی هاوسه رگیری پووده ده ن.

۸. ئافرىقا ۋە ئايدىز:

كوتا راپورتى (unifem) (يۈنى فيم) دەلىت: بەرپىژەي (۵۱٪)ى
ھەمۇ ئەوانەي تووشى ئايدىز بوون ژنانن، واتە زياتر لە (۲۰) مليون
ئافرىقا تووشى قايرۆسى ئايدىز، رپىژەي (۵۵٪)ى لە (۱۶) ھەزارەي
پۆژانە تووشى ئەو قايرۆسە دەبن لە رپىزى ژنانن.

نەخۆشى ئايدىز بە يەككە لە ھۆكارە سەرەككەيەكانى مردنى ژنان
دادەنرەت، كە تەمەنيان لە نيوان (۲۰-۴۰) سالىدايە لە ژمارەيەك لە
ولتاتانى ئەوروپا ۋە باشورى بىابانى ئەفريقا ۋە ئەمريكايى باكور.

سالانە (۵) پىنچ مليون كەس بەو نەخۆشيانەي پەيوەنديان بە
قايرۆسى ئايدىزەو ھەيە دەمرن، ۋا زانراۋە ئەو نەخۆشەيە ترسناكە لە
نيوان ئەوانەدا پرودەدات كە لادانى سىكسى ۋە پەيوەندى ناشرەي
سىكسى لەكەل توشبوۋدا ئەنجام دەدەن.

۹. ئايا دەزانىت؟

- پۆژانە (۱۹۰۰) كچ لە ئەمريكا دەست دريژيان دەكرىتەسەر، كە
لە (۲۰٪)يان لەلايەن باوكيانەو ھەيە.

- سالانە يەك مليون منال بە لەباربردنى بە ئەنقەست دەكورژين.

- ھەفتانە لە بەريتانيا (۱۷۰) كچ بەھۆي بەدپرەۋشتىيەو ھە دووگان
دەكرين.

- لە ئيسپانيا پۆلىسى ئەو ولاتە لە يەك سالدا (۵۰۰) ھەزار دەست
دريژى جەستەيى تۆماركردوۋە.

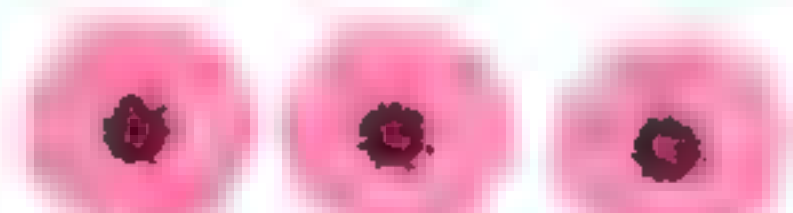
- ئامارەكانى ئەمىرىكا ئامارە بەۋە دەكەن كە (۶) مىليۇن ئافرىتە
ھەموو سالىك پۈۋبەپۈۋى لىدانى توند بوۋنەتەۋە.

- لە ئەمىرىكا (۸) مىليۇن ئافرىتە لەگەل منالەكانىيان بە تەنھا دەرژىن
بەبى ھىچ يارمەتییەك، يەك مىليۇن ژن لەماۋەى (۱۰) سالدە كارى
لەشفرۆشيان كىردۈۋە.

ئەى كۈا ئەو مافى ئافرىتەى پۆژئاۋا بانكى بۆ دەدات؟ كۈا ئازادى؟
كۈا پىزۇ كەرامەتى ئافرىتە؟!

لەسەرۈۋى ھەموو ئەمانەۋە دەيانەۋىت ئافرىتەى موسولمانىش
ۋەكۈۋ ژنانى خۇيان پۈۋت و بەرەللاۋ بى سەر و بەر بىت، مەى
بخواتەۋە و مەيگىر بىت، يان بە پۈۋتى لە كەنارەكاندا بىت. بىگومان
ئاسانتىن پىگا بۆ زالبۈۋن بەسەر كۆمەلگەكاندا بى پەۋشتكىردنى
ئافرىتەكانىەتى، ئازادكىردنىيان ۋەك نووسەرەكانىيان دەلېن (۰.۵۹)ى
پىاۋى ئەمىرىكا لە ژنەكانىيان دەدەن، (۰.۳۷)ى ئافرىتەى بەرىتانىا
بەھۋى ئافرىتە، يان بۆى فرىندەۋە لىيان دەدرىت.

لە فەرەنسا ساللەنە يەك مىليۇن ئافرىتە پۈۋبەپۈۋى لىدان
دەبنەۋە!! ئەى ئەمە لە كۈۋى شەرىى ئىسلامدايە كە ھىرشى دەكەنە
سەر؟! ئەۋان دەلېن: قورئان باس لە لىدانى ئافرىتە دەكات!! ئاىا
ئەۋان ئەگەر پەپرەۋى قورئان دەكەن ۋا دەكەن؟!

۱۰. لیّدانی هاوسەر (ژن) له ئیسلامدا:

به پێژ شیخ محمد غه زالی ده لێت:

(هیچ به لگه یه کی شه رعیم نه دیوه که پێ به لیّدانی ژن (هاوسەر)

بدات، ته نها له دوو حاله تدا نه بیّت:

۱- **نشور** (یاخی بوون و به له سه بوونی ژن له میّرده که ی). مانای

گشتی ئهم وشه یه واته خوگه وره کردن و به رزکردنه وه به سەر

هاوسه ردا، وه یاخی بیّت و مل نه دات بۆ داواکارییه شه رعیه کان، ئهم

پالێ پیوه ده نیّت بۆ ئه وه ی ته نانه ت پێ ناخۆش بێ و خۆی زۆر

به گه وره تر بزانی، که هر په یوه ندیه کی به میّرده که یه وه هه بێ و نزیک

بیّته وه لێ له پیوستترین ئهرکی هاوسه رداریتیدا، شه و بمیّنیته وه و

پۆزبکاته وه به و تورپیه و دل گران بیّت لێ (هاوسه ره که ی).

۲- **خراپه کار**: پیاوی نامه حهره م بیّنیته ماله که ی که هاوسه ره که ی

پێ ناخۆشه، بیّته هۆی دروستکردنی گومان و ناوێراندن و تیکدانی

په یوه ندی هاوسه ریّتی، له گه لّ ئه مانه شدا رافه کاران هاوێران له سەر

ئه وه ی ئه و لیّدانه ته مبیّ کردن بیّت ته نها به پیاکیّشانی سیواکیّ بۆ

نموونه، نه ک لیّدانی قورس و به ئازار، هه روه ها له ده موچاویشی

نه بیّت.

پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) ده فه رمویت: (له دهم و چاو مه ددن

و مه لێن خوا له خیر بێ به شت بکات، یا خوا پرووت ره ش بکات).

دواتر خوای گه وره له ئاستی هاوسه رانی باش و ئه وانه ی مافی خوا و

مافی خیزانه کانیاں به جی دینن ده فه رمویت: ﴿فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا

عَلَيْنَ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا ﴿النساء: ٢٤﴾ واته: (نه گه ره

ياخي بوون و ملنه دان وازيان هيناو گوپرايه ل بوون، ئيتړ ئيودهش هيچ ريگايه کيتر مه گرنه بهر بو نازاردان و سته م ليکړدن يان. به پراستي خوا بهرز و بلند و گه وره و زانايه، هر که سيک ده سترديږي بکات ټوله ي ده سينيت).

نم دوو سيفه ته ي خوي گه وره له کوتايي نايه ته که دا هيناويه تي (علو، کبرياء) جي تي پرامانه، نه وه دوو سيفه تي پيچه وانه و دږي زياده پړه وي له خراپه و مامه له کړدن و نازارداني بي ده سلا ت و لاوازه، بويه سهرنجي پياو راده کيشيت بو نه و دوو سيفه ته که پيوسته مامه له و کرداريان له گهل مال و خيزاندا له ناستيکي بهرزدا بيت.

له گهلدا نه رم و نيان و پړه وشت بهرزي له بيرنه کات، نه مه ناکاته نه وه ي پياو و ايزانيت هر کات بيه ویت په لاماري ژنه که ي بدات و ئيتړ له بهر ده م خوادا ليتي ناپرسيتته وه.

له سي حاله تدا ئيسلام ليداني هاوسه ري به ده ستي ميړده که ي قه ده غه کردووه:

أ- هيچ کات ميړد مافي نه وه ي نيه له ژنه ياخي به که ي بدات، مه تا قوناغي نامورگاري و پشت تيکړدن و جي هيلان (هجر) به رامبه ري نه کات، کاتيک به م دوو قوناغه چاک نه بوو نه مجا.

ب- ئيسلام نه هي کردووه له ليداني به نازار، واته بيته نه زيه ت و عه بيدار کړدن: (اضربوا نساءکم اذا عصيکم في معروف ضرباً غير

مېرج). (عطاء) ده لى پرسيم له (ئېين عه باس) مه به ست له (ضرب غير مېرج) چييه؟ ئېين عه باس وتى: به سيواك يا هر شتيك له و جوره. (قرطبي)

ت- خواي گه وره نه مي كردووه له وهى ليدانى توله سهندنه وهى، وهك ده فهرموى: ﴿فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَ سَبِيلًا﴾ النساء: ۳۴. با نه وهى بزانين پيغهمبه (صلى الله عليه وسلم) تو هاوسه رى هه بووه هيچ كاتيک له كه سيانى نه داوه، به لكوو رقى له ليدان بووه و به ناقولاو ناشرينى داناوه، به پوژ له ژنه كه ت بدهيت و به شهو پووت هه بى له گه لى كووبيته وه، ده فهرموى: (بم يضرب أحدكم امرأته ضرب الفحل ثم لعله يعانقها). رواه البخاري. چون به نيړيتى ده دهى له ژنه كه ت و دواتر له وانه يه ده ست له ملان و ناويزانى ببیت).

۱۱. نه مه ريزلینانی ئيسلامه. نهى ريزى نه وان كوا؟!

نه مه له كوئى شارستانى پوژئاوادايه نه و مافه ي ئيسلام به نافره تى داوه و نه و ريزه ي له كچى ناوه: پيغهمبه (صلى الله عليه وسلم) ده فهرموى: (هر پياويك سى كج يان سى خوشكى هه بيت، و د نايا دوو كج يان دوو خوشك، باش بيت له گه لئاندا و له خوا بترسيت لييان نه و ده جيته به هه شته وه). البخاري.

وهك هاوسه ريش ريزى ليناوه: وهك پيغهمبه (صلى الله عليه وسلم) ده فهرموى: (كه سيك ريزى نافره ت بگريت ريزداره، كه سيك سو كايه تبيان پى بكات نه و لو مه كراوه). البخاري.

ئەمجا وەك دايك رېزى لىتراو، لە وەلامى ئەو پرسىيارەى پياويك
 عەرزى دەكات پىغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) دەفەرمویت: دەلیت:
 كى لە ھەموو كەس لە پىشتەرە باشىم لەگەلى؟ دەفەرمویت: دايكت،
 دەلى: دواى ئەو كى؟ ھەر دەفەرمویت: دايكت، جارى سىھەم ھەر
 دەفەرمویت دايكت، بۆ جارى چوارەم دەفەرمویت: باوكت. واتە سى
 جار ئەجری دايكى داوہ بەسەر باوكتا. (متفق عليه)

ئەمە جگە لەو ئایەتەنەى باسى چاكەكردن لەگەل دايك و باوك و
 باسى زەحمەت و رېزى دايك دەكات. پۆژئاوا چاو لە ئەو واقعە تالە
 دەنوو قىنیت كە ئافرەتانی خۆى تىدايە، دىن ژانمان بانگ دەكەن بۆ
 بەرەلایى و بى رېزى بەناوى ئازادى و سەربەستىيەو؟! لە بىریان
 چووە لە ھەموو بوونەو ھەردا نىزامىك نىيە رېز و پىگەى ئافرەت تىدا
 بەرزپاگىرا بىت جگە لە ئىسلام:

﴿وَمَنْ مِّثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَ بَلَاءٌ مَّرُوفٌ وَلِلرَّجَالِ عَلَى نِسَاءٍ دَرَجَةٌ﴾

البقره: ۲۲۸.

پىغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) دەفەرمویت: (النساء شقائق
 الرجال)، لە بارەى سوکایەتى پىكردن و لىدانەو بەو كەسانە دەلیت
 پسواو لۆمەكراو (ما اهانهن الا لنییم)، وە بۆ ھاندانى پياو كە باش بن
 لەگەل خىزانىان، دەفەرمویت: (خيركم خيركم لأهلہ، وأنا خيركم
 لأهلي).

۱۲. (وَإِذَا الْمَوْءُدَةُ سُئِلَتْ)

ئافرەت پېش ھاتنى دىنى پېرۆزى ئىسلام كالاىەكى بى نرڭ بوو
لاى خەلكى، وەك ئاژەل مامەلەى لەگەل كراوہ.

گوى بگرە لە فەرمايشتى الله جل جلاله: ﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنْثَىٰ
ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ۚ يَتَوَارَىٰ مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَبِهِ ۚ
أُيْمَسِّكُهُ عَلَىٰ هُونٍ ۖ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ ۚ أَلَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ۚ﴾
النحل: ۵۸-۵۹.

واتە: (خۆ ئەگەر مژدەى بوونى كچ بدرايە بە يەكك لە و نەفامانە،
پووى گرژ و تال دەبوو و پەش دادەگيرسا، سينەى پر دەبوو لە خەم و
پەژارە لە داخ و خەفەتى ئەو مژدە ناخۆشە خۆى دەشاردەوہ لە
خەلكى، بىرى دەكردەوہ ئايا بەو زەليلى و سوکيىە بمىنيتەوہ، يان
زىندە بەچالى بکات و بىکاتە ژير خۆلەوہ و خۆى پرگار بکات لەو
پىسوايىە كە چەندە برپارىكى خراپ و ستەمكارانەيە).

دەگيرنەوہ يەكك لە ھاوہلان بە ناوى (عبدالله بن المغفل) ھەميشە
خەمبار و دلئەنگ بوو، كە لە خزمەت پيغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم)
دادەنيشت خەمۆکيىەكى گەورەو خەمىكى زۆر بەدەم و چاويەوہ
ديارىوو.

پيغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) لى پرسی: كە ھۆكارى ئەو
خەمباريىەى چيىە ھەرگيز لى نابريئت؟ ھاوہلەكە وتى: ئەى پيغەمبەر
(صلی اللہ علیہ وسلم) من لەكاتى نەفاميدا (واتە: پېش ئىسلام)،

ژنه که م دووگیان بوو، منیش سه فەرئیکی دوورو درئژم هه بوو جیمهئیش،
 دواى چەند سالتیک گه پامه وه، زانیم هاوسه ره که م کچی بووه و له ناو
 منالاندا یاری ده کرد زۆر جوان بوو، کچیکی جوان بئ گوناھو پاک و بئ
 گهر، به دلخۆشی یاری ده کرد له گهل منالانی هاوته مه نیدا، بردم و وتم به
 هاوسه ره که م بیگۆره و بیرازینه ره وه، هاوسه ره که م زانی ده یبه م ده یکوژم
 وزینده به چالی ده که م.

هه ستا گۆپی و به کول ده گریا به سه ریدا زۆر خه می بوو، دایه ده ستم و
 وتی: پیاوه که نه و نه مانه ته زایه مه که، دواتر به و جوانی و به رائه ته وه
 بردم بۆ یه کیك له دۆله کان بیریک له ویدا هه بوو، پیشتر بینیبووم گه پام
 بیره که م دۆزییه وه هیچ ئاوی تیدا نه بوو، چومه لیواری بیره که ته ماشای
 کچه که م ده کرد دلم نه رم ده بوو له و بئ گوناھی و به رائه ته ی، به لام دواتر
 بیرى نه و سه رشۆرییه م ده کرده وه شوو بکات، یاخود به دره وشت بیت،
 دلم ره ق ده بوو، ماوه یه ک به م دوو دلّیه مامه وه، دواتر هه موو هیژیکم
 کو کرده وه و گرتم به سه ردا کردم نه ناو بیره که، پاوه ستام بزانه مردووه یان
 نا؟ دواى چەند ساتیک دهنگی هات هاواری ده کرد: باوکه نه مانه ته که ت
 زایه کرد، هه ر نه مه ی ده گووته وه تا دهنگی نه ما.. سویند به خوا هه ر که
 بیرى لیده که مه وه سه رتا پام خه م دامده گریت و بۆ یه ک ساتیش نه و
 دیمه نه م له یاد ناچیت. نه لیم خۆزگه هه ر نه بوومایه.

نه مجا ته ماشای پیغه مبه ری کرد (صلی الله علیه وسلم) ده بینیت
 فرمیسکه کانی ریشی ته پرکردووه و فهرموى: نه ی عبدالله، سویند به الله
 نه گه ر حه دم بدایه له هه ر که سیك له سه ر کرده وه کانی پیش مسولمان

بوونی و کاتی نه فامیځی، حەدم لى نه دای له سەر نه و کرده وەت، به لām
ئیسلام هه موو کرده وه کانی پښتانه ده سپیته وه.

۱۲. په روه دهی کچان:

پیغه مبهه (صلی الله علیه وسلم) بڼه مایه کی نمونه یی داناوه بۆ
په روه ده و به خپوکردنی کچ، په روه ده ده کی کردۆته ئامرازیک بۆ
په زامه ندی خوا، له و فەرمووده یه دا که له خاتوو عایشه وه
ده گیرپیتته وه: (ئافره تیک دوو کچی پیبوو، هات داوای شتی کرد، هیچ
له ماله که مده نه بوو یه که ده نکه خورما نه بیته، دامه دهستی، نه ویش
کردی به دوو که رته وه و دایه هه ردوو کچه که ی، خۆی هیچی لى
نه خوارد و دواتر پۆشتن. کاتی که پیغه مبهه (صلی الله علیه وسلم)
که پرایه وه ماله وه، بۆم گیرپایه وه، فەرمووی: نه و به و شیوه ی کردووه بۆ
کچه کانی، نه و کاره ده بیته قه لغانیک بۆی و ده پیاړیزیت له ناگر).

که واته باش په فته تارکردن و دلۆزی و به زه یی به رامبهه کچ
ده تگه یه نیت به په زامه ندی خوا و پاراستنت له ناگر.

له گیرپانه وه یه کی ترده پیغه مبهه (صلی الله علیه وسلم) کاتی که خوا
که وره (فاطمه) ی پی ده به خشیته، ده فەرمویت: (په یحانه یه کی بۆنخۆشه
بۆنی ده که م (دلخۆشم ده کات) وه رزق و پۆزی له سهر خوایه). واته: کچ
پی به رزقه و پۆزی له خواوه یه و به شی خۆی له گه لدایه، (له
کورد ه واری خۆشماندا له م پوانگه یه وه که ده لاین: کچ نگینه، که یه کیک
تۆبه ره که ی کچ بیته. واته سه ره به رزقه). (وه رگپ)

جا تەماشاکە چۆن پېغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) کچ دەچوینیت
 بە (پەیحانە) بۆ بۆن خۆشی و جوانی دیمەنەکی، بە بۆنەکی دل خۆش
 دەبیت و بە دەوروپەرەکی بۆن خۆش و جوانی دەبەخشیت، بەم
 جۆرە دەسفی کچ دەکات. با ئەو باوکانە ئەمە بییستەن کە رقیان لە
 بوونی کچەو کاتی کچیان دەبیت ناپەرەت و قەلەس دەبن، بزانی چۆن
 پېغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) مژدە دەدریت بە بوونی (فاطمە) و
 دلخۆش دەبیت پیتی.

مەرۆهە ئیسلام دایک و باوک هان دەدات جوان پەفتار بکەن لەگەڵ
 کچاندا و نازیان بدەن و سۆز و بەزەییان بۆیان دەبیت و هەول بدەن
 بۆ دابینکردنی ژيانیکی باش و سەربەرزانە بۆیان. وەك لە
 فەرموودە یە کدا خۆشەویست (صلی اللہ علیہ وسلم) دەفەرمویت: (مَنْ
 كَانَ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ، فَصَبَّرَ عَلَيَّ لَأَوَائِهِنَّ وَضَرَّائِهِنَّ أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِهِ
 إِيَّاهُنَّ). باش پەفتارکردن لەگەڵ کچدا و ئارامگرتن لەسەر هەر
 ناپەرەتی و شەونخوونیەك دەیکات لەبەختی کردنیان دا دەکاتە
 هۆکاریك بۆ چوونە بەهەشت.

جا لەویدا پیاویك پرسی ئەگەر دوو کچیش بیت؟ فەرمووی: بەلێ
 دووانیش بیت. یەکیکیتر پرسی ئەگەر یەك دانە بیت؟ فەرمووی: بەلێ
 یەك دانەش بیت.

۱۴. نهو بۆچوونانهی پیویسته راستبکرینهوود:

ئافرهت مروڤیکی خاوهن ریز و کهرامهته، به بهلگهی فرهمایشتی
خوای گهره که دهفرمویت: ﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ﴾ الإسراء: ۷۰.

هموونهوهکانی ئادهم (مروڤهکان) ریزلیگیراون بهژن و پیادهوه.
بهلام نهوهی که دهوتریت (ناقصات العقل) و (خلقت من ضلع)،
نهمانه خهک به ههله تیگهیشتون و ههرگیز لهگهل نهو ریز و پیگهی
ئافرهت نایهنهوه که له ئیسلامدا ههیهتی، نهمه باس له بوونیهی
جهستهیی و پیکهاتهی نهندامهکانی دهکات، نهک بهلگه بیت بۆ کهمی
ریز و پیگهی، چونکه نهوه به قورئان و سوننهت چهسپاوه که چ
ریزیکی ههیه، چون بهرپرسه وهک پیاو له کردهوه مهدهنی و
تاوانکارییهکان له دونیادا: ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ
مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً﴾ النحل: ۹۷. (پیشتر تهفسیری
نووسراوه).

له پووی تاوان و سزایشهوه وهک پیاوه: ﴿الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجِدُو
كُلَّ وَحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ﴾ النور: ۲. واته: (ئافرهت و پیای زیناکار
ههریهکهیان سهدهلدهیان لی دهدریت، بی جیاوازی).

• ههروهها مروڤیکی سهربهسته و کهسیتی خوئی ههیه، به
ئازادی و خواستی خوئی هاوبهشی ژیانی ههلهبژیریت: پیغهمبهه (صلی
الله علیه وسلم) دهفرمویت: ﴿لَا تَتَكَبَّرِ الْأَيْمُ حَتَّىٰ تَسْتَأْمَرَ، وَلَا تَنْكَحَ
الْبَكَرَ حَتَّىٰ تَسْتَأْذِنَ﴾. البخاری.

• ههروهه ها ههركات ههزى لى نه بوو وه نه يو يست له گه لى بڅى ده توانيت لى جيا بښته وه، نه ویش به بریاری خو، یان بریاری دادوهر (قاضی)، هه رچی بو کردووه بیداته وه، (خلع) ی پى ده وتریت، وهك له فهرمووده دا هاتووه: ژنه كه ی (ثابت بن قیس) هاته خزمهت پیغه مبهه (صلی الله علیه وسلم) عهزى كرد: نه ی پیغه مبهه ی خوا (صلی الله علیه وسلم)، ثابت نه له دین و نه له خو ره وشتدا خراپی نییه و ره خنه م لى نییه، به لام ههزى پى ناکه م و ناچى به دلما، نه ترسم نه مهش واملی بکات خراپم له گه لى و مافى خو پی نه ده م و گونا هه باربیم. پیغه مبهه (صلی الله علیه وسلم) زوری لینه كرد نه بى هه تا ناخرى ته مه ن له گه لى بى، به لکوو فهرمووی: ئایا نه و باخه ی پى داویت بو ده گه پښته وه؟ وتی: به لى ده ی گپ ره وه بو، نه مجا فهرمانى كرد به جیا كړنه وه یان.

• نافرته له روانگه ی ئیسلامه وه مروفتیكى كامله و هاو به شى پیاوه له ژيانى خیزانیدا، کاتیک نافرته بهرگ و داپوشه ره بو پیاو، پیاویش داپوشه ره بو نه و: ﴿هَنْ لِبَاسٍ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لِهِنَّ﴾ البقره: ۱۸۷. هاوکار و پشتیوانی یه کترن له بهرپر سیاریتی مال و منال و خیزانه كه یاندا: ﴿الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ﴾ النساء: ۳۴. واته: (پیاوان سه ره رشتیارن به سهه هاوسه ره کانیانه وه، نه ویش به هو ی ریز و زیاده نه رکیک كه خوا داویه تی به هه ندیک به سهه هه ندیکى تر دا، وه بو نه و مال و سامان و خه رجی یه ی كه ده یکن).

• نافرەت ئامادە دەكات بۇ بەرپۆەبردن و چاودىرى منال و كاروبارى ناومال: پېغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) دەفەرموئیت: (نافرەت بەرپرسىار و چاودىرە لەمالى مىرد و منالەكانى). البخارى.

• نافرەت مروفىكى پېگەىشتو تېگەىشتو و چالاكى كۆمەلايەتى و بانگخووزى مەيە، وەك خوای گەورە دەفەرموئیت: ﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ التوبە: ۷۱.

۱۵. مافى نافرەت لە خاوەندارىتيدا (مولكییهت):

دىنى پىروزی ئىسلام ئەم مافەى داوہتە نافرەت بى ئەوہى خۆى داواى بکات، بى ئەوہى پىکخراوى بۇ پىکبخات و هاوار بکات و خۆپىشاندانى بۇ بکات، ياخود بچىتە پەرلەمان تا لەوئوہ داواى مافەکانى بکات! نافرەتى هاوسەردار لە ئىسلامدا کەسىتییەكى کامل و سەربەخۆیە.. سامان و مولكى خۆى تايبەتە بە خۆى وە سەربەخۆ و جيايە لە کەسىتى مىردەکەى سەروەتەکەى، بۇ مىردەکەى نىيە هېچ شتىک لەو مال و مولکەى بەرىت - کەم بىت يان زۆر - خوای گەورە دەفەرموئیت: ﴿وَلَا تَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا ءَاتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا﴾ البقرە: ۲۲۹. واتە: (بۆتان حەلال نىيە هېچ شتىکیان لى بسىننەوہ لە مارەيى و ئەو شتانەى پىتان بەخشیون).

ياخود هېچ شتىک لەو مال و مولکەى خۆى بەبى پرس و پەزامەندى نەبىت، خوای گەورە دەفەرموئیت: ﴿وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدُقَتِهِنَّ حُلَّةً فَإِنْ

طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوْهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا ﴿٤﴾ النساء: ٤. واته:

(مارهیی ئافرهتان بدهن بهو پهړی دلفراوانی و ئاسوده ییه وه، خو نه گهر به ویستی خوځان دهستیان هه لگرت له هه ندیک مارهیی و به خشیان به ئیوه، نه وا نه و کات ئیوه بۆتان هه یه بیخون و به کاری بهینن و بی دوو دلی توشی بکه ن). که واته بۆ هاوسه رکه ی نییه هیچ مامه له و ته سه پوفیک بکات به و مال و داراییه وه مه گهر خو ی پازی بیت و موله تی بدات.

١٦. به راستی نه خشه و پیلاننتان زور گه وردیه

له قورئانی پیروژدا و له سهر زمانی عزیز میسر دا هاتووه: ﴿إِنَّ كَيْدَ كُنْ عَظِيمٌ﴾ یوسف: ٢٨. به راستی فیل و ته له که و نه خشه و پیلانی ئیوه زور گه وره یه، خوی گه وره ده فهرمویت: ﴿إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا﴾ النساء: ٧٦. واته: (به راستی پیلان و ته له که ی شهیتان پوچ و لاوازه)، نه ی ئایا ئافرهت فیل و ته له که ی له شهیتان به هیژتره؟

نه گهر به وردی بیخوینینه وه ئایه تی دوو هم باس له فیلی شهیتان ده کات له به رامبه ر ده سه لاتی خوادا، که واته لاواز و بچوک و هیچه، هه موو شتی که له به رامبه ر خوی گه وره دا لاوازه، به لام له ئایه تی یه که مدا فیل و نه خشه ی ئافرهت به رامبه ر فیلی پیاوه، هو ی نه وه ی نه خشه و پیلانی ئافرهت به رامبه ر پیاو به هیژتره نه وه یه چونکه به جهسته و هیژی جهسته یی لاوازه، به لام ده توانیت به فیل و نه خشه و پیلان نه و لاوازییه ی قهره بوو بکاته وه به رامبه ر پیاو و هیژه که ی هاوسه نگ بکات.

وهرزی شانزهیه م بهردو باوه پړیکی زیاتر

۱. تاقیکردنه ودهیه کی به سام و توقینه ر:

زورمان نهو حاله ته مان دیوه یان به سه رمان هاتووه کاتیک واده ی تاقیکردنه وده ی قوتابخانه نریک ده بیته وه، هه موو نهو خیزانه ده که ونه خو یان و حاله تی ئاماده باشی راده که یه نن، دۆخی ماله که نا ئاسایی ده بیته تا ماوه ی تاقیکردنه وه کان کو تایی دیت.. نه مه هه ولئیکی باشه و پاداشتی خیری هه یه نه گهر نیه ته کان باش بن و مه به ست تیایدا خوی گه وره و په زامه ندی نهو بیته.

به لام ئایا کی له ئیمه به و جو ره له ئاماده باشیدایه بو نهو تاقیکردنه وه به سام و ترسناکه ی که خوی گه وره بو نهو دروستی کردوین! چ جیاوازییه ک هه یه له نیوان نهو دوو تاقیکردنه وه دا؟! تاقیکردنه وه ی دونیایی له کتیبیکی دیاریکراودا، یان زانستیکی چه ند لاپه ریه یه، به لام تاقیکردنه وه ی دواپوژ له کتیبیکدایه که هه رچی ورد و درشتی کرده وه کانمانه تیایدا تو مارکراوه. خوی گه وره ده فه رمویت:

﴿وَيَقُولُونَ يَتَوَلَّيْنَا مَالَ هَذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا ۚ وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا ۚ وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا ۝﴾

الكهف: ۴۹.

واته: (كاتيك نامەى كرده وه كان ده دريته ده ستیان ده لێن: هاوار له ئێمه ئه م نامە و دۆسيه يه چيه ؟ هيچ شتيكي له ياد نه چوو و ئه و خه لكه هه رچيان كرده وه به (دهنگ و پهنگه وه) تۆماركراوه و ئاماده يه، بئگومان پهروه رديگاري تۆ سته م له هيچ كهس ناكات).

بچوك نووسراوه و گه وره تۆماركراوه هه رچي كرده وه ي بهنده كان ﴿وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَطَرٌّ﴾ القمر: ۵۳. هه رچي ورده درشته نووسراوه تاقيكردنه وه ي دونيا له شويئي ئاماده كراو و كورسي خوش و فينكايي، به لām تاقيكردنه وه ي دواپۆژ: كه شيكي توقينه ر، هه لويستيكي قورس ترس و بيمئي گه وره ده له رزه و نا ئارامي. ﴿يَوْمًا تَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا﴾ المزمل: ۱۷.

واته: (منال له تاودا پير ده بيت و سه ري سپي ده بيت)، چاوديره كان له تاقيكردنه وه ي دونيادا خه لكاننيكن وهك خۆت، به لām چاوديرمان له تاقيكردنه وه ي دوا پۆژدا كييه ؟! - والله مثل الأعلى - ئه و كه سه يه نه شتي لي ون ده بيت نه هيچي بير ده چييت، زانياري هه يه به سه ر هه موو شتيكدا. تاقيكردنه وه ي دونيا هه رچۆن بيت زه مانه ته و پيژهي ده رچوون زۆره، به لām پيژهي ده رچووني دواپۆژ كه مه .

سه ركه وتن له تاقيكردنه وه ي دونيا پله يهك مرۆف به رزه كاته وه، يان بپروانه يهك به ده ست ده يينييت، به لām سه ركه وتن له دواپۆژدا دوركه وتنه وه يه له دۆزه خ و به ده سته ينياني به هه شت: ﴿فَمَنْ زُحِرَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ﴾

آل عمران: ۱۸۵. واته: (ئهوهی دوورخرایهوه له ناگر و خرایه بههشتهوه، ئهوه بهپاستی سهرفرازه، ژیانی دونیاش بیجگه لهوهی ی رابواردنیکی خهلهتینه ره هیچ شتیکیتر نییه).

پیغمبه ر (صلی الله علیه وسلم) دهفهرمویت: (له بههشتهدا) (۱۰۰) نمره ههیه خوای گه ورد دایناود بۆ تیکۆشه رانی ریگای خوا، نیوانی هه ر دوو نمرهیهکی بهقه د نیوانی زدوی و ئاسمانه. ئه گه ر داواتان کرد له پهروه ر دگار داوای (فیردهوس) ی لی بکه ن که له ناودرپاست و سه ردهودی بههشته دایه، سهرووی ندو عه رشی ردهمانه. لهوئوه روبردگانی بههشته هه لدهقولین). رواه البخاری.

کهوتن و ده رنه چوون له تاقیکردنه وهی دنیا ئه وپه ری له ده ستدانی پله یه که، یان دواکه وتنه له قوناغیکدا یان له ده ستدانی ئاست و پیگه یه کی دنیاییه، که له لای خوای گه وره فرخی باله میشو له یه کی نییه، به ئام خه سارۆمه ندی و کهوتن له تاقیکردنه وهی ئاخیره ت خه سارۆمه ندی هه میشه ییه بۆ ئه به د: ﴿قُلْ إِنَّ الْخَيْرَ مِنَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ۚ أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ﴾ الزمر: ۱۵.

واته: (پییان بلی: بیگومان خه ساره تمه ندان ئه و که سانه ن خویان و خاو خیزانیان له ده ست چووه له پۆژی قیامه تدا، ئاگادارین که به پاستی هه ر ئه وه یه خه ساره تمه ندی ئاشکرا و زیانی دیار و پوون).

- له تاقیکردنه وهی دنیا دا ئه وه ی خراپه کهوتن و دواکه وتنی ته نها سالیکه، ئه ویش فرسه ت هه یه جاریکیتر بتوانیت ده ربچیت و

سەرکەوتوو بیت، بەلام دواپۆژ نە فرسەتیکتر هەیه نە مۆلەت و
 ھەلیکی دووبارە، لەو کاتەدا دۆراو و خەسارۆمەندەکان ھاوار دەکەن:
 ﴿رَبِّ ارْجِعُونِ﴾ المؤمنون: ۹۹.

پەرەردگارا بمرگێرەو (بۆ دنیا)، بۆچی ئەو غافل و بی ئاگا؟
 ﴿لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ﴾ المؤمنون: ۱۰۰. دەلی: (بەلکوو
 چاکە بکەم و کاری باشە ئەنجام بدەم و ئەو ھەلانەو لە کێسم چوو
 لەمەودا لە کێسی نەدەم)، بەلام ئایا بە قسەو دەکریت و
 داواکارییەکی جێبەجێ دەکریت؟!

﴿كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾
 المؤمنون: ۱۰۰. (نەخێر.. ئەو ئەو وشەییە کە خۆی گەرە دەلیت و
 (وەلامیان دەداتەو) دەبیّت چاوەڕێی بیت لە جیھانی بەرزەخ لەنیوان
 مردن و زیندوو بوونەو دا تا کاتی دیاریکراو).
 کاتێک لە تاقیکردنەو کە دەرەچوون و بەدەست بەتالی مانەو و
 هیچ ھیوایەکیان بە گەرانیەو نەما، چوونە دۆزەخەو و تیایدا مانەو
 جا ھاوار دەکەن: ﴿وَهُمْ يَصْطَرِّخُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ
 الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ﴾.

واتە: (ئەوانە قیژە و نالە و گریەو زاریان لە دۆزەخدا لی بەرز
 دەبیّتەو دەلین: پەرەردگارا دەرمان بەینە و پزگاران بکە لەم حالە،
 (مەرج بیّت) کارو کردەوێ چاک ئەنجام بدەین، نەک ئەوێ کە جارێ
 دەمانکرد).

ئەمجا سەرژەنشەت و سەرکۆنەکردن دەکرێن: ﴿أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ﴾ فاطر: ۲۷. لەوەلامیاندا پەرەردگار دەفەرمویت: (ئایا تەمەنیڭمان پێ ئەبەخشین تا لەو تەمەنەدا ئەوەی ویستی یاد بکاتەو، مۆلەتمان دانێ و بیدارکەرەوشمان بۆ ناردن).

ئەمجا دیمەنەکە بەم فەرمايشتەي خوای پەرەردگار کۆتایی پێ دیت: ﴿فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن نَّصِيرٍ﴾ فاطر: ۲۷. واتە: (دە بجێژن سزای سەختی دۆزەخ، بێگومان سەمکاران هیچ پشتیوانیکیان نیە بەرگریان لێبکات).

۲. وریای دنیا بە:

زانایەك دەلیت: ((هەر کەس بیر لە کۆتایی دنیا بکاتەو، ئاگادار دەبێت.. هەر کەس بزانیت پێگای دوور و درێژی لەبەرە، خۆی بۆ ئامادە دەکات، چەندە جێی سەرسامییە شتێک بزانی و دواتر لەبیری بکەیت، یان لە خەڵکی بترسیت، لەکاتیڤدا خوای گەورە لەپێشترە و حەقتەرە لێی بترسیت)).

خوای گەورە دەفەرموێ: ﴿وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ وَاتَّقُونِ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ﴾ البقره: ۱۹۷. واتە: (ئەگەر خەڵکی نیازمەندی دۆنیان، تۆ بەخوای خۆت نیازمەندبە، ئەگەر ئەوان بە دنیا دلخۆشن، تۆ بە پەرەردگارت دلخۆشە، ئەگەر خەڵکی بە هاپێی

دونيایيان په یوه ستن دلېه سته، تۆ با خدا هاو دمت بیت و
په یوه ست به به و زاته وه، تهنه ئاتاجی خودابه و بۆ نه و خوت
بچه مینه وه، عیزهت و سهر به رزیت پی ده به خشیت، نه گهر بینیتان
خه لکی سهر قالی دونیان نیوه به دواړو وه خوتان سهر قالکهن، کاتیک
ده بینن خه لکی به پازاندنه وهی پواله تیانه وه خه ریکن، نیوه خوتان به
پازاندنه وهی ناختان و دهر وونتانه وه خه ریک بکهن.. گهر ده بینن
خه لکی خه ریکی ئاوه دانی باخ و بیستان و کوشکه کانیانن، نیوه هه ولی
ئاوه دانکردنه وهی ناو گورتان بدهن).

❖ نه گهر خه لکی به عیب و عاری خه لکه وه خه ریکن، نیوه به
عیب و که م و کورتی خوتانه وه خه ریکن.

❖ له دنیا دا تویشوویه ک کوبکه ره وه بتانگه یه نیته دوا پوژ، دنیا
کیلگهی دواړو وه.

له خواترس و راستگو به، دلته له خوا نریک ده بیته وه پیاوچاکان
گریان پیشه یان بوو، برسیتی خواردن و بی دهنگی قسه یان بوو.
شه و دهات و نه وان بیدار بوون، بای به یان هه لی ده کرد و نه وان
خه ریکی زیکی خوا و ته و به کردن بوون.

۳. له خواترسی راسته قینه:

له خواترسی و خواناسی راسته قینه، دل داپرینه له دنیا و
خویه کلاکردنه وه بۆ قیامت.

پیشہ‌وا (ئیبین قەیم) چەندە جوان دەلیت: (دل ئالۆز و پەراکەندەپە
پوکردنە خوا نەبیٹ هیچ شتێک پێک و جەم و جۆری ناکات. دل
ترسیکی تێدایە تەنھا بە ھاودەمی خودا ئەوترسە لادەچیت. خەم و
تەنگیەکی تێدایە بە خوشی ناسینی پەرەردگار نەبیٹ ناپەرەوێتەو.
نائارامی و پەشۆکاوی لە دڵدا بە کۆبوونەو لەسەر زیکر و یادی
خودا ئۆقرە دەگریت، ھەڵھاتن بەرەو پەرەردگار ئارامی دەکاتەو).
پیاوچاکیک دەلیت:

(دەرمان و چارەسەری دل لە پێنج شت دایە:

– خۆیندەوێ قورئان بە تێرمامانەو.

– سە بەتالی (کەم خواردن).

– شەو نوێژ.

– پارانەو لە بەرەبەیاندا.

– ھاوئیشینی پیاوچاگان).

٤. خۆت مەفەوتیئە بۆ دنیا:

گولزاری دنیا ھەرچەندە پایدا ھەل دەدەیت و خۆتی پێو ماندوو
بکەیت ھەر بەرەو نەمان و لەناوچوون دەچیت.
❖ ئەو ئەو کەسە کە بە خوشەویستی دنیاوہ خۆت ھێلاک و
ماندوو دەکەیت، ئەو نازانی پاش ماوہیەکیتر تیا دەچیت و
دەفەوتییت؟

❖ ئەو نازانیت ھەر پۆژێک بیٹ ئەم دنیا یە جی دەھێلێت؟

❖ کوان ئەوانەى لە تاوان و لوت بەرزیدا نقوم بووبوون، ئەى بەچى گەشتن؟

❖ چەندە لە دۇنيادا هەولياندا و بەرھەميانھيتا، بەلام نە هيچيان لەگەل خويان برد، نە درويئە و بەروبووميکیان پيپوو؟
خاوەنى هەموو دۇنيا بيت، لەناو گۆرپيکى تاريك و تەنھادا چى بە فريات دەکەوتت، کردەوہ چاکەکانت نەبيت؟

❖ چەندەھا کەس مردن لەناکاو يەخەى پيگرتن و نە مۆلەتى گەرانهويان هەبوو، نە هيچيان پيپوو؟ تەنھا هەر ئەوہت پيئەگات کە پيش خۆتت خستووہ و تويشووى قيامەتت بوون. ئيتەر دەستەيەك چارەپەش و بەدبەخت و دەستەيەك سەربەرز و بەختەوہر. خواى گەرە دەفەرموئت: ﴿ذَرَهُمْ يَٰأَكْلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِمِ الْأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ﴾ الحجر: ٣. واتە: وازيان لى بهيتنە با بخۆن و رابوئرن، هيو و ئاواتەکانيان سەرگەرم و بى ئاگايان بکات، سەرەنجام خويان دەبيننەوہ (چييان بەسەردئت).

وہ لە فەرموودەيەكى قودسيدا خواى گەرە دەفەرموئت: (سوئند بە عيزەتم هيچ کات دوو ترس و دوو ئەمن و ئاسايش لە بەندەيەکم دا کۆناکەمەوہ.. ئەگەر لە دۇنيادا ليئم ترسا ئەوا لە قيامەتدا ئەمنیەتى دەدەمى و ترسى دەپرەوينمەوہ، ئەگەر لە دۇنيا ليئم نەترسا و بى باک بو ئەوا لە پۆزى قيامەتدا دەيترسينم). رواه ابن حبان البيهقي.

۵. بىر لە بەھەشت و دۆزەخ بىكەردوۋە:

(عثمان بن عفان) ھەركات لەسەر گۆرۈك پادەوۋەستا ئەوۋەندە دەگىيا رېشى ھەموۋى تەپ دەبوۋ، پىرسىياري ئەمەيان لىكرد و پىيان وت: باسى بەھەشت و دۆزەخ دەكرىت ناكرىت، بەلام لەسەر گۆر بەو جۆرە دەگىريت؟ فەرموۋى: گويم لىبوۋ پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) دەيفەرموۋ: (گۆر يەكەم مالى دواپۇزد، ھەركات لەويا رىزگارت بوۋ ئەوا ئەوانىتر ناسانترن، ئەگەر ھاتوو قوتار نەبوۋى لىي ئەوا ئدواندى دواى ئەو زۇر سەختىرن).

(مجاھد) دەلىت: يەكەم شت قسەت لەگەل دەكات گۆرەكەتە، پىت دەلىت: من مالى كرم و جانەوهرم.. من مالى ترسم.. من مالى تەنھاييم.. من مالى غەريبيم.. مالى تاريكيم.. من ئەمەم بۇ ئامادە كىردوۋىت ئەى تۆ چىت بۇ من ئامادە كىردوۋە ؟! خواناسىك دەلىت: ئەوۋەندە كار بۇ چوونە ئاگر بىكە بەقەد ئەوۋەى بەرگەى دەگىرى.. ئەوۋەندە كار بۇ بەھەشت بىكە بەقەد داواكارىيەكانت لىي.

٦. بیر له گه‌وره‌یی و ده‌سه‌لاتی خوا بکه‌ردوه:

بیر بکه‌رده‌وه له گه‌وره‌یی خوای گه‌وره له دروستکراوه‌کانی، له ئاسمانه‌کان، له زه‌وی، له ده‌ریا و پوباره‌کان چیان تیدا به بی‌ونه‌وه‌ران.

هه‌ول بده هه‌میشه له‌گه‌لی بیت، له‌بیرت بیت، با ئه‌ویش له‌گه‌ل تو بیت. خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ الحديد: ٤. واته: (له‌هه‌ر کوی بن له‌گه‌لتانه، بینه‌ره به کاره‌کانتان).

هه‌ول بده له‌وانه بیت که خوا خوشی ده‌وین، هه‌رکه‌س خوا خوشی ویست، خیر و چاکه دینیت به به‌ریا و پینمایی ده‌کات بۆ باشت‌ترین کاره‌کان: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِيَ اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجِزُّونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ المائدة: ٥٤. ته‌ماشاکه‌ن ده‌فه‌رمو: (تیکۆشان له‌پیناو خوادا) خوای گه‌وره ده‌زانیت مروڤ بۆ گه‌یشتن به‌و خوشه‌ویستی به‌ره‌نگاری هه‌موو لایه‌نه‌کانی ژیان ده‌بیته‌وه، ئه‌وانه‌ی فریوی ده‌ده‌ن که ده‌ست به‌رداری دینه‌که‌ی بیت، هه‌ر له وه‌سوه‌سه‌ی ده‌روونی خۆی و خه‌له‌تاندن و له خسته‌بردنی شه‌یتان بۆی، بی‌گومان له‌م ململانیدا ته‌نها ئه‌وانه سه‌رده‌که‌ون که خوایان خوشده‌وی و خوداش ئه‌وانی خوشده‌ویت.

ئەو فەرمودەى پېغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) دەبىرخۆت بېيىنە:
(سىڭ شت لەھەر گەسىڭدا ھەبىت تام و شىرىنى باودې دەجىزىت: خوداۋ
پېغەمبەرى (صلى الله عليه وسلم) لە ھەموو گەس و شتىڭ لەلا
خۆشەويستى بىت، ھەر چىت خۆش ويست لەبەر خوا خۆشت بویت، پىي
ناخۆش بىت بگەرپتەو ھە بۆ کوڤر و بى باودې، دواى ئەودى خواى گەورد
پزگارى کردوو، ھەر چۆن پىي ناخۆشە بگەرپتە ئاگردود). متفق عليه.

سيفەتى يەكەم: واتە خۆشەويستى خوداۋ پېغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)
دلى ئيماندار داگىربكات، ھىچ شتىڭى لەوان لا بەرپز و بەنرختر
نەبىت، بىگومان خۆشەويستى خوا گويپايەلى ھەرمانەكانىيەتى،
خۆشەويستى پېغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) شوپنكەوتنىيەتى
لەھەرچىيەك پىي پاگەياندووين.

خواى گەورە دەفەرموى: ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي
يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ﴾ آل عمران: ۳۱. واتە: (ئەى پېغەمبەرى
خوا پىيان بلى: ئەگەر ئىو ھەتاتان خۆش دەوئ شوپنى من بگەون و
لە ھەرمانى من دەرەچن، ئەو كاتە خوداش ئىو ھەتاتان خۆش دەوئ و لە
گونامو ھەلەكانىشتان خۆش دەبىت).

سيفەتى دووھەم: خۆشەويستى بۆ خەلڭى خۆشەويستىيەكى پاك و
بى گەردە لە ھەموو ھەوا و ئارەزوو و بەرژەو ھەندى و مەبەستىڭ.

سيفەتى سىيەم: ھەزناكات بگەرپتەو ھە بۆ كوڤر و بى باودې،
ئەمەش دامەزراوييە لەسەر مەبدەئ دەستگرتنە بە دىنەو ھەكە بە ھىچ
شىو ھەك دەست بەردارى نابىت و بەھەر نرخیڭ بىت لىي لاناڤات.

ئەو سۈمەيە دايكى عەمارى كۆپى ياسر (پەزا و پەحمەتى
 خايران لى بىت) ھەموو ئەندامى خىزانەكەى لەپىناوى بەرنامەكەى
 خوادا گيانيان بەخت كرد و شەھىد بوون.. ئەبو جەھل ھات بۆلاى ئەم
 خاتوونە تا واز لە دىنەكەى بەھىنىت و بى باوەرپىت بە محمد (صلی اللہ
 علیہ وسلم)، پەتى كردهوہ و پىى وت: سویند بە اللہ زمانم بە يەك
 وشەى كوفر پىس ناكەمەوہ دواى ئەوہى خواى گەورە منى پزگار
 كدروہ لى، ئەویش يەك شمشىرى لىدا و كوشتى و بوو بەيەكەم
 شەھىدى ئىسلام.

٧. دل و ئاوەز (عەقل)

ھەمىشە دلت با زىندوو و نەرم ساف و بىگەرد بى، پىغەمبەر
 (صلی اللہ علیہ وسلم) دەفەرمویت: (خواى گەورە لە زەویدا دەفەر
 شوینگەى ھەيە كە دلەكانە، خوشەويستىنى ئەو دلانە لای خوا،
 نەرمترینيان و پاكتىريان و توندترینيان...) جا دواتر پوونى دەكاتەوہ
 و دەفەرموى: (نەرمترینيان بەرامبەر براكانيان، پاكتىريان لە گوناھو
 تاوان، توندترینيان لە زاتى اللہ). ھەمىشە عەقل و ئاوەزت ھوشيار و
 تىگەيشتوو ئاگادار بىت پرى بكە بەجۆرەھا زانست و زانىارى.
 پىاوچاكىك دەلئىت: (ئەگەر خەلكى بە چاكەكارى لەخوا نزىك
 دەبنەوہ، تۆ بە عەقلت لىى نزىك بەرەوہ).

پيغه مبه ر(صلى الله عليه وسلم) ده فهرمويت: (هيچ ددسكه وتيك به
قه د فزلى زانست به سوود نيه كه رينمايى و هيدايه تى خاودنه كه
بكات بو ريگاي راست، يان له خراپه و تياچوون بيگيرته ود).

چاوساغ و هوشيار به، بينايت بپاريژه چاوکراوه به، چاوى ژيريت
به هيچ کویر نابيتته وه به تاوان و تهوبه نه کردن نه بيت.

خاوهن دله ورياکان كه به يادى خوا زيندوون، هه ميشه له
په زامه ندى خواى په روه ردگاردان، چونكه (پازين به الله كه
په روه دگاريان بيت، ئيسلام دينيانه، به محمد (صلى الله عليه وسلم)
كه په يامبه ريانه - (رَضِيْتُ بِاللّٰهِ رَبًّا وَ بِالْإِسْلَامِ دِينًا وَ بِمُحَمَّدٍ رَسُوْلًا وَ
نَبِيًّا). ئه وان سوپاسگوزارن له كاتى خوشگوزه رانيدا، ئارامگرن له كاتى
به لا و نه هامه تيدا، پازين به قهزا و قهدهرى خوا.

۸. ئايا به راستى ئيمه ئيماندارين؟!

يه كيك له ماموستا پياو چاكه كان له قوتابيه كانى ده پرسيت: ئايا
ئيوه ئيماندارن؟

ده لئن: به لئى ئيماندارين، سوپاس بو خوا .

ماموستا كه ده لئيت: ئه ي راستى ئيمانه كه تان چيه ؟

قوتابيه ك ده لئيت: له كاتى خوشيدا سوپاسگوزارى خواين و
ئارامگرن له كاتى به لا و نارپهحه تيدا، وه پازين به قهزا و قهدهرى
په روه دگار. ماموستا كه ده لئيت: سوئند به (رب الكعبة) ئيماندارن.

۹. چاکه و بههیزی باوهږ (التقوى و الإحسان)

باشترین پیناسه بۆ (تهقوا) بههیزی باوهږ و له خوا ترسی نه مه که دهلیت: (أَلَا يَرَاكَ اللَّهُ حَيْثُ نَهَاكَ، وَأَلَا يَفْقَدُكَ حَيْثُ أَمَرَكَ). بهو شیوهی نهی لى کردووه نه تبیینیت. واته نه تبیینیت به خراپه کارى، نه وهی فرمانی پیکردوویت بیکهیت، له فرمانهکانی دهرنه چیت و دورنه که ویته وه لى.

(نوبه ی کورې که عب) له حه زره تی عومه ر ده پرسیت (سه لامى خویان لى بیت) له باره ی (تهقوا) و له خوا ترسییه وه، ده فهرمویت: ئایا به ړنگای درکاویدا پوشتوویت؟

ده لى: به لى

ده فهرموى: چیت کرد؟

ده لى: به خیرایی پوشتووم هه ولم داوه و نه وه ستاوم.

ده فهرموى: ئا نه وه ته قوايه.

هه میسه گه وره یی خوی پهره ردگارت له خه یالدا بیت له هه موو کاریکدا که پى هه لده ستى، پیش نه نجامدانی و پاش نه نجامدانی چاودیریه به سهر خو ته وه (الإحسان) چاکه و جوامیرى، له پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) ده پرسن له باره ییه وه ده فهرمویت: (نه وه ديه که به شیوه یه ك خوا بپهرستی که نه یبیینیت، خو نه گهر توش نه وه نه یبیینیت نه وه تو دهبیینیت). رواه مسلم. کاتیک کاریک ده که یت له خو ت بپرسه: ئایا له بهر نه وه کردووته شتیکت ده ست که ویت و خه لکی مه دح و

سه‌نات بکه‌ن؟ یاخود ئەوێ پالێ پێوێ ناوی بۆ ئەو کارە بەدەستەینانی پەزنامەندی خودا و وەرگرتنی پاداشتەکە ی بوو؟

پەحمەتی خوا لە (حسن بەصری) کە دەلیت:

(پەحمەتی خوا لەو بەندە یە لەسەر نیەتی خۆی دەووستیت: هەر کارێک نیەتی بۆ خوا بوو دەیکات و نیەتی بۆ غەیری خوا بوو دواي دەخات).

پێشەوا عومەری کۆری عەبدولعەزیز نامە دەنووسی بۆ یەکیک لە (والی) یەکانی: کاری پیاویک بکە کە دەزانیت خوای گەرە کار و کردەوێ خراپەکاران چاکساز ناکات.

ئیمامی عومەر دەیزانی (تەقوا) لەخواترسی، تەقوای دڵە نەك جەستە، هەر کاتیک ئەو پارچە گوشتە باش بوو هەموو ئەندامەکانیتر باش دەبن.

زانایان ئامۆژگاری یەکتریان دەکرد و بۆ یەکیان دەنووسی (هەر کەس نێوانی خۆی و خوا چاک بکات، ئەوا خوا نێوانی ئەو و خەلکی چاک دەکات)، بە شەونویژەکان ت چێژی عیبادهت و بەندایەتی و لەخواترسی بچێژە، شیرینی یادی خوا بە قورئان خویندن، چواردەورت فێری ئەو بکە کە خوا فێری کردوویت، ئەوانە زۆر پێویستیان بە وشە یە کە باوەریان بەهێز و پربکاتەو.

فەرموودە ی پێغەمبەرت (صلی اللہ علیہ وسلم) لەیاد بیت دەفەرمویت: (هەرچی لە منەوێ فێر دەبن بیگە یەنن و بئاوی بکەنەوێ نەگەر یەك نایەتیش بیت). رواه البخاري.

په نا به خوا بگره.. دلت پاک بکړه وه له هر خوش و ژهنگیک.
مانای بانگهواز نه وه نییه که ده بیت زانایه کی ته واو بیت تا به و کاره
هستیت، نا به لکړو هه موو که سیکی موسولمان شتیک له دینی خوا
بزانیټ زانیټکی دروست و راست، نه وا واجبه له سهری بیگه یه نیت
به که سانیتړ.

خوای گه وره ده فهرمویت: ﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ
وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ٢٢﴾ فصلت: ۲۲. واته: (کی له و
که سه جوان گوفتارتر و قسه به جیتره که بانگهواز بو خوا ده کات).

۱۰. وەرن با ساتىك باوەرمان پتەوكەينەود:

يەككە لە پياوچاكان دەلييت: (يەكەم گۆرەپانتان دەروونی خۆتانە
كاتىك بەسەر ئەودا سەرکەوتن، بەسەر ھەموو ئەوانىتردا بەتوانا دەبن و
سەردەكەون، ئەگەریش شىكستيان ھيئا ئەوا ئەوانى تریش ناتوانان و
شىكست ديئن، يەكەم جار تەقەلا و ھەولتان لەگەڵ ئەو (نەفس)ە تاقى
بکەنەو).

بەلێ، خوشکم وەرە با يادی خوا بکەين، سا بەلکوو ببیتە پۆشنکەرى
پيگامان و ھىدايەتمان بۆ پيگای راست.

ھەزرەتى عومەر (خوا لێى پازى بێت) دەفەرموييت: ئەگەر سى شت
نەبوايە ھەزم نە ئەکرد لە دونیادا بمیئم:

۱. چيژی بيدارى لە نيوە شەودا.

۲. لەگەڵ کۆمەليک دانیشم باشتري قسە ھەلباردە بکەم، وەك چۆن
باشتري بەروبووم ھەلدەچنم.

۳. وە سواریى ئامادە بکەم بۆ جیھاد و جەنگ لە پیناوی خوادا).

چەندە ژيانىكى خوشە کە لە بەھەشتدا بیت و خواى گەرە لیت
بپرسیت: ئایا پازیت بەو نىعمەتانەى پیت دراوہ؟ دەلييت: چۆن پازى
نەبم ئەوہى ويستوومە پیت داوم، ھەموو ترسەکانم پەويونەتەوہ و
ئەمنیەت و ئارامیت پى بەخشیوم.

دەفەرموييت: ئایا لەمە گەرەترت پى ببەخشم؟ ئەمجا پەردەى
نيوانتان لادەچييت و پووی پيرۆزى دەبينیت.. تەماشای دەکەیت ئيت
چاوہکانت لاندەھیت بۆ سەر ھيچ نىعمەتيکيتر تا تەماشای ئەو بکەیت،

به لّام بزانه هيج ناگاته ئه و پله و ئه و جيگايه به به رهه لّستی ناره زوو و شه هوه ته کانت نه بيّت: (حُقَّت الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ وَ حُقَّت النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ). البخاري و المسلم.

ئافره ته کانمان له کوئی پييازی ئه م ئافره ته چاكانه دان؟ له کوين ئه و ژنانه ی ده که ونه سه ريپچی شه رعه وه له جلوبه رگه کانياندا، له پوانينياندا، ئه مجا ئه گهر ئاموژگاريشيان بکه يت، ده لّين: هه موو ژنان ئه مانه ده که ن و من که ی ده توانم به ته نها بووه ستم له به رامبه ريان. ئه ی کوا پابه ندبوون و دامه زراوی له سهر دینه که ت؟! ئه ی کوا ئه و داماو ده دبەخته ی پوو وه رده گيړيّت له بيستنی قورئان و گو ی له گورانی بيّ نرخ و زنجيره ته له فيزيوئيبه کان ده گريّت؟

۱۱. هه رگيز نائوميد مه به له ره حمی خوا:

ئيمامی شافيعی ره حمه تی خوا ی ليبيّت ده فهرمويت: (هيج مسولمانيك نيبه فهرمانبه رداری خوا بيّت و تاوان نه کات، هيج مسولمانيكيش نيبه تاوان و سه ريپچی فهرمانی خوا بکات و فهرمانبه رداری نه بيّت).

که واته مسولمان چه نده گوپرايه لی فهرمانی خوا بيّت نه گه ری تاوانکردنی هه یه، هه موو به نی ئاده ميک تاوان ده کات، به لّام باشتريبيان ئه وانن ته و به ده که ن و داوای ليخوشبوون له خوا ده که ن.

ده گيړنه وه قارون هه رچی خراپه بوو به رامبه ر موسا پيغه مبه ر (سه لامی خوا ی له سهر بيّت) کردی، ته نانته به رتيلي دايه ئافره تتيکی

داوین پیس که بلیت (موسا) زینای له گهل کردووم (په تا به خوا) کاتیک بهنی ئیسرائیل کووونه وه و موسا پیغه مبه ر (سه لامی خوای له سهر بیّت) وه ستابوو و تاری ددها، ئەم ژنه ههستا و دهستی کرد به له قز پنین و لوره لورو و اوه یلا.

حه زه تی موسا (سه لامی خوای له سهر بیّت) وهستا له قسه که ی (وتاره که ی) پیی وت: چیه؟ چیت به سه رهاتوو؟

ژنه که وتی: ئەوه (واته موسا) زینای له گهل کردووم، (موسا) سه لامی خوای له سهر بیّت واقعی و پرماو وتی: سویندت ددهم به خوا ئایا من کاری وام کردوو له گهلت؟ وتی: نا والله. پیی فهرموو: ئە ی کی پاره ی دایتی وا بلیت؟

وتی: قارون.

حه زه تی موسا (سه لامی خوای له سهر بیّت) ئەم نزایه ی کرد (اللهم خذ قارون اخذ عزیز مقتدر)، قارون له مال و کوشکیک بوو له ئالتون خانوو که ی که وته سهر زهوی ویران بوو، قاچه کانی چهقی بوو به زه ویدا تا را نه کات و نهیده توانی هه ل بیّت. ﴿حَسْبُنَا بِيَدُ وَبِذَرِهِ الْأَرْضُ﴾ القصص: ۸۱.

واته: (خوی و مال و سامانیمان برد به ناخی زه ویدا). تا ماله که ی ته و او چوو به ناخی زه ویدا هه ر هاواری ده کرد: ئە ی موسا، ئە ی موسا.. موسا (سه لامی خوای له سهر بیّت) بیده نگ بوو، وه لامی نه ده دایه وه ویستی تۆله ی لیبکاته وه، هه تا به ته واری چوو به ناخی

زهويدا و له چاو ديارنه ما. خواي گوره به موساي فەرموو: ئەي موسا
چەندە دل ږهق بوويت؟ به عيزهت و جهلالی خۆم نه گەر وهك نه وهی
هاواری لهتو کرد به يهك وشه ی نه وه هاواری له من بکړدايه پزگارم
ده کرد.

هه میشه له یادت بیت خواي گوره (به خشنده و میهره بانه)، نه گەر
گوناھیکت کرد خیرا داوای لیخو شېوونی لی بکه و تهوبه و په شیمانی
بو دهرېره، هه سهر پیچیه کت کرد بیری سیفاته کانی (الحی-القیوم)
بکه ره وه.

(حسن) سهلامی خواي له سهر بیت ده فەرمویت: (نیماندار که
تاوانیک دهکات هه ر خه مۆک و غه مبار و چاو به گریانه تا ده چیته
به هه شته وه).

(سعید بن جبیر) سهلامی خواي له سهر بیت ده لیت: (له وانه یه
یه کیک که تاوانیک دهکات نه و تاوانه هه ر له پیش چاوی بیت و له بیری
نهکات تا ده چیته به هه شته وه). مه به ست له وه یه نه و تاوانه ی پی
ناخو شه و ناره حه ته پی، هه میشه له بیریا یه تی و په شیمانه لی.

۱۲. لیپیچینه وه له خوټان بکه ن:

(وهب بن منبه) ده لیت:

که سی ژیر چوار کاتر میږ له ده ست خو ی نادات:

- کارژیریک رازو نیاز له گه ل خواي په روه ردگاردا بکات.

- کارژیریک لیپیچینه وه له خو ی بکات.

– کارئیریک له گهل نهو برا و هاورپیانه دا بیاته سهر که هه له کانی پی ده لئین و له که موکوپیه کانی ناگاداری ده که ن .

– کارئیریکیش چیژ له خوشییه هه لاله کانی وهرگریت و ههرام نه کات، نه م کاترمیهر یارمه تیده ره بۆ نهو ساتانه ی تر و وزه و توانای کۆده کاته وه و خوی تازه ده کاته وه .

چه نده جوانه نهو وهسیه ته ی هه زره تی عومه ر (په زای خوی له سهر بیئت) ده فه رموی: (لپیچینه وه له خۆتان بکه ن پیش نه ووی لیپرسینه وه تان له گهل بگریت، هه روودها خۆتان کار و کردوود کانتان کیش و بیوانه بکه ن پیش نه ووی بۆتان بکه ن).

خۆتان ناماده بکه ن بۆ نهو پۆژه ی هه موو شته کان ده خرینه پوو، پۆژی دادگاییکردنی گه و ره: ﴿يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ﴾
الحاقه: ۱۸.

واته: (نهو پۆژه ئیتر ده برین بۆ به رده م دادگای هه ق، هه موو شته کان ده خرینه پوو، هه چ شتیکی نه ینی شاراو ه نییه). نه گه ر له نوێژه کانتدا که مته رخه م بوویت نهوا سه رزه نشتی خۆت بکه به خیر کردن به پاره و ته و به کردن.

نه گه ر سست و که مته رخه م بوویت له سه ردانیکردنی خوشک و برا و که سوکارت، خیرا سزای ده روونی خۆت بده به پۆیشتن بۆ لایان و دژایه تی نه فس و ئاره زوو ه کان، چه ند پکاتییک نوێژی سوننه ت بکه بۆ نه وه ی نه فست ته مبی بی و پابییت له سهر لیپرسینه وه و چاودیتری خوی.. ئیماندار ئیمان ه که ی وه ک پشکو ی ئاگر به ده سته وه ده گری و

دهستبهرداری نابیت، پیشبرکئیانه بۆ کاری چاکه - له بچوک و گهره - له هه موو شویتیک و مهیدانیک بهشیان ههیه، له هه رکوی چاکه بیت له وی دهبن.

تۆ نازانی چ کاریکی خیر به ره و به هه شتت دهبات و ده بیت هوی بهخته وهری هه تاهه تاییت، له وانه یه بلأو کردنه وهی په یامیکی ئامۆزگاری له تۆره کان، یان قسه ی خیر له قوتابخانه که تدا بتباته به هه شت.. یان یه ک قسه ی خیرت کرد بیت به وه خوی گهره ره زامه ندی و لیخۆشبوونی خوی بۆ نووسی بیت.

له هه موو ئه مانه ش گهره تر ئه وه یه وریای تاوانکردن به، هیچ کات که مته رخه م نه بیت لی. خوی گهره له باره ی ئه و که سانه ی بی باکانه تاوان ده که ن و گوئیان لی نییه و به بچوک ته ماشای ده که ن، ده فه رمویت: ﴿وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ﴾ النور: ۱۵. واته: (ئیه و ده زانن شتیکی ساده و ئاسانه، به ئام لای خوا زۆر گهره و نا قۆلایه).

- پیاویک هاته خزمهت پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) عه رزی کرد: فلانه که س زۆر نوێژخوین و پۆژووگره، به ئام نازاری دراوسێکانی ده دات به زوبان. فه رمووی: له ئاگردایه.

ئه مجا وتی: ئه ی پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فلانه که س پۆژوو و نوێژی که مه، به ئام خیر ده کات (سه ده قه) به خواردن، نازاری دراوسی نادات. فه رمووی: ئه وه له به هه شتدایه). رواه احمد.

پیشتر له به شه کانی تریشدا باسی نه و فەرمووده مان کرد پله و
پینگه ی نه و که سانه ی پیغه مبه ران و شه هیدان که یف خوشتن پینان.
- پیاویک هاته خزمه تی پیشه و عومه ر (په زای خوی له سه ر بیت)
وتی: نامۆزگاریم بکه

فهرمووی: نیعمه ته کانی خوا بیاریزه به سه رته وه له هه موو
بارودۆخی کدا. له یادت بیت خوی گه وره ئاگاداره بیت له هه ر حالیکدا
بوویت. هه میسه مردن و چوونه گوپت له بیر بیت له هه ر حال و باریکدا
بوویت.

۱۳. کاته کانت بیاریزه و به زایه یان دایه:

په حمه تی خوا له نیمام (حه سه نی به صری) که ده لیت:
نه ی به نی ئاده م تو چه ند پۆژیکیت، هه ر پۆژیک که ده پروات و ئاوا
ده بیت تو هه نیکت لی ده پروات، که هه نیکیشت پۆی دلنیا به هه مووشیت
ده پروات و ته مه نت کو تایی دیت.

په حمه تی خوا برژیت به سه ر نه وه دا وتی: (نه رکه کان زیاترن له
کاته کان، یارمه تی که سانیتز بده تا سوود له کاته کانیا ن وه رگرن،
نه گه ر کاریکت هه بوو به کورتی به جیی بینه).

هه روه ها (حه سه نی به صری) (په حمه تی خوی لی بیت) ده لیت: (هه ر
پۆژیک هه لدیت هاوار ده کات: نه ی نه وه ی ئاده م، من خه لقیتی نویم،
به سه ر کرده وه کانتانه وه شاهیدم، جوان سوودم لیوه رگره، چونکه ئیتز
ناگه پیمه وه که پۆشتم، بۆت دووباره نابمه وه تا پۆژی قیامه ت).

۱۴. قورئان بخویننە:

مەندىك لە خەلكى گوى گرتن لە گۆرانى و مۇسقىقا لە پىشتىرە
بۆيان.. ياخود بىننىنى فىلمىك. ئەگەر گوئىيىستى قورئان خوئىنىك بوون
خۇيانى لى لادەدەن و لايدەبەن، يان دەيكوزئىننەوہ تا بىخەنە سەرئەو
فىلم و زنجىرەى چاوەپى دەكەن، ئەى كەى كاتىك ئاوا تايىت
دەكەيت بۆ گوى گرتن لە قورئان؟! لەوانەى پۆزى چەندەھا چىرۆك و
پۆمان و ھەوالى ھىچ و پوچ بخوئىننەوہ، ئەى كەى كاتىك تەرخان
دەكەيت تا خوا پەرسى بىكەيت و قورئان بخوئىننەوہ كە خىر و
پاداشتىكى زۆرى ھەى، ئەوہ پىگايە بۆ كەشتن بە پەزامەندى خوا و
پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم)، ھەر كەسىك قورئان بەھارى
دلى بىت، پاك كەرەوہى چا و گوئى بىت، پاراوكەرى زمانى بىت، ئەوا
ھىدايت دراوہ بۆ سەر پاستە پىگا.

تا مسولمان چا و گوئى لە دەست دەدات و ھەموو گيانى لەكار
دەكەوئ دەلى: (ئەگەر ھەر ئىرادەم بىمىنئىت بەسمە)، بەلام ئىمە وەك
مسولمان (ئەگەر تەنھا نىعمەتى ئيمان و عەقلمان بىمىنئىت بەسمانە)،
كەواتە سوپاسگوزارى خوا بە لەسەر ئەو نىعمەتانەى ئەم نزايە بخوئىنە:
(اللهم اَلْهَمْنِي الصَّبْرَ وَ الْقُدْرَةَ لِأَرْضِي بِمَا لَيْسَ مِنْهُ بِنْدًا، وَ اَلْهَمْنِي الصَّوَابَ وَ
الْحِكْمَةَ لِأَفْرُقَ بَيْنَ هَذَا وَ ذَاكَ... (هَذَا وَ ذَاكَ)). واتە: نىوان ئەوہى پازى بىم
پىنى يان بىگۆرم).

- ئەگەر بىنئىت ئافرەتىك پابەندە بە دىنەوہ خۆشەويستى بۆ
دەربەرە و بىكە بە ھارپى خۆت، ئەو خۆشەويستىيە (لە پىناوى خوا)

لای په‌روه‌ردگار پله و پایه‌ی زۆر به‌رزى هه‌یه (پیشتر فه‌رمووده‌كانمان باس كردوه).

- هه‌میشه ده‌ستی پاران‌ه‌وه بۆ خوا به‌رز بکه‌ره‌وه و داوای لی‌خۆش‌بوون و چاک‌بوون و سه‌رکه‌وتن له دنیا و دوا‌پۆڤى لى بکه، پی‌غه‌م‌به‌ر (صلی الله علیه وسلم) ده‌فه‌رمویت: واته: (خوای په‌روه‌ردگارتان زیندوو به‌خشنده‌یه، شه‌رم ددکات به‌نددکه‌ی دده‌ستی به‌رزبکاته‌وه بۆی و به‌به‌تالی بی‌گێڕیته‌وه). رواه ابن‌ماجه.

- په‌له‌مه‌که له گیرابوونی نزاكانت، پی‌غه‌م‌به‌ر (صلی الله علیه وسلم) ده‌فه‌رمویت: (هه‌ر به‌نددیه‌ک ده‌ستی به‌رز کردووه و داوای له خوا کرد، هه‌ر خوای گه‌وره نزاکه‌ی قبول ددکات داواکارییه‌که‌ی حیبه‌جی ددکات مادام په‌له‌نه‌کات، وتیان ئه‌ی پی‌غه‌م‌به‌ر (صلی الله علیه وسلم). یانی چۆن په‌له‌نه‌کات، فه‌رمووی: نه‌گه‌ر بلێ ئاوا نزام کرد داوام لیکرد هیچی نه‌دامی).

ده‌بی‌ت به‌پاستی پووبکه‌يته خوا و دل‌نیابیت که نزاکه‌ت گیرا ده‌بی‌ت، چونکه پی‌غه‌م‌به‌ر (صلی الله علیه وسلم) ده‌فه‌رمویت: (داوا له‌خوا بکه‌ن و دل‌نیابن گیرا ده‌بی‌ت، بزانی خوای گه‌وره ئه‌و نزیاه قبول ناکات که له دل‌یکى بى‌ئاگا و سه‌رقال و ئالوده‌وه بی‌ت).

- ئامان سه‌رپی‌چی له فه‌رمانی خوا غه‌را و سه‌رکه‌ردانتان نه‌کات. دواتر که‌مه‌رخه‌می بکه‌ن له پیاده‌کردنی شه‌رعی خوا، بزانی که پۆڤێک دادیت سه‌مه‌کاران په‌نجه‌ی خویان له په‌شیمانیدا ده‌گه‌زن و ده‌لێن: ﴿يَلِيَّتِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا﴾ الفرقان: ۲۷.

واته: (هەر ئه‌و پۆژه سته‌مكار قه‌پ به‌ ده‌ستی خۆیدا ده‌کات و ده‌لێت: خۆزگه‌ له‌گه‌ڵ پێغه‌مبه‌ردا پێیازی ئیمانم بگرتایه‌). ﴿يَلْبِسَنِي لَمَّ اُوتَ كِتَابِيَهٗ ۝ وَلَمْ اَدْرِ مَا حِسَابِيَهٗ﴾ الحاقه: ٢٥-٢٦.

واته: (ئه‌وه‌ی نامه‌ی کرده‌وه‌کانی به‌ده‌ستی چه‌پ وهرده‌گریت ده‌لێت: خۆزگه‌ نامه‌ی کرده‌وه‌کانم هه‌ر وهرنه‌گرتایه‌ و نه‌مزانایه‌ حیسابم چۆنه‌).

- شانازی به‌ دینه‌که‌ت و بیر و باوه‌رته‌وه‌ بکه‌، تو پێزلیگیراو و سه‌ربه‌رزیت لای خوای گه‌وره‌، خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌رمویت: ﴿وَأَنْتَ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ آل عمران: ١٣٩. واته: (هه‌ر ئێوه‌ سه‌رفراز و سه‌ربه‌رز ده‌بن ئه‌گه‌ر ئیماندارێ راسته‌قینه‌ و چاکه‌ن)

- وریابه‌ له‌ لاساییکردنه‌وه‌ی دابونه‌ریتی بێ باوه‌ره‌کان، خۆت جیاکه‌ره‌وه‌ به‌ دینه‌که‌ی خۆت و جیاواز به‌ له‌وانی دی، پێغه‌مبه‌ر (صلی الله‌ علیه‌ وسلم) ده‌فه‌رمویت: (مَنْ تَشَبَهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ). أبو داود
واته: (هه‌ر که‌س خۆی به‌ تاقمیک یان قه‌ومیک بجوینیت ئه‌وا ده‌بیته‌ به‌کێک له‌وان). ئیتر ئه‌و قه‌ومه‌ بێ باوه‌ر بیت ئه‌وا بزانه‌ کاتیک تو خۆت وه‌ک ئه‌وان لی ده‌که‌یت ئه‌وا ده‌بیته‌ ئه‌وان.

- ئه‌و گوناوه‌ تاوانانه‌ی ده‌یکه‌یت بیرێ لی بکه‌وه‌، خوای گه‌وره‌ و به‌ده‌سه‌لات ده‌توانیت به‌ ئان و ساتیک هه‌موو ئه‌ندامه‌کانت لی به‌سه‌نیته‌وه‌، برۆ سه‌ردانی نه‌خۆشخانه‌کان بکه‌و ته‌ماشای حاڵی ئه‌و ژنانه‌ بکه‌ که‌ نه‌خۆشن و له‌شساغییان له‌ده‌ست داوه‌. له‌وێ ته‌ماشای

ئەو كچانە بىكە لە تەمەنى لاويدان و ھەيانە تەنھا دەتوانىت چاۋەكانى
 بچولۇنىت.. ئەندامەكانى تىرى توۋشى ئىفلىجى بوۋە، ئەگەر بە چەتۇ
 قاچ و دەستى بېرىتەۋە ھەستى پى ناكات، پىشتىر ساغ بوون و ئىستا
 ئاۋاتەخۋازى ئەۋەن بتوانن دەسەلەتايان ھەبىت بەسەر خۇياندا و بتوانن
 سەرتاۋىكى پىك و پىك بىكەن.. ۋەكوو منال دايىبيان پى ھەلدەگىرىت.
 ئەۋانىش ۋەك تۇ دەيان خۋارد و دەيان خۋاردەۋە، پىدەكەنن،
 يارىيان دەكرد، بە بازار و سەرشەقامىدا بە قاچەكانى خۇيان پىاسەيان
 دەكرد، لەپىر بە پووداۋى ئۆتۆمبىل، يان جەلتەى دەماغ، وايان لى
 بەسەرھاتوۋە. لە ئاكامدا زىندوۋىەك مردوۋە ئايا ۱۰ سال بىت ۲۰ سال
 بىت ۋەھا دەمىننەۋە.

خۋاى گەۋرە دەفەرموئىت: ﴿ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَمْعَكُمْ
 وَأَبْصَارَكُمْ وَخَتَمَ عَلَى قُلُوبِكُمْ مَنْ إِلَهُ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِهِ أَنْظُرْ كَيْفَ
 نُصَرِّفُ الْآيَاتِ ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ ﴾ الأنعام: ۴۶. واتە: بەلام ئەمە
 ماناى ئەۋە نىيە ھەر كەس توۋشى نەخۋشى يان بەلایەك ھات ئەۋە
 سزای خۋايە.. نا. دەبىت بى خەم نەبىن لە تۆلە و بەلای خۋا، تەنھا
 خەسارۆمەندەكان بى خەم لە تۆلەى خۋايى.

۱۵. چۆك دامەدە لەبەردەم خەم و خەفەتەكانت:

هیچ لەو قورستر نییە خۆشەویستیكت لەدەست بدەیت، مردن جیاوازی ناكات لەنیوان منال و گەرە و بچووكدا، نە لەنیوان هەزار و دەولەمەندا.

ئاگاداری بیرەوهرییهكانت بە، ئەوانە هەر دەتگرن و بەرەو دواوە دەتبن، هەرگیز پادەستی خەم و خەفەت مەبە دواي لەدەستدانی خۆشەویستیكت، یان نزیکتیكت.

بیر لەو بەکرەو هەرچی شتیك بەقەد خەمی لەدەستدانی پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) قورس و گەرە نەبوو بۆ سەر مسوڵمانان، بەلام لەگەڵ ئەوەشدا مسوڵمانان بەردەوامبوون لە گەیانندی پەيامەكەي، لەدواي وەفاتی خۆشەویست (صلی اللہ علیہ وسلم) تەسلیمی خەم و دل تەنگییەكەیان نەبوون، بەلكو چرای پێنمایی و هیدایەتیان هەلگرت بۆ هەموو جیهان، فەتحي دونیایان کرد بۆ بەردەوامی و نەپسانی بانگەوازهكەي محمد (صلی اللہ علیہ وسلم). دۆخە سەختەكان لە بەرژەوهندی خۆت بگۆرە، لەوانەیه نازار و ناپەڕەحەتییهك بێت بۆ ئەوەی دامێنان و تازەگەرییهك لەتۆدا بتهقیییتەو و بە زیندوویی بمیێیتەو.

خەمەكانت بقۆزەرەو وەك هەلیك كە لە پێیانەو و زە و بەهرەكانت بەدەرخەیت و تازەگەرییان پێ بکەیت، بگەرێ لە دەروونی خۆتدا چ بەهرەیهك حەشاردراو دەری بهێنە.

نازار و مهینه تی خه لکیت له بیر بیټ و دهستی یارمه تی بۆ هه ژار و
لیقه و ماوان دریژ بکه، دلت په یوه ست مه که به هیچ بهنده و
مه خلوقیکه وه که نه توانی لی دوربکه ویته وه، چونکه هه ده بیټ
دور بیټ یان مردن و جیا بوونه وه پووبدات.

سو پاس و ستایشی خوا بکه له سهه کاره ساته کان که ده بوو
موسیه تیکی گه وره تر و ناخو شتر بوایه، په زای خوا له ئیمامی عومه
که ده فه رمویت: هه موسیه تیکم تووش بوو بیټ سو پاسی خوام
کردوه له سهه چوار شت:

۱. نه وهی موسیه ته که له دینه که مدا نییه.
۲. خوی گه وره له سهه ری ئاسان کردووم.
۳. په روه ردگار ئارامی پی به خشیوم له سهه ری.
۴. پاداشتم ده داته وه له سهه ری له پوژی قیامه تدا.

۱۶. چۆن له خه مۆکی رزگارم بیټ؟

شتیکی ئاساییه ههستی خه مۆکی له ته مه نی لاویدا زیاد بکات، چ
که سیک ههیه به قوناغی خه م و نه هه مه تی و تیکشکاندا تینه په ری بیټ؟
به لام:

• بزانه هیچ شتیک له دنیا دا به رده وام نابیت و هه می شه یی نییه،
نه خه م و خه فته هه تا هه تاییه.. نه خو شی و بی خه می.. نه گه ره
ته مه نه دا هه ست به خه مۆکی شکستی ده روونی کرد، دلنیا به خوی

گه وره به نزا و پارانه وه و په نابردن بوی همور سهختی و نارپه حه تییه کانت لا ده بات.

• ده بیټ له یادت بیټ که خه موکی ته نها تووشی تو و هاوته مه نی تو نابیت، گه وره بچووک به ته مه ن منال مه ندیک جار تووش ده بن، به لام کارکردن و خو خه ریککردن به ئیشیکه وه نه و هسته یان ده شاریتته وه، تووش مه ول بده کاته کانت به شتی به سووده وه بیهیته سهر و به تال نه بیت.

• دلنیا به هر خه م و سهختیه ک تووشت ده بیټ پاداشتی له سهر وهرده گریټ، پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) ده فهرمویت: (ههر ددر و نازار و خرابه و خه م و نارپه حه تییه ک تووشی مسولمان ددبیت ته نانه ت درکیک بچیت به پییدا پاداشتی له سهر ودرده گریټ و تاوانی پی دهردریټته وه). رواه البخاری.

نه وانه ی نارام ده گرن له سهر نه و نازار و خه مانه خوشه ویستترین به نده ن لای خوا، که واته نائومید مه به؛ هیوا برپا و مه به، خوی گه وره باشتترین پاداشتت ده داته وه له سهر نه و نارام گریه ت.

• زور یادی خوا بکه، به یادی خوا دلله کان نارام ده بنه وه و خه مه کان نامینن، نه و نزایه ی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) بلی: (اللهم إني أعوذُ بك من الهم والحزن، والعجز والكسل، والبخل والجبن، و ضلع الدين وغلبة الرجال). رواه البخاری.

• له گهل نه و کچانه دا هاوپییه تی بکه که زور پابه نندن به دینه وه.. له ده وری خوت کویمان بکه ره وه بیانکه به په رژی نی شهیتان بو

خۆت، تا به مۆی هاوده می نهوانه وه دور بیت له شهیتان و کاری خراپه.

• بگه پۆیه بۆ لای نه و خوشه ویسته ی کاتیك دونیا تهنگ ده بیئت لیمان هاواری بۆ ده بهین، په نا بگره به خوا، بووهسته له سه ر سه رزه نشته کانی، لیی بپارپیره وه تا پینماییت بکات بۆ ریگای راست. خوای په روه ردگار ده فهرمویت: ﴿أَمِنْ تُحِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ﴾ النمل: ۶۲. واته: (ئایا جگه له (زاتی په روه ردگار) که بیئت به هانا و هاواری لیقه و ماو و بی دهره تاو دالده وه (که سیتر هیه) کاتیك که نزا ده کات و لیی ده پارپیره وه نه وسا به لام ناخوشییه کان ده بات و ده تانکاته نیشته جی و جینشین له زه ویدا، ئایا په وایه له گهل نه و زاته دا خوای تر هه بیئت؟!)

وهرزى حەقدەيەم تۆ بانگخوازىت:

ئايىنى پىرۋزى ئىسلام تەنھا لەسەر پىياو نەوەستاوۋە ئەركى
بانگخوازى لەسەرشان بىت، بەلكو بەشىك لەو بەرپرسىيارىتييەى
خستۋتە سەرشانى ئافرەتانىش، وەك خواى گەرە دەفەرموئەت:

﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ
الْمُنْكَرِ ۚ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ آل عمران: ۱۰۴.

واتە: (دەبىت ئىۋە ھەموو ئوممەتتەك پىكبەينن كە بانگەواز بكن
بۇ خىر و چاكەو فەرمان بكن بەھەموو كاريكى دروست، قەدەغەى
ھەموو خراپەو نادروستىيەك بكن، ھەر ئەوانەش سەرفرازن).

لە قورئانى پىرۋزدا بە دەقى (نص)ى ئاشكراو پوون بەرپرسىيارىتى
بانگەواز خراۋەتە سەرشانى ئافرەت: ﴿وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوفًا﴾
الأحزاب: ۳۲. واتە: (ھەمىشە و بەردەوام قسەى چاك و بەجى بكن).

بىگومان بۇ خەلكىيە قسەى چاك و بەجى و ئەۋەش بانگەوازە،
چونكە ئافرەتتەك لەگەل ئافرەت ئاسوودەيە پىرسىيارى شەرى لى
بكات، يان ھەر شتەكى تىر تايبەت بە ئافرەتان تاوتوئ بكات لەگەلى،
لەوانەيە شەرم بكات ئەو شتانە بە پىياو بلىت.

پیشوا (ابن العربی) دهلیت: (خوای گه وره فرمانی کردووه به
هاوسه رانی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم)، تاوه کوو خه لکی ئاگادار
بکه ن له و فرمانانه ی له قورئاندا هاتوووه بۆ پیغه مبه ر (صلی الله علیه
وسلم)، وه ئه وه ی ده ییین له کردار و گوفتاری خو شه ویستییان
بگه یهنن به خه لکی، تا بیزانن و شوینی بکه ون).

۱. سه ره تا خو ت پابه ند به:

پابه ند به به شه رعی ئیسلامه وه، له ژیانیشدا جیبه جیی بکه و کاری
پی بکه، به که سانی جگه له خو ت بلی و بانگیان بکه، به لام په له یان
لی مه که، چونکه کاتیش به شی که له چاره سه ره کان.

وه پله به ندیت هه بی ت، واته پله به پله برۆ له گه لیان له په روه رده و
فیترکردندا. خوشکه که م زۆر وریابه له زیاده په وی کردن له شتی که له
ئه حکامه کانی ئیسلام.

فه رزه کان به جیبه یینه و مه هیله به وه تی ن.. سوننه ته کان زۆر بکه،
خو ت به دووربگره له حه رامه کان و مه کروه و شته گوماناوییه کان (که
یه کلا نه بوونه ته وه)، له ناخ و پواله تدا پاک و له خوا ترس به.

هه رکات تووشی تاوان، یان که م ته رخه مییه ک بوویت، خیرا به
په شیمانی په نا بۆ خوا به ره و ته و به بکه، به گریانه وه داوای
لیخو شبوونی لی بکه، دلنیا به خوای گه وره لیخو شبوو لی بوورده و
به خشنده یه، به رده وام ریگای به ره و خودا به هه موو دل سوژی و
پاستگویی و بی ریاییه وه بگره به ر.

۲. ئامانجىت لە ژيان:

لە ژياندا ئامانجىك ديارى بكة و هەولبەدە بۆ گەيشتن بەو ئامانجە،
پرسىار لەخۆت بكة، چىت دەوئىت لە ژيان؟

- پارە و سامان؟

- گەنجىكى شوخ و شەنگ؟

- سەرسامى خەلكى پيىت؟

- سەركەوتنى لە خوئىندن و سەلماندى بوونى خۆت؟

- خواى گەورەت دەوئىت؟!

ئەم ئوممەتە پيوىستى بە دايكانە، با هيا و ئومئدت ئەو نەبيت
كە گەنجان پيىت سەرسام بن و شەيداي بن.. با لەوانە نەبيت كە
بەرزترين هيا و ئاواتيان ئەوئە كورپك لەسەرە رېگادا قسەى
فريودەريان بۆ بكات، ببە بەو دايكانەى جوانترين جوانكارى و
پازاندنەوئەى دەم و چاويان لە ئاوى دەستنوئژەكانيان دەبينن.. شەرم
و حەيا جوانترين شىوازى رەفتاريانە.. خۆداپوشين لە جلوبەرگياندا
جوانترين خشلە.

خوشكەكەم: بزانه ئەگەر خەلكى سەرسامن پيىت، سەرسام دەبن
بەو جوانييانەى خواى گەورە تياتدا دروستى كردووە و لە ناختدا
حەشاردراوە. بەچاوى گوماناوى و رەشبيني تەماشاي دەوربەرت
مەكە، ئەوكات رەشبين دەبيت و تووشى تيكشكان دەبيت. مەلى: ئەم
كۆمەلگەيە دواكەوتووە و دوورە لە ئيسلامەووە و نە خيىرى تيايە نە
هيا.

ئەو فەرمایشتەى خۆى گەرە بە بیرخۆت بەینەرەوہ کە
 دەفەرمویت: ﴿وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ﴾
 یوسف: ۱۰۳. واتە: (دەنیابە کە زۆربەى خەلکی باوەر ناهینن،
 ھەرچەندە تۆ زۆر بە تەنگەوہ بیت و ھەول بەدەیت و بکۆشیت).

۳. کچیکی مسوڵمان و جیاوازیە:

لەوانەى ئیستا لە قوناغی زانکۆ، یان نزیک لەوہ بیت، ئەو قوناغەى
 کە سیئتیت تییدا بەدەر کەوێت و جیا بکریتەوہ:

• سەرەتا متمانەت بەخوا ھەبێت، پاشان بەخۆت، بەلام بێ
 غرور و لەخۆبایی بوون.

• بەتوانا بە لە چەسپاندنی کەسیئتیت، بەلام بەبێ دەمارگیری و
 لاساری و کە لە پەقی، یان خۆ گەرە کردن.

• ھەست و سۆزت بگرە، بەلام بەبێ زۆر لەخۆکردن و زۆرکاری.

• شوین ئارەزووہکانی نەفست مەکەوہو ھەرچی ویست
 بیکەیت! یان ھەر خەونیکی بوو بیھینیتە دی!

• نەفس حەزی بە گالتە و گەپ و تەمبەلاییە.. تەمەل مەبەو
 خەمسارد و کەمتەرخەم مەبە لەو کارانەى حەز و خواستت پێیان ھەبە.
 نەفس حەزی بە فیز و خۆشەویستی پۆالەتە.

• بە داناییەوہ خەرج بکە و جلو بەرگیك لە بەربکە، زیادەپۆیی
 خەرجی تیا نەبێت و خەیاڵی نەبێت.

• ههروهه نەفس حەزى بە نەوسنى و چلئىسى و خواردن و خواردنەوهى خوشە، زىادەپۆيى مەكە لە خواردندا. كئيش و لەش جوانيت بپارئزە.

• خۆت بە بىر و باوەر پەرچەك بکە تا خواست و ئىرادەت بەهئز بىت، زال بە بەسەر لاوازی ئارەزووەکانى نەفسى سەرپيچکارت.

• ههركاتيک کهسيک پای تووى ويست و پرسى پى کردیت بۆ کارىک و بى دەنگ گوييان ليگرتى، ئەوا (بە ئيزنى خوا) پەسەندىتى و جياوازيت بە دەست هئناوه بەسەرياندا، (کەواتە سوپاسى خوا بکە بۆ ئەو نىعمەتە، وە بپارئزە بە زيادکردنى زانىارى و پۆشنبىريت.. ئەو زانىارى و چاکەى کە هەتە بلأوى بکەرەوه بە خوشک و هاوړيکانت. تو لەو تەمەنەدا لە تەمەنى بەخشين و دل فراوانيداييت، پاداشتەکەت لای خودا هەژمار دەکړيت و چاوەرپى زاتى الله بە بۆ پاداشتەکەى.

٤. ئيمه له گۆرەپانى جەنگداين بۆ گۆرانکاری

ئاسنگەر لە پارچە ئاسنەكە دەدات و ئازارى پى دەگەيەنيت، تا بيكاتە ئامرازىكى بەرھەمدارى باش و بيكاتە دەقەرى ژيان. دارتاش دار و تەختەكە هەلەكۆلئيت، زۆرى لى لادەبات و فرپى دەدات لەپيئناو ئەوهى جوان بىت و شتيكى بەسوود و جوانى لى دروست بکات. ههروهه بانگخوازيش لە ژن و پياو ئەندازيارى ژيانن.

- مه به سستی قورئان تیڭه، دووره پهریز مه به له خه لکی، هر کی
 نایه تیکت خوینده وه وهك: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا
 يَضُرُّكُمْ مِّنْ ضَلٍّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ﴾ المائدة: ۱۰۵. واته: (ئهی ئهوانهی
 باوه پرتان هیناوه هه میسه و بهرده وام سه رگه رمی په روه رده ی خوتان
 بن (مه ترسن)، چونکه ئهوانهی گومرپان ناتوانن زیانتان پی بگه یه نن،
 ئه گه ر ئیوه به چاکی پریبازی هیدایهت و خواناسیتان گرتبیته بهر).
 پیویسته بزانیته هوی دابه زینی ئه م نایه ته چییه؟ ئه و حال و بار و
 سه رده می هاتنه خواره وه که ی چۆن بووه؟ ئه مه ته نها نمونه یه که بۆ
 نایه ته کانیتر.

- له قسه کانتدا هه ول بده زۆر به لگهی نایه تی قورئان به کار بهیئت،
 له بری ئه وه ی چیرۆک و به سه رهاتی گیلانه و ساده باس بکه یت له
 ژبانی خه لکی ئاسایی و میژوو.

چیرۆکی به سه رهاته کانی ناو قورئان بگێره ره وه .. مه به سته کانیان
 پوون بکه ره وه .. له بری ئه وه ی په ندی پیشینانی ده شته کی و
 ئه فسانه یی بگێرپه وه، بگه پڕ و هاوشیوه که ی له قورئاندا ده ربه یینه و
 باسی بکه.

۵. رینگای بانگخوازی

قسه ره ق مه به، بویریتی له پیشاندانی حه قدا مه که به وه ی خه لکی
 رقیان لیت هه ستییت و دلایان بگۆرپیت به رامبه رت. نه رم و نیان به، دانا و

کارامه به له گهل ئهوانه ی مامه له یان له گهل ده کهیت. بۆنه کان
مه لبریره و بیکه به مه لیک بۆ ئاراسته کردن و گه یاندنی په یامه کهت تا
کاریگه رتر بییت.

وَأَخِرُ دَعْوَانَا أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

كورتەيەك لە ژيانى نووسەر

دكتور حەسان شەمسى پاشا

لەسالى ۱۹۵۱ لە داىك بوو، سالى ۱۹۷۵ كۆلىڭى پزىشكى لەشارى
حەلەبى سورىا تەواو كىدوو، پىسپۆرى وەرگرتوو لە نەخۆشپىيەكانى
دل لە ولاتى بەرىتانىا، زىاتر لە ۱۰ سال ماو تەو و كارى پزىشكى
كىدوو. ئەندامى كۆمەلەى پزىشكانى دلئى ئەمەرىكىيە، ئەندامى
كۆمەلەى پزىشكانى دلئى بەرىتانىيە، ئەندامى كۆمەلەى نۆدەولەتى
نەخۆشپىيەكانى خوينە. ئەندامى چەندىن كۆمەلەى دىكەيە.
ئەندامى پىسپۆرە لە كۆمەلەى (فىقەى ئىسلامى نۆدەولەتى).
پاوىڭارىكى سەرەكى كۆمەلەىك گۆڧارى پزىشكىيە.
ناوى چوو تە فەرەنگى ئىنگلىزى (who is who) بۆ
پزىشكە بەناوبانگەكانى جىهان لە سالى ۲۰۰۱.
دووبارە ناوى چوو تە فەرەنگى ئىنگلىزى (who is who)
بۆ پزىشكە بەناوبانگەكانى جىهان لە سالى ۲۰۰۲.
زىاتر لە ۵۰ كىتەبى نووسىو لە بوارەجىاوازەكانى پزىشكى و
پەرەردەيى و مېڭروويى بەزمانى ئىنگلىزى و عەرەبى. سى كىتەبىيان
باسى نەخۆشپىيەكانى دلئە بە زمانى ئىنگلىزى نووسىويەتى.

ناوڤرۆك

پیشەکی..... ۵

وهرزی یه کهم

نافرته نه مردکان

۱. خاتوو فاطمه (سهلامی خوای له سه ربیته)..... ۲۲

۲. خاتوو عائیشه، گه وره زانای ئافرته تان (سهلامی خوای له سه ر

بیته)..... ۲۵

۳. خاتوو (ساره) خیزانی (ئیراهیم) (علیهما السلام)..... ۲۶

۴. قزداهیینه ری که که ی فیرعه ون..... ۲۷

۵. خاتوو ئاسیه، خیزانی فیرعه ون..... ۳۰

۶. خاتوو (سه فیه) بکوژی یه هو دییه که..... ۳۲

۷. نه و ئافرته ی موسلمانانی له سزای خوا رزگار کرد..... ۳۴

۸. نه و ئافرته ی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) به شوویدا..... ۳۶

۹. نه و ئافرته ی پرچه گانی به خشی له پیناوی خوا..... ۳۹

۱۰. نافرته یك ده بیته ماموستای هاوسه ره که ی..... ۴۰

۱۱. دایکی ئیمامی نه حمه د..... ۴۰

۱۲. فاتیمه (زانا و فه قیه)..... ۴۲

۱۳. ژنیك به مه زه نه ی هه زار پیاو..... ۴۲

۱۴. نه و پالنه وانانه ی ئیسلام که له سه ر دهستی ئافرته موسلمان

بوون..... ۴۴

۱۵. ئافرىتە بانگخوازەكان..... ۴۵.

ۋەرزى دوۋەم

ئافرىتە لەسەردەمى ئىسلامدا

۱. ئامادەيى ئافرىتە لە مزگەوتەكاندا..... ۴۷.
۲. ئافرىتان و بەشدارىيان لە كۆرى زانست و خويندندا..... ۴۹.
۳. ئامادەيى ئافرىتە لە جەنگەكاندا..... ۴۹.
۴. بەشدارى ئافرىتە لە ژيانى كۆمەلايەتيدا..... ۵۲.
۵. ئافرىتەك نەزر دەكات بۆ خوا..... ۵۴.
۶. خاتوو (خەنسا) پېش و پاش مۇسلمانىبوونى..... ۵۵.
۷. بەشدارى ئافرىتە لە جەنگەكاندا..... ۵۶.

ۋەرزى سېھەم

رەۋىتى كچى ئىماندار:

۱. زۆربىلى مەبە..... ۶۰.
۲. لە عەيب و عارى خەلكى مەروانە..... ۶۱.
۳. ۋاز بېنە لە قسەى پوۋچ و بەتال..... ۶۱.
۴. راستگۆبە..... ۶۲.
۵. بە دىسۆزى كارەكانت ئەمجام بىدە..... ۶۵.
۶. بەلئىنەكانت بىسەر..... ۶۷.
۷. خاكىبەو خۆبەزلزان مەبە..... ۶۹.
۸. ئامۇزگارى قبول بىكە..... ۷۰.
۹. بە حەياو شەرمەۋە بىچۆ بەرپوۋە..... ۷۱.

۱۰. ھاوړې و ددسته خوشکه چاکه کانت خوش بویت..... ۷۳
۱۱. له هه لای خوشکه موسلماننه کت خوشبه..... ۷۵
۱۲. هه رگیز ئاوات به به لاو نارېحه تی مه خوازده..... ۷۶
۱۳. به خشنده و ددست و دل فراوان به..... ۷۶
۱۴. رووخوش به..... ۷۷

ودرزی جواردم

تۆ و رۆشنیرییه کت

۱. بیر له داهاتووی خویندنه کت بکه وه..... ۸۰
۲. رۆشنیری گشتیت فراوان بکه..... ۸۲
۳. کاته کانت رېکېخه..... ۸۳

ودرزی پینجه م

تۆ و حېجاب (بالاپوشی)

- ۱- گفتوگو له گهل بې حېجابي کدا..... ۸۵
- ۲- گومانه کان له باره ی حېجابه وه..... ۸۷
- ۳- پرسياره کان له سهر حېجاب (بالاپوشی)..... ۹۱
- ۴- ئیستا تۆ نافرمتيکی پوشته یت؟..... ۱۰۰
- ۵- نافرته پوشته کان له نیو خیزانی نامولته زیمدا..... ۱۰۱

ودرزی شه شه م

چون وتویژ له گهل دايك و باوكت دهكەيت

۱. بۇچى ناكۆكى لەنيوان دايك و باوك و منداآدا
سەرھەلەدەدا؟..... ۱۰۴
۲. شىۋازى گىتوگۆكەت چۇن بىت؟!..... ۱۰۷
۳. چۇن مەمانەى دايك و باوك بەدەستىنيت؟..... ۱۱۰
۴. بىبە بە ھاورپى دايكت..... ۱۱۱
۵. جىاۋازى كىرن لەنيوان كوپ و كچاندا..... ۱۱۲

ۋەرزى ھەۋتەم

تۆ و ھاورپىكانت

۱. چۇن خۇشەۋىستى بۇ ھاورپى خوشكەكانت دەرددېرىت..... ۱۱۶
۲. خۇشەۋىستى لەنيو خواناساندا..... ۱۱۸
۳. پىۋانەى خۇشەۋىستى بۇ خوا..... ۱۲۳
۴. ئايا ھاورپىكەم مەنى فرۇشت؟..... ۱۲۴
۵. ئەى چارەسەر چىيە؟..... ۱۲۵
۶. خۇشەۋىستى خويندكارى كچ بۇ مامۇستاكەى..... ۱۳۰
۷. ھاورپىيەتى لە رپىگى ئىنتەرنىتەۋە..... ۱۳۰

ۋەرزى ھەشتەم

تۆ و كوپرە گەنجەكان

۱. ئايا ئەم گەنجە چى لىت دەۋىت؟!..... ۱۳۳
۲. بەراۋرد بىكە لەنيوان ئەم دوو دىمەنەدا..... ۱۳۴
۳. تەلەفۇن و ھاسەرگىرى..... ۱۳۵
۴. بەلئىنە درۇكان..... ۱۳۶

۵. مرقۇفە گورگ ئاساكان..... ۱۳۷
۶. سەرسامبوون بە ياريزانە وەرزىيەكان..... ۱۳۹
۷. كچان و كەوتنە داوى كوران..... ۱۴۰
۸. بۆجى ئەم ديارددىيە بەم شىۋە فراوانە بلاوبۆتەو؟..... ۱۴۲
۹. ئاگادارى كامىراى مۇبايلەكان بە..... ۱۴۳
۱۰. فىلىمىكى فىدىۋىيى ژيانى وئران كرد..... ۱۴۴
۱۱. نامەيەك لە كچىكەو..... ۱۴۹
۱۲. لەخۆت بېرسە..... ۱۵۰

وەرزى نۆھەم

ورىابە لە تىكەلى نامەحردم

۱. ئايا كەسى بە غىرەت ماوہ پەرۋشى نامووسى بىت؟..... ۱۵۴
۲. تىنوۋى شوينكەوتنى داب و نەرىتى رۇژئاوا..... ۱۵۵
۳. پياو و ژنى نامەحردم پىكەوہ لە مالاكاندا..... ۱۵۷

وەرزى ددىەم

خۆشەويستى راستەقىنە:

- ۴- چۆن مامەلە لەگەل خۆشەويستى بکەين؟!..... ۱۶۱
- ۵- ئەوہ خۆشەويستى نىيە..... ۱۶۲
- ۶- بە پياوانى بىروادار بلى چاويان داخەن..... ۱۶۵

ودرزی یانزدیه م

له سه ر پئی دستگیرانیدا

۱. کور و چوونه پیشه وه بۆ خوازبینی کج..... ۱۶۹
۲. ساته نانا رامه کان..... ۱۷۴
۳. شاره زای که سیّتی به..... ۱۷۵

ودرزی دوانزدهه م

له دروازهی چوونه نیو که ژاودی هاوسه رگیریدا

۱. خو شه ویستی پیش هاوسه رگیری..... ۱۷۷
۲. خانه واده که ی ده یانه ویت بیده نه کوری مامی و که چه کهش خوشی ناویت..... ۱۷۹
۳. په یوهندی نیوان دستگیرانه کان..... ۱۸۲
۴. ئایا هیچ شتیکی باش له هاوسه ره که تدا نییه؟!..... ۱۸۵
۵. ریځای چاکه گردن له گهل دایک و باوکی بۆ ئاسان بکه..... ۱۸۶
۶. ئافره تی زیره ک و لیّه اتوو..... ۱۸۷
۷. چۆن میږده که ت (هاوسه ره که ت) به خته وهر ده که یت؟!..... ۱۸۸

وه رزی سیانزههه م

کارکردنی ئافرمه ت

- ۱۹۷..... بنه ما شه رعیه کان بۆ کارکردنی ئافرمه ت
- ۱۹۹..... کاری ئافرمه ت به راو بۆ چوونی نووسه ریکی ئینگلیزی

۱۳. پەرۋەردەى كچان..... ۲۲۴.
۱۴. ئەو بۇچوونانەى پىۋىستە راستبكرىنەۋە..... ۲۲۵.
۱۵. مافى ئافرىت لە خاۋەندارىتىدا(مولكىيەت)..... ۲۲۸.
۱۶. بەراستى نەخشەۋ پىلاننتان زۇر گەۋرەيە..... ۲۲۹.

ۋەرزى شازدەھەم

بەرەۋ باۋەرپكى زياتر

- ۱- تاقىكردنەۋەيەكى بەسام و توقىنەر..... ۲۳۰.
- ۲- ورياي دونيا بە..... ۲۳۴.
- ۳- لەخواترسى راستەقىنە..... ۲۳۵.
- ۴- خۇت مەفەۋتىنە بۇ دونيا..... ۲۳۶.
- ۵- بىر لە بەھەشت و دۇزەخ بىكەرەۋە..... ۲۳۸.
- ۶- بىر لە گەۋرەيى و دەسەلأتى خوا بىكەرەۋە..... ۲۳۹.
- ۷- دل و ئاۋەز(عەقل)..... ۲۴۱.
- ۸- ئايا بەراستى ئىمە ئىماندارىن؟!..... ۲۴۲.
- ۹- چاكە و بەھىزى باۋەر (التقوى و الأحسان)..... ۲۴۳.
- ۱۰- ۋەرن با ساتىك باۋەرمان پتەۋكەينەۋە..... ۲۴۶.
- ۱۱- ھەرگىز ئائومىد مەبە لە رەھمى خوا..... ۲۴۷.
- ۱۲- لىپىچىنەۋە لە خۇتان بىكەن..... ۲۴۹.
- ۱۳- كاتەكانت بىپارىزە و بە زايەيان مەدە..... ۲۵۲.
- ۱۴- قورئان بخوينە..... ۲۵۳.
- ۱۵- چۆك دامەدە لەبەردەم خەم و خەفەتەكانت..... ۲۵۷.

- ۱۶- چۆن لە خەمۆكى رزگارم بىت؟ ۲۵۸.....
۱. سەرەتا خۆت پابەند بە ۲۶۷.....
۲. ئامانجىت لە ژيان ۲۶۲.....
۳. كچىكى مسولمان و جياوازيه ۲۶۴.....
۴. ئيمە لە گۆرەپانى جەنگداين بۆ گۆرانكارى ۲۶۵.....
۵. رېڭاي بانگخوازي ۲۶۶.....
- كورتەيهك لە ژيانى نووسەر دكتور حەسان شەمسى پاشا ۲۶۸.....
- ناوەرۆك ۲۶۹.....

۲۷۸

هه مەسه فی اذن بنات

بهائی له ریگای ئەم کتیبهوه، دهمهوی وهلامی زۆرینک
لهو پرسیارانه بدهمهوه که میشکی کچانی سەرقال
کردوو، تاوهکو ئاگاداریانکه لهو مهترسیانیهی له
هموو لایهکهوه دهورهیداو، له گهنجی بهدرهوشته
و نالهبار له راگهیاندن و میدیای روخینه و تیکدهر،
له تهله و پیلانی ناحهزه ساختهچییهکان له هموو
لایهکهوه. تاوهکو باوهریان بههیز بکات و دلیان
بهدینه که یانهوه په یوه ست بکات..

کەشە

کتیبخانه‌ی کەشەبو چاپ و بلاوکردنهوه

 ktebkhaney geshe

   ٠٧٥.١٣١٤٧٧٣

نرخ (٥٠٠٠) دینار